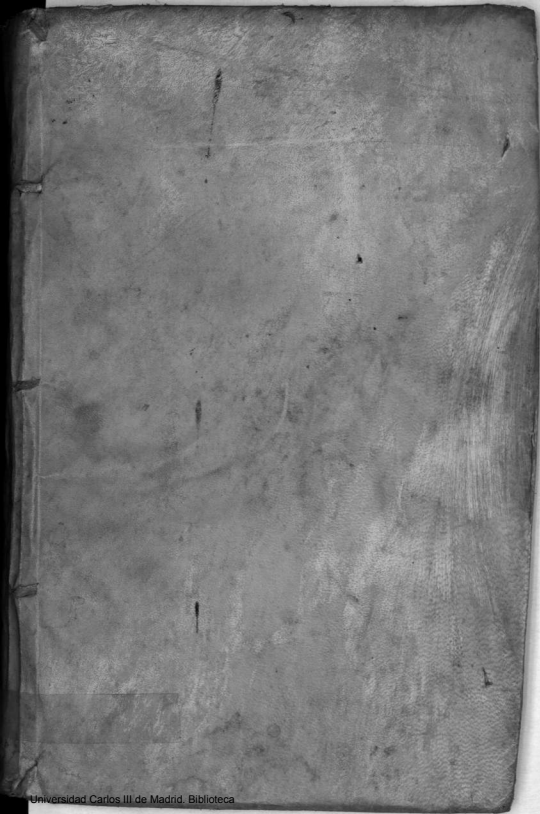

125
T. 144540
C. 1206223

182.

Copy
L

IOANNIS LVPI

DE 565

PALACIOS RVVIOS
IVRIS VTRIVSQUE DOCTORIS,

ET OLIM

IVRIS PONTIFICII IN ACADEMIA PINTIANA

PROFESSORIS PRIMARII,

REGII QVÆSTORIS, ET

CONSILIARII

OPERA VARIA

quorum seriem octaua pagina suggeret.

Adiectis annotationibus Ioannis Bernardi Diaz de Luco Episcopi Calagurritani, & Doctoris Ioannis Barahona, olim in Salmanticensi Academia professoris, & in suprema Regis Philippi curia quondam causarum patroni additionibus.

Accessit geminus Index; primus Additionum, alter rerum & verborum toto hoc volumine contentorum, unum in corpus digestus.

R. 9015

ANTVERPIÆ,

Apud Hæredes Martini Nutij & Ioannem Meursium.

ANNO MDC.XV.

Sumptibus Ioannis Hasrey.

POR quanto por parte de vos el licenciado Alonso Perez de Vi-
 uero nos ha sido hecha relacion, que el Doctor Palacios Ruuios
 del nuestro consejo, que fue ya defunto, vuestro padre, hizo, y or-
 deno, y decho hechos ciertos libros, que se intitulan *la repetición de
 la rubrica y capitulo Per vestras de donationibus inter virum & uxorem*, y la
glosa que hizo sobre las leyes de Toro, y *un tratado sobre el derecho que nos tene-
 mos al Reyno de Navarra*, y *un libro del esfuérço*; y que por ser obras proue-
 chosas, las queriades hazer imprimir, y nos suplicastes y pedistes por
 merced que acatando lo que el dicho vuestro padre trabajo, en ha-
 zerlas, os hiziessemos merced y diessemos licencia que vos y no otra
 persona alguna, las pueda imprimir y vender en estos nuestros reynos,
 por el tiempo que fuessemos seruidos dispensando con vna clausula,
 que el dicho vuestro padre dexo en su testamento: por la qual mando
 que los dichos libros no se pudiesen sacar ni sacassen de su casa, con
 que acabados de imprimir se bueluan luego a ella, o como la nuestra
 merced fuesse: y nos acantado lo suso dicho, y que de imprimirse los
 dichos libros recibiran beneficio estos nuestros reynos. Por la pre-
 sente damos licencia y mandamos que por tiempo de diez años pri-
 meros siguientes que se cuenten desde el dia de la fecha desta mi ce-
 dula en adelante, vos el dicho licenciado Alfonso Perez, o quien vue-
 stro poder ouiere, y no otra persona alguna puedan imprimir & im-
 priman, y vender y vendan en estos dichos nuestros reynos los suso
 dichos libros so pena que qualquier persona o personas que sin tener
 para ello vuestro poder le imprimieren y hizieren imprimir o vender
 en estos dichos nuestros reynos y señorios, o traxeren a venderse fue-
 ra dellos, pierdan la impressiõ que hizieren, y los moldes y aparejos
 con que lo hizieren, & incurra cada vno dellos en pena de cinquenta
 mil maravedis cada vez que lo contrario hizieren: la qual dicha pena
 mandamos que se reparta en esta manera, la tercia parte para el juez
 que lo sentenciare, y la otra tercia parte para nuestra camara y fisco, y
 la otra tercia parte para la persona que lo accusare; no embargante la
 dicha clausula que el dicho vuestro padre dexo en el dicho su testa-
 mento, para que no se pudiesen sacar los dichos libros de la dicha su
 casa, y para en quanto a esto solamente yo dispengo con ella, quedando
 en su fuerça y vigor para adelante. Con tanto que despues de impres-
 sos los dichos libros luego como esten acabados de imprimir se buel-
 uan y tornen a la dicha su casa, y es nuestra merced, y mandamos que
 cada pliego de molde de los dichos libros se venda al precio que por
 los del nuestro consejo fuere tassado. Y mandamos a los del nuestro
 consejo, presidentes y oydores de las nuestras audiencias, alcaldes, al-
Palacios Ruuios. * 2 guaziles

guaziles de la nuestra casa, y corte, y chancillerias, y a todos los corregidores, asistente, gouernadores, alcaldes, alguaziles, merinos, prebostes, y otras iusticias y juezes qualesquier de estos nuestros reynos y señorios, que guarden, y cumplan, y hagan guardar, y cumplir esta mi cedula, y lo en ella contenido : y contra ella vos no vayan, ni pasen, ni consientan yr ni passar en tiempo alguno, ni por alguna manera, so pena de la nuestra merced y de diez mil maravedis para la nuestra camara, a cada vno que lo contrario hiziere. Fecha en Vallalodid a tres dias del mes de Abril de mil y quinientos y quarenta y dos años.

To el Rey.

Por mandado de su magestad.

Ioan Bazquez.

DON

DON PHILIPPE por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Navarra, de Granada, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iahen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, Conde de Flandes, y de Tirol, &c. Por quanto por parte de vos el doctor Ioan de Barabona, vezino del lugar de Arroyo del Valle de Valdinieffo, nos fue hecha relacion, diciendo, que baniades addicionado vn libro de la Repeticion de Palacios Riuos sobre la Rubrica y capitulo Per vestras de donationibus inter virum & uxorem, en lo qual haviades puesto mucho trabajo y occupacion, suplicando nos os diessemos licencia y facultad para que le pudiesdes imprimir y vender, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, por quanto en el dicho libro se hizo la diligencia que la pragmática por nos ahora nueuamente fecha dispone, fue acordado, que deuamos mandar dar esta nuestra carta en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien. Y por la presente damos licencia y facultad à qualquier impresor destos nuestros reynos, para que por esta vez pueda imprimir el dicho libro de que se sufo se haze mencion, y ponga las dichas adiciones en la margen en sus lugares, sin que por ello cayga ni incurra en pena alguna. Y mandamos que la tal impresion se haga del dicho libro original, que van rubricadas todas las fojas, y firmado al fin del de Iuan Fernandez de Herrera nuestro escriuano de Camara de los que residen en el nuestro consejo, y que despues de impresso no se pueda vender ni venda sin que primero se trayga al nuestro consejo juntamente con el dicho original, para que se vea si la dicha impresion esta conforme a el, y de licencia para le poder vender, y le tasse el precio a que se ouiere de vender cada volumen, so pena de caer y incurrir en las penas contenidas en la dicha pragmática y leyes de nuestros reynos, y mas de la nuestra merced y de diez mil maravedis para la nuestra camara. Dada en Madrid à treynta dias del mes de Nouiembre de mil y quinientos y setenta años.

D. Cardinalis Seguntinus. El licenciado Atienza. El licenciado Fuen Mayor.

El licenciado Iuan Thomas. El licenciado Don Antonio de Padilla.

To Iuan Fernandez de Herrera escriuano de camara de su magestad la fize escreuir por su mandado con acuerdo de los de su consejo.

Registrada, George de Oloal de Vergara.

Por Chanciller George de Oloal de Vergara.

D. IOANNES BARAHONA

Lectoribus S. P. D.

TSI variè & studiosè curare soleant nostri temporis scriptores, ad vestram, præclari lectores, benevolentiam conciliandam, vt labore atque opera literariis iure suo de vobis benemeriti videri possint: mihi tamen illud, cum vtile, tum conueniens & maxime necessarium videri cœpit, quo mihi ipsi satisfacere, si apud vos iustam aliquam excusationem afferrem, quæ nequaquam admittenda non esset, in tam multis erroribus, quibus animi vestri passim grauitérque offendentur inter legendas additiunculas, quibus insigne hoc ac præclarum elaboratissimúmque opus Ioan. Lopez de Palac. Ruuios decorare magis, quàm augere seu perficere tentauim. Quapropter cum epistolares aliorum paginae apophthegmatibus ornatae, schematis & tropis venustæ, non tam veri testimonium quàm oculis delectationem, auribus delinimentum, atque animis persuationem, Ciceroniana quadam eloquentia præstent, vrbanius & seriùs vobiscum egisse putauerim, si apud vos testimonio non solum bibliopolarum sed grauissimorum etiam virorum qui regijs præsunt consilijs, fidem fecerim, elucubrationunculas istas iuueniles esse, atque typis octo ab hinc annis traditas, & iamdiu excusas fuisse, si iniusta quorundam impedimenta defuissent, qui ob priuatas suas vtilitates hætenus earum editionem bibliopolis contradixerunt, & hoc ipsum in causa fuit quod hisce fragmentis desint loca multorum non contemnendæ auctoritatis virorum, qui hoc temporis intervallo foeliciter & doctè quidem scripserunt, per me tamen nec legi nec citari potuere, quia eorum opera nondum in lucem prodierant, cum vltimam hisce lituris manum imposui, quæ vtinam per vos hilariter excipiantur, vt Libro huic ornamentis & reipubl. vtilitatis aliquid afferant. Valete.

ILLVSTRI

ILLVSTRI DOMINO
DOCTORI

ANTONIO DE AGVILERA

IN SVMMO REGIS SENATV CONSILIARIO,

& in inclyta Academia Salmanticensi primariæ Iuris

Canonici cathedræ professori emerito,

Vincentius de Millis, de Tridino

S. & P. F. D.

Ogitanti mihi (vir admodum Illustris) & sepius animo reuoluenti, quid potissimum hoc tempore Typographis excudendum traderem, en qua celitus præclarissimum opus mihi oblatum est. Nam doctor Ioannes Barahona in supremo supremi Regis Senatu clarissimus aduocatus (nostri bene quantus & qualis vir siet)

Repetitiones illas Palatij Rubei suis eruditissimis additionibus illustratas excudendas permisit. Etenim cum perpenderet singularem utilitatem summa cum difficultate coniunctam, & animo suo agitare amplissimum & huius operis fructum uberrimum se continere non potuit, quin post tot tantosq; viros, opus non omnino suis numeris expletum adimpleret, atque studiosorum omnium commodis prospiciens suo labore & industria perfectum sane atque absolutum in vulgus prodire sineret. Prodeunt ergo tuis felicissimis auspicijs Repetitiones Palatij Rubei summa cura ac diligentia emendatæ. Prodeunt non illis solum additionibus ornata, quas vir præstantissimus Bernardus Diaz de Luco Episcopus Calagurritan. in hoc egregium ac excellentissimum opus exarauit, sed illius etiam accessionibus aucta & expolita, cuius laus omnium in ore habitat, & eruditionis splendor in omnem oram diffunditur. Eas ergo quaeso, omnium bonarum artium patrone, in tuum conspectum aduolantes benigno vultu recipias, & me tui quàm amantissimum illas tuo patrocinio verè & ex animo offerentem qua soles humanitate foueas, eorumq; in numerum reponas qui tibi sunt maximè dediti. Vale. faxitq; Deus vt diuturnam vitam traducas.

TRA-

TRACTATVVM HOC VOLVME
COMPREHENSORVM SERIES.

- 1 Commentaria & repetitio Rubricæ & cap. Per
vestras, de donationibus inter virum & vxorem.
 - 2 Allegatio in materia hæresis.
 - 3 Glossmata Legum Taurinarum.
 - 4 De obtentione & retentione regni Nauarræ.
 - 5 De beneficijs in Curia vacantibus.
 - 6 Tractado del esfuерço bellico heroico, hispanicè.
-

APPROBATIO CENSORIS.

Recenſui Ioannis Lupi de Palacios Ruuios Opera varia, eaſque ob eruditio-
nem & varietatem lectionis, argumenti etiam diuerſitatem, vtilia, & quæ
denuo reſuſa diuulgentur, admodum oportuna iudicaui. Actum Antuerpiæ.
xxv. Maij, ann. mdc. . xv.

*Laurentius Beyerlinck S. Theol. Licent.
Archipreſbyter, & Cenſor Antuerpienſis.*

R E P E T I T I O I N R V B R I C A M E T C A P. P E R V E S T R A S.

De donatione inter virum & vxorem.

Præfatio ad Salmanticensem Academiam.

S V M M A E R E R V M.

1. Romani non fortuna, sed prudentia, consilio, arteq; militari victoriam quesierunt.
2. Virtus non regitur fortuna.
3. Paucitas excitata promptior est ad victoriã: multitudo verò rudis & indocila, semper exposita est ad cadem.
4. Præmium certaminis datur post laborem.
5. Doliſſima munera sunt inimica otio.

ROMANORVM duces, bellatores famosi (vt Cicero in *Philippicis* inquit) primò vniuersam Italiam deuicerunt, deinde Carthaginem exciderunt, Numantiam euerterunt, potentissimos reges, & bellatissimas gentes in ditionem sui imperij redegerunt. Fuit denique eximia illa virtus Romana, quando nullus vnquam rex, nulla ciuitas, nulla præterea gens non modo maiorem imperij amplitudinem obrinere, sed nec parem quidem, nec æquam attingere quieuit: vt tot iam circumactis temporibus, tantam imperij molem perpetuo quodam tenore constantissime immotam ac solidam serualle videatur.

Quod tamen sua multitudine vel potentia (vt *Vegetius lib. 1. c. 1. de re militari* inquit, cuius meminit *Polycratus lib. 6. c. 2. in princip.* & *Abulensis 1. Paral. c. 5. q. 14. in princip.*) euenisse, censendum non est. Quid enim aduersus Gallorum multitudinem paucitas valuisset Romana? Quid aduersus Germanorum proceritatem Romana potuisset breuitas audere? Hispanos quidem non modò numero, sed & viribus corporum Romanis præstitisse, manifestum est. Aforum dolis atque diuitiis semper impares fuerunt. Græcorum artibus prudentiaque eos vinci nemo dubitat. Nec mihi ratione vlla persuadere possum, fortuna id euenisse & casu, vt superatis Italiæ finibus, ad vltimas orbis oras nomen & imperium potuerit propagari. Propitiam etenim, cœptisque nostris fauentem adipisci fortunam, optandum vtique est: non ideo tamen existimandum, eam rebus præesse omnibus, atque penitus domi-

Palacios Rm.

A

nari.

nari. Vt enim inepti, atque parum confiderati sunt, qui singulas calamitates iuri fortunæ attribuunt, non Imperatorum desidia & errori: ita qui rectè res & ordine gestas, fortunæ iuri ac vi, non imperatorum virtuti atque solertiæ impartiri videntur. Iniqui enim atque iniuriæ pariter est, vel eum qui temp. male gessisset, ab omni prorsus culpa eximere, eamque ad fortunam omnino referre: vel eum, qui fortiter grauiusque victor atq; voti compos euasisset, usque adeo, debitis fraudare laudibus, vt palmam rei bene probeque gestæ, fortunæ duntaxat acceptam oportere referri censeat.

- 1 Non ergo † fortuna, imo prudentia, consilio arteque militari Romanos victoriam quæsisse constat. Longe quidem aberrat quis, si eos qui
- 2 res consultò agunt, fati omnia credere existimat. † Virtus profectò nunquam fortuna regitur, sed ratio ipsa animi est, quæ in cunctis dominatur, & qua cæteris animantibus ad Deum propius accedamus. Profuit itaque aduersus omnia, vt *Vegetius ubi supra*, testatur, tyronem solertem deligere, ius (vt ita dixerim) armorum in campo Martiano docere, quotidiano exercitio roborare, quæcumque in acie atque præliis euenire possent, in campestri meditatione prænoscere, seuere in desides vindicando. Scientia quidem rei bellicæ, dimicandi nutrit audaciam: quia nemo facere metuit, quod se bene didicisse confidit, Davidis testimonio qui exercitatus in funda & baculo, occidit Philistæum, depositis armis, quibus fuerat armatus: quia in illis nullum habuerat exercitium: vt habetur 1. *Reg. c. 17*. Etenim in certamine bellorum † exercitata paucitas, ad victoriâ promptior est: rudis verò & indocta multitudo, exposita semper ad eadem. Nam, vt inquit *Seneca ad Lucilium, epist. 13*. non potest athleta magnos spiritus ad certamen afferre, qui nunquam sigillatus est. ille qui fudit sanguinem suum, cuius dentes crepuerunt sub pugno, ille qui supplantatus aduersariû toto tulit corpore, nec proiecit animum proiectus, qui quoties cecidit, cõtumacior resurrexit, cum magna spe descendit ad pugnam: multum enim adiicit sibi virtus laceffita. Vnde Marius gloriosus miles (vt *Plutarchus* inquit) cum esset senex, & multa corporis mole grauis vir, vt filiû militariibus actibus & officiis institueret, quotidie cum adolescentibus veniebat in campum, & exercebatur vnà.
- 3

Alma quidem Vniuersitas nostra, Romanæ prudentiæ imitatrix optima, ad gremium sapientiæ, insigniaque doctoratus neminè admittit, nisi literarum studiis die noctuque deditum, multoque tempore sine vlla quiete laborantem, vt ad literarum studia publicè differenda iuuenes expeditiores existant. Ad cuius rei exercitium hunc campum Martianum assignauit. Cum autem me inter alios tyrones ad bellicos hos sapientiæ labores inuitaret, non lac, non delicias (vt matres filiis consueuerunt) sed labores, vigilias, noctes insomnes, dies non hilares promittens, priuati ac duri certaminis præludia, velut in campo Martiano, degustanda prædixit. Ego verò magnû imitatus Herculem, libenter annui: qui, cum per quietem duæ sibi mulieres supra humanam formam

formam venustæ appareret, & altera voluptatem, laborem altera promitteret, hanc secutus est: sciens quod post laborem, † præmium certaminis datur: nec coronatur (vt inquit *Apostolus*) nisi qui legitime certauerit. Quicquid autem non laboranti alicui accesserit, id nec charum, neque iucundum alicui computari debet: vt dicitur in *vita Apollonij*, lib. 6. fol. 3. vbi hanc Herculeam commemorat electionem. Nec minus illud dissonat, Dulcia non sentit, qui non gustauit amara.

Verebar quidem antea, tantum onus humeris meis imponere: nunc autem præsentiarum vestrarum, ô patres egregij, venerandaq; cohors, diuersis titulis decorata, nitore turbatus, considerans tantos ac tantæ sapientiæ viros, in quorum conspectu nedum mediocrem, verum etiam subtile ingenium, dulcem eloquentiam, fecundam memoriam, necessaria fore existimans, quasi clinguis obmutesco. Itaque si certamen hoc sine dedecore effugere potuisssem, quàm gratum atque iucundum mihi foret.

Sed vt † doctrinæ munera otio inimica sunt, & continuos labores postulant: oportet homines, qui semel tantum oneris suscepit, accepto negotio non desistere. Me autem etsi quæ dixi, atque etiam ingenij & doctrinæ meæ tenuitas semper admonuit, vt prælium hoc nullo modo gerendum susceperem: assidua tamen importunitas & amicorum, & dominorum meorum, quibus non potui non satisfacere, adeo coëgit, vt quamuis differre, minimè tamen relinquere potuerim.

Quamobrem charitatem vestram supplex exoro, ignorantias meas æquo animo toleret, & vicem meam, si opus fuerit, suppleat: cum præsertim nihil dicturus sim, quod à vobis ipsis non didicerim. In quibus si quid erroris fuerit, non à vobis docentibus profectum, sed à me malè accipiente admissum dicatur. Corrigaris igitur, & emèdetis benignè, quæ correctione & emendatione digna fuerint.

Eius verò auxilio confisus, qui linguas infantium facit disertas, & dat omnibus affluenter, actum præsentem aggredior, in nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, intemeratæ Virginis gloriôsæ ductus præsidio. Ad laudem & gloriam reuerendissimi in Christo patris, ac permagnifici domini, domini Iacobi de Annaja, quondam Hispalensis sedis Præfultis meritissimi, qui collegium sancti Bartholomæi omnium aliorum famosissimum in hac Salmantina ciuitate cõstruxit, & dotauit: in quo ego, quanquam immeritus, locum obtinui. Cuius recolenda memoria sicut in terris colitur, sic inter cœlestes spiritus collocetur. Amen.

INTRODVCTIO.

SVMMÆ RERV.

1. *Leges insignifica & sacratissimi canones ex eodem fonte processerunt.*
2. *Ambiguitates canonum legibus resoluantur.*
3. *Legis nisi fiat canones, non potest practicum legum & iudiciorum perfecte cognoscere.*
4. *Testator si alicui legauit libros legales, si profecerit in legibus: & si in iure canonico libros canonum, si profecerit in vtraque scientia: debetis habere libros iuris ciuilibus & canonici.*
5. *Iudex ecclesiasticus si super causa canonica assumit assessorum merè legillā, recusari potest ut suspensus.*
6. *Iura ciuilia allegari possunt ad decisionem causarum beneficiorum.*
7. *Papa in beneficiis habet plenissimā potestatem, & potest de eis ad libitum disporre, & eorū collationem sibi reservare: & potest prænunciare omnes collatores beneficiorum: quia potest dare expellatium suū in ad vocatura: & idem poterit facere rex in officijs temporalibus.*
8. *Princeps vel Imperator potest officium magistratibus auferre.*
9. *Iuris appellatione an intelligatur de Romano.*
10. *Consuetudines vincunt leges.*
11. *Princeps si in rescripto refert se ad ius, non intelligitur de iure ciuili, sed de speciali, siue statutorio.*
12. *Causa si committatur secundum legem & consuetudines terra terminanda, debet potius terminari secundum consuetudinem bonam quam secundum legem.*
13. *Careari an possint debetores propter debita fiscalia.*
14. *Passagium colligi consuetum an possit colligere donatarius, cui rex concessit flumen.*
15. *Iure canonico deficiente an potius sit recurrendum ad iura & consuetudines regni, quā ad iura imperatorum vel iurisperitorum.*
16. *Ius canonicum potius seruandum quā ciuile.*
17. *Francigenæ seruant rationem legū, non quia lex sic dicat, sed quia sic vult ratio.*
18. *Reges Christianissimi nullum recognoscunt superiorem in temporalibus.*
19. *Hispania an fuerit olim subiecta imperio.*
20. *Notarius ab imperatore creatus, non potest conferre instrumenta in Hispania.*
21. *Notarius non potest conferre instrumentum extra territorium eius, quā cum creatus, etiam de partium consensu.*
22. *Notarius Apostolicus potest in regno Sicilia de temporalibus conferre instrumentum, quia est feudū ecclesie.*
23. *Notarius creatus ab imperatore, si conceperit instrumentum in eius imperio, an faceret fidem in Hispania.*
24. *Rex Hispania habet ius patronatus in ecclesijs cathedralibus.*
25. *Mors prelati nuncianda est regi Hispania.*
26. *Ius patronatus acquiritur potest ex consuetudine.*
27. *Laici est incapax iuris spiritualis.*
28. *Rex Francia ex consuetudine confert prebendam in regno.*
29. *Principi interest, ut non eligatur aliquis sibi suspectus, qui secreta sui regni reuelare possit.*
30. *Laici admittuntur ad opponendum contra electum.*

DECRETALIS, quam in tanta præsentia commentandam seu repetendam assumpsi, fituatur in quarto libro Decretalium, sub titulo, De donationibus inter virum & uxorem, & de dote post diuortium restituenda. Quæ dum hoc anno hunc titulum ordinari legerem, præ cæteris mihi placuit, tum quia materiam habet quotidianam, tum etiam quia difficillima est in suo intellectu.

¶ In cuius examinatione morem aliorū obseruabo. Iura enim ciuilia, vbi opus fuerit, annecto: quia, vt inquit *Bal. in proæmio huius voluminis, in 2. col.* Iuris canonici sanctitas, iuris ciuilibus subtilitate decoratur. Iustissime etenim ꝑ leges, & sacratissimi canones ex vno vtero, id est, ex fonte diuino processerūt: scilicet ex autoritate veteris & noui testamenti, vt in *c. qualiter* & quando in princ. infra de accu. Vnde leges firmantur canonibus, & canonum ꝑ ambiguitates legibus resoluantur: vt ex discursu glossarum vtriusq. iuris luculenter apparet. Bernardus enim, & alij glossatores iuris canonici, in suis commentis ꝑ concordantia, & similitudine, & limitatione ipsius iuris, quā plures adducūt leges. Quod maxime fuit necessarium in materia nostra, in qua parum disposuerunt iura canonica: & etiam in materia testamentorum, & in alijs quæ magis sunt legales, quā canonica. In quibus (vt verbis domini Antonij vtar) recurrendum est potius ad legistas, quā ad canonistas: vt voluit ipse in *c. de clericis supra de iudi.* Non ergo pudeat canonistam, consulere legistam in materia legali: & e contra non pudeat legistam, cōsultare canonistam in materia canonica. refert *Alexan. in l. si prim. in fin. de no. oper. nuntia. in apostol. idem Anto. in c. Raynuzim. supra de testa. & in rubr. de precat. Vbi hoc refert And. Siculus in prin.* Quod dicit esse bene notandum contra quosdam huius seculi temerarios, audentes apponere os ad consulendum in materia canonica vel ciuili, quæ nunquam viderūt. Et ideo dicit, bonum esse proficere non mediocriter in vtraque: sed est difficile, & paucis datum, quos æquus amat iupiter. Et isti sunt, qui dulcedinem scientie gustant, vt inquit *Bal. in c. cum causam. 2. col. sup. de probat.* vbi dicit et trahere scientiam nostram ad naturalem intellectum. Sicut enim ex philosophia, & medicina, fit perfectus medicus: ita sciens ius canonicum, & ciuile, efficitur perfectus legis legista: & nisi iurista ꝑ sciat canones, non gustabit hanc dulcedinem: nec potest practicum legum & iudiciorū perfecte cognoscere, secundum eum: de quo meminit And. Siculus in rub. sup. de test. 1. col. dicens hoc fore durissimum dictum multis imperitis cum stomacho obtestantibus has nostras diuinas canonicas sanctiones.

¶ Ex istis infertur potest ad illud notabile dictum *Bal. in l. si in prin. c. communia de legat. vbi* cōcludit, quod si ꝑ testator legauit mihi libros legalis scientiæ, si profecerim in legibus: & profecerim in iure canonico, legabat mihi libros canonum: si profeci in vtroque, debeo omnes libros habere, tam iuris canonici, quā ciuilibus. De quo dicto fuit memor And. Siculus in dicta rubr. de precat. & *Felin. in c. cum olim. 2. col. sup. de re iudicat. & Zecellus in c. cum nuper de cens. in apostol.* Addo bonum text. & ibi *Bal. in l. qui duobus. ff. de cond. & demon.* ¶ Ex istis etiam infertur ad il-
B
lud, quod notanter voluit Dominicus in *c. statum. 1. super gloss. in ver. copia. de rescrip. lib. 6. vbi* dicit,

cit.

cit, quod si ⁵ iudex ecclesiasticus assumit alfefforem merè legistam, super causam merè canonicam, poterit vt suspectus recusari. Idem dicas, si causa erat sublevis, & alfeffor erat grossi ingenij, vt not. voluit Bald. in l. si. C. de hered. instit. quem refert & sequitur Iason in l. apertissimis. 4. col. C. de iudic. And. Sicul. in c. si in c. in autem 12. col. sup. de offi. deleg. & in c. dilect. 5. col. sup. de iudicij. Felian. c. ex literis 6. col. supra de consuetudine.

⁶ Annectam etiam iura & consuetudines regni, quibus iudicare sepius vidi, tam in regali audientia, quam extra, vt videamus in quibus concordent vel discrepent à iure Pontificio vel Cæsareo, in quibus addant. Maximè, quia ista iura (vt omnes sciunt) se inuicem coadiuvant: vnde deficiente vno, recurritur ad aliud: vt c. leges & cap. si in adiutorium 10. di. & no. in c. 1. infra de non oper. nunc. Ad hoc bonus rex. in c. dudum de preben. lib. 6. & in ca. auctoritate de concess. preben. co. lib. vbi ad decisionem causarum beneficialium, allegantur iura & ciuilia: ex quibus arguitur ad causas beneficiales: vt sentit etiam Io. Fab. in edito in fi. C. de edic. di. Adri. sol. Idem dicimus e contra, quod iura disponantia circa beneficia, trahuntur ad officia secularia: vt sentit Bart. in l. 2. §. data ff. de opti. lega. Luc. de Pen. in l. anno. nunc. C. de erog. min. an. lib. 12. Abb. in c. postulationem ad fide postul. prelat. in c. cum in iure. in fi. de elect. Hinc & singulariter infertur, quod sicut ⁷ Papa in beneficialibus habet plenissimam potestatem: vt in c. 2. de preben. lib. 6. & clem. 1. vt lite pen. & potest ad libitum de eis disponere 1. 2. qu. 2. c. bona rei. 9. qu. 3. 4. per principalem & in c. si gratioso de rescript. lib. 6. & ibi notat Domin. vnde potest sibi reseruare beneficiorum collationem: vt d. 1. 2. de preben. lib. 6. & c. dudum cod. tit. Quinimo abique alia reservatione, ex sola voluntate potest recurrere cum omnibus ordinariis: vt notanter voluit Ioan. Mon. in c. si eo tempore de elect. lib. 6. quem refert & sequitur Balan. c. 1. in princip. de his qui seu. dar. poss. & in c. 1. col. 2. quia si dux, mar. vel co. lib. seu. & quod plus est, potest praeuenire omnes collatores beneficiorum: vt notanter decidit Fred. in quodam suo tractatu permutationis beneficiorum qu. 4. potest enim dare expectatiuam, seu ius ad vacaturam arg. c. 2. de concess. preb. & d. c. 1. de preben. lib. 6. Sic eodem modo poterit ista facere rex noster in officiis temporalibus: nam ⁸ concurrit cum quolibet ordinario: vt sentit Bald. in prealleg. loci. Poterit etiam officiorum prouisionem ad se aduocare, vt sentit Bald. in cap. ad nostrum de app. & consequenter ius ad officia vacatura conferre. poterit enim princeps dare & tollere officia, sicut vult: vt sentit Ioan. Fab. in iustit. quibus mod. ius pat. 20. fol. §. cum autem colum. 2. versu. sed quid si ante. sentit Bald. in l. rescripta prope fin. C. de precib. imp. offer. vbi dicit, ⁹ Princeps vel Imperator potest officium magistratibus auferre: cum omne officium magistratus sit à iure ciuili, secundum eum. dixi latè in tractatu Insularum, quas vulgus Indias appellat. cap. 4. §. 15. 16. 17. 18. cum

sequent. Deficiente itaque iure canonico, recurrendum est ad ius commune, vt traditur in dictis iuribus. Ius autem commune, quo ad hoc, in his regnis intelligo iura & consuetudines regni, quæ ius commune appellantur: vt cap. cum à nobis de rescriptis, & ibi Abbas in primo notabili. Nam et si appellatione ⁹ iuris, per excellentiam intelligitur de Romano: vt Insuper. de iur. nat. §. ius autem. si tamen rex facit mentionem de iure, intelligitur de iure regio. Vnde si rex Angliæ loquitur de iure, intelligitur de iure Anglicano superiori, quod regular omnia inferiora, id est, de eo iure, quod emanat de ore regis. Quia in suo regno monarcha est, & totum continens, & ab eius sententia non appellatur, quia prædictus est multorum prelatorum sui regni: vt ff. de offi. prelor. l. 1. ita dicit Bald. in cap. cum venisset 2. colum. sup. de eo qui mit. in pos. caus. rei. ser. refert & sequitur Felin. in cap. causam quæst. 20. col. in fi. sup. de rescript. Stante enim lege vel consuetudine regni, dispositio legis imperialis vel iuriconsultorum, inutilis redditur: cum tales ¹⁰ leges seu consuetudines, quinimo quælibet alia statuta vel consuetudines particularia, vincant leges ciuiles imperatorum & iuriconsultorum: vt l. de quibus ff. de legi. Et traditur in l. omnes populi ff. de iustitia & iure, & in §. ex non scripto. Insuper. de iure nat. & in cap. fin. supra de consuet. & in cap. 2. de consuet. lib. 6. ¹¹ Vnde si ¹² princeps in rescripto refert se simpliciter ad ius, intelligitur non de iure communi, sed specialis, vel statutorio. text. no. cap. 1. in fi. supra vt lit. pen. secundum Abb. in rub. supra de consuet. ¹³ Et ¹⁴ propterea dicebat not. Bald. in l. constitutionis C. de bonis qua. lib. quod si patri danti dotem maritus promissit restituere ipsam in omnem casum restituende dotis de iure communi: quod adueniente casu mortua vxore remanentibus filiis, seruabitur opinio Mar. de consuetudine approbata in l. des à patre, C. solut. matr. licet in contrarium sit, rigor iuris de subtilitate illius: vt not. Bald. in l. illam. C. de collat. per gloss. & Bald. & latius per Bart. in l. post dotem ff. solut. matr. vbi vide Alexan. 1. 4. col. ¹⁵ Hinc etiam dicebat idem Bald. in l. vnica 12. colum. versu. sed dubitatur, C. de concess. quod si accusator ex trahentes bladum in fine libelli adiecit, quare peto ipsum condemnari secundum formam iuris communis: licet iure communi veritum non sit, bladum extra hi, nihilominus libellus sustentabitur ex forma iuris municipalis vinctis ipsum ius commune. quæ dicta commemorat Lud. Roma. in repet. rubric. ff. de arbit. in 6. col. versu. 13. pone. & And. Sic. in cap. 1. colum. versu. 2. allego. supra de consuet. & in d. c. licet de prob. 9. col. & l. si in laudes populi, ff. de iust. & iur. in princip. & in repet. 4. colum.

¹⁶ Ex istis dicebat Bald. in cap. 1. §. sententia quæ in fin. de pace consti. quod ¹⁷ si causa est commissa secundum leges & consuetudines terrarum terminanda, potius debet terminari secundum bonas consuetudines, quam secundum leges. Iudex enim iudicans contra ¹⁸ consuetu-

suetudinem, facit litem suam: vt not. in *authen.*
iubemus. C. de iudi. facit glossam ca. Romana de elect.
in ver. videtur. Iason in l. omnes populi 4. col. ff. de iust.
& iur. & in §. sed quiesce de in iur. iustit. §. Idem,
 si committatur vel compromittatur causa ter-
 minanda de iure. nam debet terminari per con-
 suetudines quæ habentur vt iura communia:
 & derogant iuri communi vniuersali. secun-
 dum Bald. in l. illa institutio ff. de hered. institut. aut. in
 cap. quintanallu fi. col. supra de iur. iur. Abb. in rub.
 supra de consuet. & in cap. Cumania. colum. anteq. su-
 pra de elect. & in cap. 1. vt lit. pen. & in cap. cum re-
 misset 1. col. supra de eo qui mit. in pos. causa rei ser. &
 not. in cap. iur. generale 1. d. Lud. in l. post dotem 13.
 col. versu 3. dabitur, quid si stipulatio ff. sol. mar.
 & ibi Alex. 23. colum. & Lod. consil. 251. inc. iherisim.
 Paul. de Cast. in l. iur. pluribus ff. de iustit. & iur.
 & in l. praescriptione C. si contra ius vel tri. pu. & ibi
 late Ias. in 4. colum. quem videas. & in dict. leg.
 omnes populi 1. colum. & 2. latius in reper. 4. colum.
 vbi multa similia cumulat, per quæ reprobatur
 dictum Bald. in leg. quicunque C. de seru. fugit. 4.
 col. ver. sed pone, statuto cauetur, quod frater.
 quæ videas per te. vide Abb. in cap. licet de proba-
 tur. 2. no. & ibi And. Sic. col. 9. & Fel. ibidem in 1.
 colum. ad fi. & in cap. 1. de sponsa. in princip. & Iac.
 in tract. de homagio. in ver. de roylu. colum. 9. Ad-
 do bonum text. in leg. ius optatores C. de exalto-
 ribus tributorum lib. 10. in ver. consuetudine seruata
 & ibi not. Bar. consuetudinem regionem esse
 seruandam circa tributa exigenda. Ex quo in-
 fert ibi And. de Barulo, & sequitur Ioann. de Pla.
 13 quia si alius est commissus ¶ exactio debitorum
 fiscalium cum omni coactione, quam viderit
 expedire: & in loco sit consuetudo, quod de-
 bitorum possint carcerari: licet de iure carcerari
 nequeant. I. nemo cod. titul. tamen vigore talis
 consuetudinis, poterunt carcerari: quia com-
 missio semper intelligitur, salua consuetudi-
 ne: vt ibi. & eius transgressores puniuntur: vt l.
 fi. in fi. C. de cano. lar. ti. lib. 10. cuius dictum
 Bald. dicit esse not. in leg. 1. C. si prop. pub. pens. est
 bonus text. in l. 1. C. de peri. bo. sub lib. 10. & in l.
 penult. de iure fisco. lib. & in *authen. de man. princ.*
 §. coges coll. 3. facit text. in l. si publicanus §. in om-
 nibus ff. de publ. & in leg. 1. C. de nona viliig. impo.
 & multa alia quæ cumulat Ioann. de Pla. in d. l.
 ius §. colum. in 3. not. quæ videas. ¶ Ex istis in-
 fertur vnum valde singulare & quotidianum.
 Rex concedit alicui flumen, vt potest,
 per leg. sacra §. sciendum ff. de rerum dist. ante dona-
 tarius potest colligere ¶ passagium ibi consue-
 tum colligi: quia solo cohaeret, & quia consue-
 tudo donantis inspicere debet: & quia videtur
 pleno iure tam communi quam consuetudi-
 nario esse concessum. ita dicit Bald. in rub. ff. de
 rer. dist. colum. 5. ver. sed hic queritur. Merito ¶ ergo
 14 desiciente ¶ Iure Canonico, recurrendum erit
 ad iura & consuetudines ¶ regni, non autem
 ad iura imperatorum vel iuriconsultorum.
 Hoc tenet & firmavit egregius doct. Gundisal-
 uus de Villadiego, olim collegialis in dicto

collegio Salmanticensi, postea episcopus Oue-
 tentis, & auditor Rotæ, sua eleganti repeti. c. con-
 stitutus de restit. in integ. abar. 7. vers. ego autem. &
 videtur text. secundum vnum intellectum in cap. ad
 nostram supra de probat.

IDEM videtur mihi dicendum, quod sicut
 Istante in aliquo dubio, per iura ciuilia recur-
 ritur ad ius canonicum: vt patet ex iuribus su-
 pra alleg. & firmant Anton. & Ab. in cas. licet de for.
 compe. col. 6. quos alij Moderniores sequuntur:
 sic: deficiente iure regni, potius recurratur ad
 ius canonicum, quam ad ciuile imperatorum
 vel iuriconsultorum: quia vt not. dicit Bald. in
 l. 1. C. quemadmodum testam. aper. in dubio potius est
 seruandum ¶ ius canonicum, quam ciuile: quia
 ius canonicum inhaeret iuri diuino: & sub lege
 diuina sunt omnes populi & nationes. infert
 Montaluis in l. 4. tit. 5. [de la guarda de las cosas de
 la Iglesia] lib. 1. fol. 4. in parte (acerden.) Sed ius
 imperatoris non viget vbique locorum: & K
 maxime in curia regis, vbi ius ciuile non allegatur
 pro autoritate, sed solum pro ratione: vt si-
 gnanter dixit idem Bald. in c. 1. an §. iniuria & re-
 alius §. furto de pac. iura §. iur. §. iur. quem refert
 & sequitur Par. de Put. in tract. syndi. in parte testu. cap.
 2. incipiente, sui interrogatus in fi. Idem vult Bald.
 post Butri. in l. nemo in princip. C. de sen. vbi dicit
 quod ¶ Francigenæ seruauit rationem legis, non
 17 quia lex hoc dicit, nam leges non allegant, sed
 quia ratio sic vult. Lex tamen regni regis Al-
 18 tonisi in Alcala sit. 18. l. 1. quæ reperitur in noua
 compilatione li. 1. tit. 4. J. 4. aliter disponit. Dicit
 enim, quod deficiente iure regni, vel si de eius
 intellectu dubitetur, recurratur ad regem, vt
 nouam edat legem, vel antiquam interprete-
 tur: non autem indicetur per leges consulo-
 rum vel imperatorum: quanquam ea in studiis
 legi permittat. ¶ Sunt enim quidam reges, & L
 potestates, quæ ¶ non subsunt imperatori: 18
 ter quos connumerantur reges nostri Chri-
 stianissimi, qui nullum in temporalibus supe-
 riores cognoscunt: vt dicit gloss. no. in capite
 Adrianus 152. 63. dist. 1. & in ca. & si necesse. infra
 eo. & gloss. in cap. 1. in princip. de pace tenen. in sen.
 traditur in cap. per venerabilem. supra quæ fil. sint
 legit. ¶ in praalleg. cap. & si necesse. loquitur de rege
 Legionis. & Ioan. And. in spec. sit. de tuto in fi. vbi
 agit de tutore vel curatore regi Legionensi
 dando. Non obstat text. in l. 2. §. & quia ff. de orig.
 iur. & in l. relegatorum §. interdicere ff. de inter.
 & releg. & text. in l. in nomine Domini §. iubemus
 C. de off. pref. prae. Afric. & in cap. volumus 11. quæ 1.
 vbi videtur probari, quod ¶ Hispania olim fue-
 19 rat subiecta Imperatori: quia ad illa iura re-
 sponderi potest, vt respondet Old. consil. 69. vbi
 inter alia dicit Hispanos olim constituisse,
 quod quicumque allegaret leges imperatoris in
 iudicio, capite puniretur. Idem Vincentius &
 Ioan. Andr. in cap. super specul. de magis in prin-
 cip. Ex eadem causa, vt creditur, tempore regis
 Stephani expulsi sunt leges Romanæ a regno.
 Edicto etiam regio prohibitum est, ne quis
 libros

libros retineret: vt refert *Polycratu libro 8. capit. 22. in fin.* Imperator autem in his nostris regnis ideo nullam habet iurisdictionem vel superioritatem: quia reges nostri, eorumque predecessores, cum non subessent imperatori, eruerunt terram à faucibus inimicorum: vt dicit *gloss. in allegat. cap. Adriani & 1. partita titul. 5. leg. 18. & lib. 1. ordin. titu. 3. l. 19. de qua infra.* Constituerunt etiam Hispani, quod 7 notarius

20
21
notarius non potest conficere instrumenta extra territorium eius qui eum creauit. *Bartol. in l. apud proconsulem ff. de manum. vind. etiam de consensu partium: quia non habet iurisdictionem, quæ possit prorogari: sed nudum ministerium, quod non est extensibile ad alias personas. vt voluit d. Abb. post alios in cap. cum P. tabellio. ff. eolum. supra de fide instrum. Anton. & alij in d. c. per venerabilem. Dum. in cap. Romana 9. nec clericus de for. comp. lib. 6. Bald. in leg. repetita C. de epis. & cleric. Salyc. in l. 1. C. de manu. liber. Ioan. de Pla. in leg. dauimiri in fin. C. de decur. lib. 10. de quo latius per Abb. in cap. ficut supra. ne cleri. vel mon. & ibi Arou. Host. in sum. cod. titul. quem refert & sequitur Ioan. Fab. in leg. sciendum C. de donat. idem Spec. de fide instrument. 5. refert. ver. & nota. & ideo notarius regni non potest conficere instrumentum in causis spiritualibus: nec apotholicus in causis temporalibus: secundum Ioan. Fab. ubi supra. de quo per Anton. in cap. per venerabilem. qui solum finit leg. per Bald. in l. cum sitis populos C. de sum. Trin. & in cap. cum P. tabellio C. de fide instrumen. vide bonam legem regni lib. 2. ordinam. titul. 17. lib. 8. quam tene menti.*

l. 19. & 20
tit. 25. sup.
d.

22
23
¶ Vnum tamen non omitto, quod 7 notarius apostolicus potest in regno Siciliae de temporalibus conficere instrumentum: quia est feudum Ecclesie, secundum Luc. de Pen. in leg. ff. eolum. ante. C. loca prelati. cimit. vel fissa. lib. 11. & per hoc limitantur prædicta. Fateor tamen, quod si notarius 7 creatus ab imperatore, conficere instrumentum in eius imperio, quod adduceretur ad partes istas, integram fidem faceret iuxta notat. in dist. cap. cum P. tabellio. & per Specul. titul. de instrum. adit. 5. refert. ver. sed quid. de quo meminit Ioan. Fab. in leg. si qua per calumniam C. de epis. & cleric. & Cardin. in clem. 1. de procu. quest. 3. Salyc. in d. leg. 1. C. de eman. liber. Adde Bar. hoc idem tenentem in l. cum sitis populos quest. 7. principali C. de sum. trim. in l. 1. ff. de offic. procu. & leg. in l. nec ei. ff. de adop. Ioan. And. in cap. Romana de appellat. Rota decis. 294. incipit, instrumenta.

¶ Ex quo inferitur, quod si lex regni dixerit, quod instrumenta, ubi est præceptum garantigie, mandentur executioni, vilo instrumen-

to, & citatione non præmissa, habet locum in instrumentis factis extra regnum vel territorium: quia procedere ordine prætermittitur, est quidam ordo irregularis: nam ordo est, non seruare ordinem in talibus: sed quantum ad ordinem, inspicimus locum iudicii, siue loquamur de ordine processus, siue de ordine executionis, vt l. 2. C. quemadmodum. rest. aper. & d. l. missa opinatores C. de ex. alter trib. li. 10. facit quod not. *Bartol. in l. à diuo Pio 3. Roma ff. de re iudic. ista sunt notanda verba Bald. in l. 3. co. versicul. 3. iuxta ne fil. pro pa. quod not. pro l. regni ordinationis Tolet. 46. quæ incipit [munchas vece.] & reperitur in noua compilatione lib. 3. titul. 8. leg. 5. quam ampliabis per prædicta, & ita aliis prædictaui in quodam instrumento Romæ confecto, quod mandauit executioni vigore legis prædictæ in his partibus. Adde, quod si notarius huius regni faciat instrumentum extra regnum inter regnicolas super rebus in regno sitis, valebit: vt notanter decidit Paul. de Cast. in l. 1. ff. C. de temp. in int. resitut. qui dicit se consultasse. de quo etiam per Lucam de Pen. in leg. dauimiri, colum. 1. in ff. cum sequentibus C. de decur. lib. 10. ubi late & singulariter discitur, an & quomodo notarius regis potest extra regnum instrumentum conficere. vide bonum text. & ibi Bart. in l. apud consulem ff. de manu. vind. Bald. in l. generaliter C. de tabul. lib. 10. colum. 8. & in l. vna. E. de confess. quem allegat Alexan. in l. à diuo Pio 3. sententiam solum. 4. vers. 2. limita. ff. de re iudic. vide Anchar. in cap. 1. de constit. colum. 109. ver. iuxta prædicta quaro.*

¶ Ex hac causa, quia à faucibus 7 inimico- 24
rum regna emerant reges Hispaniæ habent ius patronatus in ecclesiis cathedralibus: vt voluit Bald. supra in proemio 5. rex pacificus 4. colum. in cap. quanto in ff. supra de iudic. refert & sequitur Per. de Put. in suo tract. syndacatu char. 28. fin. col. in princip. Est lex regni, quæ hoc dicit, quam edidit rex Henricus quartus, in Occanna: & repetunt serenissimi reges nostri in curiis de Madrigali, anno 1476. reperitur in noua compilatione ordinationum, lib. 1. titul. 3. leg. 19. quam rogo videas. Audio, quod reges Hispaniæ hoc habent in priuilegio speciali Romani pontif. quia tempore quo ipsi reges Ecclesias regnorum suorum fundauerunt, & dotauerunt, hoc sibi specialiter reseruauerunt, quod licite potuerunt: vt cap. nobis & ibi Henricus de iure patron. & c. præterea cod. titul. & cap. Eleutherius 18. quest. 2. Ad cuius confirmationem facit illud, quod olim legitimus esse factum. Moyse enim Hebræorum dux constituit sacerdotem Aaron fratrem suum Exodi 28. Iudas Machabæorum dux elegit sacerdotes, qui purgarent sancta 1. Machab. 4. Istud testeo, quicquid dixerint Archid. & Alexand. in cap. si imperium 10. dist.

¶ Hinc est, quod 7 mortuo prelato cathedralis ecclesie, non est procedendum ad electionem, nisi prius moti regi nunciatur. Prelatus autem

l. 2. tit. 21.
lib. 4.
Reperitur
hoc l. 2.
in tit. 3. &
l. 1. tit. 6.
lib. 1.

d. l. 14. tit.
23. lib. 1.

autem electus, confirmatus, & consecratus, non debet administrare, donec personaliter regi faciat reuerentiam, vt d. l. 18. Idem statuit rex Alfonso in curia de Alcalá, l. si. que hodie reperitur in noua compilatione ordinationum lib. 1. tit. 3. l. 3. & 19. de hac consuetudine loquitur text. & ibi doctores, in capitulo cum longe & in cap. perleu. l. 63. d. & in ca. abbates 18. qu. 3. & per Compellennum in cap. quod sicut de elect. co. antepe. versus. principi presentari, cuius meminit Henricus in cap. nobis de iurapa. col. pen. Et si forsan tempore mortis prelati, rex fuerat absens à regno, ex causa peregrinationis, vel alia: tunc mors prelati nunciari debet vicem ipsius regis gerenti, eiusque consensu requirendus est. Istud est mirabile dictum Archid. in cap. Reatina ecclesia 63. dist. quod refert & sequitur Pau. de Liazaris in sua eleganti rep. d. c. nobis de iurapa. Bald. in cap. cum consuetudinis supra de consuet. Ang. in l. adoptio 2. col. in fin. ff. de adop. Andreas Sicu. in cap. P. & G. de offic. deleg. 40. colum. & in c. quod translationem 27. supra de offic. leg. & in c. licet ex suscepto 7. colum. de fo. compet. & vide Iaco. in tractatu feudorum, in parte, vicarius, perpetuum colum. 2. qui pulchre loquitur. ad hoc bonum text. in cap. ex frequentibus de iurapa. secundum Compellennum in preall. c. quod sicut de elect.

¶ Hæc autem consuetudo non videtur contra ius, vt not. voluit Imos. in cap. quod sicut supra de elect. quem alij sequuntur ibi, & præsertim Abb. 3. colum. hoc multum commendans, & in c. 1. pen. col. & in c. cum terra si. colum. & in cap. cum inter vniuersas 2. colum. in fin. cod. tit. & in cap. fin. col. sup. de consuet. Ad hoc bonus text. secundum vnum intellectum, in d. c. cum inter vniuersas. vbi litera in f. dicit, Mandamus, quatenus inuocata Spiritus sancti gratia personam idoneam per electionem canonicam concorditer assumatis ad regimen Caputane ecclesie, consequenter ad audientiam nostram nuncios idoneos transmissuri: per quos à nobis vice regia postuletis assensum, & apostolicæ confirmationis gratiam requiratis.

¶ Ad idem text. in d. c. cum terra. vbi litera ait: Quo facto non prohibemus, quin regis seu patriarchæ, qui pro tempore fuerint, requiratur assensus.

¶ Ad idem text. in ca. innotuit eo. tit. in parte. Faciebant ad id modicis concors capituli Vigornensis electio, petitio populi, assensus principis, votum suffraganeorum.

¶ Ad idem text. in d. c. quod sicut eo. tit. l. quasi in princip. ibi. Cum in ea nihil attentatum fuerit, in prædictum regie dignitatis: quia non simplex nominatio, sed solennis electio debet principi nunciari.

¶ Ad idem text. 1. d. c. Reatina & in c. perleu. & in c. nobis, & in c. principali, & in ca. cum longe 63. dist. facit text. cum gloss. in c. de hoc de simo. Concluditur ergo, vt supra.

¶ Nec est mirandum de hoc, cum in dubitatum sit, quod ius patronatus ex consuetudine

acquiri potest: vt firmat Abb. post alios in rubrica, de iudi. & in c. quanto eod. tit. Nec obstat decisio Ioan. Mona. Archid. Ioan. And. & aliorum in ca. 2. de preben. lib. 6. dum dicunt, laicum ex consuetudine etiam immemoriali non posse beneficia ecclesiastica conferre: quoniam nõ medio cris differentia est inter ius patronatus, & collationem beneficiorum: vt in prædictis locis habetur. ¶ Laicus enim est incapax iuris spiritualis, & propterea consuetudo non potest ipsum facere capacem: vt in cap. Masfena & in c. sacrosancta supra de elect. & c. causam de prescript. Sed in iure patronatus est quid temporale: ratione cuius, consuetudo est efficax ad ipsum acquirendum per laicos: vt dicunt doct. vbi supra.

¶ Et inde est, quod consuetudine introduci potest, quod mortuo prelato, rex habeat custodiam bonorum episcopatus, secundum Spec. tit. ne sede vac. Et subdit ibi fortius, quod rex Francie ex consuetudine confert prebendam in suo regno in ecclesia Caretensi, vbi dicitur habere decanatum. Non intelligas, quod rex ibi habet decanatum: sed Spe. de seipso dicit, quod habet ibi decanatum. Rex etiam Hispanie habet canonicatum in ecclesia Legionensi. Imò generaliter super collatione beneficiorum in regno Francie est facta concordia inter ipsum regem & papam Sixtum: quam ego vidi, & habeo. Et ita hodie rex Francie ex privilegio potius, quam ex consuetudine, dicitur beneficia & prebendas in suo regno conferre. vt etiam legimus de Imperatore, qui similiter ex privilegio in qualibet ecclesia Alemannie, potest facere vnum recipi: vt refert Spec. tit. de preben. §. refert. & tit. de legato §. nunc tractemus versus. sed nunquid legatus, & ibi Ioan. And. in additio & Abb. in l. bene à Zenocolum. 3. C. de quadri. prescript. qui pulchre loquitur. Vide eum rogo.

¶ Vtinam reges nostri haberent hoc privilegium conferendi prebendas, dignitates, & beneficia ecclesiastica in suis regnis. melius enim consuleretur ecclesiis de personis ad eorum regimen necessariis: & euitaretur grande incommodum, quod ex pecuniarum delatione ad curiam Ro. his regnis quotidie euenit: & multa alia incommoda, de quibus in d. l. regni lib. 1. ord. tit. 3. l. 19. & sequerentur multa commoda, de quibus ibi.

¶ Cessante autem in privilegio, hæc non potuisset rex, etiam si consuetudo immemorialis adesset: vt apparet ex prædictis. & videtur de mente Archid. in c. 201 si incompeter 2. quasi. 7. vbi arguit contra reges conferentes ecclesiastica beneficia. Bene tamen valebit consuetudo, quo ad ius patronatus & presentationem ecclesiarum, & vt mors prelatorum nunciatur regi: vt supra dictum est.

¶ Porrit autem induci hæc consuetudo, propter bonum ipsarum ecclesiarum, & etiam propter interesse ipsius regis: vt admoneat electores, ad eligendum aliquem bonum virum, qui defendat ecclesiam ab oppressionibus aliorum, & sit

19 & sit principis fidelis. Interest ꝑ enim principis, vt non eligatur aliquis sibi suspectus, qui possit reuelare secreta sui regni. arg. l. omnes delictum. §. exploratores. ff. de re mil. vt dicit Innoc. in d. c. quod fuit. in ver. reuelatio in prin. Vnde si rex electum in praelatum ex causa prædicta haberet suspectum: potest obiciere hoc contra electionem. quo probato, retractabitur electio: vt nota. voluit Innoc. in cap. super his infra de accusatione. Et Gencelmus in extranag. Ioann. 32. que incipit, excoꝛa-bilo. in ver. diuersorum regum regnorum. refert Ioan. de Sylua in tract. de beneficio. parte 2. q. si. col. pe. & si. quod dictum Innocentij in d. c. super. refert, & sequitur, & multum commendat Abb. in d. c. si. eo. supra de elect. & in d. c. quod fuit. 3. colum. & in c. cum terra 2. co. & in ca. ex parte A. de regi. 5. colum.

inferens ex hoc, quod satis æquè poterit princeps non admittere prouisum per Papam, si potest probabiliter ostendere illum sibi fore suspectum, & quamuis illi non dicat hoc idem voluit Host. in summa tit. de elect. §. quis possit eligere. col. 1. ver. sed & electione facta. dicens, quod si praelatus à principe seculari temporalia retineat, & suspectus est, vel infidelis, merito audietur: sicut in illustri regis Anglorum privilegio continetur: quod comprobatur supra de iure pat. c. nobis fuit. §. 1. Idem videtur, etsi temporalia non teneat. arg. in vtraque supra de iureiur. cap. nimis. & c. petitio. secundum Hostien. vbi supra. Idem voluit Ioann. And. in d. c. nobis 3. col. in ver. honestus, vbi dicit, cautum esse, facta electione, requirere principis consensum, de elec. sacrosancta: ne excipiat contra ipsum ante confirmationem, vel consecrationem: vt infra de accusat. super his. puta quia diceret eum suum inimicum capitale: vnde talem in terra sua non sustineret: vt d. c. petitio. & est iusta causa, secundum Vincentium ibi, quem refert & sequitur Ioan. And. Idem sequitur Dominicus in c. nono. 21. d. prope finem. & in c. vt circa. §. addito 6. col. ver. nunc tamen notabile verbum de electione, lib. 6. dicens, quod princeps opponens confirmando in episcopum, quod habet eum suspectum de suspitione, reuelatione, vel tractatu. & hanc suspitionem cocepit vel relatione patrie, de qua est oriundus: vel parentum, à quibus originem traxit, qui semper fuerunt inimici capitales expipientis, & predecessorum suorum: audiendus & admittendus est. pro quo dicto facit secundum eum glo. 1. in c. nulla 62. di. ver. item. quia laicus potest excipere contra electum, & dicere quod eo inuito, non est dandus episcopus: vt c. Adrian. & c. si forte. 63. di. que iura hoc probant: & est bene notandum: & quotidie principes hoc prædicant, secundum Dominicum. vbi sup. de quo vide Felin. in c. super his. 4. col. de accus. vbi ista dicta commemorat. §. Ex quo datur magna ampliatio ad prædicta, vt non solum principes, 30 verumetiam alij laici ꝑ admittantur ad opponendum contra electum, si sua interest: vt dixi notabiliter in c. 1. illa prepositorum infra de accusa. in meo collectis, vbi videas. Ratio prædictorum

potest esse: quia multoties principes & alij magnates communicant secreta sua cum episcopis loci, vt sentit glan. c. reprehensibile. 23. q. 7. & in c. cum parati. supra de appel. glo. 2. facit ca. per venerabilem. supra. qui filij sunt leg. Ad prædicta vide allegatam legem regni li. 1. ordinationum. tit. 3. l. 19. De his amplius non insisto, quia non est præsentis speculationis. Scripsi alias latè in c. 1. de rerum permutatio. in meo collectis. vbi videas, an autem & quando rex potest beneficia conferre, vide notabiliter per Ioan. de Sylua. in tractatu de benefi. p. 3. q. 3. fi.

ADDITIONES.

§ Adde plura simul, que cumulauit Iasus l. vt liberis. C. de colla. col. 2. & in l. certi conditio. §. si nummos. fi. si cer. pe. co. 3. per Georgium Natam in e. quam un pactum. de pact. lib. sexto. co. 37. per Didacum de Segura in rep. l. 3. §. si ff. de lib. & possi. fo. 2. con. conse. qui omnes docto. plura descumbunt in hoc proposito, videlicet, quod quilibet dispositio recipit interpretationem & supplementum à consuetudine, licet in ea non fiat mentio.

§ Adde Pet. Rauenna in suo alphabeto aureo, in allegationibus in materia consuetudinum in colum. 5. ver. deficient. iure canon. vbi contrarium tenet Imol. quod in Hispania iudex ecclesiasticus deficienti iure canon. debet potius iudicare secundum leges imperiales, quam secundum leges regni. qui solum ad hoc mouetur per glo. in c. consuetudo. 1. di. que videri meo non vrget pro sua sententia.

§ Adde Iasus l. cunctos populos. in l. 1. lex. col. 3. C. de sacrosan. ecc. Segur. in re l. Imperator. contra. 2. ad Treb. vbi videbis de his qui non subiungunt Imperatori: & quid de dominio Venetorum.

IOAN. BERNAR.

§ Sicut enim. [Vide celebre dictum Romani. A in singul. 65. 4. dicens, legitimam sine canone parum: canonistam sine lege nihil valiturum. & adiunge Ludo. Gomez in c. 2. nu. 37. de constitutio. lib. 6. & ex nostris Ducler. Ferrez in l. 12. tit. 15. lib. 2. ordin. glo. 1. ver. si aduertit etiam. & Burgoz de Paz qui plures commemorat, l. 2. Tauri, nu. 10. cum sequenti. quibus etiam adde singulare consilium Ioannis Fabri, in §. item precium. iustis. de empri. & vendit. secundum quem, iuris professores maxime decet ignaros non esse poetice, historice, moraliumque facultatum. Et quantum iurisperitencia cum reliquis facultatibus cõmune habeat, vide paucis scribentem ex modernioribus Hieron. Cognol. in proemio. ff. veter. repet. 3. nu. 15. vide etiam Castil. d. l. 2. Taur. fol. 27. col. 1. qui refert autorem hic.

§ Ex istis etiam. [Vide autorem in l. 2. Taur. nu. 4. & ibi Castil. fol. 26. col. 1. ver. vltimus nota. & nouissime Burgoz de Paz post prædictos nu. 5. per quem plures allegantur.

§ Hinc singulariter infertur: de potestate C principis dispensatiua. [Vide Masiam in l. Tole. p. 2. fundament. 17. Zafum consil. 10. lib. 2. & Covar. li. 3. resol. c. 6. & Pinellum in rub. de rescind. vendit. p. 14. 2. per totum. & dominum Franc. Sarm. l. 1. select. 6. 8.

c.8. per tot. & rursus de Redditiu eccl'as par. 5. c. 3. atque peculiariter de principis Hispanie potestate in officiorum collatione & priuatione. vide aliqua per *Ancadit. in sui responsu. c. 9.* & obiter *Minch. lib. 1. de successu. progre. in prefatione. nu. 42.* & plenius *Tello Fernan. l. 29. Tauri. num. 10.* & quæ dixi infra §. 69. nu. 14. Addeque *Minch. lib. 1. D. quest. illust. c. 25. & 26. & 27. & c. 42. & 43.*

D *quest. illust. c. 25. & 26. & 27. & c. 42. & 43.*
¶ Nam concurrit. [Vide optimam glo. vers. prius in l. 2. tit. 1. p. 2. Vbi Gregor. exemplificat concursum regionum iudicum in prima instantia causarum, in tertiis Baronū Hispanie, & adiunge *Ancad. p. 1. c. 5. nu. fin. vers. dixi autem.*

E ¶ Ius autem commune. Ista autoris doctrina est Hispanie scriptoribus communis opinio, quam repetes apud *Did. de Segura & Did. Perez ibi in Loheredi. §. cum filius. nu. 19. ff. de vulg. & pupil.* & rursus eundem *Did. Perez in proemialibus ordi. reg. 4. 3. & Castill. lib. 2. Tauri. fol. 17. col. 2. & Minch. can. lib. 1. de successu. creat. par. 1. §. 10. nu. 648. ver. denique redeundo.* Et *Matienzo in dialogo relator. cap. 3. 4. nu. 3. & Mazolum consil. 53. num. 32.* Vnde verè dixit *Conar. lib. 2. resol. c. 2. num. 2. ad fin.* ius nostrum passim cōmune appellari quod probatur satis ex l. 4. tit. 12. lib. 1. ordin. pleniusque fundatur per *Burgos de Paz. l. 1. Tauri. nu. 587.* idē qui posthac in Hispania ius nostrum regum quasi peculiariter appellat, ius Romanorum commune dicentes, deuiant à communi stylo nostratium, atque etiam hoc idem tradit de *consuet. Neapol. Matib. Afflictus in prelatu eorum. q. 2. nu. 3.* & vide rursus eum *de iur. fin. nu. 6.* atque iuxta hæc admitteendus est. Et *Orosius in l. Lucius Titius de pact. nu. 14.* qui 10. regni legem non statum esse dicit.

F ¶ Et propterea dicebat *Baldus.* [Adde *Las. in leg. omnes populi. nu. 24.* de iustitia, & iure. & *Matthæum de Afflictis in prelatu consuetudinis. Neapolit. quest. 8. nu. 2. & Fanucium de luctu dotis. gloss. 11. num. 8.*

G ¶ Iudex enim. [Vide *Auiles cap. 2. vers. fel. nu. 10.* & in reliquis hoc numero traditis per autorem, Vide *Gomez. cap. 1. de consuet. lib. 9. nu. 214.* & plenius resolvente *7.* & allegantem *Burgos de Paz. in lege 1. Tauri. num. 486.* Atque in confirmationem eorum adiunge egregiam doctrinam *Bald. in cap. 1. col. 3. de hui qui feud. dare poss.* quem inuenies relatum per *Matthæum de Afflictis in prelatu consuetudinis. Neapol. quest. 6. num. 3.* Vbi dicunt isti doctores, prius apud gentes fuisse consuetudinem, quam leges.

H ¶ Merito ergo. Adde autorem *infr. super text. §. 24. num. 1.* cuius doctrina hic relata, est valde recepta per nostros, & frequenter ab eis recurritur ad præsentem locum autoris nostri: vt videbis per *Bernardum Diaz in sua pract. criminal. cap. 60. & capitul. 136.* & eundem hic in additionibus suis. *Castillo lege 70. Tauri glossa 1. num. 11. &*

Ciscentes lege 3. num. 3. & rursus leg. 5. nu. 1. Tauri & Auiles cap. 19. ad fin. Placa de delictis. cap. 1. nu. 24. & plenius Burgos de Paz. leg. 1. Tauri. num. 602. cum sequentibus. Per quos fundatur, atque defenditur ista opinio contra *Petrum de Rauen. in alphabeto, in allegacionibus in materia consuetudinū vers. deficiente iure canonico §. col. & Propositum c. consuetudo 1. dist. col. 3. & Barthol. de Capua singul. 80.* Et iuxta hæc intelligenda sunt, quæ tradit *Couarr. practicar. quest. cap. 8. num. fin. vers.* Nam sub his conditionibus. Vera ratio pro nostris quam ipsi non applicarunt, ea tum notissima, tum fortissima est, quod in Hispania ius Romanorum caret potentia iurisdictionali, quamvis regum habet, & propter quam ius dicentis in inuitam reddi potest. Nec satis fiet mihi, si dixeris, posse iudicem ecclesiasticum vii iure ciuili ex vi rationis, quam continet: quia in iure regio, & iurisdictionis adest, & ratio, æquitasque exuberat, pensata, & applicata per legumatores, iuxta provinciarum usum, qualitatem, & exigentiam temporis. Et propterea non admittendum modò, verum etiam præferendum ius Hispanicum in Hispania, argu. *text. leg. si seruis plurim §. final. de leg. 1.* & eorum, quæ tradit *Petrus Rebusius in consil. Gallic. in proem. glossa 1. nu. 27. & sequent.*

¶ Sic deficiente iure regni. [Adde *Didacum Perez in proemialibus ordin. quest. 3. Castill. leg. 1. Tauri fol. 15. col. 3. Villalobos versu. legitimatus. numer. 74. Montal. leg. 4. tit. 5. lib. 1. for. vbi est optimus text. vers. de gusa que.* Huius autem propositionis veritas, & Hispana eius praxis plena manu dilputatur, atque traditur per *Burgos de Paz. lege 1. Tauri. num. 590. cum plur. sequent.*

¶ Et maxime in curia Regis. [In ceteris etiam tribunaliis idem est. Quin re vide *Gregor. Lup. glo. a. l. 6. tit. 4. par. 3. & Ancadit. parte 2. in cap. 19. num. 26. Tello Fernandez leg. 3. Tauri parte 2. num. 4. Pinel. in rubrica de bon. mater. parte 2. num. 12. Placam. de delictis cap. 1. nu. 24.* quod idem de regno Gallie commemorat *Rebusius in proemi. consil. Gallic. glossa 5. num. 20. versu. vnde cum leges.* & de Neapolitan. *Matthæum Afflictus super consil. Neapolit. in proemio quest. 20. num. 5.* & plenius *Burgos de Paz. d. leg. 1. Tauri. num. 513.* & rursus *num. 543.* & iuxta hæc intelligi, ac tolerari potest quod *Couarr. lib. 3. resol. cap. 5.* disputat aduersus *Paul. inreconsul. in leg. Nam quod §. vlt. de pena legat.* quia responsum illud in Hispan. iurisdictione caret, vnde non infrequenter in huius regni tribunaliis maxime supremis, inuenies multo pluris estimari regiam sanctionem, quam Romanam, quia hæc præsumpta, aut nota ratione ducit, monet, & docet: illa verò potentia simul compellit, quam Hispanie principatus obtinet, vt mox dicitur inferius. Et iuxta hæc intelliges *text. in l. 8. tit. 31. par. 2. circa finem versu. mande.* Non tamen diffiteor eam esse rationis, & æquitas vim, quibus apud nos valent Romanæ leges, vt iura regia interdum magna causa possis contra verba contexturæ declarare, & contorquere, sequutus mentem legislatoris, id est rationem, & æqui-

& æquitatem, vt comprobatur longa allegatione Tiraguell. in l. si vnuquem verb. liber. nu. 46. cum mult. sequent. C. reuoc. donat. ego ad hoc propono tibi text. aureum, & singul. in l. si re oportet §. sed & si maxime de excusat. rur. & quasi par text. est, si subtiliter perpendas in leg. non dubium, versic. amplex. C. de ll. Adde text. l. si re leges ff. eod. & cap. intelligencia cum similit. de vers. sig. Qui autem apud ecclesiasticos libri sint Canonici, vel apocryphi, autoritatis probabilis, vel necessitatis, vide Couar. lib. 4. resoluit. cap. 14. & Castro lib. 1. aduer. heret. ca. 5. & concil. Trident. sub Paulo III. sessione 4. cap. 1. & vide Roman. sing. 685 & Tiraguell. de primogenit. qu. 6. num. 4.

I ¶ Sunt enim quidam reges. Adde Seguram l. Imperator. num. 5. & ibi Did. Perez. plures allegationes ff. ad Trebell. & rursus eundem Did. Perez. in proemial. ordin. qu. 3. & Gregor. gloss. in l. 5. tit. 1. par. 2. & Burgos de Paz. in proem. legum Tauri. num. 31. & sequent. Ex quorum allegatione colliges, opinionem autoris hic relatam veram, & notissimam apud exterar quoque gentes esse: atque de potentia, magnitudine, summoque honore principatus Hispanie vide, si velis l. 8. tit. 1. p. 2. & per eum text. Auendannum par. 1. cap. 4. num. 5. & Couar. lib. practico. quest. cap. 9. Minibar. quest. illustrium cap. 1.

M ¶ Etiam de consensu partium. Vide istius questionis examen pluribus allegatis per Felin. in cap. cum p. tabellio de iure infirm. num. 17. & 18. & circa plura hic tradita per autorem à numero. 20. cum sequent. de creat. & offic. tabellionatus. Vide multa per Rebuff. in constitut. Gallic. 1. tom. tit. de liter. obligat. num. 34. cum mult. sequent. & ex nostris Did. Perez. l. 26. tit. 3. lib. 1. ord. & rursus l. 1. per. queramus etiam tit. 3. lib. 2. ordin. Auend. part. 1. cap. 10. Cifuent. & alios Tauri. l. 64. Tauri. Castillo, & alios in leg. 3. Tauri. Vbi Burgos de Paz. satis multa congerit, habetque text. not. l. 3. tit. 19. part. 3. cui adde Couar. practico. quest. cap. 19. ad fin.

N ¶ Ex quo inferitur. Adde Greg. gloss. a. l. 7. tit. 1. p. 6. Didac. Perez. in proemio tit. 1. lib. 3. ordin. rer. octauo. Est præterea dubium Suarez l. post rem iudicatam §. circa iudicem. Castillo. Cifuent. Anton. Gom. l. 64. Tauri, & latè Rebuff. d. tract. de liter. obligat. num. 50. & circa probationem scripturarum quæ in longinquis partibus fiunt per tabelliones: vide Castillo l. 63. Tauri num. 7. & plures referentem remissiuè Burgos de Paz. leg. 3. Tauri. 2. p. num. 1079.

O ¶ Hinc est quod mortuo prælato. Adde Petrum à Bixio in suo directorio electorum, par. 1. c. 6. in princip. & Matth. Afflict. in proemial. constit. Neapolit. in quest. 18. num. 7. & 8. & Did. Perez. l. 3. tit. 3. lib. 1. ordin. & Rabbum de Curie. ca. si. de consuetud. scilicet. 5. num. 49. & sequent. & Felis. super his de accus. num. 6.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

De donatione inter virum & vxorem.

R V B R I C A.

S V M M Æ R E R V M.

1. Diuortio factis, dei repeti solet.
2. Attriba propriè appellantur, id est pignus, ut matrimonium sequatur.
3. Sripulatio penalis reprobatur in matrimonio, nisi maritus sub pena promittat habitare in certo loco cum vxore sua.
4. Pater si teneatur in carceribus, & filius pater obligatus ut teneatur in carcere, donec pater soluerit, an valebit talis conventio.

ET antequam veniam ad textum, vt aliorum morem obseruem, & ob antiquorum institutis non discedam, continuo istam rubricam ad præcedentem. Suprà visum est de matrimonio, & de impedimentis, & diuortis eorum: sed quia post diuortium sequuntur dotis & donationis restitutio, vel amissio: ideo post tractatum de diuortis, sequitur hæc rubrica, De donationibus inter virum & vxorem, & de dote post diuortium restituenda. Ita continuat Gessred. in summa huius tit. ¶ Vel aliter, secundum Hostien. in summa. Quoniam iudex, qui de matrimoniali causa cognoscit, cognoscere habet de accessoriis: sicut de donat. inter vir & vxorem, vtum valeant, nec ne: & de dotibus restituendis: bene est, vt post tractatum de diuortis, videamus quid iuris. ¶ Dominus Abb. post Card. aliter continuat. Suprà visum est de diuortis: sed quia post diuortio facto, dos repeti solet: & contenditur plerumque de donatione facta constante matrimonio: ideo post rubricam præcedentem subiicit istam. In qua tractatur tam de donatione facta constante matrimonio inter virum & vxorem, quam de dote post diuortium restituenda. Cum hac continuatione transit Præpositus, Alexand. in presenti. Vtraque continuatio est satis competens: ideo circa ipsam amplius non insisto.

ISTA rubrica duas continet partes, scilicet §. 1. De donationibus inter virum & vxorem, item de dote post diuortium restituenda. Solum de prima parum dicemus, vt ad declarationem & examinationem decretalis nostre veniamus: cum ea fuerit nostra principalis intentio. De secunda verò parte nihil dicitur: tum quia esset reuolucere totum titulum ff. solu. mar. super quo multi Moderniores scripserunt: tum etiam, quia in hac materia reperio diuos tractatus singulares copiosissimos Baldi Nonelli, & Io. Campeji, quorum dicta vbi opus fuerit, non subicebo, nec etiam aliorum, quando eorum laboribus vtar, ne de furto valeam reprehendi.

Q V O D

6. II. **Q**UOD ad primam igitur partem, pramittendum est, quod cum inter aliquos de matrimonio contrahendo tractatur, seu inter parentes vel consanguineos eorum (quod maxime fieri consuevit, quando illi de quorum matrimonio agitur, non sunt ætatis legitime ad matrimonium contrahendum: vt cap. ex parte supra de rescriptis. sp. et in c. vno de despons. impub. lib. 6.) conveniunt inter se de aliqua parva quantitate danda ab eo, per quem steterit, quominus matrimonium contrahatur, ei qui vult matrimonium contrahere: & istæ 4. propriè † appellatur arthæ, id est pignus, vt matrimonium sequatur: vt l. arthæ & l. si. C. de spon. & ca. gemma mulier. eo. titul. traditur per gloss. in cap. accedens supra de procurat. & in cap. ex parte supra de conuict. coniugat. & quarta parit. tit. 11. leg. 1. Itaque iure canonico, civili & regni, hæc artharum datio seu promissio permittitur: quamvis † stipulatio pœnalis reprobetur: vt traditur in iuribus supra alleg. & per Bart. in l. Titia. ff. de verb. oblig. vbi ponunt doct. rationem diuersitatis, quare magis permittitur artharum datio, quam stipulatio pœnalis, die vt ibi per eos: & in l. si ita stipulatus §. si. ff. de verb. oblig. vbi vide Francis. de Arctio, & Abb. in d. cap. gemma. & in c. de illis de condit. appof. Et de istis arthi nihil amplius: quia non est materia nostra. Quamvis tamen stipulatio pœnalis non valeat super contractu matrimonij, vt supra dictum est: valebit tamen, si maritus promittat sub pœna habitare certo loco cum vxore sua: vt notanter voluit Anton. in c. 1. qui mar. accus. po. & ibi alij doct. signanter Abb. Sic. in princip. & Barthol. de Belencini in apof. quod tamen intelligunt, nisi noua causa absentie superueniat, & est de mente Host. & aliorum in d. cap. 1. & sequitur And. Sicut in cap. ceterum 2. colum. de iuram. calum. bene facit & text. in l. si conuenierit cum sequenti. ff. pro socio. vbi societas potest ex causa superuenienti dissolui ante tempus. Nec his obstat, si dicatur, quod habitare certo loco, est seruitutis species: vt probatur in l. Titio centum §. Titio centum. el. 2. ff. de comm. & de. vnde non videtur valere pactum vel conuentio: & 4. consequenter nec stipulatio pœnalis: quia illud procedit, nisi pactum sit appositum fauore certæ personæ: vt l. si qui ligauerit eod. titul. vel nisi habeat ius in re: vt d. §. Titio centum, vers. sed in defuncti. Istud autem pactum factum videtur ad vilitatem vxoris, quæ habet ius in marito: vt cap. 1. de coniugio seruorum. ergo, &c. Ex quibus infertur vnum notatu dignum: quod si † pater teneatur in carceribus, vel scilicet erat debitor in certa quantitate: & filius se obligauit pro patre, vt teneatur in carcere, donec pater soluerit debitum liquidum: valebit talis conuentio, cum sit facta fauore certæ personæ, scilicet creditoris. ita consuluit Pau de Castro consil. 42.

ADDITIONES.

¶ Existæ propriè appellantur arthæ. Vide A autem infra §. 12. num. 1. & §. 17. num. 5. vbi multos Hispanos de eius vocis significato loquentes congessit, qui etiam tradunt qualiter apud nos ista dictio vsurperetur.

¶ Valebit tamen si maritus promittat. Istæ B est anceps & dubia quæstio, de qua vide per Gregor. Lup. gloss. l. in l. 2. titul. 6. part. 4. & Anton. Gomez. de individu. num. 24. & Did. Perez leg. fin. titul. 11. lib. 4. ordin. colum. 1569. & Nauarrum, in suo Manuali cap. 14. num. 20. in princip. & latius pluribus allegatis per Couar. super quarto de sponsal. 2. parte cap. 7. in pri. num. 5. tu caue ne confundas scribentium opinionem, aduerte quæ potius quo quisque eorum casu loquatur. Nam diuersum videtur ius vbi simpliciter hoc pactum fuit, vel pœna, siue cum iuramento: diuersaque sunt si ad penam vel id quod interest, vel præcisum factum agatur, & vide Costan. lib. 2. select. cap. 19. num. 50.

¶ Facit text. l. si conuenierit. Adde Did. Perez C in proem. tit. 3. lib. 2. ord. colum. 338.

¶ Et consequenter. Inheret autor sensui D singulari gloss. ver. Fabiana l. si patronus, §. patron. ff. si quid in fraud. patroni. secundum quam pœna appositæ contractui nullo, nulla est & non debetur. quam gloss. celebrem & multis comprobata ornant Pinel l. 2. p. 1. ca. 2. num. 26. C. de rescin. vendit. & ibi Ant. Menesio num. 74. quibus adde Peral. cum pater. §. à filia num. 53. de leg. 2. & Ant. Gomez l. 45. Taur. num. 30.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVMMAE RERV M.

1. Vxor raro donat marito.
2. Sponsalitia largitas.
3. Auarissimum est genus mulierum.
4. Amatores debent fore auidiosi donare, non à contra.
5. Sponsalitia largitas an possit renouari, & quando.

CONTRACTUS autè sponsalibus de futuro seu §. III. per verba futuri temporis, multoties sponsus donat sponse, & è contra sponsa sponsos quod raro accidit, quia genus femininarum auarissimum est. Vnde si vxor donat viro, est contra naturam lexus: vt l. si stipulata §. si vxor. ff. isto titul. & l. si ego ff. ad Vel. & propterea dicit gloss. in dist. l. si stipulata, in ver. solenne. quod maritus per sepe donat vxori, vxor t. vero raro donat marito, & ideo cum id facit, promagno reputatur, & quasi miraculose cum solemnitate celebratur donatio, scilicet personarum interuenientium, & inde gaudendum. Hæc donatio propriè appellatur sponsalitia † largitas, seu donatio ante nuptias, vel dotalitium. authen. vt sponsalitia largitas col. 9. authen. de coactum, C. de donat. ante nup. l. si à sponso. co. 21. & d. l. si stipulata, §. 1. & d. l. si ego in fi. cap. plurimque supra co. 4. partit. titul. 11. leg. 2. in fi. Fo. II. li.

li. 4. tit. 2. li. 4. Et quamvis illa ratio cōmuniter assignetur, quare sponſa raro donat: scilicet quia ¶ avarissimū est genus fœminarum: non tamen placet Cyno in *d. l. si a sponſo*. Nam secundū eum, idem est in maribus: vt *ff. de proba. leg. cum de indebito*, maxime cum donare sit perdere. *ff. de dona. l. filiusfam.* vnde qui reddunt talem rationem, videntur habuisse odio mulieres: quod non facit amator princeps: vt *C. de lib. postestate l. maximum virum*, & *C. qui po. in pig. h. l. ad idem*, cū quia sponſa debet venerari a suis sponſis, & aliis pluribus. Vnde subdit Cyn. quod ratio est, non e contra: & ideo raro ipſe donant huiusmodi, quæ potius signum venerationis recipere debent, propter honestatem ipsarum mulierum, quibus omnes sumus vel salte esse debemus debitores & affecti iuxta not. in *d. l. ad idem* ¶ amatores enim debent suis amalijs donare, non e contra: vt dicit Cyn. in *l. vna C. de mulier. que prop. serm. se nuxerunt*. Assignari potest & alia ratio spiritualis in vxore donante viro, quod nō teneat, quia præsumitur decepta suasionibus viri, ita dicit Bald. in *l. 1. & si. C. de donat. ante nupt.* idem e contra dici potest in viro respectu vxoris, vt præsumatur deceptus fraude, & persuasionibus vxoris: quoniam, vt dicit Seneca in *5. Treſq.* Inſtituit omnis fraude fœminea dolo, iuxta illud. Adam Sampsonem, & Salomonem mulier decepit, &c. ¶ Ista autem donatio vel dotalitium, seu sponſalitia largitas fita inter sponſos, bene valet & tenet: vt *Litter eos & l. cum hic statui. §. si quis sponſam ff. de iur. iur. multu. aliu. de quibus sup. & l. reg. fr. generosus li. 4. tit. 1. l. vbi videmus antiquam consuetudine huius donationis*. Ad idem *fo leg. li. 3. tit. 12. l. 3. ver. & si ante*. ¶ Et quidem si fiat ex mera liberalitate donantis, hoc expreſſo, quod nullo casu ad donantem reuertatur: tunc donatio ista nullo casu reuocatur, siue interueniat osculum, siue non, siue steterit per recipientem, siue per casum: vt *leg. 1. in princip. ff. de donat. & in leg. si mater. C. de donat. ante nupt.* quæ sic debet intelligi, secundum Saly. in *leg. cum veterum C. 20. tit. l. quæ tenet* & sequitur *Aug. de Arer. in §. est & aliud pen. co. Inst. de donat.* ¶ Si autem donatio est simpliciter facta nihil alio dicto, olim præsumebatur facta ex mera liberalitate: vt *leg. 2. C. de donat. ante nupt. leg. si filio. & leg. si tibi co. tit. l. neque ¶ vllō casu reuocabatur*: vt ibid. hodie vero præsumitur fieri ob causam futuri matrimonij: vt *d. leg. 1. cum veterum. & ibi gloss. & in d. l. 1. in §. ff. de donat. & 4. part. tit. l. 1. l. 3.* ¶ Quod intelligi non solum de donatis per sponſos, sed etiam per eorum parentes, & confanguineos, seu alios pro ipsis sponſis. Nam etiam in taliter donatis per eos inest conditio matrimonij: vt voluit gloss. Cyn. & alij *d. leg. cum veterum*, sic amplexantes illam. ¶ Vnde si matrimonium non sequatur, sine culpa tamen donantis, quia per eam non stetit quominus contraheretur: votum quod donauit, recuperat per conditionē sine causa, vel retinet, si adhuc non tradiderat. Et hæc faciunt ad dubiū de donatione sponſæ, quæ intrauit religio-

Pulacios RRM.

nem, an consequatur donata à sponſo. Secus si culpa ipsius donatoris: nam tunc perdit quod donauit: & si aliquid recepit, restituit: vt in iuribus proximè allegat. Sed li steterit per vtrumque, & simul in eadem voluntate concurrant: vt puta dicit sponſa, tu es ducta bono consilio: quia si placeret tibi, non placeret mihi tecum contrahere: tunc locus est repetitioni, & vterque repetit quod donauit. arg. *l. si duxerit. C. de transact.* vt magis inspiciatur, quod nocet donatario, quam quod prodest, vt. *ff. de condit. & demon. l. cum ita datur. 2. respon.* Ita tenent *Las de Arer. Cyn. Saly. & alij in d. leg. cum veterum*. Secus tamen est secundum eos, si non concurrant in eadem voluntate, sed succellue: quia modò stetit per vnum, postea per alium. Nam tunc vltima mora nocet, arg. *Lallad. ff. de peric. & com. rei ven. & ff. sol. mat. l. mora*. De hoc tamen vltimo dubitat Sal. quia non videtur quod primus possit moram purgare, cum executio videatur statim facta à lege, quæ cōcessit donatori rei venerationem: vt *d. leg. cum veterum*. Et hoc credit verius *Aug. de Arer. in d. §. est & aliud ff. col. arg. l. si u. qui de l. 2. & eorum quæ notant Barr. Aug. & lo. de lmo. in l. si insulam ff. de ver. obli.* ¶ Prædicta tamen intellige, cum distinctione osculi: de qua infra subiiciam: vt est gloss. in *d. l. 1. §. si ff. de donat.* & tenet *Aug. in d. §. est & aliud in §. quauis contrarium teneat Cyn. in d. leg. cum veterum in 4. qu.* ¶ Si autem per casum matrimonium non fuerit contractum: vt puta per mortem alterius sponſi, vel vtriusque: vel propter consanguinitatem seu affinitatem, vel alijs: siquidem sponſus fecit dictam donationem, & non interuenit osculū, tota donatio reuocatur: & res donatæ redeunt ad sponſum vel eius hæredes. Si autem osculum interuenit, resoluitur donatio pro parte dimidia tantum: id est, medietas rerum donatarum remanet cum sponſa, vel hæredibus suis: alia verò medietas redit ad sponſum, vel ad suos hæredes: vt *d. l. si a sponſo. C. de donat. ante nupt. & 4. partit. tit. 11. l. 3. & Foro. Iuzgo li. 3. tit. 1. l. 4. quæ incipit [si aligen sponſo.] & Foro. legum li. 3. tit. 2. l. 5.* Aliter tamen olim erat dispositum per *Lregni, Foro. generosorum lib. 5. tit. 1. l. 3. quæ incipit, [esta sit fac. alia.]* Et propter ista fuit facta lex 52. de Toro, cuius conditioni ego regij consiliarius, licet immemissimus, inter alios aderam incipit, [qualquer sponſa.] vt comprehendat sponſam de præſenti, vel de futuro: vt per osculum lucratur medietatem rerum sibi à sponſo donatarum, etiam præciosarū: vt ibi plenius continetur. Intellige, nisi ipsa sciens impedimentum, contraxerit matrimonium: propter quod matrimonium fuit separatum, vel verius declaratum nullum: nam tunc nihil habebit ratione osculi, per prædicta, & per *l. si. §. si a fœro ff. de his qua in frau. cred. & vide gloss. in l. si a sponſo. C. de don. ante nupt. & tex. in l. 1. C. de condit. ob causam.* & vide quæ dicam infra §. 36. ad fin. ver. intellige, & Bald. in c. innotuit, de elec. in §. & 5. prædict. tit. l. 1. l. 1. Et intellige

B

illud

illud etiam si sponsa aliquid donauerit sponso: nam totū illud debet sibi restitui: & insuper habebit medietatē rerum sibi donatarū à sponso, si osculum interuenerit: aliās totum restituet: vt voluit *Cyn. in d. l. si à sponso. in fi.* quo ad ea enim quæ sponsa donat sponso, siue interueniat osculum, siue non: totū reuocatur, & redit ad ipsam donantem, vel eius hæredes: vt *d. l. si à sponso.* Ratio diuersitatis inter vnum casum & aliū, potest esse, quia sponsa vtroq; casu, si quando ipsa donat, vel recipit donationem: quia dare osculū sponso, non recipere dicitur, & per consequens gratatur, & verecundia afficitur, seu rubore: quia quodammodo dedic gaudium desiderati amplexus: sponsus verò ipso osculo redditur alacrior, seu lætaturus. Vel alia potest esse ratio, quod propter osculum dicitur quod mulieri abesse, cum forte propter hoc facilius non inueniet alterum virum eiusdem conditionis: viro tamen nihil hoc nocet. Ideo vtroque casu fit interpretatio pro muliere, vt traditur in dictis iuribus.

ADDITIONES.

¶ Circa istius §. materiam: Vide latissimè per *Ant. Gom. & Taurist. omnes in l. 12. Tauri & Montal. in rub. tit. 2. lib. 3. fori circa fin. & Auzan. p. 1. c. 15. & Couar. de sponsal. p. 1. c. 7. §. 4. num. 12.*

DOCT. IOAN. BARAONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Sponsalia per copulam transeunt in matrimonium.
2. Vestes & alia ornamenta, quæ sponsum transmittit sponsa, matrimonio per verba de presenti secuto & copula carnali consummato, efficiuntur propria ipsius uxoris, & suorum hereditum.
3. Annulus, & alia iocalia, data uxori in domo sua, an debeant esse sua soluto matrimonio.
4. Annuli necessarii sunt ad contrahendū matrimonium.

¶ IV. Si quidem matrimonium per verba de presenti fuerit secutum, tunc donatio ista ante nuptias seu sponsalitia largitas confirmatur: quia cum ob hanc causam scilicet vt matrimonium contrahatur, facta fuerit vt in superioribus dictū est, secuta causa, donatio est perfecta: vt *d. l. cum veterū cum pluribus alijs illius tit. & ff. de condit. ob cau.* Non tamē intelligas, quod perficitur ista donatio ex sponsalibus de presenti postea secutis: ita vt res sic donatæ statim efficiantur propriæ donatarij. Nam si sponsa, cui facta fuit donatio, decesserit postquā contracta fuerunt sponsalia per verba de presenti: ante tamen quam fuisset carnaliter cognita, res sibi donatæ redeunt ad virū: ita sentit *gl. not. in l. si liberū C. de do. ante nu. in prin. fin. gl. in fin. de do. §. est & aliud, in ver. exequā.* Quod tamen ego intelligas, cum distinctione osculi: de qua sup. Ad verā ergo confirmationē & omnimodam validitatem dicte donationis, oportet quod matrimonium fuerit secutum, & carnali copula consummatū. nam tunc quamuis fuerit solutū, res mulieri donatæ remanent ipsius mulieris, vel hæredum suorum: vt *l. pe. in fi. iſto tit. ff.* & traditur in prædictis iuribus: & firmat

to. de im. in l. pe. §. seruū pe. col. ver. si autem ff. fo. m. a. Idē disponit lex regni *For. illi. 3. tit. 2. l. 4.* quæ dicit, quod si sponsus (intellige de futuro) carnaliter cognouit sponsam, sponsa lucratur omnia quæ sponsus ei donauit in sponsalitia largitate, siue propter nuptias, & etiā arthas sibi datas. Et similiter sponsus debet habere quicquid sponsa sibi donauit: ita quamuis alter eorū moriatur, & sic matrimonium fuerit solutū, non tenetur alteri restituere quod recepit. Aduerte, quod licet illa lex loquatur in sponsis de futuro, & sic communiter intelligatur per omnes, tamen ex quo interuenit copula carnalis, iam sponsalia de futuro, transeunt in matrimonium de presenti: vt *c. in qui, de spons. cum concor.* etiam si sponsalia essent contracta cum cōditione. nam per t copulam à conditione receditur, & transeunt in matrimonium: vt est *tex. cum glo. & ibi not. Abb. in vlt. no. in c. de illis de condit. app. & in c. per tuos, eo. 21. & ibi no. Abb. in 3. mo.* etiā si sponsi essent minoris ætatis, habiles tamen ad copulam. Eodē modo sponsalia inter eos cōtra facta per verba de futuro per copulam carnalem transeunt in matrimonium de presenti, & perficiuntur & consummantur: vt est bonus *tex. & ibi no. Abb. in c. à nobis sup. de despon. impu.* & per eundē in *c. cōtinuat eo. tit. 2. co. in prin.* Copula ergo carnalis in hoc casu facit *l. 4. tit. 2. de sponsal. de futuro transire in matrimonium de presenti: & per consequens facit valere irrevocabiliter donationē inter sponsores factam, & sic donatæ efficiantur propriæ donatarij. Idē forsitan dicendum esset, si sponso sponfam traduceret ad domum suam etiam sine copula: per ea quæ dicuntur *in f. 4. ver. sed quamuis.* Sed forte propter hæc est *prodita. 2. de Toro,* quæ requirit carnalem copulam: unde sola traditio non sufficeret. ¶ Vestes t ergo, & alia ornamenta, quæ sponsus transmittit sponsæ: secuto postea matrimonio per verba de presenti & carnali copula consummato, efficiuntur propria ipsius uxoris & suorum hæredū: nec possunt repeti à marito, vel suis hæredibus, vt *d. l. cum te. vsque ad l. cum veterum, & l. si à sponso. C. de dot. ante nup.* ita tenet & firmat *Rich. Malum. in d. l. cum te,* secundum quod eum refert *Bald. ibi. & in auth. ex testamento, 6. col. versio. 12. C. de collat. tenet etiam Pe. de Vbalan l. pe. §. seruū, ff. solut. matr.* prout eum refert *Alexand. in 4. 1. §. neque castrense ff. de col. bon. in appoſ.* ¶ Et ex hoc dicunt, quod si antequam sponsa vadat ad domum sponsi, eo tempore quo nuptiæ debent celebrari, sponsus vadat ad domum sponsæ, & eam subarhat, dando ei duos vel tres annulos, vel etiam in facie ecclesie, cum debent benedici tenet donatio, & sponsa debet habere proprios istos annulos. hoc idem tenet *Abb. de Res. in d. l. cum te.* dicens, quod illa lex tollit dubium, de quæ sepe fuit interrogatum, vtrum t annulus, & alia iocalia data uxori in domo sua, debeant esse sua, soluto matrimonio, quia dicendum est secundum eum quod sic, per illam legem, & facit ad hoc *tex. in l. si donatæ res §. 1. ff. iſto tit.* vbi litera dicit. Si sponsus alienum annulum*

annulum muniti misit, & post nuptias pro eo suum dedit, quidam & Nerva putant fieri cum mulieris quia tunc factam donationem confirmare videretur, non novam inchoare: quam sententiam veram esse concepi. Idem idem de annulis approbat *Emil. Ro. cons. 1.46. l. co. ver. secunda autem dubitatio, incipit, in Christi, &c.* Ista questio movetur ad hoc quia donatio facta per ipsam sponsam, eorumque necessaria sunt ad contrahendum matrimonium, valida est: ut *l. si quis pro uxore, ver. de contrahendo matrimonio, & per nostrum contrahit, ff. de i. si. Sed est ita, quod illi annuli & necessarii sunt pro matrimonio contrahendo: ut patet de consuetudine hodierna, licet non de iure communi, ut not. in *c. illud sup. de presump. & in c. formone 35. qu. 5. ver. igitur donatio eorum valet.**

§. V.

Hic tamen intellige sane, quando constat, quod sponsus voluit simpliciter donare, vel quando nuncius habuit mandatum vel commissionem ut donaretur tunc bene valet donatio & res donatæ efficiuntur sponsæ, cui donatæ fuerunt, & non repetantur ab ea: ut in iuribus supra allegatis, signanter in *l. i. de ac. de da. ante nup.* & tenet *Bal. in d. a. ubi ex testamento 6. co. ver. duodecimum cap. C. de colla.* ad idem bonus text. in *l. cum hic status 5. l. ff. sol. mar.* quo casu cum de sponsi voluntate constat, quod voluit donare vestes vel ornamenta sponsæ, non est facienda distinctio, an sint pretiosæ, vel non: quoniam etiam in pretiosis valet donatio irrevocabiliter, *l. quod adipiscenda & l. nup. ff. de i. si. firmit. Emil. Ro. cons. 1.46.* §. Secus tamen esset, quando constaret de intentione sponsi, quod voluit dare res solum ad usum. Nam finito usu per mortem uxoris, vel aliis solutis, manent remanent viri, & ad ipsum vel eius heredes debent redire, ut *l. mortui suo causa in si. ff. de i. si. & l. in commodato, ff. de i. si. com. & traditur in *Legistima ff. sol. mar.* Et isti duo casus sunt plani, & sine aliqua dubitatione.*

ADDITIONES.

A

¶ Vel etiam in facie ecclesiæ. Adde *Bald. in Auth. ex testamento na. 10. C. de collat.* & quod post cum scribit *Castell. l. 12. Taur. ad fin.* & circa tradita per autorem his duobus §§. vide quos allegavi sup. §. proximi, & text. Et ibi *Montal. l. 3. tit. 2. in l. fori. res. & Gregorian. l. 3. tit. 11. p. 3. & Cen. de sponsal. p. 1. cap. 4. §. 5. num. 14.*

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVMME RERV.

1. Sponsus vel maritus an in dubio presumatur totalia sponsa donare, vel solum ad usum concedere.
2. Consuetudo est optima legum interpret.
3. Localia que a consanguineis viri mittuntur uxori, vel contra, presumuntur donari ratione consuetudinis.
4. Consuetudo in contractibus attenditur.
5. Contra viri semper videtur factum secundum conditionem personæ, & loci consuetudinem.
6. Legare potest maritus uxori ornamenta, que ad eius usum comparavit.
7. Legatum res propriæ non valet.
8. Donatio nunquam in dubio presumitur.
9. In necessitatibus nemo liberalis existit.

Palacios Ruy.

10. Emphyteuta cui dicitur in iure emphyteuticus ex non solutione pensionis, sed si postea scriptis recipiat pensionem pro tempore præsente non per hoc approbare videtur dominus emphyteuticum, quia cum expulsi possit.
11. Remuneratori iura in dubio non presumuntur.
12. Mutuum premium nominis alienari non videtur sibi illam donare.
13. Solum creditori alienari non intelligitur ipse debitori donare.
14. Ornamenta debent mulier sponsum viri.

Sed quid si sumus in dubio: quia non potest constare, utrum sponsus vel maritus voluerunt donare, an solum ad usum concedere? Est iste articulus quotidianus, & facis dubitabilis, in quo videbimus tam de donatione vel cessione facta a sponso sponsæ, quam a marito uxori: quia quantum ad præsumendum virum fieri animo donandi vel non, ad paria indicatur licet quo ad alia magna sit differentia: ut apparebit ex infra dicendis. Doctores in hoc articulo fuerunt varij & contrarij, quorum opiniones referre non curo: quia videri poterunt per *Bar. & alios in d. p. 3. scilicet ff. sol. mar. per Saly. in l. ficut, C. de i. si. viri.* Et colligendo dicta doctorum multis in locis sparsa, omisso eorum ordine, sic puto dicendum. ¶ In primis quid attendenda & servanda est consuetudo loci: unde expresse voluit *Bar. in l. fori. certo §. interdum ff. commodati, & Saly. in d. l. ficut in si. C. de i. si. viri.* Unde si consuetudo legitime præscripta, habet quod taliter obcella vel missa inter ipsos vel coniuges videantur donata, illa sequenda est: quia & consuetudo est optima legum interpret: ut *l. si de interpretatione ff. de legibus, & ea cum dicitur in sup. de consuetudine.* Illa ergo presumitur sponsus vel maritus velle donare: quæ donari consueverunt, secundum morem civitatis, ut *l. 1. §. officium ff. de i. si. & ratio dist.* quem textum ad hoc multum commendat *Bal. in c. auranti circa finem sup. de proba.* ¶ Et ex hoc dicebat idem *Bald. in l. 2. post principium C. de i. si. viri.* quod & iocalia que mittuntur a consanguineis viri uxori, vel contra, donari presumuntur ratione consuetudinis, ut *ff. de alim. tu. l. cum plures §. cum tutor ibi. solennia & munera, ubi est text.*

¶ No. & facit text. in *l. si. sponsæ ff. de donat. secundum eum.* ¶ Consuetudo & etiam attenditur in contractibus: ut *l. quod si solus §. quia a sponso ff. de ed. edict. & l. exempto C. loca.* unde in dubio semper intelligitur quis contrahere secundum consuetudinem regionis, secundum *Bar. in l. ex ea parte in prin. ff. de ver. ob. & in l. semper ff. de reg. iur.* ¶ Ad quod possunt adduci multa, que cumulat *And. in c. quod translatione de off. leg. & vel in c. cum M. de cons. 4. co. cum sequent.* ubi multa dicit de consuetudinis apponi in dispositionibus, ut intelligantur, licet non exprimat: quam vides per te. ¶ Facit quod voluit *Bar. in l. i. in i. ff. de duob. reis.* & quod not. in *l. si prius §. si recte ff. de aqua plu. ubi dicitur, quod contractus & semper videtur factus secundum conditionem personæ, & loci consuetudinem.* Idem *Bal. in l. si. C. de i. si. emper. & in l. incendium C. si cert. per. iunus. in c. alius in princip. inf. de verb. sig.* sequitur *Abb. in c. certisari*

§. VI.
A 1

2

3

B

4

C

5

B 2

m

in prin de sepulture, Fel. vbi sup. ¶ Cessante autem consuetudine, dicebat no. Bar. in l. si vi certo, §. interdum. ff. commo. tene meti hunc casum, quod stagalialia, & burse, & coronæ, quas vir mittit vxori, quando ducit eam, non videntur in dubio donatæ, sed potius commodatæ, vt magis ornata ad virum accedat. & propter hoc non confirmantur morte: nec debet apud vxorem remanere. hoc dictum refert & sequitur And. Sic in rub. sup. de commodato. 2. col. in fi. Idem tenet Bal. in d. l. pe. §. seruus facit. vtr de orn. ff. sol. ma. dicens, quod de perlis, & ornamentis, & argento, quod mittit sponsus sponse, non est dubium, quin viri remaneant pleno iure: præsumuntur enim solum ad ornatum accommodari, seu concedi, non autem cedi, seu transferri, per tex. in d. l. si vi certo, §. interdum, hoc idem placuit Ang. de Perusio in §. seruus. per illum tex. intelligendo, quod illi serui erant dotales, quos tenebatur vir alere, sicut vxorem: vestimenta tamen que vir ipsi seruis tradidit, non videtur donasse: imò sibi restituenda sunt mortua vxore. ¶ Hoc etiam tenet Bal. in d. l. cum re. C. de donat. ante nupt. dicens, quod non est donatio inter coniuges, nisi expresse agatur, quod sit donatio: vnde nec morte viri confirmatur talis donatio. Quando enim aliquid traditur sponse, vt magis ornata accedat ad virum: illud nõ intelligitur donari, sed commodari: quia in traditis gratia tradentis non præsumitur donatio: vt d. l. si vi certo §. interdum. Idem dicit in vestibus preciosis, & in margaritis, & gemmis, & aliis ornamentis: vnde li vir habeat fratres, cum quibus habeat bona indiuisa, quia erant socij omnium bonorum: post mortem mulieris ista sunt omnium fratrum: vt notatur per Bar. in l. 2. §. nec casibus ff. de col. bo. secundum Bal. vbi sup. pro quo vltimo (quamuis ipse non allegat) iuxta videtur tex. in l. si socij pro filia in ver. æternum. ff. pro socio. vbi dicitur, quod si pater dedit dotem filiz de communibus bonis suis & sociorum: si filia moriatur durante societate, tunc tenetur pater illam dotem comuni-care cum suis. ¶ Ad idem facit tex. optimus non solutus allegari in l. mortis sue causa, §. rei in dotem, in fi. §. isto ti. vbi litera dicit, res in dotem æstimatas consentiente viro mulier in vfu habuit: deterioris fures fiant vsu, damni compensationem admittunt. easdem res non possit mulier, quasi sibi donatas, defendere ex illis verbis, quibus donationes ei a viro legatæ sunt: cū huiusmodi species, nec donari, nec auferri videntur. Dicit iuxta Fulgo. quod finis illius tex. facit vehemens argumentum suo iudicio, quem tamen doctores non allegant ad illud quod queritur de vestibus, quas maritus in vsum mulieris constante matrimonio concessit: vt soluto matrimonio ad vxorem nõ pertineant, cum non intelligantur donatæ. Bene facit ad prædicta tex. no. in l. sed si vir ex lana. §. isto ti. vbi li vir ex lana sua vestimentum fecit vsu vxori, illud vestimentum remanet ipsius viri, etiam si cura vxoris sit factum.

6 ¶ Et inde est, quod maritus potest legare vxori

ornamenta, quæ comparauit ad eius vsum: vel vestes, seu alia similia, quæ sibi tradidit: & valet tale legatum, etiam si nomine vxoris essent cõparata, vt l. hoc legatum cum l. seq. & l. vxori, §. vxori & l. qui vxori de le. 3. & l. ornamentorum, & l. qui vxori ff. de aur. & ar. leg. Quinimo in hoc legato veniunt vestes prioris vxoris: vt l. si quod earum de leg. 3. ergo ille vestes & ornamenta remanserunt maritum si essent vxoris, non valeret legatum: quia ¶ legatum rei propriæ non valet: vt l. cetera de leg. 1. & l. propriæ, C. de leg. Ad eod quod etiam æstimatio rei propriæ non debetur: vt Infi. de le. 3. sed si rem. qui tex. est not. de quo quidem legato non detrahitur Falcidia: vt est casus vnicus in l. si vsus fructus §. si do; legata ff. ad l. Fal. secundum Bald. in d. l. iuratur, de prob. quod tene menti. ¶ Ratio prædictorum potest esse, quia cum in hac concessione, quam facit vir sponse vel vxori, possit sumi hæc coniectura, quod concedat solum vsum, vt magis ornata accedat ad virum, vel concedat quod est cum viro: vt no. in d. l. si vi certo, §. interdum ff. commo. merito nõ est præsumendum, quod animo donandi concessit: quia in ¶ dubio nunquam præsumitur donatio: vt in l. cum de indebito ff. de proba. l. si cum uxorem, ff. de soluto. & c. super hoc sup. de renun. & c. quia non est verisimile, sup. de præsum. ¶ Maxime quia hodie ex generali consuetudine quæ viget in his regnis, ista ornamenta solent mitti sponsus, & concedi vxoribus: itaque verecundia esset sponso vel marito illa non mittere vel concedere: quia violaret consuetudinem, & per cõsequens esset redarguendus apud bonos & graues: mortem enim sequendum dicit lex. C. de test. & 8. si. quæ cõtra morem, quod autem quis facit ob pudorẽ verecundie, dicitur facere necessario, vt l. pecunia ff. de alimentis & cib. leg. tex. in l. Quintus ff. man. nec fieri posse creditur id quod læderet verecundiã nostram, vel offenderet bonos mores: vt l. filius ff. de com. inf. Si ergo ista missio vel concessio locualium vel ornamentorum, sit ex quadam necessitate morum: ergo non est præsumenda donatio: quia in ¶ necessitatibus nemo liberalis existit. arg. in leg. re legatum ff. de adimendis leg. & l. donari. ff. de reg. iur. Et ita ex quo potest sumi coniectura, necessitas ad ista mittenda vel tradenda, non est præsumendum quod sint donata: vt in l. 2. ff. de doli exceptio. Hæc teneuerunt Oldr. & Cy. in d. l. pe. §. seruus ff. sol. ma. & sequuntur domini de Rota in decisionibus, quas collegit Bernar. de Bisneto. §. isto ti. decision. 1. qua incipit, Petrus, & sequitur Ancha. cons. 181. incipit. amiti. & c. in 1. dubio. Idẽ vult Bal. in Leg. generaliter col. 4. C. de non nu. pecu. quem refert Tes. in l. rogasti me. §. si vbi. col. 3. ver. item dum gl. ff. si vir. pe. vbi aliqua cumulat, quæ videri possunt. ¶ Bene facit ad hoc, quod in simili voluit Bar. in l. 2. C. de iure emph. & cum sequitur Ant. & Abb. in c. potuit sup. de lo. vbi dicit, quod ¶ si emphiteota cadit ad iure emphiteotico ex non solutione pensionis: si postea simpliciter recipiat pensionem, pro tẽpore præterito: non per hoc videtur approbare emphiteotã, quominus possit illum expellere. Sed potius

potius videtur capere pecuniam sibi debitam. *at. Leolynus ff. loca. Item quia cum ista receptio pecuniae possit habere duplicem intellectum, scilicet ut fiat animo renūciandi iuri expellendi emphyteotam. Item quod non fiat isto animo renūciandi, sed recipiendi sibi debitum: debet intelligi, quod non fiat animo renūciandi: quia in dubio non praesumitur renūciatio iuris: ut d. l. cum de indebito: cum aliis, de quibus sup. de quo articulo latissime ultra alios vide per las. in d. l. 2. C. de iure emphy. 60. 20. ¶ Facit in simili quod voluit Bar. in d. frater & fratre ff. de con. indub. circa prin. a. gloss. mag. in l. q. vbi videtur tenere, quod si mutuo et aliquid pecuniam nomine tuo, non videor tibi illam donare: quod dictum refert & sequitur Pan. de Cast. in l. certi. condi. §. si numerus ff. si cer. pe. & Bartholem. de Neter. in c. si cautio. vers. 12. supra de fide instrum. in apell. ¶ Idem dicas, si ego solui creditori tuo per te, nam non videor tibi donare: ut voluit Bald. in l. 1. §. in fi. C. ad Velleia. reprobat a glo. ibi, quae contrarium voluit. Unde sic videtur dicendum in casu nostro, ut non sit praesumendum maritum vel sponsum velles donare sponse vel vxori res sibi transmissas vel coeclias: sed potius ad vsum accommodare. Postquam ista scripti, emanauit lex regni Tauri facta, in cuius conditione ego cum aliis consularis inter fui, & propter huiusmodi dubia tollenda, fuit constitutum, quod de omnibus rebus etiam preciosis a sponso donatis, sponsa etiam de futuro consequetur medietatem, si osculum intenuisset: aliis nihil. Si autem matrimonium fuit consummatum, vxor habebit omnia, quae sponsus sponsae donauit, an his non intenuentibus. Si autem intenuissent, est in vxoris optione, vel eius heredis, alterum eligere intra 20. dies post requisiuionem heredis mariti: aliam ipse haeres eligat. ita disponit predicta lex 52. cui tanquam vltima standum est. Ex istis deciditur dubium, quid fiet de rebus donatis inter sponso de futuro, vel de presenti, quando alter eorum ingreditur religionem. Ex istis etiam deciditur questio, an et mulier oranda sit a viro eius sumptibus. de qua per Lucam de Penna in l. fi. col. 2. C. de incolu. 10. vbi etiam de praedictis loquitur.*

ADDITIONES.

- A ¶ In dubio, Vide Gregor. l. ap. glo. 2. l. 3. tit. 11. par. 4. & iustus, glo. d. 2. cum text. ibi in tit. 2. p. 5. & Ant. Gomez. numer. 4. & sequent. reliquosq. dd. ibid. in l. 52. Taur. & pulchram de cessionem Matth. de Affili. circa materiam huius §. in decis. 315. vbi plures allegantur de iure Romano.
- B ¶ Solennia munera. Quem sensum habeant ista verba, tex. in l. 1. in fine: §. fin. de administ. aut. vide pulchre ac pluribus allegatis per Pin. C. de bonis mater. l. 1. p. 3. num. 57. ex cuius scriptis colliges intellectum, & confirmationem allegationis eius text. quam fecit autor hic.
- C ¶ De coeclis apponi. ¶ Item haec censentur appposita, adde pulchrum tex. l. fi. C. de fideiussor. qui ceteris expressior & capitalior est. Et circa

Palacio Roy.

eius intellectum, & questionem praesentem vide ex nostris Conar. lib. 2. resol. cap. 13. & Minbar. de success. progress. p. 1. lib. 1. §. 6. num. 53. D. Perez. l. 4. tit. 3. lib. 3. ordin. colum. 1070. & rursus eundem ad Seguram in l. 3. §. fin. nu. 31. de lib. & poss. apud quem tam huius regii, quam Romani & Canonici plures dd. allegantur. Videas etiam Ant. de Mens. in Testamento nu. fin. C. de fideicommiss.

¶ Postquam haec scripti. ¶ Tradita hic per autorem intellige, modo nuptialia haec munera non excedant octauam partem valoris dotis, iuxta l. Madritiaram anno Domini 1534 de qua Taurilla in l. 50. Tauri, ac plures alij, quos adiunxi infra §. 24. in rubrica vbi per autorem nostrum de artharum modificatione per leg. 50. Tauri. interim circa d. l. Madriti, vide si velis Auentadium part. 1. cap. 35. per tot.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVMME RERV M.

1. Concedo, verbum proprie non inducit translationem domini.
2. Donare, verbum improprie, sed uoluntate subiectam materiam.
3. Vxorarius si dicat debitor, dono tibi resursum: non inducitur donatio, sed restitutio.
4. Soluens simpliciter alteri pecuniam, praesumitur potius pecuniam deposuisse, quam debitum solvere, vel docere.
5. Soluens, verbum prolatum a domino pecunia, praesupponit obligationem praescriptam.
6. Ius patronatus non possideretur, sed quasi possideretur.
7. Laicus potest ad episcopatu vicarius constitui in spiritualibus.
8. Plures, verbum simpliciter prolatum, debet intelligi de uoluntate iuridica, & non de uoluntate propria auctoritate: & eodem de verbo, uindicare.
9. Confirmatio papa potest referri ad actum iuridicum factum, & ad non iuridicum factum: in dubio tamen solum refertur ad actum iuridicum factum.

¶ Intellige hoc non solum, quando sponsus vel maritus, seu eius nuncius uirum uerbis non apertis ad transferendum dominium: ut est et verbum, concedo: quod ex proprio significato non inducit translationem dominij, ut uoluit gl. nos. in l. fi. ff. de donat. pro qua est tex. optimus, quem notauit ibi And. Sicul. in c. pastoralis sup. de do. & bene facit tex. in c. fi. sup. de precar. & gl. 1. in c. vno. sup. de commo. quamuis gl. in illo textu in l. vxori, §. fi. & ibi Bar. ff. de leg. 3. dicat quod verbum, concedo, idem importat quod dono, sed hoc est large sumpto vocabulo: de quo videas iura & doct. de quibus per Alexan. in l. si constante, in prin. in d. co. ff. si quis mat. per Vel. in c. cum venerabili in pri. sup. de excep. & las. in l. 1. 2. not. ff. de constit. prin. & in l. si denotante, 1. co. C. de colla. Sed etiam si uir uerbus apertis de sui natura ad translationem dominij: ut bi gratia, sponsum vel maritum dicit sponsae vel vxori, dono tibi vel trado istas res: vel nuncius dixit, sponsum vel maritum donat vel tradit tibi. Nam etiam per haec verba non erit inducitur donatio proprietatis, sed subintelligitur ad usum tantum. Ista est mirabilis de cilio Bar. in d. l. 1. §. nec callitense, 6. co.

B 3

ver.

ver. & idem ff. de collat. bono. cum quo transeunt communiter doct. signanter Bald. in *auth. ex testimonio* 7. colum. vers. duodecimum cap. C. de coll. & lo de Inol. in d. l. pe. §. servus pen. co. ff. sol. ma. quia illud ¶ verbum donare, seu donat, impropriatur secundum subiectam materiam. vt l. si rno anno. §. si verbo donationis ff. locat. & benefacit tex. in l. in lege xi. & in l. damni infesti in princip. ff. de dam. inf. & in l. si stipularis ff. de vfu. vbi verba impropriantur secundum subiectam materiam.

- A Ex hoc dicebat no. Bald. in rub. C. de in. empht. in fi. quod siue in contractu siue in iudicio ponatur nomen vnus contractus, & effectus alterius: est iudicandum secundum naturam illius contractus, cuius effectus positus est: & appositum quod non conuenit effectui, habetur pro non appposito. Vnde si vendendo talem fundum in vsum, seu ad vsum: ista verba, ad vsum ponuntur demonstratiue, non taxatiue, nec transitiue: vnde plena videtur facta venditio. per tex. in l. donationes in concubinam §. species ff. de donat. ita Bal. vbi sup. ¶ Ex quo dicebat gloss. Cyn. & Bald. in l. si mulier. C. de iure dot. quod si dico, concedo talibus religiosus tale predium. ad vsum venit proprietates: per d. §. species. ¶ Ex istis etiam dicebat not. Bald. in l. i. in 1. co. C. de fru. & litu expon. quod quando ex concessione apparet, quod transeuntur plenum ius, vel ius vtile in aliquare, verba ad vtendum & fruendum ibi posita, non diminunt concessionem per d. §. species nisi tempus addiatur, scilicet ad vtendum & fruendum in vita sua: vt l. eum. §. si vni. ff. de transact. ad hoc l. siue præsuntione ff. quam. de l. ac. ¶ Ex his etiam dixit idem Bal. in l. si habuit. §. sed si fac. ff. de vfu. & hab. quod si alicui concedantur possessiones in godimentum seu gaudimentum: transmittitur ad haeredes: quia verbum, godimentum est quida ¶ modus infertus respiciens fauorem legatarii: ideo non restringit legatum: vt ibi per eum: & bene facit tex. in l. 4. in principio ff. de alimentis leg. vbi dicitur, quod quando fundus relinquitur ad alimenta, venit proprietates, & transmittitur ad haeredes. vide ibi Bar. ¶ Propterea dicebat no. Bald. in l. si. C. de vfu. quod si ¶ usufructus dixit debitor, ego dono tibi vfuus: non iudicabitur donatio, sed restitutio propter materiam subiectam: quamuis usufructus vfuus fuerit verbo, dono. ¶ Ex hoc dixit satis not. idem Bald. in lege qui se patrio. co. ver. & sciam. C. vnde liberi. quod si princeps pro feudo recipere pretium: & postea diceret, indulgemus, vel simile verbum: non propterea esset feudum, sed emptio, & ideo ¶ reuocari non posset, nec deberetur fidelitas. ar. l. si. C. de pradiu. cur. li. 10. quod dictum reputat no. Led. in singulari 459. incipit, aut index Mediolani. & And. Sic. in cap. fraternitatem 3. col. supra de donat. & lason in leg. 1. 7. colum. C. de iure empht. de quo etiam per eundem Bald. in leg. Gallus §. & quid si tantum ff. de lib. & possib.

¶ Ad cuius confirmationem facit, quod in simili voluit Abb. in cap. fin. in principio, supra de

solat. vbi dixit, quod ¶ soluens simpliciter alicui pecuniam, præsuntur potius pecuniam depoluisse, quam debitum soluere vel donare. & ita quamuis verbum solutio ¶ prolatum a domino pecuniar, præsuntur obligatio- nem praeessisse: vt l. solutio verbum ff. de solutio. & l. solutio verbum ff. de verb. sig. nihilominus tamen in fauorem istius concedentis pecuniam impropriamus illud verbum, solutio, vt trahatur ad mutuum vel depositum. ¶ Quinimo magis hoc casu præsuntur depositum, quam mutuum: quia expedientius est creditori habere actionem bonæ fidei, scilicet depositi, quæ est magis priuilegiata: vt l. si. C. de deposit. quam actiones stricti iuris, scilicet certi conditionem ex mutuo. ita no. Bal. in l. incendum in verbum fin. C. si cert. petat. reputans hoc valde not. de quo meminit Pau. de Cass. in d. l. cum quid. in fi. ff. si cer. pet. & in l. Lucius la. 1. ff. de positi. ¶ Ad idem facit quod voluit Bal. c. quanto in fi. de iudic. quem refert & sequitur ibi And. Sic. in fi. vbi dixerunt, quod ¶ ius patronatus non possidetur, sed quali possidetur: vt l. seruus §. incorporales ff. de ac. rer. dom. Vnde ¶ si teltis diceret, quod vidit talem possidere ius patronatus: exponeret, id est quasi possidere. vt l. sed & poss. §. sed si rerum ff. de iure iur. vbi est tex. not. bene facit tex. secundum Abb. ibi in c. si. ff. de reg. iur. vbi respectu iurium incorporalium, quæ non possidentur, sed quali possidentur: vt trahitur in c. querelam. de elect. & c. cum ecclesia Sutrina. de causa poss. & prop. cum alijs similibus. ponitur tamen ibi verbum, possessio. ¶ Ex quo infert ibi Abb. sustineri posse libellum, in quo incorporalia dicuntur possidere: vt ibi per eum. & ratio prædictorum est, quia verba laicorum debent intelligi grossio & vulgari modo, vt no. Cyn. in l. si cum ante. C. de do. ante nupt. secundum Bal. vbi sup. Ex quibus omnibus videtur mihi dubia decisio Bald. in præiudici feudorum 15. co. ver. alia diuisio. vbi dicit, quod si concedo domum & fundum in feudum ad vtendum & fruendum: propter ista verba, feudum finitur morte, & non transit ad haeredes. Cuius decisionem reprobat Mar. Landen. in ca. 1. 8. col. ad fin. qui seu. dare poss. & sequitur Ias. in præiudici feudorum 32. col. ¶ Ad idem facit quod voluit Bal. in c. quando sup. de iud. vbi dicit, quod si episcopus constituit ¶ laicum vicarium in spiritualibus, impropriatur, & intelligitur, id est, assessorum. de quo dicto facit festum ibi And. Sic. 13. co. & in rub. de iud. 11. co. in fi. Sic ergo fiet in casu nostro impropriatio illius verbi, donat: vt trahatur ad commodatum, cum illud magis expediat sponso vel marito. ¶ Et hoc maxime, quia quando ista concessio fieret per sponsum de præfenti vel per maritum sponse de præfenti, vel vxoriam tradidit. Nam cum tunc prohibita sit donatio à iure, vt inf. dicitur: non est præsumendum, quod fiat donatio contra iuris prohibitionem: ar. l. merito. ff. pro socio. & eadem dilect. inf. de accusa facit c. non potest de preben. li. 6. in fi.

in *fi. vbi* probatur secundum Dominic. quod si ex verbis gratiarum, potest sumi duplex intellectus: quorum vnus induceret dispensationem contra ius, & alius secundum ius: debet sumi intellectus secundum ius. Ad idem facit

8 *gloss. no. in l. i. in prin. C. de his quibus vt indi.* quod si verbum, vlticū, prolatum simpliciter debet intelligi de vltione iuridica, non autem de vltione propriis manibus, seu propria autoritate. ad idem *gloss. in l. pe. C. de precamp. offer.* Idem de verbo, vindicare, dixit *glo. in l. vxor. C. qui accus. non poss. facit* *tex. in auth. si vero contigerit in fi. C. de iur. vide las. in l. rogati s. si tibi ff. si cert. petat.* Et inde

D 4 est, quod si Titius minatus est Seio, quod vltionem seu vindictam sumet ab eo: intelligitur de vltione seu vindicta iuridica, vel per manus iudicis: vnde quamuis postea Seius reperiatur mortuus, non presumitur quod Titius eum occiderit: secundum *Guil. in d. l. i. C. de his quibus vt indi. & ibi Aug.* & traditur per *Do. Card. in ele. 1. de procur. qn. 14. per Bal. in l. metum. C. quod met. causa, per Abb. in cap. scribam in fi. sup. de presum. per Mod. in tract. maleficio in parte, fama publica precedente. 20. col. & latius per *Paridem in suo trac. de syndicato. in parte, tortura c. 6. incipit, an si quis.* Facit no-*

9 dictum *Inno. in ca. dudum ad fi. sup. de decimis.* vbi dicit, quod confirmatio *†* Papae, quae potest referri ad actum iuridice factum, & ad non iuridice factum, in dubio refertur solum ad actum iuridice factum. Quod dictum de facili non reperitur alibi secundum *Ant. ab. de quo meminit Bal. in l. bonorum C. qui admi. ad bo. po. po. & Fel. in cap. 1. 64. volum. sup. de consil. vnde sic videtur dicendum in proposito nostro, verbum, dona, vel donat, prolatum a sponso de presenti, seu a marito, seu eius nuncio: potest referri ad commodatum, vt vxor ornatus incedat: vt supra dictum est. Potest etiam referri ad meram donationem, quae inter coniuges prohibita est: ergo in dubio non debet intelligi donatio facta contra iuris prohibitionem. *†* Et istud teneo, quamuis *Lod. Rom. consil. 146. fi. co. quod incipit in Christi.* ista questio reprehendit dictum *Bar. de quo sup. imo quod si nuncius sponsi vltus fuerit verbo donat, praesumatur donatig: sic debet interpretari contra sponsum: argum. l. veteribus ff. de pac. Sibi enim debet imputari, si ita generali sermone vltus est: vt *l. fin. C. de dotu. promiss.* *†* Praeterea debet ipse, ex quo simpliciter fuit donatum, non intelligitur illa clausula, quod ad vltum, etiam si sponsum hac mente conceptum habuerit: vt *l. si repetendi, C. de cond. ob tur. caus.* *†* Item si in hac donatione sponse facta solum hoc tacite subintelligitur, si matrimonium secutum fuerit, & per sponsum non steterit: vt *d. l. cum vterum, C. de donat. ante nupt.* ergo non debet subintelligi hoc, scilicet quo ad vltum. Si enim imperator illam voluisset subintelligi, expresseisset, quemadmodum & alia, vt *l. 1. s. fin. autem, C. de ca. tol. & c. ad audientiam sup. de deci. hac Lod. in d. consil. Ad quae satis patet responsum ex precedentibus. Ex istis aliis in***

contingentia facti dicebam, quod cum *tex. no. ster. Fernandus, & regina Elisabeth* essent debitorum in 30. millibus ducatorum regi Portugalliae, ratione dotis sibi promissae, cum vxore sua regum nostrorum filia: ac postea reges nostri concesserunt eidem regi Portugalliae triginta millia fanecarum frumenti, quod non fuit donatio, sed potius debiti solutio, per praedicta, & per textum singularem in *l. si cum aurum. ff. de solutio.* quamuis ex qualitate & dignitate personarum, aliud videretur dicendum, vt statim dicemus: super quo tamen vltius cogitandum est.

ADDITIONES.

† Ex hoc dicebat *not. Bald.* Adde *antorem A* *infr. super text. §. 31. num. 2.* & numerosam allegationem *Tiraquell. de viroque retrah. §. 30. gloss. 1. num. 11. cum precedent. & sequent.* & rursus eiusdem scripta ibidem §. 32. glossa. numer. 34. & sequent. Atque ex nostris adiunge *Pinol. leg. 2. C. rescis. vendit. super rub. p. 2. cap. 2. num. 2. & cap. 3. num. 24. & Anton. Gomez. leg. 45. Tur. numer. 41. & Anand. respons. 12. num. 2. & Peraltam l. Lucius Titium num. 12. de leg. 2. apud quos in hac materia circumferuntur text. capitales in leg. insulam de pres. verb. & l. si forte de castren. pecul. Qua in re multum fortasse lucis traditionibus doctorum addeceret, si conclusionis, quam hic prosequitur autor, rationem noue deducas ex text. singulari. & expulso in lege 2. versu. fin. ff. si sponsum. eorum verum, quae vsu consueuerunt.*

† Et ideo reuocari non possit. Attende *B* singularem auctoris doctrinam, quod privilegium principis, vel feudum, recepto pretio transeat in naturam contractus reciproci, ac ideo non possit per concedentem reuocari. Videas expresse per *antorem infra §. 69. num. 13.* vbi plures eiusdem conclusionis memores adiunxi.

† Vnde si testis diceret. Adde *gloss. & dd. C* in l. stipulatio ista. §. haec quoque, ver. stipulatur de verb. oblig. *Fel. in proxi. decretal. eamque glo. communiter receptam testatur Minchac. controuersiarum frequent. lib. 2. cap. 30. nume. 34.* vbi singulariter dixit iudicibus mentem testium in tuendam potius quam verba. Et expresse *Tiraquell. l. si vnquam, versu. libertin. C. de reuoc. donat. num. 57. ex Bald. & alijs in cap. cum Ecclesia Sutrina. de causa posses. & propriet. num. 7.* & ne posthac in praxi forensi, noua sit huius articuli applicatio, subiicio lectori casum, qui nostris temporibus ex facto contigit, cum in crimine assualsinij clericus quidam recufaret testificari, precibus superiori per libellum oblati ne cogeret eum, tum metu irregularitatis, tum quia nihil ipse sciebat, & siquid nouerat, id, vel sacramento confessionis, vel secretissime sibi reuelatum erat. Propter hoc actor dixit accusatis, Si innocentes estis, & nihil aduersus vos clericus scit, testificetur pro vobis: siquidem prodesset reis testimonio suo clericus non est prohibi-

bitum: alioquin diceret ille nolle testificari, ne vobis noceat. Hoc argumento pars accusatorum conuicta produxit clericum in testem, exhibuitque positionem, in dolo, in fraude, in qua, facinus, quae clericus nouerat, & interrogatus, quae ignorabat, facile, & gratum fuit clerico negare scientiam interrogatorum. Tunc actor hanc fraudem exclusurus exhibuit aliam positionem, de qua clericus interrogatus respondit, ut dicto libello superior scripserat, se nihil scire, vel siquid sciebat, id vel secretissime, vel sacramento penitentiae sibi reuelatum, & quia ad declarandum hoc casu compelli non debebat, à mandatis, & coactione testificandi appellauit. Imò paulo post, quia sibi visus est hoc ultimo responso, plus debito reuelasse, vel inepte dedisse animum suspicandi contra reos, iterum sponte sua, vel forte precibus accusatorum commotus, reuersus est ad iudicium, dicens, se velle iterum simpliciter omnia negare, idque factum est. Ecce casum, quo nos enixè defendimus hunc clericum, quamuis negantem verbis, tamen sensu, & mente facientem plurimum nocere accusatis, aduersus quos etiam contra clericum alia indicia, coniecturae, testelae aderant in processu causae, licet felix accusatus fuerit litis euentus, quia fortuitus, & alia iudiciorum dubia, ut per Baldum leg. quae fortuit. C. pignor. ult. & Covarrubias lib. 3. resolut. cap. 17. num. 10. idè verum aliquando succumbit.

D Et inde est quod si Titius, Ingeniosè quidem ex superioribus de iuratu assertio auctoris, modò intelligas hæc comminatoria verba in ciuilibus ad inducendum metum, vel in criminalibus ad condemnationem ordinariam, non sufficere, ut auctores hic allegati scribunt, quin verò ad torturam, vel condemnationem extraordinariam, vel alium finem ex diuersis causarum figuris magnopere noceant minæ praecedentes delictum, non est dubitandum. Adde contentis hic Hippolyti, in practice criminali, §. diligenter, Anton. Gomez de tortura, num. 11. Follerum, practice criminali, p. 2. rub. item quod fororem venenauit, & Felin. c. 1. num. 1. de off. delegat. & Manchac de success. resolut. lib. 1. §. 2. num. 45. vbi plures allegantur.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVMMA RERV M.

Donare potest filius familias ratione nobilitatis vel dignitatis.

§. VIII. Imitabis tamen praedicta vt procedant, nisi sponsum vel maritus vestes, iocalia & alia ornamenta transmittens sponse vel vxori, esset vir magnae potentiae, & nobilitatis. Nam ratione fidei potentiae & nobilitatis, praesumitur velle donare ea quae transmittit: ita dicit no. Bal. in c. iurauit circa finem sup. de prob. & in tractatu de duobus fratribus, in fi. adde in simili Bal. in l. i. C. de verb. sig. & in l. filia legatorum, C. de le.

¶ Idem videtur ipse sentire in l. si paterno affecta, C. de negot. gest. dicens, quod si vitricus faciens expensas pignu, erat nobilis, miles, & diues: facilius praesumitur donare, quam ignobilis. Idem est de mente Bal. in l. i. in fi. Cuius Velles. vbi dixit, quod si mulier quae pro alio soluit, erat nobilis, & in dignitate: ratione filio nobilitatis & dignitatis, praesumitur donare.

¶ Mouetur Bald. utrobique arg. l. filius fa. ff. de do. vbi dicit, quod licet alias regulariter filius fam. non possit i. donare: ratione tamen dignitatis & nobilitatis donare potest. ¶ Potuisset ad hoc allegare textum optimum in proposito in leg. pen. C. isto ritu. vbi licet dicit donationes, quas diuis Imperator in puissimam seginam suam coningem, vel illa in serenissimum maritum contulerit, illico valere sancimus, & plenissimam habere firmitatem.

SVMMA RERV M.

1. Liberalitates exercere, & donationes facere, proprium est nobilitatis, & eorum qui in dignitate sunt constituti.
2. Promissa principum pro fallis habentur.
3. Alexander vuidam pauperi elemosinam petenti ciuitatem dedit.
4. Antiquus petenti talentum argenti, respondit plus petisse, quam illum debebat: postmodum eadem petenti solam denarium, respondit non decere regem tam modicum rem dare.
5. Alfonso Hispania regis duodecim liberalitas.
6. Mori praelati si ex consuetudine principum denunciari debeat, & consensus eius requiratur ad hoc, ut canonici eligant praelatum: si rex est extra regnum sufficit hoc denunciare vice regi.
7. Operas gratis praestare non praesumitur rusticus: secus in nobili.
8. Officia publica danda sunt nobilibus potius, quam plebei.
9. Regimen ciuitatis debet esse apud nobiles, non apud mechanicos.
10. Nobiles & literati equiparantur in distinctionibus pendendi.
11. Tutor nobilis si palam per interpositam personam ea auctoritate rem pupilli emat, non praesumitur fraudi facta.
12. Contrarius in dubio semper praesumitur factus secundum conditionem personarum.
13. Nobili plus credimus, quam plebeio.
14. Nobili integra fides & agnoscitur, si de mandato iudicis assignetur nullius custodienus: si fugam arripit, nulus non tenebitur.
15. Nobilis non debet ita custodiri, sicut plebeius.
16. Custodia ab omni casu si data est alicui multo pro certa mercede: & iste miles non misit custodiam alicui nobili: si tandem castrum ab hostibus capiat, non tenebitur miles damno compensari.
17. Tutor vel curator si depositi pecuniam minoris apud camporem, ad cuius fidem committitur curabat: perditis pecunia per fugam vel cessationem camporis, non tenebitur tutor.
18. Pro nobilibus praesumendum est in his quae tangunt nobilitatem.
19. Nobiles sicut furca non suspenduntur, ita nec diuis plebei.
20. Nobili quis dicitur.

ISTVD autem non est ex alio, nisi ratione nobilitatis & dignitatis. Proprium enim est nobilis, & eorum qui sunt in dignitate constituti,

§. IX.

A

i

ti, liberalitates exercere, & donationes facere: vt in c. 1. *supra de dona. & in c. grandi de sup. neg. pra. lat. lib. 6. & in c. iam nunc. 18. q. 1.* largitas enim facit homines famulos & claros, vt inquit *Tullius in lib. 1. de Offic. 15. & lib. 2. cap. 6.* facit eos beatos. Nam in donatore dicitur quaedam beatitudo. Vnde Christus dicit, Beatus est dare, quam recipere, vt in c. cum Martha. *supra de cel. mis. & in c. predicator. 16. q. 1. & per gl. in rub. ff. commo.* Vnde Dionysius ille maior Syracusanorum tyrannus, cum in filij adolescentis cubiculum aliquando ingressus, multa pocula & argentea & aurea vidisset, exclamasse fertur, Indignus es fili principis, qui tot poculis a me acceptis, neminem tibi conciliaris. Dictum profecto sapienter regere dignissimum: nihil enim principem magis decet, quam diuitias & opes ad benignitatem, liberalitatemque conferre, vt Cicero inquit. & hoc praecipue, quando princeps vel quilibet alius nobilis dare vel donare promisit: nam propter eorum nobilitatem, adeo certa praesumitur donatio, ac si iam actualiter facta fuisset. vnde promissa principum pro factis habentur: vt *Inciso ff. de in integ. restit. secundum And. de Isernia in cap. 1. §. hoc intelligendum, in tit. qui sui seu. ten. lib. feudorum.* nobiles enim in suis donis solent multa & magna concedere, reputantes se parua & modica concessisse: vt voluit *gl. as. in l. sed & si suscepit, §. 1. ver. modica, ff. de iud.* quae loquitur de regina Marilda dicente, Aliquantulum terrae illi ecclesiae dono: quae tamen donabat 30. millia iugera terrae. § Similem liberalitatem legitur fecisse Alexander, qui cuidam pauperi elemosynam petenti, ciuitatem dedit. & cum ille diceret, quod talis elemosyna sibi non conueniret: respondit, Non curo quid te accipere deceat, sed quid me dare congruat. Putauit enim Alexander pecunia & muneribus attrahere corda subditorum, prout ait *Tullius*, recitans dictum Philippi ad Alexandrum in quadam epistola: vbi praclare Alexandrum filium Philippus accusat, quod largitione beneuolentiam consequatur. Quod te malum, inquit, vel quae ratio in istam vanam spem inducit, vt eos fideles tibi fore putes, quos pecunia corruptis? an id agis, vt Macedones non tam regem suum, quam ministrum & debitorem putent? quodque sordidum est regi, melius corrumptelam, quam largitionem dixit esse. fit enim detritior, qui accipit, atque ad idem semper expectandum paratior. hec ille filio. Hoc vitium quasi hereditarium fuit Alexandro: nam auus eius Philippus, maiori ex parte mercator Graeciae magis, quam victor fuit. vt dicit *Valerius lib. 7. cap. 2.* & latius prosequitur frater *Ioannis Valensius in sua summa, 1. parte di. 3. cap. 17.* Et *Seneca in lib. 2. de beneficij cap. 16.* dicit, Haec Alexandri vox regia videtur, & animosa, sed stultissima: eo quod non considerauit quid, cui, quando, & quare largiatur. § Ibi etiam reprehendit Alexander de nimia cupiditate, quia cuidam petenti talentum argenti: re-

spondit, plus petiisse, quam illum decebat. ille iterum petit denarium solum, cui respondit Antigonus, Non deceet regem tam modicam rem dare. & ita per cauillationem opus liberalitatis euasit: de quo meminit *gl. in c. & si quaesisses, infra de simon.* § Similem liberalitatem fecit gloriosae memoriae dominus Alonsus, duodecimus Hispaniarum rex, qui cuidam reginae Constantinopolitanae ad se venienti, petentiue vt pro redimendo rege marito suo, quem captum a Turcis dicebat, tertiam partem pretij sibi daret (alias enim duas Romanus pontifex & rex Francorum sibi concesserant) respondit, Grates Romano pontifici & Francorum regi reddas, & quae tibi concesserunt restituas: quoniam ego totum quo indiges tibi tradam. deditque sibi quinquaginta quintales argenti: exemplo illius regis, de quo habetur *Matthaei 18. c.* qui seruo suo decem millia talentorum debenti, offerentiue se omnia redditurum: totum debitum ei dimisit. Vnde rex nobilis plus dimisit, quam debitor petierit, secundum *Abulensem ibi.* Multa alia liberalitatis exempla potuissim adducere. signanter ea quae *Valerius* refert in 4. lib. c. si quibus liberalitas in nobilibus comprobatur: ea tamen breuitatis causa omitto. § Et non solum ipsi nobiles solent & debent liberalitates exercere, & donationes facere, verumetiam & eorum coadiutores seu curatores: vt not. *Inciso. & ibi etiam gl. in verbo, liberan. in dict. c. grandi de sup. neg. pra. lat. li. 6.* de quo dicto meminit multum commendando *Andr. Sini. in d. c. 1. supra de do. pro quo ipse allegat textum satis singularem, & menti tenendum, in l. cum pla. §. cum tutor ff. de adm. tut. vbi litera dicit, in primis tutor mercedis preceptorum, non quas minimas potuerit: sed pro facultate patrimonij, pro dignitate natalium constituet alimenta seruis libertisque, nonnumquam etiam exteris, si hoc pupillo expediat, praestabit: solennia munera parentibus cognatis mittet. de quo etiam per eundem *And. Sini. in c. nisi sponsali 31. co. supra de off. leg. & in c. cum sit generale 2. col. supra de for. comp. ** § Qui hominabiliter limitat, quo ad ea quae communiter consuevit rex vel nobilis donare: non autem ad ea quae rarissime largitus est. arg. text. in l. vel vniuersorum ff. de pig. act. & in l. qui semisses ff. de vsu. & in l. stylar §. frumenta ff. de contrab. empt. vt ibi latius per eum. § Ex quo infer, quod si papa consuevit infeudare res ecclesiarum in aliqua provincia: legatus de latere in illa provincia sibi decreta poterit infeudare, ita vt consuevit papalis maiestas: ita debet intelligi quod voluit ibi *Bald. & Bart. in l. prohibere §. plane ff. quod vi aut clam.* § Ad cuius confirmationem (quamuis ipse non dicat) facit illud notabile dictum *Archid. in c. Reatinen. ecclesia 63. di. vbi dicit, quod si consuetudo est, quod 1. mortuo prelato denuncietur eius motus principi: & requiratur eius consensus, vt canonici eligant episcopum vel prelatum: si rex est extra regnum, sufficit hoc denun-**

denunciate viceregi ipsius regis: quod dictum refert & sequitur Paulus de *Licetis* in repetitione nobis supra de iure pa. & Bal. in *cum venerabilis supra de consuetudine*, & *And. Sic. in c. p. & G. supra de offic. dele. 4. col. & in c. quod translationem* 17. col. supra de offi. le. dixi supra in præludis. Ex quibus possit attentari, quod princeps faciendo vicarium suum generalem, cum concessione regaliū videatur etiam concessisse fructus familiarū; item quod ipse vicarius possit noua vectigalia imponere, de quo tamen dicendum, vt *Raph. Cuman. cons. 162.* incipiente, *visa capis.*

¶ Ad propositum, cum istas liberalitates & donationes possint & soleant facere ipsi nobiles, & eorum coadiutores vel tutores: merito de ipsis præsumendū est in dubio, quod animo donandi concedant sponis vel vxoribus suis, quæ dederunt vel concesserunt eis, arg. à communiter accidentibus, quod validum est in iure, vt in *l. neque naturales, C. de probat. & in c. 1. supra de clericis non residentibus.*

¶ De quo vltra prædicta ego allego glo. valde sing. in specie hoc dicente, de quo pro tunc non fuit memor dominus Bald. in *l. xv. de le. 3.* quæ dicit, quod si maritus esse nobilis & diues, præsumitur donare ea quæ vxori concessit, quæ glo. not. ibi Bar. & alij, & Bal. in *l. 2. post princip. C. de iure dot. & in ca. 1. ad fin. qui secundum dare possunt li. feudorum.* ¶ Beneficiat ad hoc text. satis not. secundum *Abbat. in 3. notat. in c. si quis infra de simo.* vbi ad præsumendum quod donum sit gratuitum, ponderatur qualitas donantis. Nam vir nobilis, potens, & diues magis præsumitur donare, quam ignobilis & pauper. Inde est, quod rusticus non præsumitur præstare operas gratis: ideo potest petere pretium earum, vt *ff. pro socio. l. si duobus §. si in cocunda.* Nobilis tamen præsumitur gratis facere, vnde non potest petere pretium sollicitudinis, & laboris, quia has operas non consuevit nobilis locare, ideo non referuntur ad pecuniariam æstimationem, vt *ff. de præscript. verb. l. naturalis §. 1. ita dicit Bald. in c. graui 2. colum. supra de rest. spoliat.* ¶ Nobilis enim reputat se quodam modo debitorem, & obligatum ad liberalitates, & donationes faciendas: vt probatur in *d. c. 1. supra de donat.* vbi littera dicit, hanc sibi quodam modo legem nobilitas imponit, vt debere se existimet, quod sponte tribuit: & nisi in suis beneficiis creuerit, nihil se præstituisse putet. Et ita obligatio ad antiodota nō cadit inter potest: quia vt dicebam, nobilis semper se debitorem & obligatum reputat, quam obligationem donando credit exoluere, vt tradit *Lado. sing. 768. incipit nobilitas inducit presumptionem donationis, &c.* Merito ergo præsumendum est, quod nobilis voluit donare sponte ea, quæ sibi transmisit, vel concessit, cum donatio pertineat ad nobilitatem, vt supra dixi.

¶ In his enim quæ ad nobilitatem pertinent, semper pro nobilibus præsumitur: vt voluit *gl. singularis in c. illud 40. dist. bonus text. & ibi no. Alde in l. 2. §. quæ omnia, per antiqua super C. de vet.*

iure em. & in *l. si furiosi in ver. debent interesse nobiliores C. de nupt. & ibi not. Bald.* Ad idē facit text. in *l. tam de mentis C. de episc. & in l. 1. C. de her. pa. lib. 10.* vbi dicitur, quod in custodiendis magnis rebus, adhiberi debet custos nobilis, prudens, & fidelis. Idem tenet Bald. in *l. ex diu circa §. C. locat.* ¶ Vnde dicebat *Joan. de Plat. in d. l. 1.* per illum text. quod in electione officialis consideranda est nobilitas. Idem dicit *Archid. in c. hoc scriptum in §. 30. dist. Item, & alij c. venerabilis supra de prob. est bona gloss. in rub. C. quemadmodum in man. d. lib. 10. in ant. de defensor. cau. §. interim vers. nobilioribus colum. 3.*

¶ Et propter hoc dixit *Ange. ibi post principium,* ¶ officia publica sunt danda nobilibus potius, quam plebeis, pro quo est text. quem ipse non alleg. in *l. bonores in princip. §. si quis ff. de decur. & in l. eos ff. e. vbi decurionum honoribus plebei fungi prohibentur.*

¶ Ad idem text. in *l. ad subeunda, C. en. & in authen. vt omnes obediant ind. prou. circa pri. coll. 3.*

¶ Ad idem text. in *authen. de defensor. §. 1. col. 3.* vbi probatur, quod ¶ regimen ciuitatis debet esse apud nobiles, non apud mechanicos, & dicit ibi *Ang.* esse contra statutum Florentie, quo prohibentur nobiles assumere regimen ciuitatis, quod etiam firmat *And. Sic. consil. 4. §. si siue capit. scriptis prelatum 2. parte.* Dari ergo debent officia publica nobilibus, maxime literatis, quibus & non alij reip. gubernatio committenda est: vt probat text. & ibi not. *Ang. de Ar. in prae. In ista an finalibus verbis* ad quod adducere potuisset *c. de multis supra de proben.* vbi ¶ nobiles & literatos equiparauit in dispensationibus faciendis.

Ad idem gloss. in *l. societatem ff. pro socio. quam not. ibi Sal. & gloss. in l. preuidendum C. de pñ. vbi literati dicuntur nobiles.* Vnde *Polystratus lib. 4.* dicit in hæc verba: Romanos imperatores & duces, dum eorum respub. viguit, non memini fuisse literatos, & nescio quomodo contingit, ex quo in principibus virtus literarum, armatæ militiæ inhiata est manus; & ipsius principatus est quasi præcisa radix. Inde *Boetius in lib. 1. de consolat.* beatam appellat rempub. cui princeps sapiens dominatur. ¶ Ratio prædictorum est, quia vt paulo antè dicebam, pro nobilibus præsumendum est: vt patet ex supra dict. & est bonus text. in *l. pupillus §. sed & si per interpositam personam ff. de autor. tut.* vbi dicitur, quod si tutor ¶ nobilis palam per interpositam personam eo autorizante rem pupilli emat, non præsumitur fraus facta. Secus si alius tutor ignobilis: nam tunc præsumitur facta fraus. Contra actus ¶ enim semper præsumitur factus in dubio secundum conditionem personarū: vt dicit *Bart. in l. inemo ff. de duo. re. & not. in l. si prius §. restit ff. de aqua plu. arc.* ¶ Et ex his inferitur, quod plus ¶ creditur nobili, quam plebeio: vt est text. & ibi hoc not. gloss. in *vers. plebeio in l. 3. in princip. ff. de test.* Nam vt ibi dicitur, testes nobiliores præferuntur plebeis. Idem tenet *Bart. in l. 12. col. 1. ex hoc sequitur, C. de dignitat. lib. 12.* & not. in *c. super*

S D

9

10

E

11

12

13

- eo. supra de test. per Spec. de test. §. 1. circa princip. ibi, quarto saluti. in o. dicebat Bald. in d. l. 3. quod plus creditur vni nobili, quam decem rusticis. ¶ Ex
- F his etiam inferitur, quod stante statuto, si quod quis debebat poni in carcere pro delicto: si aliquis nobilis venit carcandus, satisfactum erit statuto: si assignetur sibi amplus locus, puta palatium potestatis, vel ciuitas tota, ita not. dixit Angel. de Persono in Lapii carcerum, ff. quod metus causa, quem refert & sequitur Iason in l. admonendi ff. de iur. iura. 75. col. in fin. repetit. de quo est lex regni
- 14 7. partit. tit. 29. l. 4. in fi. ¶ Et inde est, quod si miles qui assignatus est curialiter custodiendus quidam nobilis de mandato iudicis, quem curialiter tenebat, & custodiebat credens eum integre opinionis & fidei, prout nobiles esse confueverunt, & prout communiter assumabatur: qui nobilis postea fugam arripuit: non tenebitur miles, quasi male custodierit. Ita notanter dicit idem Angelus in l. si a bona fidei ff. de rei vendicat. per illum textum, qui dicit, Si a bonæ fidei possessore fugit seruus: requirendum est, an talis fuerit, vt custodiri deberet. Nam si integre opinionis erat, vt non deberet custodiri: absolvendus est possessore. Vnde sic dicebat Angel. de nobili, qui non debuit custodiri vt plebeius. & refert sic accidisse in contingencia facti, quod dictum tene menti refert & sequitur And. Sic. in cap. 8. 4. colum. supra de commodato, & in c. accedens 2. colum. supra, vt lite non contest. & consil. 62. incipit, illud in medium 4. colum. 1. parte, & Franciscus de Curto in repet. l. admonendi, ff. de iur. iura. char. 17. in fi. & ibi Iason 75. col. in fin. repet. & in aucten. iubeamus fin. col. C. de iudic. ¶ Idem dicas in custodie carceris, qui alium substituit, vt firmat Par. de Put. in tract. synd. in ver. carcer. c. licet dicatur. Credere enim viro nobili, non est culpa: vt voluit gl. sing. in l. Titio fundum, ff. de condic. & demon. quam ad hoc multum commendat Bald. in l. iudicia. pe. colum. C. de rei vendic. & Ange. in l. 2. ff. de eo per quem fac. erit. ¶ Ex his etiam inferri potest ad illud, quod notanter tradit Ioan. And. in addit. ad Spec. de loc. vbi dicit, quod si alicui militi data est
- 16 si custodia alicuius castri pro certa mercede: & ille miles commisit custodiam huius castri alicui nobili: deinde illud castrum ab hostibus captum fuit: non tenebitur miles domino castri: quia ex quo confidit de nobili, & ei credit, non fuit in culpa: vt supra dictum est. ¶ Ita in contingencia facti fuit discusum, vt refert Ioan. And. vbi supra, in quo dubio consuluit Old. consil. 94. & vide Lod. consil. 394. incipit omnipotentis, & vt res clarior. ¶ Et per illa dicebat Ange. in d. l. si a bona fidei, quod si tutor vel curator deposuit pecunias minoris apud camporem, ad cuius fidem communiter currebatur: perditis pecuniis per fugam vel cessionem dicti camporis, non tenebitur tutor. argument. illius textus. optime facit L. pignus C. de pig. act. & ibi not. Ange. & est casus in l. si res populi, ff. de admin. tu. secundum eum, quod tene menti: quia quotidianum. sine culpa est enim tutor, si con-

fudit de eo, de quo communiter in casibus similibus confidebatur. Vide Bart. in l. si solutus ff. de sol. in l. si. C. de pig. Bald. in l. acceptam 60. qu. C. de vsu, Alexan. in l. si cum dotem §. 1. colum. 3. ff. solut. mat. De quo vide infra super text. in 6. not. 8. colum. vbi multa addo. ¶ Intellige tamen prædicta, nisi ille nobilis alia vice fuisset carceratus, & fugisset, quia tunc diligentius foret carcerandus, & custodiendus: vt est gloss. Bald. & Iod. in l. Corne. ff. ad Syllaniam. gloss. in l. 1. C. de seruis fugit. & in l. si vt cerio, §. interdum ff. commodati. secundum Franc. de Curto, in d. l. admonendi 17. char. in fi. de quo latius per Modernos, in tract. maleficiorum in parte, fama publica 52. colum. vers. 4. notandum. & in parte, pro quibus Antonius fidei iussit c. colum. *

¶ Ex his omnibus satis apparet, quod pro nobilibus præsumendum est in his, quæ tangunt nobilitatem, & per consequens non est mirandum, si in casu dubio præsumamus, quod sponsus vel maritus nobilis, mittens vel concedens aliquid sponsæ vel vxori, hoc faciat animo donandi: vt dicebat Bald. in d. c. in aut. maxime si cum nobilitate concurrant diuitiæ: vt dicebat gloss. singularis in d. l. vxori, de leg. 3. de qua supra facta est mentio. ¶ Quinimo si solæ diuitiæ videntur sufficere ad causandam istam præsumptionem: vt est gloss. menti tenenda, in l. sed si ego, in fi. ff. ad Velleian. quam multum commendat Bald. in l. 1. in fi. C. eo. Inde est, quod sicut si nobiles furca non suspenduntur: secundum Bart. & alios, in l. capitalium. ff. de penis, & Bald. in capit. 1. §. si quis iussus de pac. ten. lib. sen. Abb. in c. pastoralis in princip. de offi. deleg. * ita nec plebeius diues, secundum Bart. in l. capitalium §. serui. ff. de penis, cuius meminit Felin. in c. adu. quis de iur. iura. colum. 2. vers. tertia declaratio. ¶ Adde quod sicut ratione nobilitatis sponsi vel mariti præsumitur animus donandi in his quæ concessit vel misit sponsæ vel vxori: sic etiam ratione nobilitatis sponsæ vel vxoris. Vnde si sponsus vel maritus ignobilis vel plebeius duxit vxorem nobilem: & concessit ei se recepisse dotem ab ea: seu alia iocalia vel munera sibi misit vel tradidit in dubio præsumendum est, quod animo donandi hoc fecerit, ratione nobilitatis ipsius sponsæ, vel vxoris, vt statim subiiciamus.

¶ Quis autem dicatur si nobilis: vide doctores in cap. venerabilis supra de preben. & in cap. de donat. & in c. grandi. de supp. neg. prelat. lib. 6. maxime per Consuetum in sua repetit. Bart. & alios in l. 1. C. de dign. lib. 12. Felin. in c. super eo al. 2. supra de testum & And. Sic. in c. accedens 2. 1. co. supra, vt lite non contest. qui allegat text. in l. nobiliores, C. de commerc. & mercator. Et videas etiam latissime & melius, quam per alium, per Bart. Capol. in suo tract. de re militari. vbi quamplures opiniones recitat. vide etiam l. regni 2. par. titul. 11. l. 2. & Rodericum Zamorensem episcopum in speculo vite humanæ cap. 5. 6. 7. & 8.

ADDITIONES.

- * ¶ Adde *Ias. in l. pactum curatoris, C. de pact. Seguram in rep. l. 3. §. ff. de lib. & posthu. fo. 3. consil. 4.*
 * ¶ Adde 47. privilegium nobiliū, quę ponit *Capel. in tract. de impe. milit. deligen in c. 4. incipit, nobilit.*
 * ¶ Adde quod hanc doctrinam dicit rationabilem *Hippol. in l. 1. §. ad questionem colam. 4. ff. de quęst. Vide etiam Cur. in rep. quinta, admonendi consil. 42.*
 * ¶ Adde *Franc. Cur. in rep. l. admonendi consil. 42. ff. de iur. iur. vbi idem tenet.*
 * ¶ Adde quod propter talem fugam non relaxabitur cum fideiussoribus, casu quo aliis deberet relaxari: vt per *Hip. in l. maritus pen. col. ff. de quęstion.*
 * ¶ Adde *gloss. expressam in l. 3. ff. de re mil. super verbo, torquentur.*

IOAN. BERNAR.

- A ¶ Proprium enim est nobilium.] Adde *Ariam l. 72. Taur. n. 16. & Otalor. de nobilitate §. parte principali. §. fin. num. 14. ac plenius per Tiraquel. in suo tract. nobilitatis §. fin. num. 34. cum multis sequent. & Sylva nuptial. parte. non est nobilium §. non obstat, num. 129. & sequent.*
 B ¶ Verum etiam eorum curatores seu coadiutores.] Adde *Didac. de Segur. l. 3. §. fin. num. 63. & ibid. Didac. Perez. §. de lib. & posthu. & Pined. l. 1. C. de bon. mater. part. 3. num. 57. & ante eos satis latē, & pluribus allegatis Tiraquel. de nobilitat. cap. 37. num. 35. & sequent. ac Peraltam in l. 1. num. 74. de leg. 2. & Castillo l. 27. Tauri. num. 20. versatim possunt adnumerari.*
 C ¶ Semper pro nobilibus presumitur.] Quę in fauorem nobilitatis hic prosequitur author, habent inter nostros, multa magnaque volumina referta. Tiraquellus nobilissimum de nobilitate tractatum, atque Chafanei in Catalog. gloria mundi, & Bon. Aca. aliud de eodem volumen. Multa etiam paucis lineis comprehendit *Catel. Cota in memorabil. suū. vers. nobilitat. & Alciatus regul. i. presumptio 48. atque ex nostris Hispanię scriptoribus est tum notissimum, tum elegantissimum volumen Otalor, qui in c. fin. totius operis de privilegiis nobilium, cum auctore nostro agit. Adde Didac. Perez. l. 1. tit. 1. & per tot. lib. 4. Ordin. & in authoris traditionibus huius §. plures frustulum infectus citabuntur, & multa in laudē, & vituperiū nobilitatis. Vide nouissimē per Matienço in dialogo Relatoris 3. parte cap. 3. & cap. 4. & cap. 2. & cap. 1.*
 D ¶ Officia publica sunt danda nobilibus.] Vide *Catel. Cor. & Matienço, Otaloram, & quasi omnes supra dictos. Adde Awenand. part. 1. c. 19. num. 15. & sequent. vbi multa de distribuendis muneribus publicis inter nobiles, & ignobiles traduntur, & vide auctorem infra §. 37. num. 23. vbi tradit, nobilibus officia vilia iniungenda non esse, atque nobiles, & literatos equiparari. Cum auctore hic vide per *Aniles in proamio vers. 1. nu. 23. & Otalor. parte fin. c. fin. num. 8. & 9. & infra super text. 3. not. §. 26. num. 10.*
 E ¶ §. sed si per interpretatam personam.] Et si concedamus isto textu probari doctrinam au-*

thoris, hodie tamen obstaret prohibitio, *text. l. 1. §. tit. 25. l. 4. tit. fin. lib. 8. ordin. & l. 1. tit. 5. lib. 5. ord. quibus lib. 5.* nec palam quidem, & bona fide emere citra pecuniam illarū legum. Nisi dicas id fieri posse dato in eam causam curatore per iudicem, vt limitatis illis iuribus tradidit *Durand. regul. 31. fallent 1. & ita intelliges Otalor. d. c. fin. num. 13.*

¶ Statuto quod quis debeat poni in carcere.] Adde *Didac. Perez. l. 12. tit. 14. lib. 2. Ordinam. & Amiles c. 25. vers. dispensaren. nu. 6. & rursus c. 18. vers. [Carol. num. 6. & Matienço in dialogo Relatoris parte 1. c. 9. num. 11. & 12. Otaloram & quasi omnes supra allegatos, additione 1. huius §. Ex quibus confirmabis opinionem Aniles §. d. c. 25. num. 5. existimantis, priuato quodam, & honesto loco esse in carcerandos nobiles blasphemias reos, ex lege Regia, iuxta quam tamen, quia iubet istos reos esse cum vinculis in carcere, nobilis quocūque loco sit, vincularis est vt diligenter not. Awenand. in parte 1. c. 20. num. 8. & rursus ac latius parte 2. c. 5. num. 12. & vtrum istius capture dies possint per iudicem intermitteri, vide *Anton. Gomez, de delictis num. 3.**

¶ Et per ista dicebat.] Vide auctorem infra super text. 6. notabil. §. septimo insertur, vbi plures adiunxi circa conclusionem istam, quia latius de hoc ibi scripsit.

¶ Quinimo solē diuitiæ.] Quid nobilitatis diuitiis insit, scribit *Barr. l. 1. C. de dignit. lib. 12. nu. 47. & post eum plerique illorū, quos supra retulimus. Nostris tamē temporibus fortasse placebit, quod *Hosfien. scriptis in c. tua de consanguin. & affinit. & in c. venerabilis de prebend. & post eum Andre. Sicu. conf. 43. atque Hormano. Detus in rubri. de acqui. possib. nu. 37. secundum quos stultum est certare de nobilitate sine diuitiis.**

¶ Sicut nobiles furca non suspenduntur.] Adde *text. l. 8. tit. 31. par. 7. ac ne prolixius agam, condemnatio furcę, ad tiremes, siue fustii toruram, vel palinodiam recandam, aut alia quęuis ignominiosa, non est inferenda nobili viro qui sanguine claro, literis, dignitate, vel diuitiis, aut alia quāvis honestate, auctoritateque decoratur. vt per Matib. Afflic. in consil. Neapolit. lib. 1. de illicit. armorum parte, nu. 36. & Gregor. Lup. gloss. d. l. 5. tit. 6. part. 7. & Otaloram de nobilit. parte fin. c. fin. num. 4. Taurist. l. 79. Tauri, Comar. lib. 2. resolut. c. 9. Amiles c. 1. in princip. num. 28. fol. 39. & Phagam cap. 1. de delictis num. 23. & Didac. Perez. l. fin. tit. 1. lib. 1. Ordin. ad fin. & Awenand. parte 2. c. 16. num. 16. vers. item propter dignitatem. Ex quibus efficitur dubitabile, quod scripsit *Bald. l. nemo clericus C. de sum. Trin. & post eum idem Awenand. d. c. 16. num. 4. quod pena vniuersalis per statutum expressa nequaquam est in nobilibus mutanda, vel minuenda, quia cum superiora vera sint, ac iura iuribus declarantur, statutaque recipiant interpretationē passiuā ex vulgata doctrina, Bart. Iamnes populi, de iustit. & iure per l. 2. C. de noxal. & l. vt gradatim de muneribus & bono. vix apparet quo fundamento *Bald. defendi possit. illud*
 supe-**

superioribus adde pœna pecuniaria grauius puniti nobilem, vt *Conarr. Plaça*, aliique faciunt, ex gloss. *commun* in c. cum quadam de iur. iud. cum quibus est *Gregor. Lup. gloss. d. l. 2. tit. 28. part. 7.* idem est in pœna corporali, quoties delicti turpitudine est contra nobilitatem ipsam, velut furtum, fidem fallere, prodere, & similia quæ fecisse turpius & grauius est nobili viro, quam vili, & abiecto. Ita dicunt *Gregor. Lup. gloss. d. l. 1. tit. 17. p. 2. & gloss. d. l. 2. tit. 30. part. 7. & gloss. d. l. 2. tit. 28. p. 7. & Montan* in reperi. suo, *per pœna*, quod & sentiant *Otalor. Conarr. & Plaça* in d. loci.

K **¶** Quis autem dicatur nobilis.] Quotuplex sit nobilitas, & quæ maior, colliges ex supra allegatis additione 3. iure autem Hispano, vide *tex. l. 3. tit. 21. p. 2.* & circa eam, quæ immunitatem tributorum parat. Nota sunt iura per *Otalor. dicit. tract. & alios varij loci.*

D. IOANNES BARAHONA.

SVMMA RERVM.

1. Confessio mariti, vel concessio uxoris, in dubio presumitur facta animo donandi vel remunerandi.

S. X. **C**ESSANTE autem nobilitate in altero coniugum, si quidem sponsa fecitaliquæ donationem sponso, vel vxor marito: deinde sponfus, vel maritus aliquas vestes, iocalia, seu ornamenta misit vel concessit sponse vel vxori: presumitur facta causa remunerationis: & per consequens inducitur donatio. argum. text. in l. si vero non remunerandi. §. idem Papin. ff. mandati. quæ quidem donatio cum sit reciproca, valida est vt l. quod autem §. si vir & vxor ff. isto tit. ita tenet *lod. Ro. in d. conf. l. 46. si colum. incipit in Christi & ex ista questio.* Et hinc est, quod si plebeius vel senex duxit vxorem nobilem vel iuuenem, & confessus est recepisse dotem ab ea, vel aliqua iocalia seu munera sibi misit, in dubio presumendum est, quod animo donandi hoc fecit. quia mulier nobilis vel iuuenis, propter suam nobilitatem nubendo plebeio seu ignobili vel seni, videtur ei munus facere: ideo, ¶ confessio mariti, vel concessio uxoris, in dubio debet presumi facta animo donandi vel remunerandi. argum. d. §. idem Papin. ita notat. sentit *Barr. in l. si voluntate. C. de doti promiss. tenet expresse Bald. in l. 1. C. de donat. antenupt. quod sequitur Alexand. in l. si mortuo, in finalibus verbis, ff. de verb. obligat. & Berthol. Socin. in l. 1. §. colum. ff. solut. matrim. in vers. sed plerique Moderniores. & Anton. Corset. in repetitione d. cap. grandi, de sup. neglig. pra. lib. 6. §. charta 2. col. in fin. & Bald. Novelus in tractat. de dote. 10. parte, in principio §. colum. quem rogo videas *Franc. Cur. consil. 54. §. 4. colum. incipit, super duobus*, quarumvis Cyn. Bald. & Indacius. Rom. teneant contrariam in d. l. si mortuo, per rationes non multum virgentes, quas recte non raro.*

Palacios Rom.

ADDITIONES.

¶ Circa huiusmodi confessionem dotis animo compenlandi factam, vide *Didac. de Segor. & ibi Didac. Perez l. coheredi. §. cum sibi numer. 162. ff. de vulgat. & pupill. & Conarr. lib. 4. de sponsal. 2. parte cap. 3. §. 3. num. 2.* & circa huiusmodi remunerationem, in compensationem iuuentutis vel nobilitatis ante matrimonium vel eo constante factam, vide *authorem infra §. 31. & §. 32. num. 7. & super text. §. 21. num. 2. in tertio notabil. & circa confessionem dotis, quo pacto creditoribus mariti nequeat, vide *Anton. Gomez l. 52. Tassi. num. 52. & sequent. & Conar. lib. 1. resol. 4. 7. & de supra d. vide plura d. §. 31. & circa dotem nõ numeratam sed cautam à marito, vide pulchrum casum infra §. 3. p. n. 11.**

D. IOANNES BARAHONA.

SVMMA RERVM.

1. Iocalia vilia sponse data seu transmissa, & etiam vestes viles presumuntur donata, & statim efficiuntur mulieris, & n. 3.
2. Dynum ad hoc vt sit gratuitum, consideratur quantitas muneris.
3. Vestes appellatione, continentur vestimenta.
4. Vestes quotidianæ & necessaria, quæ maritus tradit vxori, statim sunt vxoris paræ & liberi, cum vxore, quæ vitatur concitante matrimonio.
5. Matrimonium morte viri soluitur re ipsa: si tamen iuri intelligitur durare saltem in primo anno.
6. Vxor infra annum luctus non potest dotem petere, sed debet in domo viri stare, & illic operari.
7. Vxor heres instituta à marito, si post mortem mariti, suam committat, venit hereditate vel legata priuanda, tanquam indigna: licet maritus non adierit l. causulam, si casti vxor.
8. Vestes lugubres seu negras dare tenentur heredes vxoris defuncti.
9. Vestes & ornamenta vilia, & quotidiana, censentur donata, & statim efficiuntur vxoris: & quid de annulo, & lecta.
10. Vestis melius & honorabilis debet magister in Theologia, quàm frater simplex: & melius abbas, quàm monachus: & melius doctor, quam scholarius.
11. Vestes quotidianæ quæ dicantur.
12. Modicum dicitur respectu personarum, & etiam multum.
13. Causa magna quando dicitur, & quando negotium arduum.
14. Privilegium concessum personæ intelligitur secundum conditionem, & qualitatem personæ.
15. Dissecundum quod est magna, & fructus pini exuberant melius & honorabilis debet vxori à viro tradari & vestiri.

PREDICTA tamen sunt intelligenda, quando vestes, iocalia, & alia ornamenta sponse vel vxori concessa, seu transmissa, erant pretiosa, festiualia, & magni valoris. Nam in istis sine dubio non cadit præsuppositio donationis: sed magis videtur commodata ad usum, vt sponsa vel vxor ornatiore incedat: vt d. l. mortui sua causa in principio §. isto tit. & l. si vir ex lana. in princip. & l. virum cod. tit. l. id vestimentum, ff. de pecu. cum alijs iuribus, de quibus supra: quæ sic debent intelligi. Secus tamen esset de vestibus & alijs iocaliis vel ornamentis vilibus. Nam illa presumuntur donata: & statim efficiuntur mulieris: vt sentit gloss. singulari communiter a p. probata,

S. X. I.

probatu in l. cum quid. verbo pro tanto. ff. si cert. petat. quæ dicit, quod si dixialicui, tolle pecuniam: & pecunia erat in parua quantitate, videor illam donasse.

¶ Pro qua glossa allego textum optimum in c. & si quæstiones infra de sumo. secundum Abb ibi in 3. not. ubi ad præsumendum quod donum sit gratis, consideratur quantitas muneris. Nam de facili non præsumitur quis libere conferre ea quæ sunt magni pretij: parua autem sic. Idem videtur dicendum in casu nostro, quod res parua, seu parua quantitas præsumatur donata à sponso vel marito. Hoc expresse in terminis nostris voluit glossa. notat. quam tene menti, & non solet allegari ad hoc in l. si filij tui, in glossa. 2. in fin. C. si tituli. quæ dicit, quod in his quæ vir concedit uxori emendo suo nomine, vel aliis, attenditur quantitas pretij seu valoris ipsius rei concessæ & diuiciarum concedentis. quasi dicat, quod res paruas seu parua quantitates videtur donare: magnas autem seu magni valoris non. quam glossa. ad hoc multum commendat Paul de Cast. in l. cum quid fin. colum. & consil. 427. l. 1. c. incipit. vñ casu, in 2. vol. Pro qua videtur mihi optimus text. in l. vitum negotium. ff. isto tit. & in l. omnino & l. pen. ff. de impens. in re. do. fac. ubi dicitur, quod si maritus paruas fecit expensas in re dotali in dubio videtur illas donare: magnas autem non.

¶ Ad idem text. in l. si id quod, & si quas operas. ff. isto tit. ubi paruas operas quas serui viri fecerunt uxori, videtur maritus uxori donasse: quia non ita amare intelligitur prohibitio donationis inter coniuges, tanquam inter infestos. Sed quasi inter coniunctos maximo affectu: & solam inopiam timentes. ibi dicitur. & ideo si maritus soluit vestigal, vel aliud tributum pro vxore iuerante: videtur sibi donare. vt l. si quis pro vxore. ff. isto tituli. idem si maritus concessit uxori annuum modicum, vt l. ex annuo co. tituli. ¶ Bene facit ad hoc text. & quod ibi notatur in l. in reb. §. possunt. ff. commun. & in l. quod in vxorem. C. de neg. gest. ¶ Ex his infertur, quod si maritus concessit uxori vestes viles seu necessarias ad vsum quotidianum: statim efficiuntur vxoris, & per consequens ea mortua pertinent ad suos hæredes. Sed vestes pretiosæ non videtur donata: imo semper remanent viri: & ad eum vel suos hæredes pertinent. ita sentit glossa. singulari in l. si usufructus, §. dos in glossa fin. ff. ad l. vel. quam multum commendat ibi Barr. quem alij sequuntur. ¶ Hoc idem voluit Barr. per illum text. in d. l. ex annuo. ff. isto tituli. & in l. pen. §. seruus 2. columen. ff. solut. mat. dicens se pluries consuluisse, quod vestes quotidianæ datæ uxori sint vxoris: pretiosæ & festinæ hæredis viri. ¶ Et hanc opinionem sequuntur ibi Baldus, Angel. Paul. de Cast. & communiter omnes. * & Bald. in l. cum te in fin. C. de don. ante nupt. & Salic. in l. fient. C. isto tit. & in l. ex annuo & in l. si mulier, §. si vxori. ff. co. iocum de Imol. in l. si ex re domini, in fin. ff. de stip. ser. Raphael Fulgosi in l. mortis sua causa. §. res in dotem. ff. isto ti.

Christophoru in §. est & aliud. Infi. de don. Ang. consil. 123. incipit quidam nomine Marti. Auch. consil. 81. incipit in Christi, &c. in prædicto dubio & Paulus de Cast. consil. 186. 2. columen. ver. nam eo casu, & Ludou. consil. 146. in princ. vers. 3. casu incipit, in Christi, &c. ista quæstio. & etiam consil. 154. incipit, in Christi, &c. in facto proposito. ¶ Et hanc opinionem approbat lex regni 4. part. tit. 11. l. 23. in fin. quæ dicit, quod panni seu vestes datæ uxori à marito, si sunt pretiosæ vel festiuales, ea mortua restituantur marito vel eius hæredibus: quotidianæ autem non. ¶ Idem est dicendum, si pater sponsi vel mariti vestes vel ornamenta seu iocalia transmisit vel cõcessit nuri: in habenda est distinctio: de qua supra. vt viles & quotidianas videtur donare: pretiosas autem non. Vnde pretiosa veniunt conferenda talia & qualia sunt, cum fratribus vel cohæredibus ipsius foceri: vt latè & singulariter concludit Barr. in l. 1. §. nec castrens. 6. colum. ver. vltimu quero. ff. de collat. bonor. quam sequitur Bald. in l. omnimodo. §. imputari 3. colu. ver. quid ergo de vestimentis. C. de inoff. testam. & in l. filia cuius 7. col. ver. §. quero. C. fam. heret. & ibi etiam Salic. in 4. q. & Bald. in tract. de duobus fratribus, in fin. Angel. de Arcto, §. fin. 2. col. ver. quero quid de vestibus. Infi. de societate. & Petrus de Vbaldis in repetit. capit. Raynatiu. de testam. char. 25. 1. colu. vers. 19. quero. Paul. de Cast. consil. 184. in fin. incipit, in Christi, &c. videtur dicendum, & consil. 427. incipiente, vñ casu, in secundo volumine. qui pulchrè loquitur, & Alexand. consil. 31. 2. colu. incipit domini. bonus text. ad hoc: quamuis ipsi non allegant in l. si quid taxam, in ver. in primis, de leg. 3. ubi dicitur, quod si legauit vxori meæ, quæ sui nomine vel sui causa comparata fuerint, in hoc legato veniunt quæ focer nuri nomine comparauit, ergo non erant vxoris. ¶ Et intelligo de pretiosis quæ in debio non videtur donata. vt supra dictum est. Secus de vilibus & quotidianis. Nam illa videtur donata: quia natura harum rerum, quæ continuo sunt in vsu, ea est, vt vltus trahat ad se proprietatem. vt l. 1. & 2. ff. de usufruct. earum rer. quæ vsu censum. præsertim si dos sit magna & fructus dotis multum exuberantes. nam tunc potius debitum naturale persoluitur, quam sit mera donatio. argum. d. l. C. de impen. lucra de script. lib. 10. & l. p. ff. soluta. & l. ad vestimentum. ff. de peculio. secundum Bald. qui hoc dicit in dict. c. inuit, pe. col. supra de probat. ¶ Ex prædictis concluditur, quod vestes vel alia ornamenta, quæ sponsus vel maritus concedit vel mittit sponse vel vxori, vel focer nuri: si sint vilia, videtur donare: non autem pretiosa. & ista est opinio, quæ vimur in audientia regali, & secundum eam pluries iudicari vidi. Quamuis aliqui Moderni contra eam insurgant, dicentes, quod cum maritus teneatur alere vxorem: vt l. si cum dotem, §. fin. autem in sensu ff. solut. mat. & l. quod si nulla ff. de religiosis & sumpt. fun. cum similibus, & appellatione ¶ victus continentur vestimenta: vt l. verbo, vñtus ff. de verbos. significat. & l. legatus, ff. de alimentis & cibarij legati. si ergo necesse habet

habet dare vestimenta. nō videtur donare quia in necessitatibus nemo liberalis existit: vt *l. rem legatam ff. de alimentis leg.* Hæc fuit opinio Dyni in dict. *l. pe. §. seruus ff. solut. mar.* quam aliqui Moderni sequuntur. & ita cum hoc casu possit capi hæc coniectura necessitatis, quæ arctat maritum ad uxorem alendam: non videtur quod possit cadere præsumptio donationis: vt *l. cum de indebit. ff. de probat.*

¶ Maximè, quia nemo negabit, quin vestes quotidianæ, quæ dantur vxori, dantur vt deseruiant oneri matrimonii, nedum de præsentibus, sed etiam in futurum, vnde videntur datæ vxori vt eis vtatur durante matrimonio, & non vlti. Finito ergo matrimonio, remanebunt penes virum, vel eius hæredem. ¶ Ad hoc bonus text. in *d. l. pe. §. seruus ff. solut. mar.* vbi vestes à viro datæ seruis vxoris sol. mar. restituendæ sunt viro tales, quales. ¶ Ad idem optimus text. *l. ex annuo ff. iusto ti.* vbi permittitur marito, quod possit donare vxori modicum annuum: sed si aliquid ex illo annuo superest, soluto matrimonio, illud reuocari potest à marito, & ad eum vel suos hæredes pertinet. Sic ergo in casu nostro vestes viles seu quotidianæ quas vir dedit vxori, ea mortua spectant ad virum vel suum hæredem tales, quales sunt. Et per ista *Alexander in d. l. si v. sup. fructus, §. de res. ff. ad l. Fale.* dicit hanc opinionem in puncto iuris fore veniorem. Et alij moderni sequuntur eum. ¶ Sed propter ista ab opinione Bart. communiter approbata non est recedendum. quoniam, vt dicebat ipse Bart. in *d. §. seruus.* si ista opinio Dyni & sequacium vera esset, contingeret iniquitatem: quia secundum eam sequeretur, quod vestes quæ sunt ad vsum quotidianum, non viderentur donatæ, & essent hæredibus viri. sed vestes festiue viderentur donatæ, quia eas maritus sponte sibi dedit. & sic essent mulieris. quod non est dicendum, vt apparet ex prædictis. ¶ Vel aliter, & fortè melius potest dici, quod vestes quotidianæ & necessarias pro tempore, quo habet durare matrimonium, nō videtur maritus propriè donare, prout dicebat Dynus: sed tamen videntur traditæ in causam alimentorum, ad quæ tenetur maritus ipsi vxori, vt supra dictum est. Pro tempore autem, pro quo matrimonium posset solui, ex quo expensæ est modica, quod videatur donatæ arg. *d. l. virum ff. iusto ti.* cum alijs, de quibus supra. ita dicebat not. *Jo. de Imol. in d. §. seruus 4. col. vers. 3. casu.* & sequitur *Ludov. Ro. in authent. ex testamentis. C. de collat.* idem in effectu voluit *Salic. in l. sicut in fin. C. iusto ti.* dicens, quod † vestes quotidianæ & necessariæ, quas maritus tradit vxori, statim fiunt vxoris purè & liberè cum onere, vt eis vtatur constante matrimonio: eo autem soluto cessat illud onus, & remanet datio pura. & ideo non veniunt restituendæ. & per istum modum saluatur communis opinio secundum eum. ¶ Nec prædictis obstat text. in *d. l. pe. §. seruus.* vbi expensæ modica vestimentorum non videtur fieri animo donandi. quia illud procedit, quā-

Palacios Ruy.

do matrimonium soluitur diuortio, & ideo quamuis donatio videatur facta, propter diuortium, videtur reuocata: vt ibi dicit gloss. secus fortè si matrimonium fuisset morte dissolutum, secundum *Ioannem de Imol. lib. 3.* ¶ Vel aliter secundum eum, illud procedit in expensis factis seruis, in quibus non cadit versimiliter tanta affectio, quanta in vxoris persona. Iuxta not. in *l. quod in vxorem. C. de negot. gest. & in l. 1. & 2. ff. iusto ti.* quæ quidem affectio, seu causa affectionis, videtur fuisse causa donationis vestium, vltra causam alimentorum: quia sunt focij diuinæ & humanæ domus: vt *l. aduersus. C. de crim. exilat. hered.* faciunt notata in *l. aspidius. C. qui potior in pign. habe.* ¶ Ista autem causa affectionis non cessat soluto matrim. quoniam cessat causa alimentorum. ideo non cessat dispositio, ex quo vna ratio remanet. vt *l. liberorum §. notantur ff. de his qui notant. in fam. & in l. de nupt. §. affinitatis.* ¶ Vel potest dici aliter, & fortè melius, quod licet † matrimonium fuerit solutum morte mariti re ipsa, iuris tamen fictione intelligitur durare saltem in primo anno sequenti, qui dicitur annus luctus: vt *l. omnem. C. de bonis maternis.* cū illo anno nubere nō possit: vt in *authent. de nupt. §. solut. coll. 4. & l. si de repud. ita dicit gloss. not. in l. vnic. §. exaction. super verbo, restituendum. ad fi. C. de rei vxor. actio.* ¶ Et inde est, quod infra illum annum luctus, vxor dote † petere non potest, nec impetatur sibi, cur dote non petijt: vt dicto §. exaction. & notatur in *§. fuerat. Instit. de actio.* ¶ Et in domo viri debet stare, & ibi operari. vt *l. si patremus ff. de operis libertorum.* & notatur per Cyn. in dicto §. exaction. & per alios ibi, & in dicto §. fuerat.

¶ Et propterea sicut acquisita per vxorem constante matrim. videntur acquisita de bonis mariti, vt euitetur suspicio turpis quæstus: vt *l. Q. Mutui ff. iusto ti. & Lenam. C. eo.* Sic & quæstata infra annum luctus, cum eadem castitas infra tempora luctus in muliere desideretur, per legem, quæ desideratur constante matrimonio. vt in *auth. de restit. & ea quæ pa. in rubro & in nigro, col. 4.* ita sentit gloss. in *d. l. Quintus.* & firmat *Ang. conf. 1. 47. 1. col. incipit, in Dei nomine super primo.* de quo infra latius dicetur. ¶ Ad prædicta facit *lex Regni f. 11. l. 3. tit. 12. 9.* quæ dicit, quod si maritus aliquid donauit vxori: & postea ea mortua, ipsa luxuriose viuat: perdit illud, & hæredibus mariti applicatur. ¶ Idem est de bonis, quæ ipsa habuit de his quæ fuerunt acquisita constante matrim. vt dicit *lex Regni lib. 5. Ordinationum, tit. 4. l. 4.* ¶ Idem de dote ipsius mulieris: vt *vo. l. 5. tit. 9. indig. & conf. 62.* de quæ per *Alex. in d. l. fororem.* vbi est bona gloss. ad propositum nostrum. & gloss. not. & ibi *Salic. in l. fideicommissum. C. de fideicom.* ¶ Vbi *Salic.* copcludit, quod si maritus † vxorem hæredem instituit, vel aliquid ei legauit, & post mortem mariti stuprum commisit: venit priuanda hæreditate vel legato, vt indigna, licet maritus non adiecerit clausulam, si caste vixerit: quia tenetur seruare castitatem etiam

C 2

post

post mortem mariti: quia intelligitur durare in matrimonio: quamvis ergo mortuus sit maritus, quasi remanens in matrimonio, habebit vestes quotidianas sibi donatas. † Quinimo tenentur & haeredes dare sibi vestes alias nigras seu lugubres: vt not. *Bart. & Angel. in l. decreto. C. de hi qui no. infam. Bald. in l. C. de sec. nupt. & in c. peruenit de empt. & vend. post Innocent. Angel. in l. des legata ff. ad l. Fal. Anchar. & Ioan. de Imol. in l. si ex re domini. §. illud quod situm ff. de fupul. seruo. vbi est bona glos. Ang. de Aretio in §. fuerat ante prop. fin. Insit. de att. quæ quidem vestes lugubres & viriduales traditæ vxori, ita demum videntur esse vxoris, si sunt vilis pretij: & deputatæ ad vsum quotidianum. secus si essent festiuæ & magni valoris: quia tunc potius videntur traditæ vt seruiant ad honorem mariti, quandiu sit vidua, quam videntur donatæ: sicut in alijs vestibus dictum est. & ideo si mulier tunc nuberet, hæres posset tales vestes pretiosas repetere, quasi cesset causa traditionis: nisi consuetudo regionis aliter se habeat. ita not. tenet Vital. in l. calanfularum, char. 221. 1. col. alius in clausula pe. 15. col. & Competiti in tractatu de dote, 2. part. quæstion. 56.*

9 §. Concludo igitur, quod † vestes & ornamenta vilia & quotidiana censentur donata, & statim efficiuntur vxoris. §. Et intelligo hoc non solum de vestibus quotidianis pro omni tempore, sed etiam de illis, quæ sunt quotidianæ pro certo tempore vt quia alix æstiales, alix hiemales: vt est vestis abolla, seu duplicata: dummodo non sint nimis excessiue: quia quod excedit, restituendum est: vt sentit gloss. fin. in dict. l. verum ff. isto tit. istud est not. dictum solius Salic. in d. l. sicut in fi. C. isto tit. est textus in d. l. ex annuo. col. tit. §. Idem dicit Salic. de annulis, vt quotidianus detur vxori, alius non. quod dictum alibi non legi. tene istud menti.

§. Hoc idem videtur dicendum de lecto quotidiano, quem vxor doctoris vel alterius habebat separatim à marito: vt ille soluto matrimonio pertineat ad vxorem, cum alimentorum nomine contineatur: vt not. in l. cum hi. §. qui transfegit ff. de transfat. quod tamen Bald. in dict. §. seruus, non credit verum: quia interuenit vera traditio: sed magis quædam permissio iure familiaritatis, secundum eum ibi, fina. col. in princ. hodie tamen in hoc est prouisum per legem regni Foro legum l. 3. tit. 6. quæ dicit, quod lectus quotidianus debetur coniugi vivo, altero mortuo.

E Quod * forte intelligendum est, nisi talis sit lectus qui habeat cultitram ferream: illa enim non transit cum lecto, quia non conuenit viduæ. ita videntur sentire Bald. & Angel. in l. plenum. §. equit ff. de vsu & habit. vbi dicit, quod si testator leget vxori lectum suum, non videtur legasse cultitras de serico: quia non conueniunt viduis, secundum eum, quem alij referunt, & Raphael Fulgos. conf. 27 in princ. cognita. & vide quæ statim subiicit. Et quod plus est, dicebat no. Bald. in dict. l. penul. §. seruus fi. col. ff. sol. matrim. quod si vestes erant honorabiles secundum di-

gnitatem viri & vxoris, & adeo conuenirent vxori, quod sine ipso commode non posset in publicum comparere: idem esset dicendum de illis, quod de vestibus quotidianis, præsertim si patiuntur fructus dotis. est enim eadem ratio: quia totum hoc fit ex necessitate. quod est multum not. & quotidianum, & alibi non recolo me legisse. & placet mihi, quia veritate inspecta, istæ vestes sine quibus vxor in publico cõparere sine dedecore non potest, attenta dignitate vel cõditione personæ: non dico in diebus festiuis, sed in alijs diebus, quotidianis, possum dici quotidianæ: quia vestes sunt dandæ secundum dignitatē & qualitatem eius, cui conceduntur. vt est text. optimus in l. sed si quid iudificauer. §. sufficit ff. de vsu fructu. vbi lura dicit, sufficienter autem alere & vestire debet usufructuarius seruos, in quibus habet vsum fructum, secundum ordinem & dignitatem mancipiorum. §. Ad idem text. in l. ius alimentorum ff. vbi pup. educar. de vbi dicitur, quod alimenta & vestes debent dari pupillo secundum qualitatem & dignitatem eius. Idem dicit text. in l. cum plures §. cum tutor ff. de admi. tu. §. Non enim omnes æquales debent vestes vestire: vt l. 1. C. quæ res ven. non po. & l. fi. C. de rescin. ven. & per totum tit. C. de vestib. vbi lib. 11. Bonus text. inc. non cogatur 42. di. vbi nobiles diuites non coguntur vesci alimentis vilibus, sicut pauperes. Habenda est ergo personarum qualitas vt etiam in simili Bal. in l. liberti. C. de ope. lib. col. 4. ver. dubitabatur. vbi dicit, quod si est ban-nitum, quod quisque vadat ad exercitum: intelligitur secundum qualitatem personarum, & ideo rusticus ibit pedes, nobilis eques, secundum possibilitatem & dignitatem suam: quod not. ad multa. Idem in effectu vult Bart. in l. si non sortem. §. libertus ff. de condi. inde. quem refert Raphael Fulgos. in præalleg. consil. 27. co. 2. vbi allegat bona iura ad hoc, quæ per te videas. Et ideo melius & honorabilius † vestietur magister in Theologia, quam frater simplex: & melius Abbas, quam monachus: & melius doctor, quàm scholaris. vt dicit Bal. in l. sed & si quid iudificauerit. quem refert & sequitur And. Siculus in c. pastoralis supra, de do. 2. col. est bonus text. in c. 1. 21. q. 4. traditur per spe. titul. de aduocato. §. sequitur videre de vestibus. in prin. Non ergo similibus vestibus vtentur vxores doctorum, vel aliorum nobilium: & vxores ignobilium, seu rusticorum. Vestes enim, quibus quotidie vtitur vxor doctoris, vel nobilis, possunt esse festiuæ pro alijs. Vnde Seneca ait vxori Neronis, Indue te delicate charissima, non propter te, sed propter honorem imperij, vt refert Spe. vbi supra. Vnde secundum prædicta satis poterunt dici † quotidianæ vestes illæ, quibus vxor nobilis alicuius doctoris, vel alterius nobilis, vtitur diebus quotidianis, sine quibus non potest commode in publicum comparere. §. Et istud videtur fuisse de mente Ioan. de Imo. in d. §. seruus fi. col. vbi dixit, quod arbitrio iudicis relinquitur, quæ vestes dicantur quotidianæ: per id quod in simili voluit

voluit gl. in *authen. preterea*, verbo *locuplet*. C. unde vir & uxor. quæ dicit, relinquendum esse arbitrio iudicis, quis dicatur locuplet, vel non. per *lram de emtu. in princip.* C. de ep. an. vbi dos debet dari eius quantitatis, quam æstimabit iudex in hoc loco: quia habebit respectum ad substantiam debentis præstare, & eius cui est præstanda, & ad qualitatem personarum. vt *l. si filia de leg. 2. & l. quero ff. de iure do. cum similibus*. & illam glossam in *d. authen. preterea*. sequuntur communiter omnes doctores ibi. & est bona gloss. in *l. vbi adhuc*, & ibi *Dynm. Cy. & alijs.* C. de iure do. & gloss. in *l. si. C. quando ff. vel priuat.* quæ dicunt, quod iudex arbitratbitur quem pauperem vel diuitem per famam, & vulgi opinionem. Idem *Bar. & Angel.* in *l. si vero. §. si pro re qualitate. ff. qui satisfat. cog.* Nam vt dicebat *Iacob. Burri.* in *d. authen. preterea*, consideranda est qualitas personarum: quia nobilis, & qui nescit operari, non dicitur diues de eo, de quo dicitur diues rusticus & artifex. Et inde est, quod si vnus est nobilis, qui habet alimenta, sed suam dignitatem conseruare non potest: & habet forte puellas, quas maritare non valet: in subsidium vitæ, vel dotium, potest episcopus, cui relicta est distributio in pauperes, aliquid sibi dare tanquam pauperi: quia licet non sit omnino mendicans, tamen secundum statum natalium suorum aliqua sustentatione eget: & ideo inter pauperes connumeratur. talis est fin. in *leg. si quis ad declinandum. C. de episcop. & clericis*, secundum *Baldum*, ibi in *3. column. ver. circa terrium* de quo meminit multum commendando *Bartholomeus Capella* in suo tractatu de *re. mi. abbat. 8. fin. column.* in princip. quod intellige, quando illud quod testator reliquit, erat in magna quantitate secus si in paruam tunc non videtur cogitare testator de tali nobili: licet pauper sit ita notat. dicit *Angel.* in *l. sed & si suscepit. §. si liberis ff. de iudic. arg.* illius text. quod tene menti. Facit dictum *Baldi* in *authen. preterea*. C. unde vir & uxor. co. 2. ver. denou non. vbi ait, quod si testator mandat maritare puellas virgines, pauperes: bonus vir, id est, executor testamenti, arbitratbitur. & si male arbitratbitur, recurritur ad iudicem. § Bene facit & ad prædicta gloss. not. communiter approbata, in *d. l. sed & si suscepit. §. 1. ver. modica ff. de iudic.* quæ dicit, quod si modicum dicitur respectu personarum, & ponit exemplum in regina Matilda, dicente, aliquidulum terre dono illi ecclesie, quæ tamen donabat triginta nullia iugera terre, quæ ipsa reputabat modicum, & alij reputassent multum: vt voluit gloss. in *l. illucitæ, §. non potentes ver. lumine, ff. de offic. presid.* quæ dicit, quod tenuis homo porcellum suum, sicut oculum, custodit. Arbitrio ergo iudicis discernetur, quando dicatur multum, vel modicum. § Sicut etiam relinquuntur arbitrio iudicis, inspecta qualitate personarum, quæ causa si dicatur magna, vel parua: vt est gloss. not. in *c. fin. in ver. illiusmodi de re iudic. lib. 6.* quam citulum commendat *Abbas* in cap. Quintanal. §. Palacios Ruy.

charta 2. colum. supra de iurisci. & in *c. fin.* in *§. si ne. 20. tit. & in c. de appellacionibus de appell.* de quo per *Bar. & alios* in *l. admodum ff. de iurisci.* § Facit quod voluit *Innocentius* in *c. final. in princ. supra de offic. deleg.* vbi dicitur, quod arbitrio iudicis relinquitur, quod negotium dicatur arduum, vt videatur electa industria personæ. Facit quod voluit *Iean. Ant.* in *c. si supra de do.* vbi dicit, quod statum arbitrio iudicantis, quod dampnum dicatur graue. Idem voluit *Bald.* in *l. 1. in princ. C. si aduersus vendit pign.* vbi dicit, quod arbitrio iudicis relinquitur, quando minor dicitur passus magnum dampnum, vel detrimentum, quod dictum retulit *And.* Sic in *c. at si clerici, §. de adult. 3. col. supra de iud. & in c. propter sterilitatem 7. column. supra de locat.* § Ex quo dicebat post *Ant. & Abb.* in *d. §. de adul.* quod arbitrio iudicis relinquitur, quod delictum vel crimen dicatur magnum vel paruum. Idem tenet *Baldus* in *c. propositi. in princ. supra de appell.* sicut etiam quæ iniuria dicatur atrox. vt traditur in *§. atrox. Instit. de iniurijs.* § Ex quo etiam dicebat *And.* Sic in *d. c. propter sterilitatem*. quod arbitrio iudicis relinquitur, quod dicatur magnum incommodum proueniens in re conducta. * Vnde respectu conductoris, qui fortè habet magnam & grauem familiam, & est diues: etiam si recipiat dimidium eius, quod conseruit: non dicitur pati magnū incommodum: licet secus esset in paupere. allegat in simili *Bar.* in *authen. minoru.* col. in fin. C. qui dari tuto pos. vbi dixit, quod arbitrio iudicis relinquitur, quæ dicatur quantitas magna, vel parua, secundum qualitatem personarum. vt est gloss. not. in *authen. vt hi qui oblig. perbi. se habet res minor. §. sed & si qui in ver. sed si qui, etc. col. 6.* Idem voluit *Bald.* in *l. vna. 3. col. C. de confessi.* vbi dixit, quod arbitrio iudicis relinquitur, quæ dicatur magna quantitas, vel parua, vt credatur libris mercatorum pro se, vel contra se. quod arbitratbitur secundum qualitatem personarum. Multa alia penè infinita, quæ relinquuntur arbitrio iudicis, hic adijcere possem: quæ tamen breuitatis causa omittuntur, quia non est ille noster principalis intentus. Aliqua cumulauit *Galvanus* in suo tractatu de casibus, qui arbitrio iudicis relinquuntur. § Ad idem facit text. & quod ibi not. in *l. balicum, §. de visis. ff. de iur. rebu.* §. possunt, ff. commoda. & in *l. omnino, ff. de impensu in re domini factu.* vbi relinquuntur arbitrio iudicis, quæ impensa dicatur magna, vel parua, inspecta qualitate & dignitate personarum.

§ Ad idem facit text. optimus in *l. ex militari. ff. de testamen. militu.* vbi probatur, quod si privilegium concessum alicui persone, intelligitur secundum conditionem & qualitatem personæ. Et est casus valde notat. secundum *Baldum* ibi, quod privilegia sunt interpretanda secundum conditionem privilegii. & ad hoc quotidie allegatur, & est argumentum secundum eum, quod si concessum est alicui episcopo privilegium, quod possit celebrare tempore

pore interdicti: intelligitur, quod possit celebrare etiam in pontificalibus, secundum conditionem personarum suarum: quod dictum refert & sequitur multum commendando *And. Siculus, in c. possessiones. 2. col. supra de rebus ecclesie non alien. § Ad quod bene facit tex. in l. si quis §. arrium. ff. de in ius. rest. & c. placuit & c. si vine. 16. q. 1. vbi probatur, quod dispositio simpliciter loquens, vel gratia concessa personarum, intelligitur secundum conditionem personarum suarum. Et per hoc dicit *And. Siculus*, vbi supra. quod cum dubitaretur in ciuitate Senarum de quodam prioratu, an esset secularis, an regularis: consulti sunt, quod deberet attendi qualitas personarum regentium, quia si erant regulares, presumpcio erat, quod prioratus erat regularis. per text. singularem in *c. ad de beneficio. de preben. l. 6. § Ex his dicebat Salic. in l. si filius in princ. C. familia hereticis* quod ad cognitionem castrensis peculij consideratur qualitas rei donatæ, & qualitas personarum cui, & a qua donatur. § Hinc etiam dicebat not. *Ang. in l. plen. §. equit. ff. de res. & habi.* quod si legat testator lectum mulieri viduæ, non videtur legare cultitram de serico, quia intelligitur de lecto, secundum qualitatem mulieris viduæ, secundum eum. * Idem voluit ibi *Bald.* quem refert & sequitur *Raphael Fulgos. cons. 27. incipiente proposita* inferens ex hoc, quod preceptum testatoris, vt vxor, vel soror, aut consanguinea induatur vestibus nigris: debet intelligi secundum qualitatem personarum, cui precipitur, vt ibi late & singulariter per eum. Cultitra ergo sericea lecti quotidiani forte non spectabit ad vxorem, vt supra dictum est.*

§ Ita ergo dicendum erit in casu nostro, quod vestes, & alia ornamenta, dicuntur quotidiana, arbitrio iudicis, qui considerabit qualitatem & dignitatem mariti & vxoris. & per consequens dicuntur vestes quotidianæ illæ, sine quibus vxor in diebus quotidianis non potest commodè & sine verecundia in publico comparere: præsertim si hoc patiatur fructus dotis, vt dicebat *Bald. in dict. §. seruus*. Eo enim casu, quo
15 § dotes magna, & fructus dotis multum exuberant: melius & honorabilius debet tractari & vestiri vxor à viro. ar. eorum quæ notantur in *l. 1. C. de impo. lucra. de script. lib. 10. & in l. ad vestim. ff. de peculio*. etigi in superioribus, & dicam forte latius super text. Et per ista me expedit de ista sponsalitia largitate, vel dotalitia, siue donatione ante nuptias.

ADDITIONES.

- * § Adde bonum gloss. in l. 6. tit. 6. lib. 3. fol. 9. in gloss. 2.
* § Adde tamen bonum textum in l. 12. 4. part. 1. quæ vult, quod mulier quæ fornicatur post mortem viri, infra annum lucus, perdit arthas, & donationem sibi factam à marito, & relicta sibi ab eo in testamento. & sic dum dicit infra annum, anulatum restringit prædicta: quia videtur, quod si post annum fornicaretur, non amitteret. vide gloss. in *authen. de resi. & c. quæ pa. §. si in*

verbo, maligne collat. 4. & ibi amp. commendantem eam.

§ Adde copiosissime per *Hipp. in quest. 1. col. ff. de quest. cum tribus sequent. vbi describit ultra 60. casus, qui relinquuntur arbitrio iudicis, & vide ibi notata per eum, in col. 4. ver. final. & scias an index negando aliquid, & c. prædictum teneatur in sindicatu. & in consil. sequen. an tunc possit appellari ab eo, & qualiter debet arbitrari, & aliqua notanda in proposito.*

§ Adde quod idem tenet *l. 1. in l. stipulatio illa, habere licere. §. hi qui. col. 1. ff. de verb. obligatio. & Hipp. in rub. de prob. consil. 5. ante medium*. quos vide plura cumulant, in quibus verba intelliguntur iuxta conditionem personarum, cui referuntur. vide *Bar. in l. librorum. §. si filius de legat. 3. vbi contra tenet per text. ibi, & per alia duo iura, quæ vide per te. vide gloss. in l. 6. li. 3. tit. 1. For. leg. in glo. 1. vbi tenet primam opinionem contra *Bar.**

IOANNES BERNARD.

§ Communiter approbata. § Vide *Matthe de Affiliis, in decis. 315. & Greg. Lupum gloss. c. 1. 2. tit. 11. p. 4. per authorem hic allegata. & Villalobos in vol. communis sententiarum. vers. vestis. nu. 32. & Montal. gloss. in l. 6. tit. 6. lib. 3. For. & *Auend. part. 1. c. 15. nu. 16. & aliqua per Dacianus in regula 221. Didacum Perez l. 7. tit. 1. lib. 1. Ordin.**

§ Alia qualia sunt. § In verbis obuijs & veluti ad aliud emissis, late singularis doctrina, sepius necessaria & rei non parum dubitabilis, in collatione scilicet, tale quid conferendum, quale est, ratione non habita eius quod industria, casu, vel natura sua, res pretiosior, vel deterior facta sit. Adde pro verbis auctoribus *Greg. Lupum. gloss. b. l. 3. tit. 13. part. 6. & Castillo, in l. 129. Taur. ad fin. & ibi Arias, n. 103. & n. 124. quorum allegacionibus adiunge *Cornesium in l. libum. C. de collat. n. 5. & n. 24. quid autem in collatione dotes æstimata: Vide Ant. Gomez l. 29. Tauri, n. 13. secundum quem pretium æstimationis debet conferri per filiam, & hæc quidem nisi mora intercesserit, nam tunc agitur de eo quod interest filius, § 2. filia. de collatione dotis. & vide authorem & quæ ibi not. infra super text. c. not. §. tit. n. 11.**

§ Ad prædicta facit. § An dotem, donationem, lucra matrimonialia, & legata siue hæreditate, amittat vxor quæ mortuo marito turpiter fornicata est, plura latius dicuntur per authorem infra in rubricis. § fin. ad finem, vbi plures adiunxi.

§ Tenentur hæredes vestes alias nigras seu lugubres. § Vide *Thomam Grammati vers. soluto matrimonio, in additionibus ad Matthæum de Affiliis de cessione 315. Montal. gloss. in vers. & adde quod heres. For. in l. 6. tit. 6. lib. 3. For. & tursus in l. 2. tit. 19. part. 4. & Arias, & Castillo l. 30. Tauri. Didac. Perez l. 7. tit. 1. li. 1. Ordina. glo. 6. & *Couar. de sponsal. part. 2. c. 3. §. fin. num. 10. vbi & Arias prædicto loco*, tradit etiam de his vestibus repetendis à muliere, quæ intra annum lucus, secundo nuptiis iniuria mariti prioris, atque adeo procedit hæc nostratum communis opinio, vt vidua quæ proprijs expensis se maluit induere, quam pati
moram*

morā hāzēdum, possit ab eisdē petere pretium, quod insūp̄r. Vt scripsit *Imol. l. penul. §. serm. circa fin. ff. solut. matrim. vers. ex predictis* etiam, quem sequitur *Iho. Grammatic. vbi supra*. Et vide Capitū quem allegat *Decisio 135. addeque Mart. Mantuan. singul. §. 84.*

E Quod forte intelligendum.] Adde *Montal. gloss. in d. l. 6. tit. 6. lib. 3. Fori.*

F Non enim omnes aequales.] Circa ista omnia, quae doctē & ingeniosē prosequitur author, vique ad num. 12. vide paucis *Gregor. Lap. glo. & in d. l. 13. tit. 11. p. 4. & multis Tirquel. de nobilitate c. 2. o. quasi per totum*. Et *Didas. Perez pluribus allegatis in l. 1. tit. 1. lib. 3. Ordinam. vers. pebres.* ex quorum traditionibus ornatis & confirmatis multa hic tradita per authorem. Et qualiter paupertas in iudicium deducta probetur, adde pulchrē per *Couarr. l. 2. resolutio cap. 6. & quae dicuntur per Suarez in l. 1. tit. 2. de las arras lib. 3. For. §. circa hanc partem*, & verum distributis elemosynam, licet in pari causa gratificari amicis colliges ex traditis per *Matthiam in Dialogo Relatoris §. part. cap. 19.* vbi multa de gratificatione traduntur, hoc loco citato, quatinus illa maximē locum habeant, quae hic continentur.

G Bene facit ad praedicta.] Pulchrē quidem congeruntur per authorem multa, quibus duci possit ad arbitrandum, quae sit magna vel parua causa. Adde *Facium de Dotibus cap. 27. numero 9.* & memento contra magnificos iudices, & partim superbos, qui cum inter pauperes iudicent, vel tribunali praesint, in cuius provincia plerique sint parum diuites, temerē contemnunt causas, nec aduertunt id quod sibi quasi contemptus est, ligantibus maximi videri & fore momenti iuxta traditiones authoris nostri.

D. JOAN. BARAHOA.

S Y M M A R I V M.

§ 12-

1. Arrha in Hispania idem sunt, quod donationes.
2. Vasallus non potest alicui donare feudum sine licentia domini: potest tamen in fauorem mulierum & dotis, constituit donationem propter nuptias in re feudali.
3. Feudatarius mulier potest dare suum feudum in dotem sine licentia domini.
4. Feudatarius potest obligare feudum pro restitutione dotis, quando feudatarius precidit, non autem domini.
5. Vasallus non potest de re feudali filium dotare.
6. Emphyteota non potest uxori constituit donationem propter nuptias, vel dare arras in re, quam habet ut emphyteota.

1 A DVERTENDVM tamē quia licet olim istae donationes, quae fiebant ante matrimonium, appellabantur donationes ante nuptias, seu antipherna, ab anti, quod est cōtra: & pherna, quod est donatio, quasi donatio contra donationem: quia primō mulier faciebat donationem propter nuptias, constituendo dotem viro: postea vir faciebat aliam donationem uxori. Hodie verō, quae sunt istae donationes nō solum ante matrimonium, sed etiam post, appellantur donationes propter nuptias, quod

utroque casu sunt propter matrimonium. Ita dicit text. in *l. si constante & l. cum multa. C. de donatio ante nupt. & in §. est & aliud. infra de donatio.* & has donationes in his regnis, secundum morem Hispaniae appellamus arras: vt dicit *lex Regni 4. pars. tit. 11. l. 1.*

Que quidem donationes propter nuptias, seu arras, dantur a viro uxori, seu dari presuntur, in premium pudicitiae & virginitatis, vt est text. melior, quam sit in iure, secundum *Bald. ibi in l. res uxori. C. isto tit.* Et propterea multum fauent iura istis donationibus siue arrasibus, quamuis de iure regni etiam mulieri corruptae vel viduae dari vel promitti possunt, vt *for. Iugo. lib. 3. tit. 1. l. 6. & Foro legum lib. 3. tit. 2. l. 1.*

Et hinc est, quod licet alius vasallus non possit donare feudum alieni sine licentia domini: vt in *cap. 1. §. donare in tit. qualiter olim seu alien. po. li. sen. & in c. 1. de prohibita feudi alien. per Frede. & in cap. 2. supra de feudis*, tamen fauore mulierum, & dotis, permittitur quod possit vasallus constituit donationem propter nuptias in re feudali: vt in *c. 1. de inuesti. quam Tit. acc. & Semp. & in cap. 1. de eo qui sibi heredit. suo lib. feudorum*, per quae iura ita tenet *laco de Ardo in sua summa. tit. quibus modis seu amie. sub rubricella, mulier habens feudum*, quem referunt & sequuntur *Andre de Iser. & Bald. in d. l. §. donare*, & ibi etiam *Aluaretus 4. col. vers. sic. capiamus. & Propositus in 2. col. ad hoc bonus text.* & ibi not. *Innocen. & alij in c. nuper infra de. tit. tenent domini de Rota, decisio 199.* incipit: *pater potest dare in nuptis: quae hodie reperitur sub tit. de feudis 1. gloss. & doctores in cap. 2. supra de feudis & ibi Andre. Siculm penult. co. no. in athen. res. quae. Communia de leg. & ibi Iaso. 9. col. ver. an autem res habeatur. per gloss. & docto. in c. qua in ex c. l. iur. supra de consilij & ibi Felin. 52. colum. vers. an eadem gloss.*

Et ita sicut mulier feudataria potest dare suum feudum in dotem, sine licentia domini, vt in dictis iuribus: ita poterit vasallus constituit donationem propter nuptias in seu, quia dos & donatio propter nuptias aequiparantur: vt in *authen. dos data. C. de donat. ante nupt. ita dicit not. Bald. in d. l. §. donare in 2. col. vers. sed nūquid filium, quem refert & sequitur ibi Aluaretus, circa fin. ver. quato an vasallus. & etiam Propositus in 2. col. in fi. ver. quato marit. Ratio potest esse, quia per huiusmodi constitutionem donationis propter nuptias, vel arrharum, nō videtur proprie feudum alienatum: cum dominum vtile semper remaneat penes maritum, vt infra dicetur, nec ipsum feudum abdicat a se: imō usufructu vitur ad sustentationem sui, & uxoris, & familiae, vt infra subiiciam.*

Secus tamen esset, quando dominum esset translatum in uxorem, quod potest contingere, quando feudum esset datum uxori, estimatum ea estimatione, quae facit emptionem: iuxta *no. in l. si estimati ff. sol. matrim. & in l. si inter virum. C. de iure do. nam tunc non permittitur vasallo facere hanc donationem: & si faciat, priuabitur vasallus feudo. Ita dicunt Aluaretus,*

C 4

- C** *¶* *Prepositum in dict. §. donare.* & sic declarat & intelligit Bald. ibi. Idem & dicunt ipsi, si fiat pactū inter coniuges de lucranda dote, & donatione propter nuptias: quoniam istud pactum non potest apponi in præiudicium domini, nisi solū ad vitam vasalli: vt est bonus text. & ibi not. in cap. nuper supra eo, dicit vt ibi per omnes doctores.
- 4** Potest ergo ¶ feudatarius obligare feudū pro restitutione dotis, quoad feudatarij præiudicium, non autem domini: vt dict. §. donare, & cap. 1. de inuestitura quam Titimi, & cap. 1. de eo qui sibi & here. suis lib. feudorum, & in llex restituti. ff. de pign. not. tener Bald. in cap. 1. de controu. inuen. col. pe. vers. iuxta prædicta quero, lib. feud. Valebit igitur talis obligatio, quārum ad commodum, quod feudatarius habiturus erat ex feudo, in quo similiter potest fieri executio: vt per Bald. in autent. ei qui iurat. C. de bonis author. in poss. col. 16. ver. quero nunquid in rebus. facit bene text. in l. peto. §. prædictū de leg. 2. de quo per eundem Bald. in capit. 1. column. 3. vers. quero nunquid de probib. feud. alien per Freder. in cap. quoniam frequenter, §. in alijs. colum. 2. supra, vt lite non contest per Salic. in dict. authent. ei qui. col. 3. vers. 2. de quo vide in simili Bald. in Letiam. C. de exco. rei in colum. 4. in princip. vers. item non potest.
- 5** Ex istis deciditur vulgata questio, an ¶ vasallus potest dotare filiam de re feudali, quam vide ad vtramque partem per Jacobinum de Sancto Georgio, in tractatu feudorum, in parte, & etiam quod ipsi vasalli. in fin. alijs fol. 17. col. 1. in fin. cum sequentibus. ¶ Idem dicendum est per omnia in
- 6** ¶ emphyteoli: nam eodem modo poterit vir vxori cōstituere donationem propter nuptias, vel dare arrhas in re, quam habet in emphyteōsim, sine consensu domini: vt expressē voluerunt Spec. & Ioan. Andr. in tit. de locato. §. nunc aliqua. vers. 109. per plura fundamenta, & rationes, quas per te videas. Idem tenet Host. in summ. titul. de locato. §. final. ver. nunquid ergo res emphyt. & Ioannes Andr. in cap. potuit supra, de locato, & ibi Ioan. de Imol. 30. column. vers. tangit etiam hic Ioan. Andr. tenet Albericus de Rosario. Ioannes Faber, & Salic. in l. fin. C. de iure emphyteosf. & ibi latius Ias. 47. column. vers. 1. ingitur in ordine. Bald. in l. voluerat 2. colum. C. de fideicom. Paul. de Cast. in l. vsusfructus ad fin. ff. sol. ma. Ias. in d. auth. res que 12. colum. ver. 17. Alex. consil. 173. incipiente, viso rhenat. in 2. volum. ¶ Sed intellige, dummodo non detur æstimatione, quæ facit emptionem: nec apponatur pactum de lucranda donatione propter nupt. vt supra dixi in feudo, secundum præfatos doctores.

ADDITIONES.

- A** ¶ In his regnis. Adde Gregor. Lup. gloss. d. l. 1. tit. 11. part. 4. & rursus gloss. g. l. 7. eod. tit. & gloss. f. l. 3. tit. 15. part. 6. Suarez. in l. quoniam in prioribus, super lege regia. q. 5. nu. 10. & l. 1. tit. 2. de las arrhas, lib. 3. For. 1. colum. & Anton. de Menes. in authent. res que, num. 25. C. communia de legatij. Anton. Gomez & alioi in l. 5. Taur. Baet. de dotibus, cap. 2. numer. 10. & cap. 5. numero 18. & cap. 8. numero 24. & Villalobos

vers. arrhas, num. 142. & Montal. in rubr. tit. 2. lib. 3. for. & optimē Conarr. de sponsal. part. 2. cap. 3. §. 7. num. fin. Apud quos omnes late traditur, quo pacto in matrimonialibus viurpetur apud Hispanos, nomen arrharum, quæ adiunges authori supra §. 2. & infra §. 17.

¶ Vidue vel corruptæ. Vide Suarez. l. 1. tit. 2. B [de las arrhas.] lib. 3. For. 1. col. & Anton. Gomez. l. 50. Tauri, num. 13. ad fin.

¶ Idem dicunt. Vide Fannicum. de lucro dotij gloss. 10. n. 55. & Tiraq. de retr. lib. 1. signag. §. 1. gloss. 3. n. 4. vbi plures citantur.

D. IOAN. BARRAHONA.

SVMME RERVM.

1. Res subiecta restitutioni propter nuptias, an possit donari.
2. Debitum dotis, vel donationis, propter nuptias censetur non esse in fideicommissio, & ad fideicommissarium peruenire non potest.

ITEM dicas tu generaliter in re subiecta ¶ re- §. XIII
stitutioni: quia eodem modo in illa poterit vir facere dictam donationē propter nuptias, vel dare arrhas, per text. ad hoc expressum in dict. authent. res que, & in corpore vnde sumitur. ¶ Et differt iste casus a prædictis duobus, maxime in vno: quia vt dicebam, si res feudalis vel emphyteotica donatur vxori propter nuptias, nō debet dari æstimatione: nec potest super ea adijci pactum de lucrando, imō debet ita donari, vt nō alteretur natura ipsius feudi, vel emphyteosis. Itaque soluto matrimonio debet redire, ad quem secundum formam contractus reditura erat. Sed in casu isto res subiecta restitutioni in dotem data, vel in donationem propter nuptias, statim extrahitur de fideicommissio: & nunquam est ad fideicommissarium reuerfura: vel ad eum, qui ad fideicommissum est vocatus. Casus est multum singularis in l. mulier. §. cū proponeretur ff. ad Trebellian. vbi dicitur, quod ¶ de- 1
bitum dotis, vel donationis propter nuptias, censetur non esse in fideicommissio: ergo ad fideicommissarium peruenire non potest. ita per illum tex. tenuit not. Paul. de Cast. solui in dict. authent. res que, in 2. col. refert & sequitur ibi Ias. 12. col. vers. 16. nihil addens: quod semper tene memorie. Et hoc fecit, quod super istis bonis sic donatis, potest a dici pactum de lucrando, & etiam poterunt ista bona dari æstimatione.

ADDITIONES.

¶ Tradita per authorem isto §. confirmabis ex traditis & citatis per Andr. de Menes. in auth. res que, C. communia de legatij. nu. 46. & Baetium de dotibus, c. 8. num. 12. vers. redeundo. In primogenijs verō perpetuis satius existimō, huiusmodi deditiones, propter dotis, alimenta, similiaque, in quibus per interpretes extenditur decisio illius authenticæ, ex fructibus falsa proprietate fieri, ne alioquin perpetuæ dispositiones fundatorum, quæque perpetuitate potissimum reipublicam ornant, facile & funditus euertantur.

tur. Quæstio est non contemnenda, nec tradenda quidem sine elaborata & ingeniosa disputatione, quam nos vel aliò remittimus, aut omitterimus, ne in presenti loco munus quasi alienum usurpemus, interim in re raro per nostros controuersa. Vide Rodericum Suarez l. Quoniam in prioribus super lege Regia versis. vbi autem maiora, num. 10. ibi. vbi frater haberet bona maioris, ex quorum fructibus sine magno incommodo status & personæ hoc posset facere. C. de inoffi. testamen. Expressius agit Castillo l. 40. Tauri, nu. 12. & pulchre idem innuit Ant. Meneses, in auth. res qua. n. 118. Fragmenta quidem sunt ista loca sed non contemnenda lectori; qui plura fortasse viderit: & proderit si velis adiungere quæ alio in casu scribunt Ant. Gomez l. 10. Tauri, nu. 9. & ibi Tello n. 14. qui pluribus allegatis plenè disputant, nunquid alimèta debita ex fructibus substantiæ possessoris, salua proprietate deducenda sint. Et de superiori dubio adde expressius scribentem auctorem infra §. 1. num. 1. vbi notat pluribus adiectis: pendetque text. imperator. ver. ex accessionibus, ad Trebell. & Bar. cum alio mento de elem. & ciba.

D. IOANNES BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Res subiecta restitutioni, potest quæ donare propter nuptias, vel in arras concedere uxori vel sponsæ, quando non habet alia bona, ex quibus posset hanc donationem facere.
2. Fideiussores pro dote interueniente, donari non possunt propter nuptias res restitutioni subiectas.
3. Inuecta & illata in re conducta, sunt tacite obligata pro pensione.
4. Fideiussores datio facit cessare beneficium diuisionis.
5. Bona subiecta restitutioni, regulariter non possunt alienari.

§. XIV. INTELLIGE tamen prædicta sanè, quòd possit quis t donare propter nuptias, vel in arras concedere uxori, vel sponsæ, res subiectas restitutioni, quando non habet alia bona, ex quibus potuisset hanc donationem facere, aliàs secus. Est casus not. in d. auth. res qua. vbi littera dicit, Sed si liberis portio legitima non sufficit, ad dotis seu propter nuptias, vel ante nuptias, donationis obligationem, permittitur res prædictas in ea causa alienare. Et sic bona subiecta restitutioni non possunt donari propter nuptias, nisi in subsidium.

Ex quo inferitur vnum satis singulare, quòd si vir habens bona subiecta restitutioni, percipit, vel percipere potest ex dictis bonis fructus sufficientes ad dictam donationem propter nuptias, seu ad dictas arras: ex illis debet facere dictam donationem, non autem de bonis vinculis, vel de eorum proprietate. text. est de hoc mirabilis in d. l. mulier. §. cum proponeretur. in fi. ver. quod si fructus. quem ad hoc ponderat ibi Raphael Cuma circa fi. & Alex. 2. col. & Ludo. cons. 332. in fi. incipit, quatuor sunt quæstia.

Intelligo tamen, quando fructus erant, ita quòd possint conuerti in dictam donationem,

vel arrhas aliàs secus, secundum Angel. Raphael. & alios, in d. l. §. cum proponeretur. quos refert & sequitur l. as in d. l. auth. res qua. penult. col. in fin. vers. 12. Ex hoc secundo inferitur, quòd si maritus dedit fideiussores pro dote conferenda & restituenda in casu restituenda dotis, quando talis fideiussores potest interuenire: vñ puta hoc dicitur statutum, prout est Florentia, vel aliter, vt Deo dante dicitur super text. in secunda ratione dubitandi hoc casu maritus nec debet nec potest facere dictam donationem de bonis restitutioni subiectis: quia cum ad ista bona veniatur in subsidium, ergo per consequens datio fideiussores facit cessare beneficium d. l. auth. res qua. vt latius dicitur infra, super textu in §. intellectus, col. ver. ad quod bene facit. maxime, quia patrimonium fideiussores & principalis efficitur vnum: vt l. si plures §. præterea ff. de fideiussores. Sicut ergo patrimonium principalis sufficit ad excludendum beneficium dictæ authent. eodem modo videtur etiam sufficere patrimonium fideiussores. Item inuecta & illata in re conducta sunt tacite obligata pro expensione: vt ff. qui ca. pig. vel hypoth. ta. contra l. 2. & Infit de actum. §. item seruiana. Sed tamen hoc facit cessare datio fideiussores: vt l. pe. ff. quibus causis pig. vel hypoth. solu. sic ergo in casu nostro. Item datio fideiussores facit cessare beneficium diuisionis: vt l. 1. §. illud sciendum. ff. de separat. ergo, &c. Facit præterea l. fi. C. de pact. conuen. in ratione sui. dum dicit, & si quidem in dotali instrumentum hypothecæ pro his nominatim à marito scriptæ sunt: his mulierem ad cautelam contenta. Vnde sic in casu isto vxor debet esse contenta fideiussores: quia prouiso hominis facit cessare prouisionem legis. vt l. & habet. §. cum quis, ff. de precat. & ff. de vulga. & pupil. l. cum ex filio. cum con. cor. §. Maxime, quia prouiso illius auth. res qua. est extraordinaria. Quod patet, quia ordinariè & regulariter bona subiecta restitutioni non possunt alienari, vel obligari: quin & existente casu restitutionis resoluatur alienatio vel obligatio l. fi. C. communia de legatis. Sed in fauorem & priuilegium dotis, specialiter statutum fuit contrarium. In illa auth. negari non potest, quin illa specialis prouisio contra regularem cursum & ordinem sit extraordinaria: quia omne quod est de ordinatio cursu, est extra ordinem. Debet ergo cessare, ex quo prouisum fuit de fideiussores: quæ prouisio est ordinaria: ergo cessat extraordinaria. ff. de minori l. in causa, & de nou. oper. num. l. in provinciali. §. Sed & quamuis istæ rationes sint satis subtiles, & videantur multum virgere: reperio tamen, quòd contrarium tenuit Iudex. Ro. in suis singul. 252. incipit ego habui casum mirabilem. motus ea sola ratione, quia factio mulieris non potuit fieri deterior conditio in dote. vt l. Attulicimus ff. de pactu. do. cum simili. Hoc idem tenet Paul. de Cast. consil. 13. in fin. incipit, in Christo, &c. quia per superscriptum mortis, quia forte fideiussores laxaretur facultatibus, vxor remaneret sine dote. quod esse non debet, cum

cū expedit reipublic. dotem mulieribus cōseruari: vt l. ff. sol. ma. ¶ Praeterea, quia forte fideiusor non fideiussisset, nisi sub spe prouisionis. d. authent. & sub spe cessionis fieri dē: vt l. si stipulatus §. 1. & quod ibi not. ff. de fideiussor. hoc etiam latius firmat ipse consil. 130. 3. column. incipit, in Christi. circa ea quae superius, motus primo per text. in l. causa §. quellam ff. de manumiss. vbi dicitur, si vendidi puellam ancillā, ea lege vt post annum manumitteretur: aut etiam aureos emptor daret: non seruata fide, nihilominus ex sententia constitutionis liberam fieri. Respond. quoniam manus iniectione plerumque auxilij ferendi causa interuenit: itaque nec pecunia peteretur, cū emolumentum legis voluntate veditoris sequitur fit. & ita est ibi casus, quod per prouisionem penalem ad eam dispositionem, non receditur ab ipsa dispositione. & est ille optimus text. ad propositum. Et ita in casu nostro videtur dicendum, quod per dationem fideiussoris non recedatur a dispositione dictae authent. praecipue quia ista fideiussio datur ad maiorem cautelam ipsius mulieris, & maiorem securitatem, & magis vt adderet, quam vt tolleretur. & causa dubitationis tollendae. Ea autem quae sunt posita causa tollendae dubitationis, ius commune non laedunt. ff. mand. ar. l. qui mutuum & ff. de reg. iur. l. qua dubitationis. ¶ Item ea quae posita sunt ad augmentum, non debent operari diminutionem. sicut est contra ff. de cond. & demon. l. cum tale. §. si fin. ff. de adim. leg. l. legata inutiliter. adde l. 4. §. si ex conventionē ff. de re iudic. & l. si mancipia ff. de fun. instructa. Vnde abundans cautela istius mulieris in recipiendo fideiussorem debet sibi prodesse, & non obesse: vt C. de test. l. testamentum. Ex multis ergo remedijs pro sua securitate & cautela inuentis, poterit uti quo vult: nec per hoc praediudicatur alijs: vt ff. pro socio. l. cum duobus §. idem respondit ff. de ventre in fructu. l. 1. §. quid ergo, versicul. sed si nō. & hanc partē secutus fuit lason in d. authent. res quae. 12. col. ver. 15. Et placet mihi, quia est magis fauorabilis mulieribus: quae tacite nec expresse possunt sibi facere praediudicium circa dotem: vt dictum est supra. & latius dicitur inf. super text. in §. intellectū. ¶ Ad contraria potest responderi secundum Paulum in d. consil. 130. qui dicit, quod prouisio illius authent. res quae. licet possit dici facta in subsidium & defectum aliarum prouisionum legalium: quod patet, quia non competit, nisi in defectum legitimae & Trebellianicae, & etiam fructuum: tamen non reperitur, quod fuerit facta in defectum prouisionis propriae illius mulieris. Nec subest eadem ratio: nam quando sufficit legitima, & Trebellianica, aequum est, quod de illa satisfiat, & non de alio. sed quādo non sufficit, non esset aequum, quod satisficeret de bonis fideiussoris & sic fideiussori remaneret regressus contra aliquem. Vnde, positis his duobus, minus iniquum est, quod fideicommissum patiatur hoc damnum, cū illa bona semel fuerint mariti grauati, & patris eius, quā quod pa-

tiatur ipse fideiusor hoc damnum, ad quem nil pertinet de negotio, & qui intercedendo libertate est vñs. Vnde non est aequum, ipsum sua liberalitate periclitari. Item quamuis dicamus prouisionem illius authent. fore extraordinariam: potest tamen concurrere cum ordinaria, quando comperunt contra diuersas personas: vt l. etiam. C. si tutor vel curator. interea. ¶ At iura quae dicunt, quod per prouisionem hominis tollitur prouisio legis, procedunt, quando prouisio hominis & legis sunt super vno & eodem facto, & tendunt in omnibus ad idem. secus quando tendit prouisio hominis ad aliud, quam prouisio legis. vt d. l. causam §. quellam. Hic autem prouisio illius authent. tendit ad obligationem realem, quo ad bona subiecta restitutioni: & contra fideicommissarium. sed prouisio fideiussorum tendit quo ad obligationem personalem, & quo ad ipsum fideiussorem, vel bona sua: & sic non sunt superfluae, sicut quando tendunt ad idem. Nam licet fateamur, quo ad illum fideicommissarium, qui consensit, & se & sua obligauit, quod tunc cesset prouisio illius authent. quia ex quo portio sua est obligata ex obligatione expressa ipsius fideicommissarii: non est necesse dicere, quod sit obligata ex tacita, & ex dispositione dictae authent. quia tendunt ad idem, & esset superflua: quia propter expressum cessat tacitum: non tamen sic erit in ipso fideiussore, vt apparet ex praedictis. Ad iura supra adducta, quae volunt, quod per dationem fideiussoris cesset prouisio legalis: dicas, quod illud procedit in his, in quibus recipiens prouisionem hominis, habet liberam facultatem sibi praediudicandi. secus tamen in his, in quibus recipiens prouisionem, hanc facultatem non habet: vt est in dote: vt supra dixi, & latius dicam super text. in §. intellectu. Et ideo non est mirandum, si dicamus, quod per dationem fideiussoris non fit recessus a prouisione seu remedio dictae authent. Tene menti istum articulum sic examinarum: in quo, vt plurimum, vñs sui verbis do. Paul. quia multū mihi placuerunt. ¶ Prouisio autem dictae authent. partim emanauit in fauorem filiorum: quod patet, quia in extraneis non habet locum, vt vbi not. partim emanauit in fauorem mulierum, quae dotem dederunt, ne remaneant deceptae, & perdant dotes: vt patet in corpore vnde sumitur, in §. adiecterent. & partim fauore dotium, & propter publicam vtilitatem, vt matrimonia contrahantur: vt in §. quem ob rem. ¶ Ex quo sequitur, quod licet grauatus restituere velit, renunciare expresse prouisioni illius authent. nō posset: iuxta not. per Bart. in l. si qui in conscribendo. in magna distinctione. C. de pactis. & per consequens, nec tacite alienando dicta bona. vt l. qui ad certum ff. locat. ¶ Ex quo infertur vñum quotidianum, & satis singulare, quod si tempore matrimonij grauatus restituere bona, habebat alia bona sufficientia ad constituendum propter nuptias donationem, vel ad constituendum

dum artas: deinde matrimonio contracto, alienavit ea: hoc casu habebit uxorem recursum pro restitutione dotis suae in casu restituendae dotis ad bona vincularia: quia aliis frustratoria redderet dispositio dictae authenticae. quae voluit mulieribus providere, ne suas dotes perderent, si non inspiceretur tempus restitutionis dotis, cum quis agere non possit, vt l. 2. in princ. ff. solut. matrim. & l. i. in princ. ff. de iur. iur. §. quoniam, vt. et puta. ff. de patris. Si enim aliud diceremus, sequeretur quod doli eius, qui est de restituendo grauatus, noceret uxori: quae contemplatione omnium bonorum mariti dedit dotem: quod esse non debet: vt l. electio. §. fin. ff. de nox. iunctis his, quae not. in l. si stipularis. §. 1. ff. de iur. iur. §. 1. Et hunc est, quod si maritus viuo patre recepit dotem, pro qua vniuersa bona patris veniunt obliganda, iuxta not. per Bart. & alios in l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. sol. mat. & infra late dicitur. Nam tunc si mortuo patre filius consumeret bona sua, & etiam duas partes haereditatis, quas pro legitima & Trebellianica poterat detrachere de bonis restitutionis subiectis: si postea venit casus dotis restituendae, posset mulier capere de alia dimidia hereditate pro sua dote, ratione donationis propter nuptias sibi factae, vel promissae, excludo fideicommissarium. ex quo omnia bona patris grauantis filium restituere, debent obligari pro dote mulieris. Et ita licet maritus consumendo possit sibi & filijs praedicare, uxori tamen praedicare non potest, ita notat. firmat Paul. de Cast. in d. consil. 13. cum sequens. & plenius in d. consil. 130. quod intellige sanè, nisi mulier possit culpa imputari, dum videtur maritum suum bona dilapidare, & incipere male viui substantia sua: si non sibi prouidit iuxta ea quae notat in l. si constante in princ. ff. solut. mat. & in l. ubi adit. C. de iure dot. de quo latius dicitur super textum infra. dicit lafon in d. authent. res quae in fin.

ADDITIONES.

A ¶ Nisi in subsidium. [Adde hic traditis, quae dixi supra §. proximo, & adiuuge Baetium d. c. 8. num. 20. atque optimè & animosè defendente primogenia, ab alienatione. de qua per text. & d. d. in d. authent. res quae. Vide Pinel in l. 1. part. 3. C. de bon. mater. nu. 102. & ante eum vide Couarr. lib. 3. resol. c. 6. in fin. secundum quos ex frequentissimo Hispanorum vñ receptum est, ex virilius text. nunquam alienari res ipsas primogeniorum, quasi plurimum dissentiat simplicibus fideicommissis in quibus illa decisio loquitur, & Fannicium de iure dot. glo. 10. nu. 72.

B ¶ Quin exillente casu restitutionis. [Adde tu alienatione facta contra expressam prohibitionem testatoris, continuo & in vita alienantis posse substitutum rem fideicommissi vindicare. ex recepta doctrina Paul. de Cast. in l. filius. §. diu. nu. 7. de leg. 1. & etiam eiusdem in l. peto. §. fratri, de leg. 2. quem sequuntur ex nostris Gregor. Lup. in l. 10. tit. 26. p. 4. in glo. mag. col. 1. Ant. Com. l. 40. Titul. 28. Sarrac. alleg. 3. Mins. de succ. creat.

lib. 3. §. 28. in fin. Ant. de Menei in auth. res quae nu. 2. C. com. de legat.

¶ Sed quamuis istae rationes. [Ald. de Menei. d. C. authent. res quae nu. 49. & dicam super text. in procmial. §. 11.

D. IOANN. BARAHONA.

SUMMA RERVM.

Privilegia dotis habent locum in dote confecta.

I S T A tamen intellige, quando donatio propter nuptias realiter fuit data, vel concessa, sicut si tantum fuit confessata: nam tunc non soluitur de bonis restitutionis subiectis. vt voluit Ang. in d. authent. de restit. & ea quae parit. in l. c. 1. col. per glo. sibi, dum dicit, dotem quam accepit. per quam inferi ibi Ang. quod si maritus fuit confessus habuisse dotem ab ipsa muliere: & mulier fuit confessata habuisse donationem propter nuptias: non habebit locum d. authent. quia pro dote confessata restituenda, non poterunt alienari res restitutioni subiectae. Ad cuius confirmationem facit gl. not. in l. aspidius in ver. data. C. qui po. in pig. habent. quae vult, quod si privilegia dotis non habeant locum in dote confessata: & illam gl. reputat singularem Bald. in c. contingit §. col. sup. de dolo & contu. & rubrica. C. de privileg. do. 3. col. & in l. cum aliquis 2. col. G. de iure deli. & ista refert & sequitur Is. in d. authent. res quae pen. col. vers. nono limita. Relinquit tamen cogitandum, an hoc intelligi debeat, secundum quod limitat Bald. in d. l. aspidius. & diffuse per Modernos, & praesertim per Alexand. in l. 1. ff. sol. mat. de quo latissime ultra omnes per Bald. Nouellum in suo tractatu, de dote. in 7. parte in princ. ubi videas ad saturitatem. Et dictum Angeli, de quo sup. refert, sequitur ipsi Bald. Nouellum, in dicto tractatu char. 25. 3. col. alius in 6. parte 13. privilegio in fine. dicens se sic consuluisse apud Florentiam, dum legebat Pisit. Hoc probatur secundum eum in d. authent. de restit. & ea quae parit. §. hac igitur omnia. & facit gloss. in d. l. aspidius. & in l. si qui possit hac. C. de bonis dammat. & text. cum not. Bartol. & Bald. in l. per diuersos. C. mandati. & quod allegatur per Bart. in l. cum quis decedens §. codicillis & §. Titia beneficiaria femina. de legat. 3. & quod habetur in l. fin. C. de sponsa.

ADDITIONES.

¶ Adde Couarr. lib. 1. resol. c. 7. & quae traditur per Duenn. regul. 337. ampliatione quarta, qui de dotis receptae confessione loquuntur, ac de confessione facta inter prohibitos, & suspectos. Vide autorem, & plures, quos ibi adiunxi infra §. 50. num. 29.

D. IOANNES BARAHONA.

SUMMA RERVM.

1. Bona alienari prohibita, an possint dari in dote, & donationem propter nuptias.
2. Bona subiecta restitutioni, quare possint dari in dote, vel donationem propter nuptias.
3. Reple dispositio ubi habet locum, ubi mens & ratio leg. §. si uiget, licet casus non fuerit expressus in verbis legis.
4. In fundo succedere non potest mancus ratioe statuti si a disponente: quia non potest domino seruire, idem erit in debilitate, & etiam in minaculo, & canonico regulari, ex identitate rationis.

5. Con-

5. Constitutio p^{re}sentis extenditur ad alium casum, qu^{am} comprehensionem in constitutione, si sub eadem ratio.
6. Bona subiecta restitutioni possunt alienari propter famam, & etiam pro redemptione personarum.
7. Prohibitio hominis expressa, fortius est qu^{am} tacita.
8. Alienari prohibita in alienatione, qua domini translationem impedit, non possunt in dotem dari.
9. Prohibita alienatione, videtur prohibita omnis alienatio, per quam acquiratur ius in re, & per consequens doti d^{ati}, & donatio propter nuptias.
10. Casus excepti a iure communis extenduntur ex identitate rationis, & etiam casus a statuto excepti.
11. Per clausulam, non obstantibus quibuscunque privilegiis, non tollitur privilegia corpore iuri clausa.
12. Legem sine conditione apponere potest quis rei sue, quando illam legat vel donat, ut non possit alienari vel transferri in ecclesiam, vel alium pium locum.
13. Rei si alieni concessa est in emphyteusim, ea lege vel conditione, ut non alienetur in ecclesiam, etiam si ingreditur monasterium, monasterium non habebit illam rem.
14. Pactum appositum donationi rei, quam quis facit ecclesie, cum hoc quod si ecclesie non solverit annuatim onera imposita, liceat laico donatario autoritate sua propria illam rem ab ecclesia capere.
15. Admissa in poss. in rebus prohibitis alienari, fieri potest pro debita descendente a prohibente.
16. Mutari non debet, qua favore publico indulta sunt.
17. Legitima supplementum potero potest filia, cui pro sua legitima vel pro sua dote velutim est aliquid, cetera vero hanc omnia reliquit filio iure primogeniture, & mortuo patre, filia simpliciter acceptat illud reliquum, & fecit quitationem generalem heredibus.
18. Clausula, Quod si casu quid filius vel petierit, pater cum primis relicto, &c. habetur pro non apposta.

§. XVI. A **E** T ex istis a potest inferri ad questionem, quæ quotidie venit in practica: nunquid ꝑ bona maioricatus possunt dari in dotem, vel in donationem artharum, vel propter nuptias? Per prædicta videtur dicendum, quod si alia bona non sunt, ex quibus possint dos constitui, vel donatio propter nuptias fieri, bene ex rebus maioricatus dari poterunt: nam sicut hoc fieri potest de bonis feudalibus, & emphyteoticis, & restitutioni subiectis (ut in præcedentibus dictum est) sic videtur eadem ratione dicendum in bonis maioricatus. & hoc videtur fuisse de mente Bartoli in lege, filius famul. §. §. diui. 3. column. versicul. quæro utrum ꝑ de legatu primo. Cyn. Bald. in lege, voluntas 2. column. C. de fideicommissi. & ibi Saly. in finalibus verbis. & ipsemet Saly. in lege finali in fin. C. de rebus alieni non alien. & Paulus de Castro, consilio 13. & sequenti. & consil. 130. vbi videtur concludere, quod dispositio d. authenticæ rei, & l. mulier. §. cum proponeretur, ad Treb. procedant in prohibitione facta in testamento, hoc est, quod de bonis prohibitis alienari etiam per testamentum potest constitui dos & donatio propter nuptias. ¶ Hoc idem visus est velle Albericum de Rosaz in prima parte statutorum, q. 144. incipit, de statuto regis. vbi dicit, quod stante statuto regis, & regni Aragonum, iurato per ipsum regem, quo cauebatur, quod aliqua mobilia dicti regni alienari non possent, exceptis in clytis infantibus, eius filij: ita tamen, quod ex causa necessitatis & utilitatis regni donari possent. Modò rex donauit reginæ multa & magna, & etiā

suos filijs post statutum natis. Primogenitus regis, mortuo rege, dicebat se succedere in regno, & prædictas donationes non valuisse, nec valere, obstantibus statuto & iuramento prædictis. Orta fuit questio super hoc multum ventilata in curia Romana. Et quantum ad propositum nostrum attinet, dicit ibi Albericum, donationem factam vxori valuisse: & inter alias rationes per eum adductas, relata est ista, scilicet, quod propter matrimonium contrahendum conceduntur alienari propter dotem & donationem propter nuptias constituendam, res alienari prohibitz. & allegat d. authenticæ rei quæ. ¶ Et sic sentit ibi Albericum, quod dispositio dictæ authenticæ rei, habet locum in prohibitione alienationis expresse facta, nedum a testatore, sed etiam per statutum iuratum. de quo dicto meminit Andreas Siculus in repetitiurubrica, de rebus ecclesie non alienari antece. column. vers. 4. facit, & Ambrosius in repetitiurubrica d. l. filius famul. §. diui. Severus de legat. primo in §. 6. column. in verb. facit quod voluit & lajon in d. authent. 8. column. reputantes mirabile hoc dictum, ponderantes, quod dicitur esse novum, quod dispositio dictæ authent. procedit tam in prohibitione testatoris expresse, quàm tacite: ut expresse voluit Paul. in dictis consilijs, & sentiunt doctores supra allegati, sed ita, quod lex fin. C. communia de legat. super qua venit d. authent. equiparat prohibitionem legis, testatoris, & contrahentis. Ergo sequitur, quod d. authent. habeat locum, nedum in rebus prohibitis alienari per testatorem, sed etiam per statutum, vel pactum, vel per privilegium. ¶ Confirmatur hoc ratione inconiunctibili. Ratio fundamentalis, propter quod fuit dispositum per dictam authent. quod bona subiecta restitutioni possint dari in dotem, vel donationem propter nuptias: est favore matrimonij, dotis, & filiorum, & per consequens reipublicæ: ut in præcedentibus dictum est. Sed id ratio ita limitat in bonis alienari prohibitis expresse per testatorem, vel donatorem, vel per statutum, pactum, seu privilegium: sicut in alijs tacite alienari prohibitis per viam fideicommissi, ergo per consequens idem ius, & eadem iuris dispositio: vt l. cum pater. §. duleximus de leg. 2. cum similibus. ¶ Vbiunque enim mens & ratio legis viget, ibi locum habet ipsius dispositio, licet casus nō fuerit expresse in verbis legis: vt est glossa not. in l. de quibus in glo. 1. p. de legibus. quæ dicit, quod si statutum, vel consuetudo habet, quod ꝑ mancus non succedat in feudo, quia domino seruiri non potest: idem erit in debilitato. & si disponit, quod monachus non succedat: idem erit in canonico regulari ex identitate rationis, & dicunt ibi doct. quod istud non est per extensionem, sed per comprehensionem, quæ dispositio fundata in aliqua ratione comprehendit omnes casus in quibus viget illa ratio: licet aliqui tantum fuerint specificati: vt ꝑ de nou. oper. num. 1. de pupillo, §. si quis ruius, & ꝑ ad Macedon. l. filium, l. cum hi ꝑ de transactio. & l. fin. C. de iur. & fact. ignor. de hac doctrina meminit

meminis Paul. de Castro. consilio 349. 2. col. in prin.
incipit. visa quadam securitate. dicens per hoc.
quod statutum disponens de rebus. seu met-
cantiis. quæ onerantur in navibus. locū habet
etiam in corpore ipsius navis. cum sit eadem
ratio. ad quod bene facit gloss. quæ reputatur
singularis per omnes in capite primo. in versu. Ita-
lia. de temp. ar. lib. 6. quæ vult. quod si constitutio
etiam pœnalis extenditur ad alium casum.
quā comprehendit in constitutione. si sub-
est eadem ratio. & tunc non dicitur proprie
extensio. sed ex mente. Multa alia de exten-
sione hic potuissim adducere. quæ breuitatis
causa omittuntur. Vnde ad propositum. cum
illa ratio. super qua se fundat d. auth. militet
etiam in rebus vincularis ex privilegio. vel
consuetudine. satis videtur posse dici. quod
habeat locum in his maximè. quia vt dicebam
in hoc versatur fauor publicus. quo casu lex.
quæ aliis non extenditur. si est facta fauore
reipub. potest extendi ex identitate rationis:
vt voluit Bart. in l. si consiliane 9. q. 3. ff. solu. matrim.
& in l. 2. §. exercitus. per illum text. ff. de his qui
not. infam. & in l. quemadmodum. C. de agric. &
consil. lib. 11. in versu. in gloss. an permittit. & ex
hoc paulo post Bart. idem dixit. quod sicut
6 bona subiecta restitutioni possunt alienari
propter famem. eodem modo occasione re-
demptionis persone. vt persona redimatur:
quia est eadē ratio. Et ita vult Bart. in d. l. quem-
admodum. quod dispositio dictæ authen. non
solum procedat in casu. in quo loquitur. scilicet
in alienatione propter dotem. vel dona-
tionem propter nuptias. sed etiam quando
agitur de redimēda persona. & idem per con-
sequens videtur dicendum in casu nostro. cum
sit par ratio. Et cum illa decisione Bart. transit
Paul. de Cast. in d. authen. res quæ. in fi. & l. aso. ibi 3.
col. & alij. de quibus per Alexand. in l. quamuis 3.
col. ff. solu. matrim. ¶ Et per hoc videtur. quod
non bene dixerit Bald. in d. l. 1. §. donare. in princip.
in tit. quælibet alim. secundum potestatem alienari. vbi vo-
luit. quod d. authen. res quæ. non habet locum
in re feudali. nec in alia re. quæ sui natura pro-
hibetur alienari: vel expressa dispositione tes-
tatoris. vel contrahentis est prohibita alienari.
Sed solum in casu proprio illius authen. illa
est seruanda. & non trahenda ad consequen-
tiam: quia cum sit ibi speciale. ergo in contra-
rium est ius commune: vt ff. de legibus l. in singu-
lari. Ita quæcunq; Bald. de quo plerique doctores
solenne faciunt festum. signanter Andreas
Siculus in repet. rubric. sup. de rebus ecclesiæ. char. 23.
col. 3. in repet. 1. Raynaldus de test. col. 163. Ambrosius
in rep. d. §. dñi. l. filius fam. de leg. 1. col. 180. & 186.
& l. aso. in d. authen. res quæ. 7. col. ver. §. not. Alex.
consil. 23. 1. col. in 2. vol. ¶ Et quidem prima facie
hoc dictum satis æquum videtur. quia fortior
est 7 prohibitio hominis vel testatoris. & red-
dit alienationē ipso iure nullā. & repellit aliena-
tionem. tanquam indignam. à reuocatione
rei alienatæ: quod tamen non est in prohibi-
tione tacita vt est gloss. not. in l. cum pater. §. liber-
tis. ff. l. 1. ff. de legat. 2. quāz commendat Paul.

Palacios Ruz.

de Cast. in l. fin. §. fin. eod. tit. & Alexand. in l. Mar-
cellus. §. res quæ. 2. col. ff. ad Trebel. & in consil. 23.
penult. col. in 1. volum. iunctis his quæ notat in l.
seruo legato in prime ff. de leg. 1. Quando autē pro-
hibitio 8 alienationis est talis. quæ impedit
translationem dominij: & per cōsequens red-
dit alienationē nullam. vt in casu nostro: tunc
res prohibita alienari. non alienatur. etiam ob
causam dotis. vel donationis propter nuptias.
vt est gloss. valde singularis in l. nulla. C. de iure
dotium. quā extollit ibi Bald. in vtraque lectura.
quæ voluit. quod res prohibita alienari. vel
donata ea lege. vt non alienetur: non potest
donari in dotem. Ex quo dicebat ibi Bald. in l.
lect. in finalibus verbis: quod si ego donauī Bertæ
fundum quendam. eo pacto. vt non possit alie-
nari: & vallauī istud pactum cautelis impe-
dientibus alienationem: non potest ille in do-
tem dari. per illā gloss. quā ipse reputat no-
bilem. per quā infert. quod actus inter viuos
non respiciunt interpretationem dictæ authen.
res quæ. quāz gloss. multum commendat etiam
Alexand. consil. 103. 7. col. incipit. redemptoris. & r.
visi scriptu in 2. volum. & in d. §. dñi. 6. col. ver-
su. 3. limita. dicens. quod fortē non est abbi.
¶ Pro hoc facit. quia negari non potest. quin
9 prohibita alienatione. videtur prohibitus
omnis actus. per quem inquiritur ius in re: vt
l. fin. C. de rebus alien. non alien. sed per dationem
dotis quaeritur dominium marito: vt l. doce an-
cillam. C. de rei vend. & etiam datio in dotem di-
citur donatio. vt probatur in l. final. §. si a socero.
ff. quæ in fraudem credit. & in l. ex promissione. ff. de
actiō. & oblig. & in leg. unica. §. accedit. C. de rei
vxo. act. Imò quod plus est. potest dici videri:
vt est text. valde not. in l. fin. §. si debitor. ver. in
dotem dedis. rectē hoc casu vendidisse videtur.
ff. quibus mod. pig. vel hypot. solu. Prohibita ergo
alienatione. rectē videtur prohibita dotis da-
tio. & etiam donatio propter nuptias. ¶ Sed
propter ista non recedo ab opinione Bartoli &
aliorum. de quibus supra: qui tenent. quod dispo-
sicio d. authen. habeat locum in quibuscunq;
bonis. quomodocumque alienari prohibitis
ita quod extendatur vltra casum in ea expres-
sum: quia eius dispositio non est exorbitans à
iure. prout aliqui dicunt. & malè: sed potius
est fauorabilis. & causam fauorabilem conti-
nens: vt colligitur ex not. per gloss. in l. si consiliane.
in princip. ff. solu. matrim. & ibi not. Bartol. in 7.
quest. 1. pari. & not. gloss. in l. quæ propter necessitatem.
ff. de reg. iur. & Bartol. & omnes in d. authen. res
quæ. dum volunt. quod habeat locum etiam
quando mulier. quæ habet dotari. vel vir. pro
quo est faciēda donatio propter nuptias. vult
ingredi religionem: vt ex illis bonis restituti-
oni subiectis assignetur aliquid pro dote. Itē
in quantum volunt. quod procedat dispositio
d. authen. quando ille. qui rogatus esset resti-
tuere. esset positus in magna necessitate fami-
liæ. vel est in captiuitate. quod his casibus pro
alimentis vel redemptione persone possunt
alienari alia bona. & hoc post alios sequitur
Alexand. in d. §. dñi. 6. col. ¶ Et si fortē quispiam

D

rectē

re dē consideret dispositionem dictae athen.
iuncta l. fin. cod. sit. reperiet, quod dicta athen.
venit limitando dictam l. fin. & sic in effectu
ille casus est exceptus a prouisione dictae l. fin.
& per consequens extendendus ad alios casus,
parem vel maiorem rationem habentes:
10 quia ¶ casus excepti a iure extenduntur ex
identitate rationis: vt probatur c. cum dilecta.
& ibi not. Abb. l. col. de confirmat. vii. vel mutis.
iuncto c. quoniam frequentes sup. vt lit. non contest.
probat etiam in c. fin. sup. de re iud. secundum
intellectum Vincencij ibi: prout ibidem re-
fert Abb. 4. col. & est gloss. in l. i. C. de condit. inde.
D ¶ Et inde est, & quod licet sit excepta & spe-
cificata quatuordecim causis, ex quibus pater
potest exheredare filium: in athen. vt cum de
appell. cog. § alind quoque capitulum, coll. 8. & gloss.
in cap. Quintanillus, supra de inueurando. tamen
idem est in aliis causis, quae sunt similes vel
grauiores illis. Hoc est mirabile dictum solius
Gauilii. de Cuso. in athen. non licet, C. de liberis
præter & ibi Alexand. in apposit. ad Bald. de quo fa-
cit festum Alexand. ibi, & in lege, si quis id quod 4.
colom. ff. de iurisdic. omni. iudic. dicens se idem
consuluisse in Tuscia, in facto ponderoso, &
est consil. 203. incipit, super rheinate. in secundo vo-
lamine. Idem tenet Angelus in lege, lex Cornel. in
princip. ff. de iniuriis, per illum textum, & Aluaro-
tus in c. 1. § predictum modum, pen. col. in titulo, quia fuit
prima causa bene. ami. de quo etiam per Felin.
in cap. pastor alii, in princip. de rescrip. vbi alia dicta
ad hoc propositum facientia cumulat: quae
per te videas. & vide quae dico infra, in capit.
per vestras, versiculo, & secundum ista. ¶ Et nec-
dum casus excepti a iure communi exten-
duntur ex identitate rationis, vt supra dixi:
sed etiam casus excepti a statuto, vt est textus
melior de iur. in c. ad aud. sup. de clericis non res.
quem ibi multum commendat Abb. ¶ Etiam
si excipiantur cum dictione taxatiua tantum:
vt voluit Bartol. post gloss. in l. ferui. ff. de versucap.
refert & seq. Abb. in d. c. cum dilecta. 2. colom. est
gloss. in l. ob alium, C. de predictis minor. & in l.
final. C. de reuocand. donat. quam pro singulari
extollit ibi Salys. ¶ Et ideo non est mirandum,
si extendamus dispositionem d. athen. ad
casum nostrum. Quomodo cumque ergo bona
sint vincularia, & alienari prohibita per
viam maioratus, vel aliis: semper prohibens
vel vincularius videtur se praeferuntur cogitasse
de isto casu speciali dotis, seu donationis
propter nuptias, arg. l. obligat. generalis, ff. de pign.
iuncta d. lege, mulier. § cum proponeretur, ff. ad Tre-
bellianum. Vnde per generale prohibitionem
alienationis non videtur prohibuisse ex causa
dotis, vel donationis propter nuptias, argum.
eius quod voluit Salys. in l. final. in princip. C. de
iure dot. vbi dixit, quod leges vel statuta gene-
raliter disponentia, quod iumenta publi-
ca non probent, nisi reperiantur in memo-
rialibus registrata, non habent locum in in-
strumentis dotalibus dorum favore. vide
Lafon in l. 1. in princip. ff. solus matrim. ¶ Maxime,
quia dos est specialiter priuilegiata a iure: per

d. athen. res quae, & in corpore vnde sumitur. Per
quocumque ergo verba prolata à lege, statuto,
pacto, vel priuilegio, aut etiam per testato-
rem, non intelligitur tali priuilegio derogatum:
iuxta not. per gloss. & doct. in l. heres absens,
in princip. ff. de iudicis, & l. 2. § legatus, cod. titul. &
in athen. qua in provincia, C. ubi de crimin. agi
oportet. vbi dicitur, quod ¶ per clausulam, non
obstantibus quibuscumque priuilegiis, non
tolluntur priuilegia corpore iuris clausa. Est
bonus textus ad hoc, & ibi not. Ioannes de Pla.
in l. decurionibus, C. de silentariis, lib. 12. Quod
efficacius procedit, quando tale priuilegium
erat concessum personae aliis priuilegiatae:
quo casu per generale derogatorium priui-
legiorum etiam cum clausula, etiam si de eis
fieri mentio deberet, non intelligitur, deroga-
tum tali priuilegio, nisi de ipso fiat mentio
figuratim. Istud est dictum aureum Cyni, in leg.
unica, C. quando imperat. inter pupil. & viduas. ex
quo exclamatur Vitalis in lib. clausularum, charta 5.
colom. 3. aliis in clausula, non obstantibus, &c.
Cum autem istud priuilegium mulieribus
concessum, per dictam athen. concedatur
personis priuilegiatis: vt patet ex his quae not.
in l. aspidum, C. qui pot. in pign. hab. & in l. 1. § so-
luto matrimonio, & in multis aliis locis. sequitur,
quod huic priuilegio non erit derogatum.
¶ Nisi specialiter super hoc disponat, faciens
maioratum dicendo, quod vult illa bona non
posse alienari, etiam ex causa dotis, vel dona-
tionis propter nuptias, quam clausulam vidi
appositam in maioratu Domini Alfonso Petre
de Biuero, qui fuit uxoris meae auunculus ma-
gnus. Hoc enim casu cessaret dispositio d. au-
then. vt voluit Alexand. consil. 56. colom. in fin. 1.
volum. qui nihil alleg. de quo dicto meminit
Ambrosius in repetit. d. § dñi 90. col. & Lafon in d.
athen. res quae, fin. col. ¶ Ad cuius confirmatio-
nem (quamvis ipsi non dicant) facit: quia vi-
demus, quod ¶ potest quis apponere legem,
sive conditionem rei suae, quando illam lega-
tat, vel donat, vt non possit alienari, vel trans-
ferri in ecclesiam, vel alium pium locum: vt
habetur in l. si ita quis, § ea lege, ff. de verbor. oblig.
per Bald. & alios in l. ea lege, C. de condit. ob causam,
per Bald. in cap. clerici, 2. colom. supra de iudicis, &
in cap. qua in ecclesiis supra de constitut. 3. colom.
versic. sed hic queritur, & Felin. in cap. ecclesia. cod.
titul. 65. colom. versic. 9. quæro. ¶ Textus in l. fin.
C. de pallii inter emptor. & venditor. quod valet
pactum inter emptorem & venditorem,
quod in fundo vendito non possit fieri monu-
mentum, vel cappella. Et ex hoc dice-
bant not. Bartolus & Paulus in athen. ingressi
proprie finem, C. de sacrosanct. eccles. quod si ¶ res
alicui concessa in emphyteosium, vel aliis,
sub ea lege vel conditione, vt non alienetur
in ecclesiam: etiam si iste ingreditur mona-
sterium, non habebit monasterium illam
rem. ¶ Hoc idem sentit ille in d. § ea lege, & ibi
Ioan. de Imola in 2. col. Si tamen sit monumen-
tum, vel cappella contra prohibitionem, vale-
bit: sed ageretur ad interellic, secundum gloss.
commu-

communiter approbatam in d. l. fin. quod limitat ibi Bald. nisi contractus factus esset coram iudice, & iudex interponat decretum, & decernat de partium voluntate irritum & inane, si contra fieri preclamarur, per text. in l. si fuerit, ff. de contrah. empt. vel si hoc fiat coram antiquis civitatis, & ipsi de voluntate partium statuunt & inhibeant, arg. ff. de man. rin. l. servus hac lege. secundum Bald. ubi sup. quem refert & sequitur And. Sic in c. verum 25. col. supra de for. compet. inferens ex hoc contra Innoc. & sequaces ibi, quod

F 14 **†** valeat pactum appositu donationi rei, quam quis facit ecclesie, cum hoc, quod si ecclesia non soluetur annuatim onera imposita, liceat laico donatori sua propria autoritate illam rem ab ecclesia capere, gloss. in authent. vt de cetero commutat ecclesiam non fiant, in prime. & text. in c. cum dilecti de donat. & ibi Host. & Abb. vt plene dico in tract. infularum, col. 3. §. 1. Adducit Innoc. ubi sup. in simili text. singularem secundum lecluram

G Paduanam, in c. l. si videtur, §. fin. ff. de distract. piguar. ubi probatur, quod reservatio iuris, quam quis facit sibi in re, quam vendit, vel aliter alienat facit rem inalienabilem, quem text. ad hoc allegat Bart. in d. §. eal. Pari ergo ratione idem dicendum erit in reservatione, quam quis facit in re, quam donat ecclesie: vt si annuatim non soluat onera, possit illa sua auctoritate capere. Adducit praterea text. quem dicit singularem, & mirabilem, in l. acceptam, C. de versu, quem norant ibi Bart. & Bald. & Salyc. inducendo, vt ibi per eum. & faciunt notata in c. verum, de cond. appof. & in c. praterea 2. de inuenerand. Ad idem optimus textus, & ibi lasen in l. nemo paciscendo, ff. de pact. Adde hic, quod res prohibita alienari in causam piam, alienari non potest, text. in auth. de alienatione & emphyteos. 20. 2. §. sanctissimus, ergo nec in dotem dari, si hoc prohibitum est, etiam si dos dicatur causa pia: vt dixi supra in rubrica §. 48. in fin. nisi dixeris, quod dari potest in dotem propter famorem publicum, qui versatur in dotis datione: vt in l. §. solut. marit. Iuri autem publico non potest per testatorem vel donatorem derogari. I. ius publicum, & l. vii. antequam agnationis, ff. de pact. Sed, et si expresse prohibeatur bona in dotem dari, nihilominus dari possunt, tenet Alexand. consil. 56. 1. vol. Bald. Novellus in tractatu de dote, part. 6. privilegio 13. allegat gloss. notat. in authent. de exst. & ea que par. §. quamobrem col. 4. tu cogita. Ex quibus omnibus inferuntur plura pulchra & quotidiana. Primo, quod licet rex in concessione vel donatione reddivum, quam alicui fecit, licet apponit conditionem, si vult, quod non transeat in ecclesiam, clericum, vel monasterium, vel personam extraneam a regno, vel huiusmodi. Secundo, quod rex potest statuere, quod tabellionatus, vel alia officia secularia, non concedantur clericis, etiam in minoribus: vt dicit lex regni 3. par. tit. 19. l. 2. idem sentit Dominicus in c. legem 53. di. cuius meminit Felius in c. ecclesia de consil. 52. col. 1. r. 1. com.

Palacios Rura.

classe. Tertiò, quod potest quis meliorem filium suum in terra & quinta parte bonorum * cum hoc quod sit maioratus, & nullatenus alienari possit: nec ad eam partem admittatur clericus, ecclesia, vel monasterium, vel alia persona religiosa. Quarto, quod habens facultatem a rege ad faciendum maioratus, potest illud idem disponere, nec per hoc praeiudicatur ecclesie, seu eius immunitati. Quintò, quod potest quis facere capellaniam, vel * annuatim, sub conditione, quod si non dicantur annuatimaria, vel missae, vel alia, quae testator iubet fieri, si sunt honesta, bona quae ad hoc relinquuntur ipso iure redeant ad ipsos heredes libera: & ipse haeres possit illa propria auctoritate capere, & sibi retinere: quod est not. & quotidianum. Si autem his calibus potest adici pactum, vel conditio, vt res non possit alienari in ecclesiam, vel pium locum, & valet: eodem modo videtur, quod debeat valere in casu nostro, vt non alienetur ex causa dotis, vel donationis propter nuptias. ¶ Hoc tamen intellige, quando is, qui vinculauit bona, seu fecit maioratum, erat extraneus, & vt extraneus concessit bona, ea lege, vt non alienaret etiam in causam dotis. Nam tunc iste gravatus non poterit eis illis bonis dotare se, vel filios, vel alios quos dotare tenetur, vel constituere donatione propter nuptias: quia dotare filiam extranei, non pertinet ad opus pietatis, nec ad affectionem testatoris, vel prohibentis. Et ideo iste gravatus de restituendo, nihil de his bonis potest disponere, sed precise tenetur restituere illa bona. Et sic debet intelligi gloss. not. in dicta lege, nulla, C. de iure dot. & quod ibi not. Bald. quae loquitur in extraneo prohibente alienationem. Et si mihi dicatur, quod d. authent. res quae habet etiam locum in extraneo, vt sentit gloss. not. authent. de restitu. & ea que par. in §. quamobrem, in versu, sufficit in su. & tenet Bald. in d. authent. res quae per col. versu, quoniam nunquid ista authent. potest dici, quod illa gloss. communiter non tenetur, imò contra eam tenet la. de Bellon. in d. §. quamobrem, quem alij sequuntur, vel quod intelligatur, quando simpliciter facta fuit prohibitio alienationis. Sed in casu nostro non solum est facta prohibitio alienationis, sed vitra processum est, vt non fiat alienatio, etiam ex causa dotis, vel donationis propter nuptias, quam legem suae conditionem extraneus addicere potuit, vt apparet ex praedictis. ¶ Pater vero hanc prohibitionem facere non potest filio, vel filiae, vel aliis, quibus tenetur dotem constituere, vel donationem propter nuptias facere: vt l. qui liber. ff. de ritu nupt. & traditur in l. si cum dotem, §. transgrediamur, ff. sola mar. & dicitur late infra. Ista autem obligatio, quae pater tenetur ad praedicta, inhabet bonis eius, & transit cum eis, ad quemcunque vadant: sicut illa obli-

D 2 gatio,

gatio, qua tenetur alere, cum quasi ad paria iudicentur iuxta not. in *dist. authent. res qua. per doctores* iunctis his quæ not. *Cyn. in l. aliment. in fin. C. de neg. gest. per l. si quis à liberis, §. item rescriptam, ff. de lib. agn. Ang. in authent. de resit. & ea quæ col. 4. versic. item nota.* Et ideo licet si pater obligasset bona sua pro restitutione dotis filij, non posset illam obligationem tollere, prohibendo postea alienationem, vel obligationem: ita & si non obligavit, cum pro obligatis habeantur, ex quo necesse habeat obligare. argum. *l. si finita, §. eleganter, ff. de da. infe. & l. 2. ff. de emul. ubi promissio, quæ necessario faciendæ est, habetur pro perfecta, quoad effectum exceptionis.* Hanc opinionem firmat *Bartolus in d. l. filiusfam. §. diu, de lega. 2. in 2. q. quem refert & sequitur Paul. dic. cons. 13. in princip.* addo bonum textum in *l. si ergo, §. si res, ff. de iur. do.* ubi data vel promissa pro dote, etiam nondum secutus nuptus, dicuntur dotata, & transiunt ad hæredem cum illo onere: si postea mortuo promissore nupti sequantur. Facit ad questionem, si habens maiorem pro dote filiam, vel sororum, obligat bona maiorum: an eo mortuo, filius successor tenebitur ex patris promissione. Siue ergo bona maiorum possint obligari pro dote filiarum, vel sororum, siue sint obligata principis auctoritate, ut quotidie fit, mortuo possessore, transiunt ad sequentem cum onere suo. Vide iam ista dos danda, vel donatio propter nuptias, censetur res alienum: ut not. *Bartolus in l. quæritur, §. 1. ff. de primi. credit.* cum succedat loco alimentorum, ut prædixi: & loto *H* legitima, quæ est debita, vel saltem quasi debita filius: ut voluit glossa in *l. si quis legatum, ad finem, ff. de Val. & in l. si emancipata, C. de iur. & fec. ignot. & in authent. de heredi. & fidei. §. si autem non implet, col. 1. & probatur in *l. final. §. 1. C. de iur. furios. & l. vna. C. de his qui ante ap. tabul. & in l. 1. C. de codicib. §. pen. & l. si patrum, ff. de donation. habent enim filij bona hæreditaria pro legitima sua obnoxia: ut in *l. sciunt, §. repletiunt, C. de inoffic. testam.* Sed talia bona restitutioni subiecta, pro ære alieno ipsius vinculantur, seu pro suis debitis alienari poterunt: ut *l. peto, §. prædium, & ibi notatur ff. de legat. 2.* facit ad hoc textus valde singularis in *l. cum fidei heredi, ff. de fideicom. liber.* ubi probatur, quod in rebus prohibitis alienari, potest fieri *I* missio pro debito descendente à prohibente. De illo textu ad hoc facit festum *Bald. in cap. quoniam frequenter, §. in aliis, ubi licet non contestat, & in authent. ei qua. 18. col. ver. quero nunc quid in rebus, C. de bonis auth. ind. post. & ibi Salys. 15. colum. ver. 2. quid maxime.* quia hæredes, qui succedunt in illis bonis, ita tenentur dotare, sicut pater, ut notatur per *Bartol. & alios in l. post dotem, solare matrem ff.* Ergo ista prohibitiō facta à patre, non obstantē, poterunt ista bona maioratus dari in dotem, vel donationem propter nuptias, illis perso-**

nis, quibus aliis testator, vel maioratus, faciens, tenebatur. Intellego non tantibus aliis bonis: ut *d. authent. res qua. & in corpore vide, sumitur.* & dictum est in præcedentibus. Si enim hoc concederemus in patre, vel eo, qui tenetur dotare, vel donationes propter nuptias facere: sequeretur absurdum, scilicet, quod esset in facultate debitoris, tollere obligationem, quod esse non debet: ut *l. sicut, C. de ac. obl. ita in specie declarat Paulus de Castro in consil. 13. quem refert & sequitur Iason in dist. authent. res qua. in fin. col.* qui hoc confirmat optima ratione: quia ea quæ sunt inducenda favore publico: ut est calus, de quo loquimur: non debent mutari, vel tolli ex dispositione testatoris, ut *l. quod bonu, §. fin. ff. ad l. Fal. notat Bartol. & doctores in authent. sed con. testator. C. cod. tit. & in l. nemo potest, ff. de leg. 1.* Amplius hoc not. ut procedat, etiam si filius vel filia consentiat constitutioni maioratus. nam & tunc poterunt petere dotem, & donationem propter nuptias: nisi specialiter renuncient ius legitimæ sibi debitum: quia in generali renuntiatione non intelligitur renunciatum iuri petenda dotis. Et ideo in generali renuntiatione facta de omnibus legatis sibi relictis in testamento, non includitur legatum dotis, nisi specialiter exprimat: secundum *Paul. consil. 131.* sicut nec legitimæ: ut est textus in *l. si quando §. generaliter, C. de inoffic. test.* per quem dicebat *Guilielm. de Cuno, in l. de hui. ff. de transact.* quod si frater assignavit forori aliquam partem, de qua illa vocat se contentam, & promittit plus non petere: nihilominus potest petere supplementum legitimæ, nisi expresse fuerit actum, quod tale supplementum non posset peti: quia ad legitimam requiritur expressa renuntiatione. Quod dictum referunt & sequuntur *Bald. Salys. Paul. & Iason in dist. §. generaliter. Alber. Bald. & Angel. & Mod. in d. l. de hui. Angelus de Areto, in §. 2. in fin. Instituit, de inoffic. test. And. Sic in cap. cum effor, 32. colum. supra de test. & in tract. Cardus. 1. parte, quest. 8. 3. colum. Felix in cap. translati 2. colum. supra de constitut.* Si ergo pater in suo testamento reliquit filiarum pro sua legitimæ, vel pro sua dote, aliaque bona omnia alteri filio, iure maioratus, seu primogenituræ reliquit: & mortuo patre, filia simpliciter accepit illud relictum, & fecit quationem generalem hæredibus: per hoc non prohibetur petere supplementum legitimæ: ut *d. §. generaliter.* etiam si patet in tali relicto appositum clausulam, quod iubet filium esse contentum, ita quod non possit plus habere, vel petere occasione legitimæ, vel alia quacunque ratione: nam tunc filius simpliciter accepit, potest petere supplementum legitimæ, ut est textus valde signatus in *authent. ut cum de appet. cognos. §. caterum, coll. 8. ratio est, quia onus talis clausule debet ipso iure de legitimæ relictis: ut *l. quoniam**

16

17

K

MIANT

niam in prioribus, C. de iussu. testam. Ita in specie tenent Bald. Selye. & Paulus in d. §. generaliter. Bald. & Paulus in principio eod. tit. Bald. in l. hac edita. verb. quam observationem, C. de secund. nupt. Angelus in l. inveniunt, C. ad Treb. Ioan. de Imol. in l. quod de bonis, §. cum fideicom. ff. ad l. Falcid. Alexan. consil. 68. incipit. super primo. & consil. 373. visis, 8. colum. & consil. 573. incipit. verum. Anania consilio 99. incipit. visis, fin. col. Imp. plus dicit Paul. in dict. §. generaliter. quod etiam si testator adiecit, quod eo casu, quo filius plus petierit, cum prius dicto relicto: adhuc favore testamenti ut valeat, talis clausula habetur pro non apposta. Idem tenet ille in dict. l. eummodo, in princip. Qui ergo vult recte facere maiorum, relinquit filiis legitimam, vel dotem competentem: vel faciat, quod consentiat expresse suæ legitimæ renunciando, & eius supplemento, & cum iuramento propter notatam in capitulo quatuor pactum de pactis lib. 6. facit quod voluit Baldus in l. cum lege, C. de ep. & cler. quem vide, limita ut per Angel. in lege, Papiannus §. si cum per de iussu. testam.

ADDITIONES.

* Adde Alexand. in l. fin. §. in computatione, columna 4. in per. in ead. C. de in deli. quod procedit, etiam si excipiat per dictionem taxationem. fol. seq. in princ.

* Aduerte, quod in contrarium est verior & communior opinio, ut per lasen in l. si iura quis promiserit, §. 1. col. 5. ff. de ver. obl.

* Adde in materia meliorationis plura & notanda, quæ descriptæ Segura in volumine suorum reperit, quæ poteris simul cumulata videre in repetitione, ibi per me edita, in parte, melioratio per duas col.

* Adde Felin. c. cum venerabilis, de exce. num. 33. in 2. col. & Rochus de Curte tract. patro. ver. pro eo quod de discrepanti consensu, in col. 9. cum seq.

IOAN. BERN.

A Ex istis. Prosequitur auctor interpretacionem text. in authent. res quæ, C. communicand. de leg. super quo habes locupletissimam & compendiosam repetitionem D. Ant. Menesii viri ingeniosissimi, doctissimi quæ, qui postquam Salmantica summo merito cathedrarius ius civile professus est, magna cum vilitate & felicitate (ut egomet vidi eodem loco tunc legens indignè) vocatus est à serenissimo & excelso rege nostro ad Pincianum tribunal, indeque brevi tempore promotus ad supremum consilium senator, vbi iuris eruditione, virtutisque quavis specie nemini non potest exemplo esse, ad hæc vir ille clarissimo sanguine oriundus scripsit tria in iure quæ per manus circumferuntur volumina, vtilissima quidem illa, multaque meliora, optima sui spe pollicetur. Sed ut ad superiora redeas, adde circa idem Gregor. Lup. gloss. f. 6. tit. 11. p. 6. col. 4. circa medium cum sequent. & Suarez in l. quoniam in prioribus super lege regia limit. 2. num. 10. vers. ex quibus inferitur, C. iussu. test. & Did. Segur. l. sobered. Palacios Ruy.

§. cum filio, num. 243. & ibi Did. Pérez, ff. de vulg. & pupil. & Anton. Gomez. in l. 40. Taur. num. 37. & Conar. lib. 3. resolut. 4. 6. ad fin. & rursus aliquid per eundem lib. 2. resolut. 16. num. fin. & Bactrum de doli. cap. 8. per tot. atque Pinel. l. 1. C. de bon. mater. part. 3. num. 102. & Molinam de Hisp. prim. 2. part. lib. 4. cap. 6. num. 2. & 3. apud quos multa dicuntur, multique scriptores allegantur, circa materiam istius text. versantur quæ maximè circa ea quæ per auctorem hic disputantur, & ea quæ pertinent ad Hispanas maiorum questiones.

Idem erit in canonico regulari. Adde Placem in tract. de delictis, c. 42. n. 19.

Non est per extensionem. Quæstio est sepius à nostris scripta & vtilis, in qua non nihil dixi supra in introductione ver. in curia regis. Si scriptorum loca optes, vide Tiragrell. quem ibi allegavi in l. si nunquam, C. de reos. donat. vers. libertus, num. 46. cum multis sequent. vbi multos allegat, multaque prosequitur in disputationem conclusionis huius.

Et inde est. Ista quæstio est frequens inter nostros: vide auctorem infra, super text. 3. notabil. §. 10. numero 15. vbi plures adiungam.

Gloss. in l. ob æt alienum. Notabilis est ac sepius & solenniter repetita per nostros, per Conar. lib. 2. resolut. cap. 5. num. 6. & rursus in cap. alma mater, part. 1. cap. 11. num. 15. & Placem de delictis, cap. 1. num. 15. Suarez in proemio fore, fol. 5. colum. 2. & quod singulariter dicit Telle in l. 17. Taur. num. 91. cui adiunge quæ tradit lasen in l. si constante in princip. num. 84. cum præced. & seq. ff. soluto matrim.

Quod valeat pactum. Vide multa scripta, pluresque citatos circa istam conclusionem & appêdices eius quæ sequuntur hic, per Tiragrell. de retract. conventionali, ad fin. num. 1. & multis sequent. post quem adiunge, quæ tradit elegantet Conar. lib. 1. resolut. cap. 14. num. 6. longum quæ ac pariter studiosum in ea quæstione examen Pinel. in l. 1. part. 3. num. 52. cum pluribus sequent. C. de bon. mater. maximè num. 54. ver. anferretur 21. & Menes. l. cum acutissimi, num. 45. C. de fideicomis. & vide Conar. lib. 3. resolut. c. 19. n. 11.

Si creditor §. fin. Solennis textus est, & inter nostros sepe repetitus, concord. l. fin. tit. 5. p. 4. & vide Gregor. Lupum gloss. a. l. 19. tit. 8. part. 5. Suarez in l. post rem iudicatam super lege regia: ampliatione 80. §. ubi, l. arcomplades, ff. de regul. Conar. lib. 2. resolut. cap. 15. num. 3. Minibac. lib. 3. quæstion. frequent. cap. 53. num. 9. cum alleg. & Anton. Gomez. l. 40. Taur. num. 13. cum sequent. lib. Duçm. in regul. 240. limit. 7. & quamquam istis locis satis multa dicantur, multique ex antiquioribus allegantur, ad tu in peregrinis partibus quæ pulchrè super quæstione præsentis scribunt Panor. in cap. Raynaldus de test. num. 20. & Rosellus Arrius, elegans inter repetentes auctor in authent. ingressi, C. de sacrosanct. ecclis. num. 10.

D 3

Legi-

H ¶ Legitimaque est debita.] Vide Anton. de Men. in *Lemancipata*, ubi allegatur in presenti, C. de iur. & facti. *ignem* num. 32. & Suarez in *Liquoniam* in prioribus, 7. ampliat. num. 15. vers. ad fundamenta Barboli c. ineffic. test. *Segram* in l. 3. §. fin. de lib. & possib. num. 115. & ibi Didac. Perez. pluribus alleg. & rursus verumque in l. vnum ex famil. §. sed si fundum num. 163. de leg. 2. atque iterum in l. si ex legati causa, num. 110. de verb. oblig. ac rursus Suarez. ubi supra ampliat. 11. num. 11.

I ¶ Pro re alieno ipsius vinculantur.] Adde text. l. 4. tit. 15. p. 2. & ibi Greg. Lup. & copiose de ea re differentes vide Ant. de Menf. in l. vnum ex famil. §. si de falcidia, num. 7. de leg. 2. & Peral. in l. 3. §. qui fideicommissum. 106. cum multis sequentibus de hered. instit. ubi num. 138. ad fin. & num. seq. tractat doctissimus vir cum auctore hic, qualiter deventus hic ad res ipsas maioratus sit subsidarius.

K ¶ Per hoc non prohibetur.] Circa ista vide Roderic. Suarez in l. quoniam in prioribus ampliat. 9. per totam, C. de inoffi. test. & Greg. Lup. gloss. g. in l. 6. tit. 8. part. 6. & Ant. Gomez de success. contra testamentum, num. 25. & de renunciatione legitimæ ac hereditatis paternæ quam filius facit. Vide Conarr. in cap. quamvis pactum, de iur. lib. 6. & per Anton. Gom. in l. 22. Taur. & Tello Fernand. in l. 6. Taur. num. 39. cum sequentibus apud quos copiose scribitur & allegatur.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Res propter nuptias uxori donata, vel in arrhas concessa, sunt in dominio mulieris, sicut dos in dominio viri.
2. Donatio propter nuptias non fit uxori à marito, ut uxori illa re sibi donata possit uti & frui ad libitum, sed ut mulieribus sit optime circa dotem consultum solut. matrim.
3. Bona omnia mariti sunt uxori pro dote tacite obligata.
4. Alienari non possunt à marito res donata propter nuptias, etiam de consensu uxoris.
5. Arrha apud Hispanos idem est, quod donatio propter nuptias.
6. Donatio excedens quingentos solidos, non valet, nisi fuerit insinuata.
7. Res propter nuptias donata, si per maritum alienetur uxore consentiente, vel ab uxore consentiente marito, potest solu. matr. ab uxore venditari.
8. Alienatio rei dotalis à muliere facta, cum consensu mariti, non tenet, nisi tales res consisterent in pondere, numero, vel mensura, vel quando essent rei, quæ seruando formari non possunt: item nisi uxor consentiat hu.
9. Consensus secundus facit valere actum, alibi nullum.
10. Confessio geminata talis exceptionem non numerata premit.
11. Geminata patientia inducit stipulationem.
12. Coniurium bis vel pluries dicens, presumitur dixisse deliberati, & non ex iracundia.
13. Confessio facta calore iracundia non nocet.
14. Confessus unicus mulieris in alienatione rerum propter nuptias sibi donatarum, non sufficit, duplicatus tamen consensus ex interuallo post biennium interueniens bene sufficit. & num. 13 & 21.
15. Iuramentum habet vim secundi consensus.
16. Prescriptio est quadam species alienationis.

17. Alienare potest quis bona restitutioni subiecta, propter necessitatem famæ.

18. Alienatio rerum mariti, quæ tacite vel expressè sunt pro dote hypothecata, non valet, etiam si uxor bis vel pluries renouet, nisi alia bona mariti supersint, ex quibus possit dos solui.

19. Fideiussores de dote restituenda dati, in casu, quo dari possunt, si solvendo sunt, valet renunciatio hypothecæ facta ab uxore, etiam in omnibus bonis viri.

20. Allegatio partis non facit ius.

21. Allegatio partis ubi non impugnatur per Papam, vel per iurisdictionem potest allegari tanquam lex.

V N V M Circa istas donationes propter nuptias, non est omittendum, quod res propter nuptias uxori donatæ, vel in arrhas concessæ, sunt in dominio mulieris; sicut & dos in dominio viri. vt in *authen. de non elig. secund. nubent.* §. fin. collat. 1. & in *authen. de equal. do.* §. illud, collat. 8. & in §. est & aliud, *Instit. de donat.* & in *authen. donationem quoque, C. de iure do.* ubi hoc firmat gloss. fin. quam multum commendauit Albert. de Rosa in rubrica, C. de donat. ante nuptias. ¶ Reperio tamen Bald. in quarta parte suorum consiliorum, consil. 118. incipit, quia si donatio. qui contrarium tenet: dicit enim, quod res donatæ à marito uxori propter nuptias, remanent in possessione mariti, & etiam dominiū apud se retinet: quia ex quo maritus fruatur se sic donata, vt voluit gloss. in d. §. est aliud. ergo & dominiū est apud eum: quia viusfructus dominiū sapit. Instrumentum ergo donationis, in quo dicitur, quod donatio fuit facta: debet intelligi constitutione, non traditione, & designatiue, non traditiue. & ideo soluto matrimonio sufficit marito exceptio: nō enim debet petere, quod intus habet, nec ipse, nec hæredes eius, secundum Bald. ubi supra. ¶ Et hanc opinionem videtur approbare lex regni, 4. part. tit. 11. d. 7. quæ dicit, quod maritus debet tradere uxori possessionem rei donatæ propter nuptias, & ipsa viro dotem: sed utrobique maritus debet esse dominus & potens prædictorum. ¶ Idem tamen Bald. in *authen. siue à me, C. ad Velleian.* videtur concordare has opiniones dicens, quod dominiū rerum donatarum propter nuptias est penes ipsam uxorem: sed statim soluto matrimonio definit esse dominiū rerum donatarum propter nuptias. Intellige tamen, si dos soluarur mulieri: sed quamdiu dos nō soluitur, dominiū non reuertitur ad virum, imo semper durat hypothecaria, secundum Bald. ubi sup. quem refert & sequitur Angel. de Ar. in d. §. est aliud. 2. colum. verb. in eadem. & est ratio secundum eum, quia non tantum propter lucra nuptialia datur donatio propter nuptias, sed etiam pro maiori securitate: vt C. de donat. ante nupt. l. fin. §. facimus, ergo, &c. ¶ Sed quidquid sit, modo possessio & dominiū rerum propter nuptias donatarum, sit penes maritum, modo penes uxorem: vxor non debet uti & frui re sibi propter nuptias donata, sicut maritus vitur re dotali. Vnde licet maritus lucretur fructus dotis:

dotis: vt *l. pro oneribus, de iur. dot. & cap. salubriter infra de vsur.* vxor tamen non lucratur fructus rerum sibi donatarum propter nuptias. ita dixit Goffr. in summa, isto tit. post princip. & Host. in summa, isto tit. §. 2. in princip. pro quibus est glossa ordin. & singul. in d. §. est & aliud, in ver. exequitur, iustit. de donat. quam ibi not. Angelus & Baldus in authent. sue à me, in princip. C. ad Velleian. Ludovic. in singularibus. 545. incip. constante matrimonio. de qua glossa facit solenne festum Andreas Sicul. in c. peruenit, in princ. supra de empt. & vendit. ¶ Et quamuis illa glossa per omnes reputetur singularis, aliqui reputant eam vnicam: ego addo aliam sibi similem, in authent. dos data, in glossa. 1. C. de donat. ante nup. & ibi eam notat Bald. in 1. lectura, similis glossa est in d. authent. de non eligend. secundo habent. §. fin. in ver. percipiat, collat. 1. quam ad hoc multum commendat Bartol. in authent. de equali. don. 1. colum. 8. & dem. Abb. in d. cap. peruenit. 2. colum. fin. supra de empt. & vendit. Et est hoc satis rationabile: nam si vxor haberet fructus rerum sibi propter nuptias donatarum, non diceretur iam maritus precipere dotem ad sustentandum onera matrimonij: cum tantum sibi abesset, quantum sibi adesset. quod esse non debet: vt d. l. pro oneribus, & d. cap. salubriter. & firmat Baldus in d. consil. & talon in l. si fundum, in fin. ff. soluto matrimonio. ¶ Et ex istis apparet, quod ¶ donatio propter nuptias non fit vxori à marito, vt vxor illa re sibi donata possit vti & frui ad libitum: sed principaliter fit, vt mulieribus optimè sit consilium circa dotem soluto matrim. quia de rebus sic donatis satisfiet mulieri, si maritus non habeat alium, & ita dixit glossa in d. §. est & aliud, & in d. authent. de non eligendo secundo habent. §. fin. in verbo percipiat. est bonus textus in l. fin. §. sancimus, C. de donat. ante nuptias. notatur in authent. sue à me, C. ad Velleian. & in d. cap. peruenit, de emptio. & vendit. & ibi Abb. & Ioannes de Imol. in 9. colum. Vnde fortius ius habet mulier in rebus propter nuptias donatis, quàm in aliis bonis mariti. ¶ Nam licet omnia bona ¶ mariti sint tacite obligata vxori pro dote: vt l. assidue, C. qui pot. in pig. habeant. cum similibus: ista tamen donata propter nuptias, specialius & strictius sunt obligata. ¶ Et inde est, quod licet in alienatione alterius rei mariti sufficiat vnicus consensus vxoris, & vxor liberè possit renunciare iuri hypothecarum: vt l. etiam, & authent. sue à me, C. ad Velleian. secus tamen est in alienatione rerum propter ¶ nuptias donatarum: quia etiam de consensu vxoris maritus eas alienare non potest: vt in authent. vt immobilia bona ante nuptias don. collat. 5. & in d. authent. sue à me, cap. peruenit supra de emptio. & vendit. Ioan. de Imol. in cap. cum contingat, de iur. iurand. in repet. in princip. cum quibus concordat lex regni 4 part. tit. 11 lib. 7. & Foro legum lib. 3. tit. 2. l. 4. que addit, quod nec vxor potest

eas alienare cum consensu mariti eo vincente: nec eo mortuo viuentibus filiis: nisi solum quartam partem rerum sibi propter nuptias donatarum. Et in hoc tene menti illam legē, quæ licet loquatur in arthib: illa tamen appellatur ¶ arthas secundum consuetudinem Hispanorum, qui donationem propter nuptias, arthas, appellat. vt 4. part. tit. 11. l. 1. In istis ergo arthib, seu rebus propter nuptias donatis, prohibita est alienatio, vt dicunt iura prædicta: quamuis vxor nullo modo renunciare potest: tamen quia tradunt certam formam in alienandis rebus propter nuptias donatis, & ideo eis renunciari non potest. arg. in l. ius publicum, ff. de pac. & l. nemo potest ff. de leg. 1. tum etiam quia istæ leges sunt prohibitivæ, quibus etiam renunciari non potest: vt voluit illa singul. glossa in l. 1. C. ne fideiussor. do. den. facit quod in simili dicunt doctores de donatione ¶ excedente quingentos solidos, vt non valeat, nisi fuerit infirmata. etiam si legibus de insinuatione loquentibus fuerit ¶ renunciatum. vt voluit Ioannes And. in addit. ad Spec. tit. de infirmam. adit. §. porro, Bartol. & alij in l. sancimus, §. si quis autem, C. de donat. Salyc. in l. quis pro redemptione, cod. tit. licet valeat saltem in quingentis aureis, secundum Ioan. And. in Spē. donat. §. 1. in princip. additionis incipiente, hoc sciis, & Baribolomæum Socinam in leg. si inter virum, ff. de rebus dub. & ibi Lud. Lusitanum, col. 3. & traditur in regula vtile, de reg. iur. lib. 6. Et ratio prædictorum potest esse, quia expedit reipub. ne quis re sua male vtatur: vt tñst. de hi qui sunt sui vel alien. iur. in princip. Sed alienando vxor suas arthas, vel res sibi propter nuptias donatas, seu consentiendo earum alienationi, iam videtur donare, vel renunciare ius, quod in eis habebat: & per consequens illud perdere: vt ff. de donat. l. filiusfam. Ex perditione autem harum rerum, vel iuris quod in eis habet vxor, fortè etiam sequeretur perditio dotis: quod esset contra fauorem publicum, qui vult dotes vxoribus conferuari: vt l. 1. ff. soluto matrim. ergo fieri non potest ista alienatio cum renunciatione dictarum legum. ¶ Que quidem alienatio non confirmatur morte mariti, eo quod ab initio non tenuit. & ex hoc infertur quod etiam soluto ¶ matrimonio, poterit mulier vindicare fundum sibi datum in donationem propter nuptias vel arthas, si alienetur per maritum consentiente vxore, vel per vxorem consentiente marito: sicut de fundo dotali dicimus, quia eius alienatio respectu vxoris à principio est nulla, ideo soluto matrimonio licet fundus ad eum esset reuerſurus, non videtur confirmari: vt l. que ab initio, ff. de regula iur. & in regula, non firmatur, de regula iur. lib. 6. ita dicit not. Salyc. in l. si pradium, §. quest. in fin. C. de iure dot. & sentit ibi Baldus, dum dicit, quod alienatio rei dotalis ¶ facta à muliere, cum consensu mariti, non tenet: quia prohibitio legis Iulie de fundo dotali,

D 4

vendi-

vendicat sibi locum in muliere alienante, sicut in viro. vt ibi per eum. est bona glossa in l. *rubrica*. §. *et cum lex*, C. de rei vxor. aū. quam approbat Bartbol. in l. *cum vir*. ff. de vsucap. de quo latius per Ioan. de Imol. in repetit. cap. cum contingat de iur. iur. and. 17. colum. verb. nunc restat videre quid contra. quem rogo videas. & istud tene, quomuis Cynus in dicit. l. si pradium in fin. contrarium sentiat. Ad hoc vide legem regni, *Foro legum*, lib. in tit. de ius arthas. l. 4. quæ prohibet mulieri alienare arthas etiam soluto matrimonio, nisi in quarta parte, si habeat filios; vnde si alienet in vita, non confirmabitur, nisi in quarta parte illarum. si autem filios non habeat, forsitan cōfirmabitur in totum. quod not. ¶ Illud tamen debet sane intelligi, nisi forte istæ arthæ, vel res propter nuptias donatæ, essent datæ æstimatæ, ea æstimatone, quæ facit emptionem, quæ in dubio præsumitur: vt l. *quoties*. & l. *si inter*, C. de iure don. Nam hoc casu et si fuissent datæ in dotem, potuisset maritus illas alienare: vt l. *plerumque*, ff. de iure dot. & 4. partit. tit. 11. l. 7. quia talis fundus, vel res æstimatæ desinunt esse dotales, & non habent privilegia legis Iulie, de fundo dotali. vt ibi traditur gloss. & Sal. in l. si pradium, de iure doti. Idem videtur dicendum, quando res dotalis, vel donatio propter nuptias, datur æstimata ea æstimatone, quæ non faceret emptionem ad finem, vt videbatur, an res efficeretur deterior per tex. in l. *æstimatio*, ff. soluto matrim. secundum Bartbol. Bald. & Angel. & alios post Iacob de Aretio ibi, quos refert & sequitur Ioan. de Imol. in cap. peruenit prope fin. sup. de empt. & vendit. & ibi Pet. de Anc. quod est valde notandum secundum Ioan. de Imol. quia videtur contrarium prima facie, ex quo æstimatio non fuit facta ad finem emptionis. Et sic videtur remouere res dotales, vel ante nuptias donat. Cogita si hanc opinionem approbauit lex regni prædicta: cum generaliter dixerit, fueras ende si la diere apreciada. nec fecit distinctionem, an illa æstimatio fecerit emptionem, an non: ergo, &c. Quæ tamen opinio procedere posset, & saluari, quando in tali alienatione rei æstimatæ ea æstimatone, quæ non facit emptionem, mulier consentit: nam tunc valeret alienatio, per textum singularem & vnicum secundum Angel. in dicit. l. *æstimatio*. sed non accedente vxoris consensu, non valeret alienatio. Ita concordat opinio Ioan. de Imol. in d. c. cum contingat de iur. iur. in repet. colum. 19. & intellige. Sed finaliter Ioan. de Imol. tenet, quod si æstimatio non fecit emptionem, non valeret alienatio, nisi interueniant ea, quæ sunt necessaria ad alienandum fundum dotalem. Sed pro nunc transeamus cum opinione communi, maximè propter legem regni præallegatam. Cogitandum tamen esset vltius super hoc prædicta tamen intellige, quando maritus erat soluendo: aliis fecus. Istud est dictum autem Bald. in l. *interditi*, ad fin. C. de vsu fruct. quod

pro singulari commendat Franciscus de Crema in suis sing. 19. incipit, *habebis milites*. * Ad hoc tamen facit textus singularis in l. *quoties* in fin. ff. de iure dot. vbi dicitur, satis esse æstimatone dotis seruare maritum indemnem, quasi illud solum operetur, non autem aliis præiudicet vxoti. Sed quod maius præiudicium, quàm si vendantur bona sibi data in dotem, maritus non erat aliis soluendo. Si ergo sunt alia bona, ex quibus vxori possit consuli super dote, istæ res, quæ datæ fuerunt æstimatæ, bene poterunt alienari. Sed caue: quia licet ista vera sint respectu rerum dotalium, quæ marito fuerunt datæ æstimatæ, ea æstimatone, quæ facit emptionem, quia tunc efficiuntur propria ipsius mariti: non tamen illæ videtur in rebus, quas maritus donauit propter nuptias vxori, licet æstimatone, quæ facit emptionem: cum per talem æstimatorem efficiantur propria ipsius vxoris. Vnde non videtur, quod maritus possit illas vendere, vel alienare, sed contra disponit lex regni, 3. part. tit. 11. l. 7. 226. ¶ Idem dicendum est, quando tales res donatæ propter nuptias consistenter in numero, pondere, vel mensura: potest maritus alienare: quia in his rebus, licet dentur pro inæstimatis, dicitur æstimatio fieri à lege. vt dicit gloss. not. in l. *æstimata*, ff. soluto matrim. secundum Sal. in d. l. rei in dotem, & l. regni 4. part. tit. 11. l. 21. Ergo idem à fortiori poterit facere quando essent datæ in arthas, vel donationem propter nupt. ¶ Idem dicerent, quando essent res, quæ seruando seruari non possunt: quia eodem modo maritus possit illas alienare, quomuis essent datæ in dotem, vel in donationem propter nuptias. quia ex quo permittitur tutori vt l. *lex que tutores*, C. de adm. tutor. multo fortius hoc debet permitti marito. Istud est pulchrum dictum Ioan. Fab. in l. *instur*, quibus alien. non licet in princ. subdit, quod imò si talia bona non alienet, in culpa est: vt l. *mulier*, §. *sed etiam*, ver. *sed si cum*, ff. ad Trebel. vbi dicitur, quod si res restitutioni subiectæ perierint ex culpa fideicommissarii, tunc fideicommissarius teneretur restituere. In culpa autem est si non vendidit res, quas vendere debuisset. ¶ Idem dicas, si mulier consentiret alienationi artharum, vel rerum sibi propter nuptias donatarum bis ex intervallo post biennium. Nam iste duplicatus consensus ex intervallo, facit valere dictam alienationem: vt volunt iura prædicta, signanter text. in l. *si mulier*, C. ad Velletan. vbi dicitur, quod mulier post triennium cōsensit, sibi imputet, si quod sepius cogitare poterat, & euitare, non fecit, sed vltro firmavit: videtur enim ex huiusmodi temporis prolixitate non pro aliena obligatione sese obligare, sed pro sua causa aliquod agere: & tam ex secunda cautione sese obnoxiam facere, in quantum hoc fecit: quàm pignus aut intercessionem vtiliter dare. Hoc ibi. Itaq; requiritur secundus consensus post biennium, vt interim mulier potuerit mature

- * maturè cogitare, & sic cautior venire ad secū-
dum consensum: que quidē ratio omnino cel-
sat muliere tacente. Secundus igitur cōsensu
facit valere actum, aliā non valiturum. & po-
test esse ratio, quia qui his aliquid facit, vide-
tur velle, quod contra id nihil possit opponi:
quia vbi secūda intervenit consideratio, ibi
esse præsūmunt plena deliberatio: vt in *amb.*
vi nulli iudic. 3. & hoc verū intencus, in textu & in
glossa que incipit, *in fin. aut. 9.* & notatur in *fin.*
C. si contra iur. vel vti. pub. commendandum est
enim, quod sepe factum est, & notitur acquita-
te vt in *e. non sine sup. de arbit.* & facit textus in
e. alim. in verb. senal. & iterum sup. de rescript. tra-
ditur per Bald. in rub. *C. si quis aliquem testari pro-*
hib. 4. col. ante fin. bene fecit ad hoc text. in l. com-
trahitibus, §. de his. C. de nou. num. pec. vbi confessio
† geminata tollit exceptionem non numerata
pecunie. Itaque qui confitetur, non potest
illam opponere, nisi vellet in se assumere onus
probandi: vt tenet not. Abb. in *e. si cautio in fin.*
ver. sup. de fide iustit. inquit arg. text. & quod ibi
not. Bald. in *l. cum simus, C. de agere. & cens. lib. 11.*
vbi colligit singularis de iur. & canonica, quod vbi non
præiudicat confessio ex defectu præsūptæ
voluntatis, vt in confessione extraiudiciali, si
fuerit geminata, valet. * Idem in verbis enun-
tiationis & per Bari. in *l. cum simus.* & est bo-
nus textus, in *l. 1. C. de plus poti. & de ista doctri-*
na Bart. doctores in multis locis faciunt men-
tionem, commendantes eam pro singulari.
Ite de Ple. in *l. cum simus, 2. col. ver.* & ex illo
textu, Abb. in *d. si cautio in fin. & consil. 84. 4. col.*
in *1. vel. la fin. in §. fuerat. sup. de act. 13. colum.* vbi
multa cumulat de actu geminato. * *Frans. de*
Car. in repetitione l. adiuuando, §. de iure iur. charta
27. 3. col. quem videas. 2. vel. in lib. clausulatum,
charta 5. 6. col. alias in clausula, enumerata verba
confessionis extraiud. ad liber. audum, 7. col. Angidus &
Agas. in tractatu maleficiorum, charta 178. 3. colum.
alias in parte, comparent dicti inquisiti, & in termi-
no defensionis, 1. col. vbi rogo videas de veritate
illius not. dicti Ioan. And. in addit. ad Specul. affo tit.
in rubrica, qui voluit, quod contra confessionem
geminatam non potest opponi exceptio
non numeratae dotis. Videas Felin. in *cap. non-*
nullus, de rescript. 34. colum. ver. salis septimo, vbi
loquitur de rescripto geminato per secundam
iustionem. Adde, quod naturalis obligatio
geminata producit efficaciam obligationum
ad agendum * *l. final. ad l. vel. 1. §. de iuram. ff.*
de constit. pecun. in fin. de act. 5. de constitut. facit
textus notat. in *l. cum offendimus, §. fin. ff. de fide-*
iussor. tutor. vbi patencia † geminata inducit
stipulationem, quem text. multum commen-
dat Do. Car. in *clon. 1. 2. colum. in princip. de pecor.*
† Et propterea ex nudo pacto super eadem re
ex intervallo duplicato oritur actio etiam de
iure iurati: vt late per Alexandrum in *l. 1. §. de iur-*
am. ff. de constitut. pec. in apofl. de quo latius
per Felin. in *cap. 1. 3. colum. supra de pact.* & latissi-
me per lafon. in *§. an personam, 17. colum. in fin.*

de alio. vbi etiam multa cumulat de actu ge-
minato. * quibus addo vnam glossam valde
singularem in *cap. si quis iuratus, 2. quest. 3. quæ-*
ditur, quod dicens † bis vel pluries conui-
cium, non præsūmunt dixisse ex iracundia,
sed deliberatè. illam glossam multum com-
mendauit ad hoc Henricus in *e. statumini, infra de*
maleficiis. vt etiam illa glossa, quod licet aliis
† confessio facta calore iracundie non no-
ceat: vt est illa glossa vulgatissima. *cap. ex iste-*
ria, infra de iuror. gloss. 2. in fin. quam notat ibi
Abbas, si tamen confessio est geminata, bene
præiudicat. vt voluit gloss. fin. in *cap. si quis iur-*
atur. quam ad hoc multum commendat Tynlar.
in *fin. tract. de testim. lib. 2. cap. 6. §. cum in princip.*
† Vnde redundo ad propositum nostrum,
quāuis vnici consensus † mulieris non
sufficiat in alienatione rerum, sibi propter nu-
ptias donatarum: dupliciter tamen consen-
sus ex intervallo interveniens post biennium
bene sufficit. † Idem ego dicerem, si mulier
consentiret alienationi artharum, vel rerum
sibi propter improprios donatarum, cum iura-
mento de non contrahendo: nam tunc
non potuisset mulier contrahere: vt ex pres-
se voluit Host. in *d. cap. peruenit, supra de iuror. &*
reud. & sequitur ibi Ioan. de Imol. in 2. col. in fin.
& Angelus in aut. ben. de equali don. §. illud quicquid
pen. col. in fin. dicens, quod licet de iure quilibet
iuramentum non obliget uxorem in aliena-
tione rei dotalis: vt leg. vnica, §. & cum lex. *C. de*
re ux. actum. secus tamen est de iure canonico:
vt in *e. cum contingat, supra de iuror. and. & in*
cap. licet mulieres, pro. ar. lib. 6. & per consequens
idem citi in donatione propter nuptias se-
cundum eum. Idem tenet Bald. & Salys. in *d.*
aut. ben. fuit me, ad fin. C. ad Velleian. Idem te-
nent doctores legum communiter omnes in
aut. ben. si qua mulier, *ead. tit.* & Canonistæ in
d. e. cum contingat & in d. e. peruenit, & potest esse
ratio, quāuis ipsi non dicat, quia † iuramen-
tum habet vim secundi consensus: vt voluit
glossa singular. in d. e. cum contingat, in ver. seruare de-
bet, ad fin. quæ dicit, quod prohibitio aliena-
tionis rei dotalis non est perpetua: quia si
secundò post biennium consentiat mulier bene
tenet: vt in aut. ben. fuit me, *C. ad Velleian.* vnde
mulier fortius iuramento potest firmare,
quod prius non valebat, & quasi pro secundo
consensu iuramentum habetur. ita dicit illa
gloss. singul. de qua ibi per Ioan. de Imola col. 4.
ver. vbi aduerte, in *reput.* & secundum prædi-
cta debes intelligere dictam legem regum. Fore
leg. lib. 3. tit. 2. l. 4. Nam si interueniat binus
consensus mulieris post biennium, vel vnici
cum iuramento in alienatione artharum, vel
rerum propter nuptias donatarum, valet
alienatio. † Ista tamen non sunt mihi sine
scrupulo, quoniam licet eundem leges huius re-
gni constanter matrimonio est prohibita ar-
tharum alienatio ex legis resistentia, & pro-
hibitione: vt Fore legum lib. 3. tit. 2. l. 4.

Ex tali ergo alienatione facta contra legis resistentiam etiam naturalis obligatio non oritur, nec fideiussor ei accedere potest, nec firmabitur iuramento: ut not. voluit Bartol. in l. vbi lex, ff. de fideiussor. quem omnes sequuntur, vbi tradit doctrinam solennem, quod vbi lex aliquid prohibet fieri sine certa solemnitate, actus taliter factus non valet, quamvis interueniat iuramentum. ¶ Ego tamen certius putarem seculi primam opinionem propter vim iuramenti, quod transgredi nullo modo consulerem.

H ¶ Ex quo etiam potest inferri, quod cum
16 prescriptio sit quidam species alienationis, que constante matrimonio prohibita est, quantum ad arthas, nullo modo potuit incipere durante matrimonio. ar. text. & quod ibi not. in l. quemadmodum, C. de agris. & cons. l. 11. & l. vbi lex, ff. de r. i. cap. plenè per Bartol. in leg. si tuncam. §. dicitur de leg. 1. per Abb. & alios in cap. cum non liceat, supra de prescript. Confirmatur hoc ratione inconcubibili. quoniam ut sup. dixi, ista artha, quæ hodie dantur, succedunt loco donationis propter nuptias. in donatione autem propter nuptias nunquam datur actio vxori, nisi soluto matrimonio: vt l. cum nati sumus, §. illud, C. de prescript. 30. vel 40. annor. & in auth. vt immobili, §. 1. col. 6. & ibi gloss. traditur per Abb. in c. peruenit, de eups. & vendit. & per consequens ab eo tempore incipit currere prescriptio, quod habeo pro indubitato. ¶ Intelligi tamen prædicta, dummodo supersint alia bona mariti, ex quibus possit consuli indemnitas mulieris, non solum tempore contractus, vt aliqui dixerunt, sed etiam tempore quo agit vxor, seu agere potest. d. authen. siue à me, alias fecus: vt not. gloss. Cyn. Bald. & Salic. in authen. mulier. C. ad Velleia. Bart. Ang. & Ioan. de Imol. in l. Maria, §. fundus ff. sol. mar. & sequitur Ang. de Arc. in d. §. est & aliud, in princ. Insuper de donat. dicens hoc esse perpetuo notandum, facit quod not. voluit Bald. in l. interest, ad fin. C. de r. i. ff. de quo supra fecit mentionem. est gloss. not. in authen. vt immobili ante nupt. col. 4. ver. consensum. alia in authen. vt nulli iudic. §. & illud vero prædicandum in verb. mulieris. C. ibi Bart. col. 9. ¶ Quod procedit, nisi maritus esset constitutus in magna necessitate famis. Nam tunc, etiam si non habeat bona, ex quibus possit consuli vxori super dote: poterit istas res donatas vxori propter nuptias alienare, ad sustentandum se, vxorem & filios. Nam cum hoc casu potuisset alienare dotem: iuxta not. in l. vbi adhuc, C. de iure dot. & arg. l. 1. C. de patris, qui filios distra. fortius hoc poterit in arthas, vel rebus propter nuptias à se donatis, quod bene notabis. ¶ Ad cuius confirmationem facit, quod voluit gloss. not. & Bart. in l. quemadmodum, pen. col. C. de agris. & cons. lib. 11. vbi gloss. dixit, quod propter necessitatem famis potest quis alienare bona restitutioni subiecta. arg. d. l. 1. C. de patris, qui filios distra. idem dicit Bart. propter redemptionem, seu conseruationem personæ:

quod est satis notabile, & ego alijs vidi in practica in regali audientia, & sic fuit pronuntiatum. Hoc dictum Bart. refert & sequitur Lason in authen. rei qua, §. col. vers. 11. & latius in 6. col. ver. 6. & vlt. C. communia de legat. & Alex. in l. quantum, §. col. ff. sol. mar. vbi videas, & recte etiam in superioribus. Non est ergo mirandum, si extante magna necessitate, possint dicta bona in arthas data, vel in donatione propter nuptias concessa, alienari: quamvis maritus non habeat alia bona, ex quibus mulieri consulari. ¶ Ex his habes expeditum vnum singularem effectum istius donationis propter nuptias. ¶ Quod autem dixi, valere ¶ alienationem rerum propter nuptias donatarum: si binus muliers accedat consensus ex intervallo post biennium, intellige, quando mariti bona supersint, ex quibus vxori circa dotis solutionem consuli potest: aliis non valet alienatio, etiam si vxor milles consentiat: vt est casus notandus in authen. vt immobili ante nuptias don. §. si quis igitur col. 5. & in authen. siue à me. C. ad Velleia. quæ inde sumitur. Cuius ratio est, ne per hunc modum dotis causa efficiatur deterior. Quod fieri non debet: vt l. de die, cum tribus sequentibus, ff. de pas. don. ex quo dicebat not. Bald. post Nicolaum de Martin. in l. etiam, C. ad Velleia. quem refert & sequitur Alexand. in l. vbi ita donatur, ff. de donat. caus. mort. in epistol. quod vxor, quando dat dotem, non potest pacisci, quod bona mariti non sint obligata pro dote: quia per hunc modum fit deterior dotis conditio, cum potius semper & vbique debeat esse præcipua. Nam & reipublice interest, dotis mulieribus conseruari, cum datas esse feminas, ad sobolem procreandam, replendamque liberis ciuitatem maxime sit necessarium: vt l. 1. ff. sol. mar. latius dico in c. per vestras, in fine ead. in quinto intellectus, ver. sed quamuis iste intellectus. Et quamquam illa iura circa alienationem rerum propter nuptias donatarum disponant, ac propterea aliqui velint hoc esse speciale in illis: æquius tamen & verius est, vt idem sit in ¶ alienationibus aliarum rerum
19 mariti, quæ sunt tacite vel expresse pro dote vxoris hypothecate: vt similiter non valeat alienatio, etiam si mulier viri hypothecæ femel, bis & pluries renunciet, vel earum alienationi consentiat, nisi alia mariti bona remaneant, ex quibus dos vxori solui possit: quia subest eadem ratio, quæ in alienatione rerum propter nuptias donatarum: vt patet ex iam dictis, quod est valde notandum, & quotidie practicabile. Illa est famosa decisio Iacobi de Bellouisi, in prædicta authen. vt immobili ante nupt. don. in fin. quem refert & sequitur ibi solus Bartol. Idem postea tenuit Dyn. in l. si dignus, ff. de his que in fraud. credit. de Iacobo tamen nullam penitus fecit mentionem Dynus refert & sequitur ibi solus Angel. Idem tenet Iacobus de Arc. in l. Maria, in fine, ff. solute matrim. quem simpliciter referunt & sequuntur Bartol. Angelus,
Idem.

Joan. de Imol. Paul. de Cast. & Alexand. Bar. Angel. Salye. & Paulus de Castro in l. iubeamus, C. ad Velleia. Paulus de Castro in l. etiam in fin. cod. tit. Joannes de Imol. in cap. cum contingat, in princip. ff. de iurcirand. in repetit. & in cap. perveni, prope fin. de empt. & vendit. Angel. de Aretio in §. est & aliud, in princip. Instituitur de donatione. Hanc sententiam consulendo secutus est Raphael Fulgofius, consilio 206. incipiente, pro eum de quo queritur habenda plenius veritate, &c. Et subdit Florentinum populum hoc constituisse, per hæc verba: Renuntiationem expressam, vel confessam mulieris in alienandis rebus mariti, sibi pro dote obnoxii, ratam esse, etique nocere: dum tamen per eam non rumpatur ius solidi ipsi mulieri, hoc est, quod præter eas res, in quibus mulier consensum & renuntiationem accommodauerit, alia marito supersint, vt exinde mulieri pro dote possit integrè satisfieri. ¶ Vnde iura præallegata & doctores prænominati se fundant super indemnitate mulieris, circa dotis solutionem. Quamdiu ergo dos est, valet talium rerum alienatio (consentiente vxore) facta, etsi semel tantum consentiat: vt est de mente iurum prædictorum, & volunt doctores præallegati, & Joannes de Imol. in dict. cap. perveni, de empt. & vendit. in finalibus verbis. Sed hoc non est mihi sine scrupulo. Quia textus in authent. vt immobili ante nuptias donent. §. si quis igitur, & in authent. siue à me, C. ad Velleia, duo requiruntur ad hoc, vt talium rerum alienatio vel obligatio valeat, scilicet, quod post biennium secundo profiteatur vel consentiat mulier, & alie res viro supersint, ex quibus consuli ei possit: absque his dicit gloss. id est, nisi hæc duo sunt, scilicet, quod sint alie res, & secundus consensus: vt infra, cod. si mulier. Subdit textus, nec si frequenter consentiat, laedetur. Itaque vtrumque videtur necessarium, sed principalis & efficacius est, quod supersint alia bona mariti, ex quibus mulieri consulari in dotis solutione cogita. Saluari tamen potest opinio Joannis de Imol. & aliorum, quando agitur de alienandis bonis mariti, aliter quam per viam donationis propter nuptias, generaliter hypothecatis, vel obligatis per maritum, vel per legem tacite: vt C. de rei vxor. ad. l. 1. & C. qui pot. in pign. hab. l. assiduus. in his enim valet vxoris renuntiatio iuri hypothecæ, quam habet, & sufficit vnica renuntiatio: vt l. etiam, & l. iubeamus, C. ad Velleian. & de his propriè loquitur Joannes de Imol. Secus tamen est in bonis donatis propter nuptias, vel specialiter obligatis pro dote, in quibus requiritur vnus consensus, & ex intervallo post biennium, & quod sit in bonis mariti, vnde vxori consulari: vt dict. authent. siue à me, & in corpore vnde sumitur. Ita vult gloss. 1. in dict. l. etiam. pro qua facit l. quod autem, §. si vxor. ff. de donat. inter virum & uxorem. Plus ergo valet specialis promissio, & fortior est, quam generalis. facit l. est differentia, quibus ea. pi. 14. contra. Est ergo

cautela, quomodo conficitur instrumentum dotis, in quo obligantur omnia bona mariti, quod specialiter obligetur talis possessio. Et tunc non poterit vxor renuntiare hypothecæ illius rei, nisi supersint alia bona, ex quibus possit sibi satis fieri de dote: vt dict. authent. siue à me. ita dicit Paulus de Castro in dict. l. etiam, in fin. Ex quo inferitur vnum satis notandum, quod si vir dedisset fideiussores de dote restituenda, in casu quo valeret datio: & est Florentia, vbi statutum eam permittit, & in pluribus casibus, quos ego collegi in caput per vestras, infra, cod. in quinto notabili. si fideiussor est soluendo, valet renuntiatio hypothecæ, etiam in omnibus bonis viri, quia remanet vxori consilium contra fideiussorem, cuius fideiussoris bona computantur inter bona viri, quantum ad hoc: vt l. si plures, §. præterea, ff. de fideiussor. ita notanter dicit Paulus de Castro, in dict. l. iubeamus, C. ad Velleian. col. 2. ver. aduerte tamen. & subdit, quod ita semel consuluit Florentia. Quod mihi satis placet, manifesta ratione, quia contra possessores horum bonorum sic alienatorum, agi non potest hypothecaria, quousque prius sit actum tam contra principalem debitorem, quam contra fideiussores, & mandatores, & quousque obligatos, & quousque fuerint exculsi: vt C. de alt. oblig. authent. sed bodie, C. de pign. authent. hoc si debitor, & in corpore vnde sumitur, in authent. de fideiussore. Et ad propositum, est bonus textus, in l. vbi adhuc, C. de iure dot. & sic datur ille ordo à iure: ergo est seruandus. C. de appell. l. 1. ff. de iudic. l. si de vi. C. de rei vindicatione l. ordinarij, C. de interdict. l. incerti. Nam si non posset agi, quousque stant possessores: numquam posset agi cum contra priores non posset agi, quousque stant fideiussores. Vnde ne hoc sequatur, dicendum est, agi posse. ff. si cert. pet. l. final. in princip. vbi probatur hæc ratio, secundum eundem Paulum de Castro, consil. 256. in 2. volum. incipit, ad primum questum. Concluditur ergo, quod dato fideiussore in casibus prædictis: agendum est contra fideiussorem, non contra tertium possessorem: nisi tunc demum discussio principali, & fideiussore, vt ex prædictis satis patet. & hoc tene semper cordi. Datio igitur fideiussoris facit valere alienationem rerum mariti, quæ sunt pro dote vxoris hypothecæ: & renuntiationem hypothecæ, quam in eis habet vxor, vt ex prædictis satis patet. intellige dummodo iuri hypothecæ expressè renuntiet: aliis non videtur renuntiare, sed magis intercedere: licet alienationi semel & pluries consentiat: vt pater in l. vir vxori, §. 1. ff. isto titul. & authent. si qua mulier, C. ad Velleian. & ibi sentit Cyn. in ver. sed aduerte. quem refert & sequitur Paulus de Castro, in l. iubeamus, 2. volum. ver. oppono quod mulier. vnde consulit ei, qui cum marito contrahit: & facit vxorem consentire, quod sit cautus, & faciat apponi in instrumento, quod renuntiavit expresse

expresse iuri hypothecæ: alias consensus nihil operatur. Quod dicit menti tenendum: quia pauci sunt, qui aduertant. hoc idem sentit Ang. ibi, & in *authen. siue a me, in fin. cod. tit. cum dicit, vltimo*. Scilicet, quatenus ista *authen.* dicit, quod vir potest obligare rem donatam propter nuptias: consentiente muliere nisi non est verum de iure nouissimo, etiam si millies consentiret: vt *infra eo. authen. si qua mulier*. Sit ergo multum cautus ille, qui contrahit cum viro, vt non stet contentus consensu mulieris, sed faciat, quod expresse renuntiet quod hypothecæ: vt supra dictum est, sicut in simili dicimus de renuntiatione legitimæ, quæ debet expresse fieri. Vnde generalis renuntiatio non extenditur ad legitimam, vel eius supplementum: vt in l. si quando, §. fin. c. de ineffic. testam. & per Guillelmum, & alios in l. de his, ff. de transact. & similiter in dote dicendum est, cum succedat loco legitimæ, & in ea subit eadem ratio, vt singulariter concludit Paul. de Cast. consil. 131. fin. col. 1. volum. & consil. 235. ad finem incipit, licet ista domina. In hac igitur renuntiatione iuris hypothecæ, quam facit mulier in bonis mariti pro dote hypothecatis: oportet quod expresse fiat. Cui si fideiussor accedat, valebit quidem renuntiatio, rerumque alienatio: adde, quod contra tertium possessorem, in quem bona alienata fuere, agi minime potest per vxorem, hypothecaria actione, nisi tunc demum discusso marito, eiusque fideiussore: nam tunc in eorum defectum deuenietur ad tertium possessorem, vt patet ex dictis. Et mihi satis placet, quoniam certum indubitarumque censet, quod maritus vel fideiussor in hoc casu datus, debet esse soluendo, non solum tempore quo celebratur contractus, hoc est ipsa renuntiatione, vel alienatio, vt quidam dixerunt: sed etiam tempore, quo vxor pro dote agit: vt patet ex prædictis, signanter ex textu in præallegata *auth. vt in immobilis ante nupt.* do. §. si quis igitur, collat. §. & in dict. *authen. siue a me*. quæ iura si bene aduertantur, volunt quod si tempore quo mulier agit, non est in bonis viri, vnde consuli possit mulier non præiudicat ei consensus secundo post biennium practicus: imo etiam si frequenter consenserit: ita tenent Doct. communiter in dict. cap. peruenit, de empt. & venditione. signanter, Do. Cardin. final. col. ver. & nota, quia quo ad casum, idem firmat ibi Abb. in princ. quos sequitur ibi Modernus doct. Anton. de Burg. in princ. ver. pro ratione igitur dubitandi. & confirmat postea in finalibus verbis illius cap. Oportet igitur, quod tam tempore contractus, quam eo tempore, quo agit mulier, sint bona mariti, vel eius fideiussoris, ex quibus dote mulieri soluitur: alioquin in defectum ad res ipsas alienatas recursum habebit. Vnde si tempore, quo mulier renuntiat iuri hypothecæ omnium bonorum venditorum, supererant incalia, quæ sufficiebant ad dote: postea illa perierit: facta discussione in bonis mariti, vel eius fideiussoris, si fideiussore præstitit, ager mulier hypothecaria, contra illorum bonorum possessorem alioquin non esset mu-

lieri super dote plenè consultum: vt patet ex iam dictis, & videtur de mente glossæ in præalleg. cap. peruenit, post medium: cum dicit, quod tantum erat in bonis mariti, quod potuit vxor fibi consulere, scilicet, tempore quo vxor agebat. Et sic intelligendo, intellectus illius text. redditur planus & conformis iuri authenticorum, quorum supra habita est opportuna mentio. Huic sententiæ assentio, tanquam doctibus, & ipsis mulieribus fauenti, quibus velut inermibus, & simplicibus, omnis fauor debetur: iuxta not. in l. si quis, c. qui potius in pign. habet. & in l. maximum, c. de liber. prater. Hæc opinionem sequor, quamvis contrarium tenet Paul. de Cast. in dict. Lindemur, c. ad Velia. 3. col. versic. sed penam, & in allegat. l. Maria. §. fundus solum. 1. versic. aduerte tamen ff. solut. matrim. & And. Sicul. in d. c. peruenit, col. 5. versic. & pondera subtiliter istam gloss. Quorum opinio, vt mihi videtur, laqueum mulieribus parat, & deceptionem tegit: itaque later hamus in esca, dum mulieres ipse putantes tutam habere dote, forte in pecunia consistentem, consentiunt semel & bis, viro alienanti res suas, aliis remanentibus: ex quibus tunc temporis mulieribus consuli potest circa dotis solutione, postea (vt fieri assollet) earum mariti, aut eorum fideiussores ex infortuniis, ludo, vel aliis, omnè substantiam consumunt, nec superest aliquid, ex quo mulieribus satisfiat eo tempore, quo agere possunt: per hunc modum indotatæ remanent, quod est contra mentem iurum prædictorum. Fundamentum præcipuum huius contrariæ opinion. est text. in alleg. cap. peruenit. cum dicit: Ac facit venditionis tempore, vnde sibi præfata mulier consulere potuisset, in viri facultatibus consistebat. q. d. hoc sufficere, quamvis tempore quo agebat mulier, viri facultates deessent. Sed reuera, si rectè ille text. consideretur, hoc non probat: imò contrarium. Illa quidem fuit partis & allegatio, quæ non facit ius: vt notanter vult Ioan. And. in c. dilectus, cl. 3. supra, de proband. qui ad hoc quotidie allegatur: pro quo videas gloss. in verbo facto. in fin. in cap. auditu, supra, de elect. & in cap. 2. in verbo post multum, supra, de his, quæ sunt à prelat. & c. dudum, de dec. glo. 2. & in cap. licet, de coniug. seruo. & in c. per venerabilem, supra, qui filij sunt legitimi. & ibi Abb. ad idem gloss. in c. 2. in ver. non teneri, de dolo & contumacia lib. 6. & in capitul. abbate sanè, in ver. si iudicia, de re iudic. ad l. & gloss. in c. si tibi absenti, de proband. ad lib. & in c. fin. de verum permur. eod. lib. in vers. collatio, & in clem. 2. de iud. in verbo, iura, faciunt ea quæ cumulat Fels. in c. 1. de cons. col. 3. verbo, in autem verba iuris consulti. Et si dixeris, quod licet sit allegatio partis, facit ius, ex quo Papa se fundat super illa: argum. clem. 1. de probat. & tenet Ioan. de Imola in cap. cum apostolicum §. col. ver. in gloss. datur intelligi de his, quæ sunt à prel. vbi dicit, quod à verbis narrationis non colligitur argumentum à contrario sensu c. si Papa, de priu. lib. 6. nisi intentio legis fundetur in verbis narrationis. arg. d. clem. 1. Cum autè in casu d. cap. peruenit. Papa videatur

11

12

se fundare super allegatione partis: nam recitatis allegationibus rei, Papa consulsus, respondet dicens, prædictam emptricem, si vera sunt, quæ præmissis, præscriptis occasionibus super ipsa domo, non debere vterius fatigari, & sic aperte videtur se fundare super allegationibus emptricis mulieris, vel saltem allegationes suas non impugnare. Vbi autem ¶ allegatio partis non impugnatur per Papam vel iuriconsultum, potest allegari tanquam lex, ex quo in lege refertur: vt notanter dicit Ioan. de Imol. in cap. 2. colum. 3. vers. *aduerte tamen*. supra. de consuet. quem refert & sequitur Felin. ibi 6. colum. vers. *secundo limita*. & in c. 1. eod. tit. 8. col. vers. *an autem verba*. Ad illa quidem facilius stat responso: procedant enim, quando vnica fuit partis allegatio, super qua Papa se fundat, vel iuriconsultus, vel saltem eam non reprobatur: tunc enim allegatio illa potest allegari tanquam ius. Secus tamen, quando plura fuerint allegata, ad quæ omnia Papa vel iuriconsultus se remittit in decisione: vt contingit in casu nostro: quia postquam allegationes mulieris recitauit, dixit, Si vera sunt, quæ præmissimus, id est, si vera sunt omnia, quæ mulier allegauit: quia indefinita æquipollet vniuersali, vt per gl. in c. vt circa. de elect. lib. 6. quest. d. nulla illarum allegationum d. per se erat sufficiens ad fundandum ius partis, etiam si probaretur. Si tamen omnia quæ allegantur vera sunt, mulier fouet iustitiam causam. & ita communiter intelligunt doct. illum text. & bene, quia duplex funiculus difficilissimus rumpitur. cap. 1. de reuoca. & pace. Concurrentibus igitur illis tribus, quæ fuerunt per partem ream allegata, scilicet, quod per 30. annos domum, super qua erat contentio, bona fide tituloque iusto possederit: item, quod in communes vias viri & vxoris illius pretium est conuersum: præterea factæ venditionis tempore, vnde sibi præfata mulier consulere potuisset, in viri facultatibus consistebat: valida reputatur illa alienatio, vt super illa amplius emptrix non debeat molestari. Ille videtur mihi proprius intellectus ad illum text. vt singula quæ non prodesse, simul collecta iudicent. & per ista datur notabilis limitatio ad prædicta, vt procedant, nisi simul ista concurrant. Nam tunc satis est, quod à principio, quâdo contractus fuit celebratus, maritus vel eius fideiussor esset aliàs soluendus: licet eo tempore, quo agit mulier, non sit in facultatibus eorum, vnde mulieri consulatur. Quod est bene notandum. vnde non placet suppletio gl. Al. quæ dicit, quod tantum erat in facultatibus mariti, quod poterit sibi consului: nisi dixeris, quod glossa refertur ad tempus, quo vxor agebat: sed n. 6. ad tempus celebrati contractus. Secundo poteris limitare prædicta, vt procedant, nisi forsan in alienatione vel renuntiatione hypothecæ interuenisset iuramentum: nam tunc valet alienatio, vel renuntiatio, etiam si à principio non essent mariti bona sufficientia ad dotis solu-

Palacios Riu.

tionem: & multo fortius, si erant, & postea perierunt. Tanta quippe est iuramenti vis, ex quo potest seruari sine interitu salutis æternæ, quod valet etiam dotis alienatio: vt cap. cum cōtingat, de iur. iurand. & c. licet mulieres, eod. tit. lib. 6. & sic quando mulier totaliter dote priuatur. Multo ergo fortius valet debet alienatio, vel renuntiatio, quam vxor facit cum iuramento, super rebus propter nuptias donatis, vel super alijs rebus mariti pro dote hypothecatis. quamuis tempore contractus, vel quando agit, non sint bona mariti, vel fideiussoris, ex quibus vxori consulatur. Ita notanter voluerunt doc. in prælegatis locis: signanter Ioan. de Imol. in dict. c. cum cōtingat. de iur. iurand. in princ. vers. & prædicta intelligi. & Alexand. de Imol. in d. l. Marcia. §. fundum, ff. solut. matrim. est de mente doct. in athen. si qua mulier. C. ad Velleian. reprobata glossa. ibi, quæ contrarium voluit. Idem volunt alij, de quibus paulo antè feci mentionem, verlic. idem ego dicerem. quamuis non ita expresse loquantur, sicut Ioan. de Imol. & Alexand. hoc tamen credo, verisimilium. Tertio poteris limitare prædicta, quod procedant, nisi maritus propter necessitatis famem subleuandam, suæ vxoris & filiorum res, vxori propter nuptias donatas, vel tacite pro dote hypothecatas, alienasset. Nam tunc valet alienatio, etiam si alia bona non superint, ex quibus super dote vxoris consuli possit, vt supra dictum est.

ADDITIONES.

¶ Adde tu etiam, quod hoc dictum Bald. refert, sequitur, & multum commendat Iason in l. ex conventionem. C. de pac. per quem ibi vide alios tres casus, in quibus æstimatio non facit emptionem: vide latius per copiosum & Modernorum fidum relatorum Ioan. de Nouizan. in sua sjsua nuptialis, fol. 8. col. 2. vbi prædictos casus lat. refert, & alios tres addit.

¶ Aduerte, quod non sine mysterio dicit, ex interual. quia ad hoc, vt actus dicatur geminatus, & vt talis aliquid operetur, requiritur, quod inter vnum & alium actum sit interualum. sentit Bald. in proemio, C. fin. com. ex cuius dicto hanc doctrinam sic generalem scripsit Iason in l. 1. colum. 1. ff. de offic. eius cui est mandat. & in l. qui in conscribendo. finalibus verbis, C. de passu. quem vide, & am repetes positam in meis doct. in magistralibus, in verbo, actus vt dicatur geminatus.

¶ Adde in proposito sing. doctrinam Baldi in l. nec damnoſa, C. de precib. imper. off. vbi voluit, quod principis secunda iussio idem operetur, quod motus proprius. ex quo inferit ibi Iason, quod tunc cessabit omnis exceptio subreptionis, & obreptionis, ac si adesset motus proprius, de quo latius in meis fallentis, in regul. incip. Principis secunda iussio in littera p.

¶ Adde Fel. sequentem hanc doctrinam Bar. in c. de hoc, de sumo. Iason in rub. ff. de ver. oblig. col. 4. idem in §. in persona, col. 9. de action. & in l. 1. c. com.

E lumina,

lunna, & in l. si pacto, quo pacto. secunda column. C. de pac. & in l. 1. §. quest. ff. de questio. & aduerte, quod Felin. in dicto capitulo de hoc. voluit extendere d. doctrinam Bart. in crim. quæ tantum in civilibus loquitur, de quo vide in meū fallentiu, in litera c. in regula, confessio de crimine, in 3. fallentia. vide quæ posui in additione mea supra posita.

* Adde Hippo. qui ponit vltra 24. effectus geminationis, in l. prima, §. questionis, 1. columna 2. & sequen. ff. de questio. vide in materia remissuè per 15. lineas per Curt. in tractat. de nobilitate, folio 1. conf. 1. in princ.

* Adde hoc not. Bal. & Ang. vt refert Iason in rubr. ff. de verbor. obligatio. columna quarta, & refert Hippol. in l. 1. §. quest. col. pen.

* Adde no. per Iason. in l. si pacto quo pacto. columna secunda, per totam, C. de pact. & in l. si veritas, C. de fideicommissi. & in rubr. ff. de verborum obligatio. 4. col.

IOAN. BERNAR.

A Sicur dos est. In quibus dos, & donatio propter nuptias, differant vel conueniant, vid. per Castillo, l. 50. Tau. num. 9. & Ant. Gem. ibi n. 10. & sequi. vbi circa fin. notatur vnum quod ex facto verum est, hanc scil. donationem propter nuptias hodie apud Hispanos non esse in usu, & loco ipsius successisse, dotalia instrumenta, quibus mariti ad restitutionem dotis obligant omnia bona ex gl. ordin. in auth. de equalit. dotis, C. de pact. conuenit super dote, vide autorem, infra, §. 21. in princ.

B Secus tamen est in alienatione. Circa omnia quæ isto §. profecquitur author de dotis & donationis propter nuptias alienatione per vxorem & maritum, vnicuique vel duplici consensu, & de renuntiatione ac iuramento eiusdem interposito, estimatione tacita vel expressa aut nulla prioris interueniente, atque de alijs multis eiusdem materie questionibus, vide omnium quos ego viderim copiosissime scribentem & allegantem Riminald. citato inter ceteros auctores nostro, inquit quibus alienari licet, vel non, in princip. per plures quam triginta columna & multa per Tiraquel. in communi. atque, frustratim scribentes circa superiora, aut aliqua ex eis: vide de Contrariis in capitulo quævis pactum part. 2. §. 1. n. 10. & Anton. Gom. l. 52. Tau. Bernat. Diaz. reg. 217. & adde si velis Matth. de Afflic. decis. 313. & Francis. Mart. decis. 427. & Conar. 28. pract. quest.

C Illæ appellantur arthæ secundum consuetudinem Hispanorum. Adde quos supra adiunxi, in 2. versic. huius Regni, num. 1.

D Quibus renuntiari non potest. Adde plures allegantem Baerium de dotis in capitulo decimo num. 50. & copiosius Tiraquel. in l. si vnuquam, in prefatione, num. 139. C. de reuoc. donat.

E Fuit renuntiatum. Adde Anton. Gom. de donatione, num. 7. & Decium singul. in conf. 432. incipit cum sit quod Almerium. & optimo examine multorumque allegatione scribentem Hippol. Riminald. in §. 1. inquit de donat. num. 138. cum multis

sequent. vbi etiam traditur quid iuris si insinuationis renuntiatio curata sit, in qua etiam questione Tiraquel. more suo vitur prodigiosa quadam allegatione doctorum, in l. si vnuquam in prefatione, num. 138. & rursus num. 139. cum seq. C. de reuoc. donat. & Mincha. parte 1. lib. 3. §. 29. nu. 18.

Non confirmatur morte mariti. Illa propositio videtur controuersa inter doctores, ex pluribus vtrique relatis per Baerium de dotibus, c. 11. num. 73. & num. 74.

De actu geminato. Non sunt contemnenda quæ de effectu geminationis traduntur per auctorem in præfati, circa quæ dicuntur aliqua frustratim, per Felin. in capitulo, de hoc de simo. Iason rubr. de verb. oblig. Didac. Perez. in l. 9. tit. 1. lib. 1. ordin. Segur. l. filius dum in ciuitate est, nu. 14. cum sequen. & ibi Didac. Perez. ff. de verbor. oblig. gregatim vero multa de geminatione habes, per Hippol. in l. 1. §. questionis, de quest. & in vulgari tractat. Corseri de verbis geminatis, & Tiraquel. in l. si vnuquam de reuoc. donat. C. in verb. reuocatur, nu. 45. cum seq. & nouissime Mincha. vir doctissimus, eruditissime præstantissimus, lectione exercitissimus multa congestit, de successio areat. & progress. parte 1. lib. 1. §. 3. n. 13. cum multis sequen. & Euerardum in suo centiloquio, c. 91. & plenè pluribus citatis Mexia in l. Tolet. par. 1. fundamento 4.

Ex quo etiam potest inferri. De præfatione artharum donationis propter nuptias, dotis & paraphernalium, lege & adiunge simul Albat. in c. ex transmissa n. 9. de præscript. & Gregor. glo. 2. l. 8. tit. 29. par. 3. & rursus gl. dist. col. 2. l. 1. tit. 11. par. 4. Suarez, in l. 1. titulo de las arras, lib. 3. fori, vers. sed pone questionem, & rursus, l. 3. tit. de las arras, cod. lib. vers. quero vltimo mulieri, & Conar. in c. quævis pactum, 2. parte, §. 1. nu. 9. de pactis in 6. & lib. 1. resolut. c. 8. num. fin. Castillo, num. 38. & Cifuentes n. fin. in l. 55. Tauri. Ad hæc si scire velis vtrum parapherna bona sine iuramento vxoris possint alienari, videas Conar. dist. §. 1. num. 9. & nunquid in istis, donatione propter nuptias siue arthas, detur mulieribus hypotheca contra bona mariticum privilegio & iure prælationis, vide eundem Conar. dist. §. 1. n. 9. & rursus, lib. 1. resolut. cap. 7. in princ. & Ant. Gomez. l. 52. Tauri n. 41. & Greg. gloss. d. in l. 17. tit. 11. par. 4. & quod dicam inferius super text. in proemial. §. 3. ad fin. vbi habes singularem casum quo dotalia præfationibus.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S V M M A R I V M.

1. Pactum factum inter coniuges de dote lucranda, extenditur in fauorem mulieris ad donationem propter nuptias.

HABET & alium secundum effectum: §. XV. quia pactum, quod fit inter coniuges de lucranda dote, extenditur in fauorem mulieris ad donationem propter nuptias. Vnde si ex pacto vir lucratur dote præmortua vxore: eodem modo vxor lucrabitur donationem propter nuptias præmortuo viro. ita dicit text. in

c. si

c. si. infra co. & in aurb. equalitas, C. de pact. conuen. super do. ¶ Intellige, quando donatio propter nupt. à principio fuit constituta: alias secus. Vnde si matrimonio dissoluto petat mulier, vt donatio sibi constituitur ad hoc, vt ipsa tantum lucratur de donatione, quantum vir debebat lucrari de dote, si mulier in matrimonio decessisset, ex pacto de dote lucranda, non esset audienda. & imputet sibi mulier, quia hoc constante matrimonio fieri non petijt: ita dicit gloss. not. in aurb. dñi dñi. in verbo exalio. C. de donat. ante nupt. quam gloss. ad hoc multum commendat Angel. in aurb. de aqua. do. §. aliud quod penul. colum. col. 8. idem tenet Hostiensis in sum. tit. de donat. propter nupt. §. qua aliter repetitur, & Ioan. Andr. in addit. ad Specula. ista tit. §. in hoc titulo 2. vel. in additione, que incipit, vide quod ibi not.

ADDITIONES.

¶ Adde Anton. Gomez l. 5. Tauri. num. 10. rescripto, sexto conueniens. vbi refert opinionem nostri auctoris cõmuniter à doctõribus teneri. DOCT. IOAN. BARAHONA.

§. XIX. HABET alium & tertium effectum: quia si vt vergente ad inopiam marito, potest vxor à creditoribus mariti dotem vindicare: sic etiam donationem propter nupt. quia debet deservire oneribus matrimonij. ita dicit text. ille sing. in lybi ad huc, C. de iure dot. & traditur in c. ex literis, supra de pig. & in cap. per vestras, infra eodem. & ibi Deo dante dicemus.

SVMME RERV M.

- 1 Adultera perdit verba, item ius, quod habet in bonis quasitõ constant matrimonij: etiam si solum sit sponsa de presenti.
- 2 Paria delicta, multa compensatiõ tolluntur.
- 3 Adultery varijque compensatiõ quando fiat.
- 4 Verberati occurrer vxorem, que ab hoc fugit ab eo, si committit adulterium, maritus non poterit eam accusare.
- 5 Vassallus, qui à domini viriliter & tyrannice traditur, potest impudè demittere eum, & idem in celibus.
- 6 Thorus coniugal per maritum non violatur, sed per uxorem sic.

§. XX. HABET alium & quartum effectum: quia si sicut vir lucratur dotem: propter adulterium vxoris: vt l. cum mulier. ff. solut. matrim. & in aurb. vt liana & aua, §. si de adulterio, col. 8. & c. plerumque, infra co. Quod intelligi non solum de dote tradita, sed etiam de promissa: vt est text. no. & ibi Bald. in l. si mulier. ff. de cond. institut. per quam lita tenet Benzelinus in dict. cap. plerumque infra co. in prim. ap. & latius in cap. si. in fine tit. Gloss. Bar. Paul. & alij in Liabemus, C. de sacrosancti. ecclesie. De iure tamen regni ipsa cum adultero debent poni in manibus mariti, vt ex eorum personis & rebus faciat quod sibi placuerit: vt Ferro legem, lib. 4. tit. 7. l. 1. Insuper vxor à adultera perdit auras, quas sibi dedit maritus, si marito placuerit: vt Ferro legem lib. 3. tit. 1. si perdit etiam ius, quod habet in bonis acquisitis,

Palacios Ruy.

constante matrimonio: vt disposuit Rex Henricus in Nicua. Idem est de sponsa de presenti, per l. nihil interest, ff. rerum amotarum. secundum Bald. in c. accedens, de procur. de quo meminit Benzelinus in d. cap. plerumque. qui allegat Paul. in l. an in patrem. ff. quod cum sal. tut. & in l. de dissolutione, ff. solut. mat. Ant. & Abb. in cap. discretionem, supra de eo qui cogn. consan. vxor sua. hoc de sponsa de presenti est hodie approbatum per legem Regni, quam fecit Rex Alphonsus in Alcalá, de qua materia latissime per Modernos in tra. l. 5. tit. 9. lib. 3. Sicut etiam vxor lucratur donationem propter nuptias propter adulterium viri: vt est text. no. in d. §. si de adulterio. & in l. supra vt lit. non contestata, & ibi l. 1. Abb. & alij in princip. & videas text. cum gloss. in c. Christiana relig. 32. quæst. 5. & ibi doctores. ¶ Intellige tamè, si non habeat filios, vt in dictis iuribus: quia aliis ad filios pertinere debet dos, vel donatio propter nupt. vt ibi dicitur. Intellige, non solum quando sunt filij eiusdem matrimonij, sed etiam si essent filij primi matrimonij, nam tunc eodem modo ipsis debet applicari dos matris adulterium committentis, vt voluit not. Bald. in l. hæc editi, in 2. colum. in vers. sed pone, si nuptia nupti Titio. de quo dicto exclamat Florianus in sua prima disputatione, que incipit, mulier primò viduata consortem, §. colum. vers. 2. premitte, & Franciscus de Crema in suo singul. §. incipit, statuto censetur, reputans hoc dictum aureum, quod secundum eum potest optima ratione comprobari: quia quod quis non faceret paciscendo, vel aliter alienando, non potest committere delictum, vt alienetur, l. imperator, ff. de fideicommiss. l. libert. & per hoc dicit, quod pluries defensus vir filios primi matrimonij. Item intelligi, nisi vterque, scilicet maritus & vxor commiserit adulterij, nam tunc ¶ paria delicta mutua compensatiõ tolluntur: vt in cap. pe. & vlt. infra de adul. & ibi no. per omnes doctores, & l. vno atque vxore. ff. solut. matr. & l. si ambo, ff. de compens. ¶ quod procedit, quando vxor accusata de adulterio, ante litem contestatam opposuit marito simile adulterium: quia tunc non potest illam accusare: vt legi, si vxor, §. index, ff. de adulter. & l. ita nobis pudor, C. eo & 6. part. 17. l. 9. & ferro leg. lib. 4. tit. 7. l. 4. & est ratio, quia ista exceptio est dilatoria, non peremptoria: & ideo debet opponi ante litem contestat. vt l. si maritus, §. pre- scriptiones, ff. de adul. & c. pastoralis, supra de except. Intelligo tamen hoc, quando agitur ciuili- ter propter nuptias. Nam cum tunc possit vxor virum accusare, vt vir perdat donationem propter nuptias: vt l. consensu, §. primu, C. de repu. & in aurb. de nupt. §. si singul. secundum col. 4. quæ iura sic debent intelligi, secundum Salic. in l. 1. C. de adulter. Multo ergo fortius admittetur vxor de adulterio ciuili ter accusata, vt perdat dotem, opponere contra maritum exceptionem adul- terij ipsius mariti, vt ipse perdat donationem propter nuptias, vel saltem fiat compensatio

E 2 deli-

delictorum. & ita in contingentia consuluit Paul. de Castr. *consil.* 128. incipit, *hec mulier*. dicens, quod si vir tenebat concubinas, & mulier commisit adulterium, non debet mulier perdere dotem suam: quia ista crimina paria tolluntur compensatione mutua. de qua decisione exclamat Angel. in *tractatu malefactorum*, in parte, *non me habi adulterato* 11. *column. versicul.* addit tamen Paulus. *

* B ¶ Idem est, quando maritus acriter verberasset uxorem, & ob hoc vxor fugit ab eo & t commisit adulterium: non poterit maritus eam accusare, vt dotem perdat propter adulterium. ita consuluit Anchor. *consil.* 409. incipiente in *Christi*, & probata tanti viri sententia. de quo facit magnum festum Angel. in *dist. loco*, in 9. *col.* ad quod bene facit text. in *auth. vt si mar.* & *auis*, §. quia verò plurimas, *vers. si ergo*, *collat.* 8. ad idem est bonus text. in *c. literas*, de *restitutio. sponsi*. vbi licitum est vxori recedere à viro male eam tractante, & seueriter: nec tenetur ad eum redire, nisi præstita cautione sufficienti de eius indemnitate. Ad idem text. in *auth. vt cum de app. cogn.* §. quia vero, *collat.* 8. & facit in arg. l. si conuerit, ff. pro socio. & tenet Lucas de Penna in l. si coloni. C. de agri. & *consil.* lib. 11. in 11. *quest.* in 1 vasallo, qui à domino crudeliter & tyrannice tractatur quia potest impune dimittere talem dominum. Idem est de colonis, qui tenentur colere fundum, quia non tenentur ibi stare, si dominus eos verberet. vt est text. & ibi notat Barrol. in l. cum satis, C. de agri. & *consil.* lib. 11. Ad idem est text. in l. i. C. in quibus colon. & *consil.* co. lib. Quod est bene notandum contra dominos temporales, & barones, tenere volentes vasallos sub iugo perpetuo seruitutis, ipsos nequiter & crudeliter tractando: qui si recedant ad alias liberas ciuitates, illos vendicant, vt ad propria redeant, quia si propter in iustitiam & seueritatem dominorum recesserunt redire nō compelluntur. quod tene menti. ita dicit Paris de Puteo, in *tract. de syndicato*, fol. 4. *column.* 2. Idem disponit lex regni, quam statuit Vallisolet rex Alfonso. & istud teneas, quicquid dixerit Ludovic. *consil.* 99 in principio. de quo late per Franc. de Malpartida, in *sua elegantia repetitione*, c. *suscepit*, de integ. *ress.* Vxor ergo, quæ à viro verberatur, potest ab eo diuertere: quia ipse præstat causam adulterio ab vxore postea commissio, non poterit eam accusare, vt perdat dotem: prout dicebat Anchor. in *disto consilio*. ¶ Quando igitur ciuilitur agitur super adulterio, ad patia iudicantur maritus & vxor: sed non respectu accusationis criminalis: quia vir accusat uxorem, sed non e contra: d. l. i. C. de adulter. Et est ratio secundum doct. ibi, quia per uxorem fit iniuria viro, non e contra: quoniam per maritum non potest violari thorus, sed per vxorem sic. Et ita forte debet intelligi lex Regni, quam in Alcala rex Alfonso promulgauit, era M.CCCCLXXXVI. Et super hoc amplius nō insisto: quia lis est sub iudice, in qua forte ego cum alijs futurus sum iudex. Et per ista sum

expeditus de effecta, seu commodo, quod asseruit mulieribus donationes propter nuptias. Sint ergo cautæ, vt faciant sibi huius donationes.

ADDITIONES.

¶ Adde *Deciam* in l. *semper* in *contrahibus*, ff. de *regul. iur.* vbi vide addition. & vide Hippolytum singular. 234. incipiente *paria delicta*.

IOAN. BERNAR.

¶ Propter adulterium vxoris. ¶ Adde *Tauri-* *flus*, leg. 80. *Taur.* cum *duob. sequent.* & *Aniles* in *proam. vers.* l. nu. 45. & sequent. & *Arius* in l. 6. *Tauri. num.* 191. & *Conar. de sponsal. parte* 2. c. 7. §. 6. & rursus ibidem *parte* 2. c. 1. *num.* 8. penes quos reperies examen, & prosecutionem eorum, quæ per authorem traduntur in presenti. Quid autem iuris factu per viduū adulterio, post mortem mariti, vide authorem infra §. 67. & §. fin. vbi plures adiunxi.

¶ Quando maritus acriter. ¶ Adde *Tiraquell.* in *Connubial. part.* 1. *glos.* 1. *num.* 24. & *Conar. de sponsal. part.* 2. c. 7. §. 5. *num.* 2.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVMMÆ RERV. XII

1. Docteri dicenti consuetudinem esse creditur.
2. Per domesticos probantur, quæ domi fiunt, & non per extraneos: & quæ fiunt in collegiis, probantur per scholares collegii.
3. Testificari an & quando possit forensis de consuetudine ciuitatis.
4. Alere filios, & dotare filias, & præstare donationem facere propter nuptias, tenetur pater, etiam indur, vel Saracenus.
5. Dotare filiam non tenetur mater, nisi filia esset catholica, & mater heretica.
6. Pater patrii sunt obligata pro dote, quando filiam familiam recepit dote de voluntate & parabola patris.
7. Pater tenetur se obligare pro dote tradita filio, nec valeat protestatio ipsius patris, quæ tunc tantum conueniet.
8. Pater si sit mente captus, an obligetur pro dote filij confirmanda.
9. Pater regulariter tenetur pro filio assumendo officium publicum.
10. Minor 25. annis non potest esse decuria, nec admittitur ad honores publicos.
11. Pater licet consentiat matrimonio filij emancipati, & de eius consensu recipiat dote, an sit per hoc obligatus dote confirmare filio reposita, & in m. 17.
12. Maiorem se esse in contractu iuramentum, debet in iudicio, quod inde sequitur, iurare repositum, & debet per se tanquam mater litigare, & non cum curatore.
13. Contrahens eam maritum, qualiter consulari filia debeat.
14. Affertur fraudulencia datur remedium.
15. Debitor, qui tempore debiti offerens se idcirco, etiam non esset solvendo, fraudauit creditorem ad contrahendum suum, potest à creditore capi, dato quod creditorem suum non deteriorauit.
16. Alio quid infra non datur, nisi filio in potestate constituto.
17. Pater ubi non capitur consentiens, nec se obligare.

Hodie tamen de consuetudine non fit §. XXI. Huiusmodi donationes propter nuptias: vt dicit *glos.* in *auth. equalitas*, C. de *pañ. conuen. su- per*

per dote. Sed illud procedit, ubi consuetudo est inuoluntate obseruata per tantum tempus, cuius contrarij memoria non existit: quod esset legitime prescripta. In alijs autem locis obseruabitur ius commune. ita dicit Bald. in *authen. de data. C. de donat. antenup. & Abb. in c. final. infra eod. fin. col. & satis mihi placet. Quia licet gloss. prædicta dixerit, quod de consuetudine non sunt istæ donationes: & tamen doctor illustri dicenti fori consuetudinem debet credi, & eius dicto stari: ut tradit Bar. in l. de quibus, 15. col. ff. de leg. in repeti. quamuis ad hoc corrupte allegetur gloss. in l. dos à patre, C. sol. matrim. debet tamen intelligi de consuetudine illius fori, seu curiæ, ubi doctor versatur: quia sibi creditur, tanquam perito: non tamen creditur ei de vna consuetudine extranei fori, quia non presumitur scuisse consuetudines aliarum curiarum, quia presumitur eas ignorare, quia sunt facti, & in facto consistunt: & princeps etiam, quia est dominus sui principatus, illas presumitur ignorare: ut in c. 1. de consuet. lib. 6. quilibet enim ciuitas abundat suo sensu. 86. dist. vltimam. & quilibet populus habet suam obseruantiam, & suos mores: ut l. omnes populi ff. de inst. & in. Et propterea consuetudo non extenditur ad alias personas, quam in quibus est quid actum: ut c. omnia 12. dist. catholicam, 31. dist. in fi. Vnde non præiudicat iuribus singularium personarum, nisi his, qui tacite vel expresse consenserunt. Innoc. in c. 1. de consue. & sequitur Angel. consil. 97. & in l. venditor, §. si constat, ff. communia predi. de quo etiam per Innoc. in c. dilecto de offi. arch. in glo. magna. & in c. dilecto, de capel. mona. per Ci. in l. 1. in fi. C. de emen. lib. per Bar. in l. 1. §. ex hoc iure, ff. de iur. actus, priu. & in l. 1. C. que sit long. consue. & in d. l. de quibus, glo. in c. cum contingat, de deci. Et ob hoc dicebat idem Bar. in d. l. de quibus, in repeti. 16. eolum. ver. 2. probatur, quod si dubitatur de consuetudine, iudex vocabit ad se aduocatos, & procuratores palatii, & explorabit de consuetudine: non autem extraneos aliarum prouinciarum: quia quæ tamen domi sunt, probantur: per domesticos illius domus, & non per extraneos. l. consensu, C. de repa. & quæ sunt in collegio, probantur per illos de collegio: ut c. veniens, de testis. Imò plus dicebat Bar. in d. l. de quibus, in repeti. 17. col. quod ad hoc, ut t forensis possit deponere, & testificari de aliqua consuetudine ciuitatis: requiritur, quod ipse forensis tantam molem contraxerit in illa ciuitate quod venilimiliter deberet scire. ar. l. 2. C. ubi de cri. agi oportet. Vnde ad propositum Accursij glossatur, qui dicit has donationes propter nuptias non fieri de consuetudine: debet intelligi in partibus, ubi Accur. debebat, non autem generaliter in omnibus prouincijs. Vnde rectè dixerunt Bar. & Abb. Vnum tamen non omitto, quod in locis, in quibus tales donationes fieri non consueuerunt: quanquam vitæ eas facere non teneatur, ut supra dictum est: tenebitur tamen obligare se, & bona sua (si habet) pro dote con-*

seruanda & restituenda. Si autem vir non habeat bona eius, pater tenetur obligare se, & bona sua, pro consuenda & restituenda dote nurus in casu restitutionis dotis: ita tenet Dyn. in l. si cum dotem, §. transgrediamur, ff. sol. mat. quem sequuntur ibi Bar. Ioan. de Imo. Paul. & alij. Et idem Paul. consil. 177. incipit, proponitur in facto. & Angel. de Are. in §. fuerat. In fin. de actio. ver. quero an pater. charta 22. moventur ipsi, quia sicut maritus tenetur ad huiusmodi donationes propter nuptias, ita & pater mariti: ut l. fin. C. de de. promi. Nam sicut naturalis ratio pater tenetur dotare filium ut l. liberi, ff. de ritu nuptia. par ratione tenetur pro filio facere donationem propter nup. in locis in quibus tales donationes fieri consueuerunt. In alijs autem locis, in quibus non consueuerunt fieri, tenebitur bona sua obligare pro dote nurus consuenda & restituenda. Nec est de hoc mirandum: nam sicut pater tenetur obligare bona sua fauore tutelæ per filium administrandæ, ut l. fin. ff. de suspectis tutor. multo fortius tenebitur fauore matrimonij contrahendi. Et procedit hoc non solum in patre fideli: sed etiam in patre Iudæo vel Saraceno. nam isti tenentur alere filios, & filias dotare, & pro filiis donationem propter nuptias facere: ut est textus notabilis in l. cognouimus, C. de here. quem ad hoc multum commendat Ang. de Are. in d. §. fuerat ante. In fin. de actio. reputans hoc multum notandum: qui dicit se habuisse de facto, & sequitur ibi t. §. 6. col. ver. aduerte tamen, qui addit pro hoc gl. singul. amplius volentem in l. mater, C. de iure dot. Nam licet regulariter mater non teneatur dotare filiam, 7 quia non est officium maternum filias dotare: ut ibi est text. & in l. fin. eod. tit. tamen si mater esset hæretica, & filia catholica: ut dicit illa gloss. quod mater tenetur eam dotare: * quamuis alijs non sit eius officium. & idè dicit ibi Bald. esse in matre Iudææ, quod si filia efficitur Christiana, mater tenetur eam dotare. Idem dicit lex Regi, 4. parit. titul. 2. l. 9. in princip. de quo latius per Cy. in d. l. mater. & in *auth. gazaros, C. de heretic. & specul. titul. qui filij sunt legitim. §. 1. ver. quid si pater. &c.* His ergo casibus, quibus pater & mater Iudæi, vel infideles tenentur dotare filios Christianos, tenentur etiam constituere donationem propter nupt. filijs volentibus matrimonium contrahere: ut ex prædictis apparet. & tenet Bald. in *auth. res qua. in fi. C. communia de legat. dicens*, quod si legitima non sufficit filiis Iudæorum ad dotem, vel donationem propter nupt. possunt filij diminuerere fideicommissum pro modo personarum honestam condignum. Et ad inducendam istam obligationem, non est necessarium, quod interueniat obligatio expressa. sed satis est, quod pater simpliciter consentiat in contractu matrimonij filij: quoniam ex isto consensu pater remanet obligatus in solidum pro dote consuenda, & restituenda: ut probatur in dict. l. si cum dotem, §. transgrediamur, ff. sol. mat.

ff. solut. matrim. vbi hoc tenet Bart. Bald. Angel. Ioan. de Imol. Rapha. Paul. de Casti. & Alex. & communiter omnes. tenent etiam Bart. & Bald. in l. 1. C. de decuri. lib. 10. de quo per Cyn. & Bald. in l. 1. C. quod cum eo. Idem tenet Angel. de Arer. in d. §. fuerat ante. charta 22. in fin. vers. quero an eo ipso. & facit gloss. in l. si filius. C. qui poti. in pign. l. 4. in gloss. magna. in ver. item quero an privilegia. tenet etiam Speculator tit. de dote post diuortium restit. §. formatio. 3. colum. ver. quid si filius. vbi dicit, quod si filiusfamil. recepit dotem de voluntate & parabola patris, bona patris sunt obligata pro dote, vt §. transgrediamur. & Lyrica. §. & vt plenius, C. de rei vxor. ad. & facit text. in l. si filius, ff. de iur. & in l. fin. ff. de susp. iur. & in l. si inter §. amperator. ff. de excusat. tutor. Amplius hoc etiam si pater simpliciter consentiens matrimonio filij, consentiret cum profectione, quod nolebat bona sua esse obligata pro dote tradita filio: nam non obstante tali profectione, erunt obligata, & poterit mulier agere hypothecaria ad bona ipsius soceri: quemadmodum bona ipsius filij erunt tacite obligata pro ipsa dote, non obstante quacunque profectione ab eo facta, quod non vult bona sua esse obligata. Istud est nouum, & singulare dictum Lasonis in dict. §. fuerat ante, 35. col. quia ab his, ad quos tenetur de necessitate, profectione nihil reuelat protestantem, nisi etiam interueniat consensus illius, contra quem fit profectione. & hoc quando obligatio esset iam contracta, & sic esset de preterito: secus si de futuro, in Lamentia. & ibi gloss. not. Bart. & alij Moderni. C. de nego. gest. & est theoricus Bartol. in l. non solum, §. morte. ff. de ope. no. in 7. col. vers. sed quero, an etiam patri consensus requiratur, idem Bart. in l. final. §. item si praedixerit, ff. non can. sta. Bal. Angel. & alij Moderni. in l. pacta nouissima, C. de pact. dolo. nostri in c. cum M. supra. de consil. 7.

¶ Et ita cum pater §. teneatur se obligare pro dote tradita filio, vt supra dictum est: ergo profectione ipsius patris, quae contrarium contineret, nihil debet operari, & nihil prodest patri, maxime cum hoc sit a iure determinatum, quod pater teneatur se obligare pro filio, pro conseruanda & restituenda dote nurus filio tradita: vt supra dixi. Profectione ergo in contrarium nihil debet operari, nec releuare protestantem: vt dicit Bart. post gloss. in d. Lamentia & in d. l. non solū, §. morte. 11. col. vers. circa quintum, & in l. Nescimus Apollinaris Iulio Paulo in l. no. & ibi Ang. ff. de negot. gest. & hoc dictum Lasonis alibi non legi. tene illud menti pro ampliatione praedictorum. Si tamen pater non habet velle, nec nolle, ad consentiendum matrimonio filij: puta quia erat furiosus, vel mente captus: tunc perinde est, ac si se obligasset. ita tenet expresse Paul. de Casti. in d. §. transgrediamur, in fi. motus argum. text. & in l. si finita. §. eleganter, ff. de dam. infer. & in l. 2. C. de emi. & refert se ita dixisse in contingencia facti. quod dictum videtur satis rationabile. pro quo bene facit text. & quod ibi not. Bart. in l. 2. §. ff. solut. matrim. Sed non placet

Alexandro in dict. §. transgrediamur in 4. colum. vers. iuxta praedicta. Imò dicit, quod plurimum errauit Paul. quia licet pater §. sit mente captus, non tamen obligatur, nisi filius, vel filia, vel alius eius nomine petat dari curatorem socero, seu patri mente capto, qui se obliget pro dote: per l. 1. & Lamentia eam, C. qui pe. tuto. quae ratio cessat in dict. §. eleganter. nec aliquid facit l. 2. secundum verum intellectum. Itaque semper requiritur consensus patris in matrimonio filij, vel alterius eius nomine, quando est furiosus, vel mente captus. Praedicta sunt plana, quando matrimonium per filium contractum fuit validum. secus si esset nullum propter consanguinitatem, vel affinitatem, vel aliud iustum impedimentum. nam tunc etiam si pater consentiat, vel alius pro eo, non erit pater obligatus pro dote data filio vel promissa conseruanda aut restituenda: ita tenet Ludovic. Roman. in d. §. transgrediamur, & refert & sequitur Alex. in 2. colum. mouentur ipsi argum. text. in simili. in l. 1. C. de muner. & honor. lib. 10. vbi dicitur, quod si licet pater regulariter teneatur & astringatur tanquam fideiusor pro filio assumentem officium publicum: nisi ipse pater contradicat: vt l. 2. in princip. ff. ad munici. tradit latissime Ioan. de Plat. in l. 1. C. de decur. lib. 10. illud tamen procedit in filio maiori vigintiquinque annis. Secus tamen est in minori: vt d. l. 1. C. de muner. & honor. quia tunc ante 25. annum quis non possit esse decurio, nec admittatur ad honores publicos: vt l. ad remp. ff. de muner. & honor. & ideo licet pater mandauerit, & consenserit tacite vel expresse filium infantem creari decurionem: tamē hoc mandatum & consensus habet in se tacitam conditionem, si de iure fieri potest, vt tunc pater obligatur: vt vult gloss. in l. C. de filiofamil. & quemadmodum pater, lib. 10. Vnde sic videtur dicendum in casu nostro, vt pater sit obligatus, quando matrimonium valuit, non aliis. Et potest esse ratio, quia in generali mandato vel consensu patris veniunt, vt mandata intellantrum solum ea, quae de iure fieri possunt: & ad alia, quae de iure fieri non possunt, non obligatur mandans: vt probatur in dict. l. 1. C. de muner. & honor. & in l. Lucius, §. pro infante. ff. ad mun. & facit text. in l. nepos Proculus ff. de verbo. signifi. & in l. si procurator. vers. quod si indebitum. ff. de cond. inde. 11

¶ Secundo intellige, & limita praedicta in filiofam. secus est in filio emancipato. Nam licet pater consentiat eius matrimonio, vel dote iussu vel consensu patris filius receperit: non per hoc pater esset obligatus dotem conseruare, & restituere. ita tenet Specul. tit. de dote post diuortium restituenda. §. formatio, 3. colum. vers. sed pone filium emancipatum, allegat ad hoc text. in l. 1. C. de filiofamil. & quemadmodum pater, lib. 10. vbi dicitur, quod pater consentiens, quod filius emancipatus promouetur ad decurionatum: non obligatur pro eo. Secus si filius est in potestate. Vnde sic dicit ipse, erit in nostro casu. quod tamen intelligit spe. & nisi ipse

ipse affirmasset filium esse in sua potestate: nam tunc bene teneretur pro filio: vt ff. de dolo l. eleganter. §. si. & ff. quod cum sal. tur. l. nouissime. Bene facit ad hoc, quod in simili dixit Specul. titul. de rest. in integ. §. qui autem & quando, colum. 6. vers. sed qualiter agit. & ibi etiam Bal. in addi. vbi voluit, quod † qui iurauit se maiorem in contractu, debet reputari maior in iudicio, quod inde sequitur: vnde debet per se tanquam maior litigare, non cum curatore, vt id quod in principali, & in accessorio obseruetur. quod dictum est multum notandum. Ad idem facit, quod voluit idem Spec. de emp. & vend. §. nunc dicendum restat. i. col. in fi. ver. hoc etiam scias. vbi dixit, quod si † adulter contrahit. * mecum sine curatore, & iurat nō contrahere ratione minoris ætatis, & ignorabam ipsum curatorem habere: ipse verò sciebat, sed me non certificauit, vel fuit interrogatus, † vtrum haberet curatorem. & cum haberet, dixit se non habere: non subuenietur ei propter dolum commissum. arg. ff. de minor l. si ex causa, §. in commissum, & C. si mi. se ma. dix. l. i. & per totum. & ideo cautum est dicere in contractu, talis minor 25. annis asserens se nullum curatorem habere, promissit tali, &c. & iurauit non contrahere ratione minoris * ætatis, &c. quod dictum etiam est satis singulariter. Adde bonum text. in l. si. C. vt in poss. leg. in fi. ¶ Ad idem facit text. not. in l. pen. §. de iure dot. vbi dicitur, quod si foci induxit generum ad contrahendum matrimonium cum filia, promittens sibi dotē, quam ipse sciebat se non posse soluere: & dicebat se habere bona, ex quibus soluere potuisset: tunc conueniretur vltra quam facere posset: C. * vt ibi est text. valde final. & in hoc est differentia inter patrem vxoris, & patrem mariti. vt per Alexand. in l. sed hoc ita, ff. de re iudic. Adem dicendum est in patre mariti, recipiente dotem, sciens se non esse soluendo. Nam eodem modo pro dote restituenda in casu restitutionis dotis conuenitur, vltra quam facere posset: vt not. voluit Bartol. in l. alia, §. eleganter. in fin. ff. sol. matrim. de quo latius per Campetium in suo tractat. de dote 3. parte, quest. 250. ¶ Et propterea dicebat Paul. de Cast. in l. etiam, §. i. solut. matrim. quod si † debitor tempore debiti contracti nō esset soluendo & tamen dolo asserens se esse idoneum, induxit creditorem suum ad contrahendum secum: isto casu poterit capi à creditore: dato, quod conditionem suam non deteriorauit, per d. l. pe. de quo dicto meminit Iason Insit. de aut. in princ. 20. * ¶ Ex istis alijs in cōtingentia facti dixi, cum mercator esset Titio debitor in trecentis ducatis: fugit cum omnibus bonis, quæ habebat ad Beneuentum, vbi creditor non poterat iustitie complementum cōsequi. Aliterbat mercator, se nihil habere, vnde creditori soluere posset: vnde creditor illud credens, conuenit cum eo, vt solum ducentos solucret ducatos, centum alijs sibi remisisset. Denum detecta est fraus, quia reuera omnia tre-

centa soluere poterat: dixi, quod tenebitur illa integra soluere, præsertim cum hodie pragmatica huius regni annullet omnia pacta & conuentiones, quæ sunt cum istis debitoribus solitis, etiam si fraus aliter non probetur. & ita practicamus in regio lenata. Sic ergo videtur dicendum in casu nostro, in patre, qui dixit se habere filium in potestate cum non haberet.

¶ Prædicta tamen distinctio Spec. non placet Paulo de Castro, in dict. §. transgrediamur. Imò dicit ipse, quod hoc casu pater teneretur etiam pro filio emancipato, non a cōtione, quod iussit: † quia ista non datur, nisi quando est in potestate filius, sed a cōtione mandati, per text. cum gloss. in l. 2. in fine. ff. quod iussit, & hoc placet Alex. in dict. §. transgrediamur, in 2. colu. Quia cum pater eodem modo teneatur obligare se pro dote data filio emancipato, sicut pro filiofamil. vt probatur ex doctrina Bar. in d. §. transgrediamur, iuncta l. fin. C. de do. promiss. quem ipse alleg. quæ etiam loquitur in filiis emancipatis: ideo videtur, quod simplex consensus patris isto casu obliget per rationem dictæ legi. si filius, ff. de tut.

¶ Nec obstat l. i. C. de filiofamil. super qua se fundat Spec. quia ibi pater non poterat cogi se obligare pro † filio creato decurione: vt dict. l. honores, in fi. ff. de decur. & l. 2. ff. ad munici. Sed in casu nostro poterat cogi pater etiam pro filio emancipato: vt supra dictum est. ergo per consequens pater remanet obligatus ex simplici cōsensu. Et hoc mihi satis placet, maxime quia supposito sine veritatis præiudicio, quod dictum Specul. esset verum, & quod pater non teneretur se obligare pro filio emancipato: ex quo tamen consenserit filio matrimonium contrahenti, tacite videtur se obligare pro eo. Vnde enim, quod pater non teneretur se obligare pro filio, qui elicitur decurio: vt dicta lege, honores, in fi. & d. l. 2. circa fi. ff. ad munici. Si tamen consensus, obligatur pater in solidum, tanquam fideiussor: vt est text. cum gloss. in dict. l. 2. circa fi. ad munici. ¶ Et per hoc videtur mihi dubia decisio doctorum, in dict. §. transgrediamur. dum dicunt, quod † vbi pater non cogitur consentire, nec se obligare pro filio: tunc si simpliciter consensit, obligatur tantum, quo ad vires peculij, per l. Lucius Titius Caium, ff. de administrat. tut. vbi dicitur, quod si pater consentit, quod filius detur tutor, obligatur pro eo, quod ad vires peculij. Nisi saluando dicas, quod illud procedit in actu publico auctoritate, & priuato vtilitate, prout est tutela: vt l. arb. l. et, ff. de excus. tutor. & §. excusantur. Insit. eo. & ita loquitur dict. l. Lucius. Secus tamen in officio, vel actu publico auctoritate, & vtilitate, prout est decurionatus, & similia. & sic loquitur dict. l. 2. ff. ad munici. Hæc concordia fuit de mente Barr. in dict. l. i. C. de decurion. lib. 10. & ressumit Alexand. in dict. §. transgrediamur, in 3. col. & satis mihi placet.

ADDITIONES.

A * § Adde *Iafon*, in §. fuerat, colum. 22. Inſtitut. de actiōe. Mater infidelis tenetur dotare filiam fidelem.

B * § Adde *Ioann.* de Imo. in reple. c. cum contingat. iure.

C * § Aduerte, quòd hoc eſt magni effectus, licet iſte dominus non dicat: quia ſi ego ſcirem, quòd ille habebat curatorem: non valeret contractus, licet ipſe minor iuraret non contrauenire. tenet *Iſid.* in loco hic alleg. per iſtum do. quòd bene nota.

D * § Adde vnum modum in oppoſito. quòd ſi induxit illum ſub ſpe pacti relinquendæ hæreditatis, tunc gener deceptus non poteſt agere contra hæreſes ad intereſſe. *Bald.* in l. cum Archimedoram, C. vt in poſſeſ. leg. per text. quem dicit expreſſum in l. pactum quòd dotali, C. de pact. vbi *Iafon* illum refert & ſummè not.

E * § Adde *Iaf.* in princ. Inſtit. de actiōe. colum. 2. vbi hoc multum commendatur.

IOAN. BERNAR.

A § Debet tamen intelligi de conſuetudine illius Fori.] Adde *Roderic. Suarez* in proemio Fori, fol. 4. colum. 2. vtrum verò doctrina *Bartol.* in l. de quibus num. 21. ff. de ll. recepta ſeu vera ſit, obſcurius eſt. Tu vide *Alexan.* in l. poſt dotem, nu. 29. ff. ſolut. mat. *Iaf.* in l. de quibus, nu. 89. ff. de ll. *Roſchum* de Carr. de conſuet. ſeſſione 8. nu. 9. verſ. quinto quæro, & nouiſſimè plures allegantem *Arias* in l. 3. *Tauri* nu. 13. quibus adde *Lancelot. Gentil.* in l. Gallus, §. idem credendum, numer. 24. de lib. & poſt. & *Paul. de Montepic.* in l. Titia, §. Titia cum haberet num. 22. ff. de leg. 2. ex quibus inuenies communius eſſe receptum contra *Bartol.* maxime per modernos, & ſicuti verius magis admiſſum, vt poſt hac *Bartolum*, & *Rodericum Suarez*, atque auctorem noſtrum, & alios, ſi qui ſunt, cautè legas. & vtrum credi debeat doctori, quialiquam ſententiam communem eſſe ſcribit. vide *Ferdinan. de Loac.* in l. filiusfamil. §. diui. num. 37. de leg. 1.

B § Non præiudicat iuribus ſingularium.] Lege hæc verba authoris cautè & cum iudicio & ſtudio, videasque *Aymonem* de Antiquit. temporum, 4. parte principali, num. 21. in princip. ſecundum quem licet præſcriptio ius in priuato, & inter ſolos particulares faciat, conſuetudo tamen conſtituit ius in commune omnibus popularibus, cum damno, vel fauore incertarum perſonarum.

C § Probantur per domeſticos.] Adde *Aniles* c. 4. verſ. [entregaren.] numer. 8. & rursus, c. 6. verſ. deſcargas.] *Bernar. Diaz* in regul. 746. verſ. 4. fallit. *Fel.* in c. in literis de teſt. *Matth. de Affiliis* decif. 304. nu. 10. & *Franc. Marc.* in 27. in decif. 899. apud quos ſatis copioſe ſcribitur, & allegatur.

D § Per illos de collegio.] Adde *Bart.* in l. in tantum, §. vniuerſitatis, ff. de verum diuiſio. *Cymn. Bal.* & alios in l. parentes, C. de teſtibus. *Abb. Fel.* & alios in c. tertio loco de probat. & in c. in ſuper de Teſt. *Iaf.* liſed ſi hac, §. patronum, num. 7. de in ius vocan. &

optimam deciſionem *Matthæi* de Affiliis, decif. 400. & *Alberic. de Roſat.* de teſtibus, §. expedita num. 36. verſ. quæro nunquid in cauſa vniuerſitatis. *Alexan.* in conſil. 68. num. 4. & l. lib. 2. & rursus conſil. 99. n. 15. lib. 5. conſiliorum.

§. transgrediamur.] Circa materiam iſtius text. & ea quæ proſequitur author hic, præter ordinarios in locis hiſ allegatis, vide *Bald. Nouell.* in tractat. de dote. part. 6. priuileg. 20. & *Ioannem Camper.* eod. tractat. part. 2. priuileg. 166. cum tribus præced. & ſequent. & *Corajum* in l. liberos de ritu nuptiarum, n. 138. & ſequent. & *Bald.* de Bar. in l. 1. ff. ſol. mat. num. 154. & ſequent. & *Thomam Parpaliu* in l. 2. ff. eod. numer. 54. *Angel.* & *Iaf.* in §. fuerat inſtit. de alim. num. 107. & num. 108. & *Matthæum* de Affiliis, decif. 33. & *Boerium* part. 2. decif. 130. Quid autem ſi per patrem & filium dos recepta ſit? pro qua quilibet eorum parte tenebitur? Vide *Franciſc. Marcum* decif. 508. numer. 25. & copioſam allegationem *Tiraquel.* de retrat. §. 31. gloſ. 1. nu. 7. & adiunge tradita per auctorem infra, ſuper text. §. notabil. num. 10. verſic. octauus caſus. & quod ſi dotem reſtituat pater filio. vide *Turzan.* inter conſ. ſenten. c. 2.

§ Quia non eſt officium maternum filias dotare.] Vide auctorem infra, §. 35. & multis allegatis, *Bærium* de dotibus, c. 11. nu. 5. & ſequent.

§ Secus ſi eſſet nullum.] Aliquos effectus in matrimonio nullo, & putatio, vide per *Suarez* in l. 1. titul. de las ganancias, lib. 3. Fori. *Conar.* de ſponſal. parte 2. c. 6. §. 8. circa fin. *Anton. Gomez.* l. 53. *Taur.* num. 69. & 77. *Didac.* de Segur. *Lechered.* §. cum filia, num. 154. & ibi *Didac.* Perz. plures allegantem, & *Tauriſtes* per text. ibi in l. 81. *Tauri*, *Tiraquel.* in l. 15. de iure mariti, in gloſ. 6. num. 232. & *Bærium* de decimis tuto. c. 12. num. 27. & per totum: vbi proſequitur varios caſus, & effectus in actibus nullis. vltra quos vide etiam *Fancium* de lucro dori, gloſ. 3. & auctorem, infra ſuper text. in proemial. §. 21.

§ Niſi ipſe aſſuſmaſſet.] Vide *Caſtillo* l. 55. *Tauri* num. 9. & *Anton. Gomez.* in l. 79. *Tauri* numer. 4. & adiunge plura, quæ mox dicam inferius, ad l. penult. ff. de iure dot. Iſti verò doctores ſignificant traditionibus hiſ minorem, qui curatorem habens, ſine illo contraxit, non obligari etiam iuramento interpoſito, ſi nulla fraude vſus ſit. Quod eſt notabile ſecundum *Bernard.* *Diaz* hic in veteribus ſuis additiuibus, & hoc ipſum colliges ex traditis per *Anton. Gomez.* l. 55. *Tauri*, num. 8. tu vide quæ dicunt doctores, de alienatione rei immobiliſ, iurata per minorem, ſine curatoris, quem habebat, conſenſu. in auct. ſacramenta puerum, c. ſi aduſſet, ſymd. vbi vide *Franciſc. Carr.* num. 27. & *Ioan. Igne.* num. 2. quæ maxime aſſumenda & notanda ſunt, ad caſum text. not. in l. ſi curatorem habens, C. de integrit. reſtitutione. & adiunge quæ tradit author infra 3. not. §. 3. ad finem.

§ Penult. ff. de iure dot.] Iſte text. eſt notabilis, frequenter apud noſtros in variis locis repetitus, & maxime commendatus contra fraudes multo-

multorum, propterea, multa si possum, dicam & cum labo circa materiam eius, & ea quæ per auctorem hic traduntur, infra super text. 3. notabil. §. 27. num. 7.

K

¶ Cum mercator esset. Adde ex antiquioribus Alex. & las. in l. fin. ff. de condit. ob turp. causam & pluribus allegatis, Puel. l. 2. c. de res. vendit. parte 1. c. 4. m. 7. & Conar. lib. 2. resolut. c. fin. m. 4. Mental. in l. fin. tit. 11. par. 1. Anton. Gomez. d. 79. Tauri. in §. cum proced. & Conuentum in tractat. de mercatura, tit. de decurtari parte 6. atque Durias in reg. 389. limitatione 3. quorum traditiones summo pere declarantur & confirmantur ex appêdicibus & complicitibus text. in d. l. penul. de iure dotum, in quibus operatum suo loco nostram supra proximè polliciti sumus. & lege quæ de his mercatoribus late scribit Tiraquel. in l. Si unquam, verb. bona, num. 5. & 6. & Hippolyt. singul. 432.

SYMMÆRERV.

1. Nurus non potest petere à socero, quod sibi faciat donationem propter nuptias.
2. Dotem constituere cogitur vxor, ubi vir constituit donationem propter nuptias.
3. Bannum æquiparatur mulcti.
4. Dotem pro filia constituere potest index in bonis patris.
5. Agnati, quorum consensus in contractu pupilla requirendus est, si renuant consensui, superior pro eis supplebit.
6. Patrem si non vult consentire per naturam benefici patronatus, potest episcopus sine eius consensu hoc facere.
7. Redemptionis à captiuitate fauore, possunt vendi bona patris, & obligari.
8. Filius potest obligare bona patris recusantis se obligare pro dote, & per causam quæ volens impedire matrimonium.
9. Fideiussores solvere potest ex substantia delictoris.
10. Consensus aliorum, si aliqua causa requiri debeat ad actum expediendum: si non vult consentire, imò contradicere, contradicere habet pro consensu.

§. XXII.

Si autem pater nolis consentire matrimonio filij, poterit ad hoc per iudicem cogi, vt traditur in d. l. 2. an agrediamur. Dicebat tamen Paulus de Castro ibi, quod solus filius poterit hoc petere contra patrem, implorando officium iudicis, vel conditione ex lege. Nurus autè non potuisset hoc petere contra socerum, cum tunc nulla obligatio sit cum illa, sicut est cum filio. Et prima fronte hoc dictum videtur satis equum. Nam sicut ¶ nurus non potest petere à socero, quod sibi faciat donationem propter nuptias: sed foli filio hoc conceditur: vt traditur in d. l. §. c. de do. promiss. sic etiam soli filio videtur concedendum quod possit petere à patre hanc obligationem, quod loco eius succedit. Sed hoc non videtur mihi sine dubio: quia fundamentum præcipuum, super quo se fundat Bartol. & alij, qui tenent, quod pater tenetur facere dictam obligationem: est text. in d. l. §. ff. de susce. tut. ubi principaliter fauore pupilli, & pro suo in-

teresse futuro, cogitur pater se obligare pro filio tutore: & sic pupillus, vel alius eius nomine, poterit apud iudicem instare super hoc: & tamen pupillus nondum habet obligationem contra patrem tutorem. Ergo eodem modo, mulier futura nurus, poterit hoc petere contra patrem vici, pro suo interesse futuro, & pro securitate suæ dotis: & ita videtur mihi, quod hoc possit petere ante matrimonium, & melius post, cum iam versetur suum interesse de præfenti vt est gloss. in authen. dos data, Cui de donat. ante nup. quæ dicit, quod si constituta non fuit donatio propter nuptias, poterit petere constante matrimonio, vt constitutur conditione ex lege. Idem tenet Alex. in sum. tit. de donat. ante nup. in §. quid autem si nulla, & Hostiens. in sum. tit. de donat. propter nup. §. quæ actione. Et hoc satis est rationale: nam si vir constituit donationem propter nupt. & vxor non dedit dotem, cogitur vxor ¶ dotem constituere constante matrimonio. vt est gloss. in authen. de equalit. donat. §. hoc igitur, quæ incipit, au idem, collat. 8. Ergo eodem modo vir, vel pater eius, cogitur constituere donationem propter nupt. Quinimo secundum aliquos, iur. constituit hanc donationem: vt dicit gloss. in d. auth. dos data, quam opinionem tenet ibi Cyn. post Marti. & Jacob. de Rau. Et hanc partem sequitur ibi Odo. dicens hanc questionem fuisse de facto Bononiz, & se fuisse aduocatum ex parte mulieris, & dom. las. Bal. ex parte viri, & pronuntiatum fuit pro muliere. Et hos refert, & cum eis transire videtur Alber. de Rosa, in auth. dos data. Ex quo videtur inferendum secundum eum, quod si pater recepit dotem, filius possit præducere tantum pro donatione propter nup. in diuisione fienda cum fratribus, quia constituit donationem propter nup.

¶ Si autem pater ad mandatum iudicis non lit istam obligationem facere, poterit index ad petitionem filij, vel nurus, etiam ex officio suo eum cogere, per impositionem mulctæ, vel per captionem pignorum, & per alia remedia, quæ dantur contra contumaces: de quibus per Bart. & alios in l. 1. §. si quis iudi non obtem. in §. 1. & in l. magistratibus, ff. de iur. om. in, vel potest eum bannire propter suam inobedientiam, secundum Bart. in l. illucit, §. 1. ff. de officio pra. & Bald. in l. 1. c. ne sine iussu prin. quia ¶ bannum æquiparatur mulctæ: vt est gloss. in l. 1. §. ex hoc recepto, ff. de ven. insp. & in l. 3. ergo, ff. de susce. tut. ¶ Et si adhuc ista remedia non sufficiant, poterit pater carcerari, & in carceribus detineri, donec faciat dictam obligationem, quia ista est obligatio legalis: vt apparet ex prædictis, ratione cuius potest quis præfisse compelli ad factum: per id quod habetur in leg. stipulatio. §. siue autem, ff. de nou. oper. num. & per Bart. in l. stipulationes non diuiduntur, in §. quest. ff. de ver. oblig. & facit quod habetur in l. 3. §. tutores qui, ff. de susce. tut. ¶ Et si forte pater sic carceratus, mallet carcerem sustinere, &

& in carcere morari, quàm dictam obligationem: tunc favore reip. ne matrimonium impediat, potest iudex ex suo officio obligare ipsum, & eius bona pro dicta restitutione dotis, sicut ¶ potest dotem constituere pro filia in bonis patris: vt l. 3. §. 2. ff. de iure dot. Vnde eadem ratione videtur idem posse facere in casu predicto. facit ad hoc text. in c. nullus supra de irregar. vbi dicitur, patronus non potest decimas ecclesie, vel aliud spirituale conferre loco religioso, sine consensu sui episcopi: si tamen episcopus sine causa consentire nolit, tunc debet adin Papa, qui eius consensum supplebit. quem text. no. ab Abb. generaliter in 3. not. quòd vbi desideratur consensus alicuius in fauorem alterius, si non vult consentire sine causa legitima, potest haberi recursus ad superiorem, vt superior ipse det licentiam, vel consensum. idem probat text. non solitis allegari ad hoc in c. 2. de transac. dum dicit, quod compositio super decimis debet fieri de consensu episcopi, vel archiepiscopi, intelligendo, quod si episcopus nolit consentire, adeam archiepiscopus pro consensu. Et propterea dicebat Abb. in d. c. nullus. quod si dicta statutum, quod nullus contrahat matrimonium cum puella, seu cum minore 25. annis, sine consensu duorum cognatorum ipsius puellæ: si ¶ agnati requisiti sine causa denegant prestare consensum, potest adiri superior, vt ipse det licentiam causa cognita, vel consentiat pro eis, & refert ipse se sic aliàs consuluisse. & hoc fuit de mente Barr. in l. si cum dotem, §. de tempore, ff. solut. matrim. & in l. si. C. de bon. que liber. hoc idem tenet Abb. in c. tua et 2. supra de cleri. non resid. x. col. & in c. quod dei timorem, supra de stat. reg. in fi. & Bald. in l. 2. C. de nup. per illum text. & in l. 1. ad fi. C. qui admitt. ad bo. poss. po. & in c. 1. 3. col. de consuet. relict. fendi. li. feudorum, & Salic. in l. aduocum, in fi. C. de contrahen. emp. facit quod voluerit dom. de Ros. deci. 307. incipit, permutatio, in nouis. vbi dicunt, quod si ¶ patronus sine causa non vult consentire permutationi beneficij patronati, potest episcopus hoc facere sine eius consensu. & hoc refert & sequitur Abb. in c. cum accessissent, supra de consil. & multi alij, de quibus ibi per Fel. 15. col. Sic ergo in casu nostro, ex quo pater sine causa denegat consensum, nec vult se obligare, poterit iudex hoc facere.

¶ Ad quod bene facit text. in auth. si captini. C. de episc. & cle. vbi favore pæ causæ, scil. ¶ redempcionis & captiuitate, possunt vendi & obligari bona patris. ¶ Per quem text. forte posset dici quod ¶ etiam solus filius posset obligare bona patris recusantis se obligare, & per consequens volentis impedire suum matrimonium. Illud est nouum singulare dictum Baldi Nouelli in suo tract. de date. 6. parte in 2. speciali. per co. aliàs charta 35. 2. col. & facit secundum eum quod habetur in l. si procuratorem, §. ignorantes, ff. mandat. & quod tradit Barr. in l. 4. §. Cato. ff. de verb. oblig. in 3. contrario. ad idem facit gloss. in simili, in

l. venditor. in princip. ff. de iudi. quæ vult, quòd ¶ fideiussores possunt ¶ soluere ex substantia debitoris. pro qua gloss. est text. & ibi no. Barr. in d. l. si procuratorem, §. si ignorantes. & hoc maxime, ¶ si fideiussores non habent vnde soluant. vt voluit Bal. post Bar. in d. auth. si captini, si solum, & probatur in auth. qua in provincia, C. vbi de crim. agi oportet. Idem dicimus in defensore sine mandato condemnato: vt voluit Ang. in l. Plautius, ff. de procu. Eodem ergo modo videtur dicendum in casu nostro, vt filius quasi fideiussores, cum ipse non habeat bona, possit obligare bona patris debitoris, seu obligari ad hoc.

¶ Quinimo quod plus est, dicebat Bal. Nouellus vbi supra. posse non improbabili ter attendari, quod stante tali perfidia, & contumacia patris, quod legitime requisitus coram iudice, nollet consentire: habeatur tunc pro consentiente, & per consequens pro se obligante. arg. eius quod haberetur in l. si cum, §. qui iniuriarum, ff. si qui cau. Quando enim in aliquo ¶ casu requiritur consensus alicuius in actu ex-10 periendo: si non vult consentire sine causa, imò contradicit: tunc contradictio ¶ habetur B pro consensu. vt not. Arch. c. 1. de consensu lib. 6. quem refert & sequitur Abb. in c. quoniam, in fi. supra de vir. & honest. cler. lic ergo videtur dicendum in casu nostro.

ADDITIONES.

¶ Aduerte, quod hoc maxime abidat: quia ¶ A imo tunc solum licet fideiussores soluere de substantia debitoris, quando ipsi non sunt soluendo. aliàs ita loquitur Bal. in auth. si captini, C. de episc. & cleric. col. si quem iste dominus refert, & ita cum refert Fel. in c. olim col. 4. de accus. qui limitat dictam regulam. quem ibi vide alio modo restringentem regulam predictam.

IOAN. BERNAR.

¶ Possunt soluere ex substantia debitoris. ¶ A Adde Hypolytum in rubr. de fideiussores. num. 129. & Marian. Socin. l. 4. §. Cato, numer. 174. de verbor. obligat. & ex nostris Suarez, in l. 2. tit. ¶ de los empla. amientos. ¶ in §. sed pone quæstionem, num. 25. §. 2. Fori. & Anton. Gomez, de fideiusso. ad finem, & Amiles in c. 10. versic. ¶ execution. ¶ nu. 39. & Ductas in regul. 357. ampliatione 6. Et quo pacto fideiussores gaurentie obligatus vna cum principali, & eodem in instrumento, possit ad executionem obijcere bona principali, petens simul vt in eis procedatur. etiam si renuntiauerit beneficio excusationis. vide quæ dicuntur apud authorem inferius super text. §. notabil. num. 10. vers. l. deinde quaeritur. super qua plures adinangam.

¶ Contradictio habetur pro consensu. ¶ B Circa hæc & late per authorem ad idem prædicta, vide Tiraque. post leges Connubial. gloss. 6. num. 225. & Couar. lib. 1. Resolut. c. 8. ad fi. & Pined. l. 1. C. de bon. mater par. 2. num. 66. & Mincha lib. 1. de success. creatiue, §. 6. ad fi.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Pater non cogitur se obligare pro filio in decurionem assumpto.
2. Pater tenetur se obligare pro filio, quando filius duxit vxorem honestam & sua conditionis dignam.
3. Exheredari potest filius, qui vxorem indignam se accepit, & per consequens ei alimenta denegari.

§. XXIII. **P**RADICTA procedunt, quando filius sine obligatione paterna non posset inuenire vxorem, nec eam reddere cautam de sua dote, sine eo, quod pater se obligaret, seu bona sua pro dote nurus conferuanda, vel restituenda. aliis autem secus. Vnde si filius inueniat vnam mulierem, cum qua contrahat matrimonium: pater autem noluit consentire, vt filius eam ducat in vxorem, nec vult facere dictam obligationem: vult tamen, quod aliam ducat in vxorem, quam filius non vult ducere: non tenebitur tunc pater consentire, nec bona sua obligare: quia non tenetur pater consentire certo & indiuiduo matrimonio, sed tantum consentire tenetur matrimonio in genere: vt *L. adoptiuu, §. 1. ff. de iure det.* Secus si omnino impediretur matrimonium: quia nullam mulierem inuenit filius, cum qua posset matrimonium honeste contrahere: nam tunc cogitur pater consentire, & dictam obligationem facere. Adde quod si filius non inuenit, nisi vnam, cum qua matrimonium contraheret, compelleretur pater huic consentire matrimonio specialiter. arg. l. sed si hoc, ff. de condit. & demon. facit c. nullus, de iure pat. Si tamen filius etiam patre recusante facere istam obligationem, seu propter nup. donationem, commode posset contrahere matrimonium, & vxorem reddere cautam, cum bonis suis proprijs, ad hoc sufficientibus, vel alijs: non est pater cogendus. argum. text. in *L. heredes, ff. de decu. & in l. 2. ff. ad mun. vbi pater non cogitur se obligare pro filio in decurionem assumpto, & sic vbi agitur de actu publico auctoritate & vtilitate, ista videtur esse mens omnium scribentium in d. §. transgrediamur. & ita eos declarat ibi *Alexand. in 2. colum.* Ex quo videtur posse dici, quod si filius iam contraxit matrimonium dote sibi promissa, ex quo cessat causa predicta, propter quam pater tenetur se obligare, scilicet vt filius inueniat vxorem, & sic pater non impedit matrimonium: quod non teneatur pater istam obligationem facere, quamuis vxor dicat se nolle dotem solvere, nisi reddatur cautam & secuta ex obligatione paterna. Imputet ergo sibi, quæ à principio sibi non præiudicet. arg. eorum, quæ notantur in l. si arbitrio, ff. qui satiare coguntur, cum concordant, de quibus dicam infra super text. in §. intellectu. Hoc expresse tenet solus *Franciscus Tigrini in d. l. si. ff. de susp. tu.* Sed reuera hoc mihi nunquam placuit: quia ista obligatio paterna non solum fit fauore filij, vt repeniat vxorem: sed etiam fauore nurus, vt sit te-*

cuta de sua dote, vt superius dixi. Vnde quamuis cesset ratio filij, non tamen cessat ratio vel fauor nurus, & etiam reipublicæ, cuius interest dotes mulieribus conferuari: vt l. 1. ff. solut. matrim. ergo neque cessare debet obligatio. arg. in §. assumptu, Insitut. de nup. cum similibus. Tenebitur ergo pater ad hanc obligationem, vel donationem propter nupt. quamuis filius matrimonium contraxisset: vt supra dictum est. istud videtur fuisse de mente *Bart. in d. §. transgrediamur.* dum dixit, quod pater tenetur facere istam obligationem pro filio, quando filius duxit vxorem honestam, & suæ conditionis dignam. & sic præsupponit Bar. quod non solum tenetur pater ante matrimonium, sed etiam post. & ista est veritas, vt apparet ex præcedentibus. ¶ Subdit tamen Bar. quod si filius duxisset vxorem inhonestam, vel meretricem, vel aliam, suæ conditioni vel dignitati non dignam: tunc non teneatur pater facere dictam obligationem. arg. eorum, quæ not. in l. 3. §. si emancipatus, ff. de bo. pos. contrata. vbi dicit, quod si filius vxorem indignam accepit, potest exheredari, & per consequens alimentum sibi denegari, & dos non reddi. Et eodem modo videtur, quod pater possit hoc casu denegare predictam obligationem. ad quod bene faciunt ea, quæ dicam super text. in 3. no. examinando materiam conclusionis. in ver. 3. quod habet concurrere. dic vt ibi dicitur. ¶ Vnum non est omittendum, quod si pater filio contrahenti matrimonio, vel eius vxori, donauit certum quid, propter nuptias si ille filius habeat vnam filiam, cui donauit illud, quod fuit donatum propter nuptias, si mortuo patre postea succedit filia ab intestato, in illa re sic donata succedit mater, non autem auus. ita sing. per bona fundamenta consilij *Oldrad. consil. 120. incipit, pro examinatione veniat.* quod tene mensi ad limitationem, c. si. infra eo. & forte infra latius dicitur.

A D D I T I O N E S.

¶ Et forte infra latius dicitur. Locis iste est infra §. 39. in rubric. 10. vbi plures adiunguntur super ista propositione egregia & notabili.

D. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Donatio propter nuptias si fiat ante matrimonium, potest excedere quantitatem dotis, & infra subsistere: sed si constitutor matrimonio contracto, non debet excedere quantitatem dotis.
2. Arbitrium consuetudo non est simplex donatio, sed propter nuptias, & fieri potest constante matrimonio.
3. Arbitrium fructus sunt conuenerunt, durante matrimonio, & non cedunt tamodo vxori.
4. Vir si antequam contrahat matrimonium cum muliere, per verba de presenti aliquid vendiderit mulieri, quo d. excedat decimum h. verum iurum: valebit talis venditio, & hoc quando sine fraude fiet.

3. Donat.

5 Donatio iurata inter virum & uxorem, an valeat.

6 Iuramentum an firmetur fallum contra prohibitionem.

- §. XXIV. **E**T circa illud quod supra dictum est, quod in his regnis non sunt istae donationes, sed dantur arrhae, vt dicit *lex Regni 4. part. tit. 11. l. 1.* de qua supra facta est mentio. Et sic in effectu istae arrhae successerunt loco donationis propter nuptias. ¶ Aduerte, ne decipiaris: quia in multis differunt. Primum in constitutione: quia ¶ donatio propter nuptias, si fiat ante matrimonium, potest excedere quantitatem dotis, & infra subsistere: vt *C. de pac. conuen. super don. l. ex more. & in aurem. qualitas. & in corpore vnde sumitur.* Si autem constituitur contracto matrimonio, non debet excedere quantitatem dotis: vt *l. si constante, & l. fin. §. si igitur dote iam prestata, C. de donat. ante nupt. & anthen. sed iam necess. ibi posita.* vide textum in *anthen. de equal. don. collat. 7. gloss. in §. est & aliud. Insist. de donat. & 4. part. tit. 11. lege secunda.* & ita donatio propter nuptias mensuratur & secundum tempus in quo fit, & secundum quantitatem dotis, non tamen sic est in arrhis, quae in istis regnis dantur: nam illae mensurantur secundum quantitatem patrimonij viri qui eas concedit: olim enim maritus poterat nomine artharum dare vxori tertiam partem sui patrimonij, vt *Foro generosorum, lib. 3. tit. 2.* Hodie tamen solum decimam partem bonorum suorum: vt *Foro iuzgo, lib. 3. tit. 1. l. 6. quae incipit, [porque muchas.] & Foro legum, lib. 3. tit. 1. l. 1. in princ. & in curis Taurinis. l. 1. incipit [la ley del fuero.]* Et si forte pater vel mater viri volunt dare arrhas pro filio: non possunt nisi decimam partem eorum, quae ab eis habiturus est, & si amplius datum fuerit aut promissum, non valet, & cōsanguinei propinquiore ipsius viri pro eo repetere poterunt: vt *d. l. 1. Foro legum, quae sumpta fuit ex Foro iuzgo, lib. 3. tit. 1. l. 1.* ¶ Si autem vir tempore quo matrimonium contraxit, erat ad eodē pauper, quod non habebat bona, ex quibus arrhas dare posset: promissit tamen mulieri, cum qua contrahebat, quod dabit ei arrhas ex his bonis, quae postea lucratus esset: tenebitur vir tradere eas vxori, quandoque postea constante matrimonio ipsa hoc petierit: dum tamen non concedat ultra decimam eorum, quae tunc temporis habebat: vt *l. 2. eod. tit. §. Ex qua inferitur, quod haec ¶ arrtharum constitutio, cum non sit simplex donatio, sed propter nuptias etiam ¶ constante matrimonio fieri potest: vt l. cum multa, §. si igitur, & l. si constante, & ibi Baldus & Salycetus, C. de donation. ante nupt. & Insist. de donation. §. est & aliud. à quibus sumpta fuit d. l. regni, quae hoc expresse dicit 4. part. tit. 11. l. 1. in fin. & istud teneas, quicquid sentierit Abb. & alij Moderniores in *c. si necesse, in princip. infra eod. praelertim cum haec artharum datio, quamuis fiat constante matrimonio, non tamen sortitur effe-**

ctum, nisi eo soluto. vt volunt leges regni praelleg. & ita quamuis fiat tempore inhabili, valebit tamen ex quo refertur ad tempus habile: vt *l. in tempus, de hered. instit. & in c. de vxore, supra, de sepul. praelertim si fiat post annum à tempore contracti matrimonij. vt infra 6. limitatione principali.* Duritate autem matrimonio, ¶ fructus artharum sunt communes, ad sustinendum onera matrimonij, quemadmodum fructus aliarum rerum: & non cedunt commodo vxoris. vt dicitur infra in 8. limitatione principali in 5. effectu translationis ad domum. ¶ Haec ita fuerunt constituta: quia si certa summa non esset moderata, vir mulieris amore forsan capus, omnia bona sua vel maiorem partem eorum sibi donaret. quod iura prohibent, ne coniuges mutuo amore se spolient: vt *l. 1. §. isto tit. cum alius, de quibus infra subiiciam.* Echinc est, quod si ¶ vir, antequam contrahat matrimonium, cum muliere, per verba de praesenti, aliquid vendiderit mulieri, quod excedat decimam bonorum suorum: valebit quidem talis venditio, quia cessat ratio praedicta: ita dicit *lex Stili. 3. 46.* quod videtur mihi sine dubio, quanto sine fraude fieret. alijs secus. facit text. in *Linter ear. §. isto tit.* ¶ Haec tamen intellige, nisi in promissione, vel traditione artharum, interueniat iuramentum. Nam tunc obligaretur vir, etiam si promittat, vel tradat ultra decimam partem suorum bonorum: quia cum haec prohibitio legis principaliter fiat fauore viri, bene potuit ipse suo iuri cum iuramento renunciare. vt late & singulariter concludit Bar. in *l. si quis pro eo fidei. §. fidem.* quem communiter sequuntur ibi, & in *auth. sacramenta puerum, C. si aduer. vend. & ibi Salyc. & Fulg. Rapha. Clem. & Paul. in d. leg. si quis pro eo, quos sequitur Alexand. consil. 38. 4. colum. vers. non ob. 3. volu. incipit, visis & consideratis, latius consil. 59. incipit, viso instrumento, & tit. questionis, 2. colum. versic. sed si loquimur 1. volum. doctores nostri in *c. cum contingat, supra, de iur. iurand.* Ex quo inferit Bartol. vbi supra, valere ¶ donationem iuratum inter virum & uxorem, quae prohibita est principaliter fauore ipsorum coniugum: vt infra dicitur. Idem tenuit ipse in *l. Scito Engerius, §. ad l. Fel. & multatius, quos referam infra in 3. limitatione.* Eadem ergo ratione idem erit dicendum in datione artharum.*

¶ Sed in contrarium ¶ arguit decisio Bartoli in *l. si quis pro eo 3. colum. versic. aduerte tamen, & 5. colum. versic. si verò prohibitio fieret ex parte debitoris, & ibi Angel. idem Bartol. & Angel. in l. §. C. ne fideius. dor. dentur. & in authent. sacramenta puerum, C. si ad ven. dum dicunt, quod si prohibitio sit personae, non contractui. factum contra ¶ prohibitionem non firmatur iuramento: quam opinionem multi alij secuti sunt, & approbat *lex regni, Foro iuzgo lib. 3. tit. 1. lib. 6. quae incipit [porque muchas.]* vbi dicitur, quod licet ultra decimam promittatur cum iuramento, non valet: & si sponsus vel pater promit-*

tens petere, noluerit illud plus, eius confanguinei poterunt illud petere. Cogita & tene primam, propter vim iuramenti.

ADDITIONES.

A ¶ Excedere quantitatem dotis.] Adde Bald. Nouell. de dote, 6. part. 14. privileg. num. 2. & Bactium de dotibus, cap. 2. num. 10. & rursus, cap. 5. num. 15.

B ¶ Mensatur secundum tempus in qua fit.] Adde Suarez in l. i. tit. de las arras, lib. 3. for. vers. nota tamen, & Anton. Gomez, l. 50. Taur. num. 13. & copiose Bactium de dotibus, c. 28. num. 2. & sequent. & rursus, cap. 31. num. 10. & 12. & preced. & sequen.

C ¶ Pro eo repetere.] Adde Bactium ubi sup. cap. 36. num. 6. & Suarez, d. l. i. tit. de las arras, in verb. nota vltimum.

D ¶ Erat adeo pauper.] Adde Suarez in leg. 1. tit. de las arras, lib. 3. Fori, versicul. nota vltimus, & Anton. Gomez, leg. 50. Taur. numer. 13. & Castillo, numer. 5. & Bactium de dotibus, cap. 31. numer. 10.

E ¶ Etiam constante matrimonio.] Vide Suarez dist. leg. tit. de las arras, versicul. sed pone quod tempore, & Gregor. Lupum, gloss. d. in l. i. tit. 11. part. 4. & Bact. de dotib. c. 5. numer. 12. & num. 18.

F ¶ Interveniat iuramentum.] Vide Taurissas in l. 50. Tauri, Seguram in l. 1. §. si vir uxori, num. 139. de acquir. posses. Conarr. in c. quamvis pactum, part. 2. §. 2. num. 7. Mincha de success. progres. part. 1. lib. 3. §. 28. num. 33. Bact. de dotibus, c. 29. num. 4. & num. 12. cum aliis. Suarez in d. l. i. tit. de las arras, versic. quarto tertio. Anton. de Meneses in authent. res quatenus. 29. C. de conu. de legatis, Did. Perez in l. 6. tit. 1. lib. 3. ordin.

G ¶ Vrget decisio Bart.] Adde Suarez in d. l. i. tit. de las arras, verb. quarto tertio, atque copiose & eruditè more suo Conarr. in c. quamvis pactum, part. 2. §. 2. & aliquos allegatorum supra articulo proximo.

D. IOANNES BARAHONA.

SVMMÆ RERV.

1 Arras constituere quomodo possit, qui solum habet in bonis ususfructum vel superficiem.

2 Bonorum appellatione venit ususfructus.

3 Viuere presumitur qui regulariter vsque ad centum annos.

4 Index interponens decretum super contractu transactiois alimentorum, si taxat alimenta secundum dispositionem legis, hereditatum, ff. ad legem Falcid.

5 Percutienti, vel mutilanti, vel occidendi aliquem tenetur ad operas, quas salutaris erat percussus, vel occisus, toto tempore vite sue.

6 Rana dicuntur deducit aere vel tributa.

7 Redditus dicuntur deducit onere.

8 Fructus dicuntur deducit expensis.

Palacios Ruy.

ET procedunt ista, quando is, qui promittit arras, habebat bona libera: quo casu decimam partem valoris eorum dare potest. Sed si erant restitutionsi subiecta, & in eis solum habebat superficiem aut ususfructum, licet illa veniant appellacione bonorum: vt l. bonorum appellatio. ff. de verb. signif. non tamen habebitur respectus ad valorem rerum, sed solum ad estimationem superficiem, vel ususfructus, quem ipse promittens, percipere erat toto tempore vite sue: qui quidem ususfructus aestimabitur iuxta not. in l. hereditatum. ff. ad l. Falcid. quæ lex est not. secundum docib. pro estimatione ususfructus facienda. Vnde si vendatur ususfructus, & debeat solui gabella ex forma statuti, debet aestimari secundum illam l. quod dicunt fore not. ad idem est gloss. not. in l. cum bi. §. modus, in verb. cum iuueni. ff. de transact. quæ vult, quod etiam quando agitur de transactione fienda super legato alimentorum, in qua requiritur decretum iudicis, iudex fortè aestimabit viuere debere legatarium, secundum formam dictæ l. hereditatum, quam gloss. Angel. Bald. ibi, & in d. l. cum bi. §. nihil autem, in fin. reputant valde not. vt sciamus qualiter gabellæ debeant solui de legatis alimentorum. Ex quo inferit Bald. quod dispositio d. l. videtur attendenda, non solum in ratione legis Falcidie, sed generaliter in omnibus actibus hominum. Sed Ioan. de Imol. & Paul. de Cast. in d. l. hereditatum, in lectura Paduana, contrarium sentiunt dicentes, quod illa estimatio vel computatio habet locum, quo ad rationem legis Falcidie, non alijs, in quibus regulariter presumitur quis viuere vsque ad centum annos: vt l. fin. C. de sacrosanct. eccles. & l. au. ususfructus, ff. de ususfruct. gloss. & doct. in l. 2. §. si dubitetur, ff. quem ad. test. aper. & hæc opinio placet Alexand. in d. l. hereditatum, in fin. qui putat dictum Bald. procedere, quando actus non est præiudicialis, quin sit reparabilis ex futuro euentu: vt colligitur ex tribus gloss. illius l. gloss. 1. & gloss. in verb. computetur, & in verb. computatio, quæ volunt, quod si ex futuro euentu apparebit legatarium plus vel minus viuere, supplebitur vel restituetur pro rata ususfructus, vel gabella, vel ususfructus legari pro alimentis. Ex quo inferitur, quod si iudex interponens decretum super contractu transactionis alimentorum, si taxaret alimenta secundum dispositionem, d. l. hereditatum, deberet decernere, quod præstarentur cautiones hinc inde de restituendo vel soluendo, quatenus appareat legatarium plus vel minus viuere, quod est notan. secundum Alexand. Et ista non sunt contemnenda: quia quotidie possunt praticari in legato ususfructus, & vel alimentorum factio uxori, vel alieni alteri, vt faciamus an excedat quintam partem bonorum testatoris, quam potest relinquere cui voluerit, secundum legem regni. For. legum lib. 3. tit. 5. l. 9. & tit. 13. l. 7. Et ex hoc inferitur vnum quotidianum,

F

5. tidianum, quod t percutions, vel mutilans, vel
E occidens aliquem, tenetur ad operas, quas fac-
turus erat percussus vel occisus toto tempore
vitæ suæ. l. ex hoc lege ff. si quadr. pamp. se dica. & l.
si ff. de his qui eis. vel esse. quas operas vel earum
asistimationem præstabit percussus, vel hæredi-
bus occisi, secundum Spec. rhe. de iur. §. 2. post
prin. quem refert & sequitur Abb. in c. 1. de iur.
1. col. in fin. & habebitur respectus, quanto tem-
pore potuisset vivere, eo modo quo supra di-
ctum est. ¶ Adde tamen, quod in asistimatione
superficiæ, vel vñsfructus bonorum, deducē-
6 dum est onus, t vel tributum, quod pro eis
soluitur. per text. no. in l. non amplius, in prin. de
legat. 1. vbi in legato illud intelligitur, quod
deducto onere superest. Bona enim dicuntur
deducto onere vel tributo, addel. 5. ff. ad l. Fal.

¶ Ex quo dicit Bald. ibi, quod si debet solui
gabella de legatis, solum de eo soluitur, quod
superest, deducto onere. referunt & sequuntur
Paul. de Cast. & Alexand. ibi. idem sentit Bald. in
l. 1. c. de fruct. & lit. expen. 2. col. ver. modo accidit
questio. ¶ Et hinc est, quod si aliquis impetrat
beneficium vsque ad valorem centum ducato-
rum, quod valet trecentis tamen tot expen-
sæ requiruntur, quot ascendunt vsque ad duc-
atos: non dicitur beneficium habere in red-
ditibus, nisi centum ducatos ita tenet Bald. in l.
1. 2. col. ver. pone impetrari, c. de fruct. & lit. expen.
& in l. sed si hoc §. quidam ff. de condit. & demon.
per illum text. qui bene facit. Paul. & Alexand.
vbi supra, & ita statuit Mart. Papa. 2. in regula cano-
claria, incipiente sanctissimus dominus noster. idem
tenet Rosa in antiquis, de concess. prob. 60. incipit,
dic. quod si Papa. refert & sequitur Felin. in c. ad
aures, de rescript. 35. col. ver. duodecima questio, & illud
7 est regulare secundum eum, quoties t fit men-
tio de redditibus: quia intelliguntur deducto
onere. vt voluit Bald. in l. cohereditibus, c. fa. her. &
in l. neque scriptura, c. de compen. per text. sing. in
l. fundi Trebatiani, ibi, ex locatione fundi redige-
re ff. de vñsfr. de facit. l. distincta, c. tit. ¶ Idem si fiat
8 t mentio de fructibus: vt in l. fructus ff. sol. matr.
& ibi Bar. Bald. & alij, signanter Alexand. dicen-
tes, quod si quis emit gabellam fructuum for-
ratorum, intelligitur deductis expensis, facit
text. in c. pastoralis, de dec. & in c. si propter tua debi-
ta de rescript. lib. 6. secundum eos, addel. facit
text. & ibi not. Bartol. & Alexand. in l. Felidia
non habetur & in l. cum Titio, ff. ad l. Fal. & in l. si
urbana, ff. de condit. indeb. & in l. 2. §. sed si sub
conditioe ff. de collat. bo. & in l. cum qui, §. missor ff. de
in diem ad dict. alia incipit l. ad Iulianum. Videas
ad prædicta Bald. in l. in amalius, c. de leg.

¶ Vide etiam Bald. in d. l. sed si hoc, §. euidam,
vbi dicit, quod si aliquis donat vltra legitimam
suam, cum onere conditionis implendæ, & de-
ducto illo onere, reducit illud emolumentum
ad legitimam suam: tenet donatio sine in-
sinuatione, per illum text. & est ipsa veritas se-
cundum eum, quod not. pro l. sancimus, c. de
donat. Et generaliter teneas, quod in asstima-

tionem bonorum dātis vel promittentis arthas,
ad sciendum vtrum excellerint de cimam, in
primis & ante omnia deducenda sunt debita:
quia bona alicuius dicuntur deducto ære alie-
no: vt l. subsignatum, §. bona, & l. proprie modum, &
in l. vñsse, ff. de verb. sig. cum concordantijs. est
text. no. ad propositum valde accommodatus,
in l. mulier bona, in ff. de iure dot. vbi si mulier
promisit marito bona sua in dotem: intelligi-
tur deducto ære alieno, ex quo dicebat no.
Bald. in l. 2. col. vers. pone testator, c. de fruct. & lit.
expen. quod si testator iussit filiam suam marita-
ri alicui, qui habet in patrimonio mille: mo-
do iste bene habet possessiones valentes mille,
tamen habet multa debita: ista debita com-
dunt ista mille iuris intellectu. ad quem intel-
lectum debent omnium dispositiones adapta-
ri, secundum eum, quod not. Sic ergo dicen-
dum est in casu nostro. Bene facit text. in l. si
quis seruum, §. fin. cum leg. se. de l. 2. vbi si legatur
pars bonorum, æs alienum debet deduci, ratio
est secundum Paul. ibi, quem vide, rogo. facit.
Papinianus, §. quarta, ff. de inoffic. test. quam vide,
& ibi doctores. Ex istis deciditur dubium quo-
tidianum, scilicet, habens maioratum, promi-
sit arthas, quomodo asstimabit vñsfructus
maioratus, vt sciamus an artharum promissio
valeat, cum non sint alia bona?

ADDITIONES.

¶ Aduerte, quia sentit iste dominus quod leg-
* A
gatum vñsfructus faciem vxori, reducit ad
quintam partem bonorum testatoris, quod est
contra determinationem Paul. in authent. iussu
fina, in ff. verbis, c. de inoffic. testam. vbi tenet, quod
reducitur ad vñsfructum illarum partium,
quorum proprietatem poterat testator legare.
ex quo dicunt aliqui in regno nostro, quod cū
solum pater possit hodie quintam bonorum
legare, quod tale legatum valet in solo vñsfru-
ctu illius quintæ, & ita tenet expresse Segura in
rep. §. sed si fundum, l. vñm ex familia, ff. de legat. 2.
c. 61. vbi alleg. Paul. vbi supra, & hoc postea limi-
tat singulariter, quem vide.

¶ Adde Iason. in l. fructus, col. 4. in fin. ff. solut.
* B
matrim. vbi refert: & vide ibi Vincen. de Mercenla-
riis, col. 4. qui refert etiam alios hoc sequentes.
& vide Segura in repet. l. si ex legatis causa, fol. 4.
col. 2. ff. de verb. obligat.

IOAN. BERNARDVS.

¶ Sed si erant restitutionis subiecta. Huius A
dubij decisionem pollicitus est autor in l. 50.
Taur. in fine. Circa eam vide Greg. l. ap. gloss. d. l. 4.
tit. 35. p. 2. Arias l. 48. Taur. & Meneses in authent.
rei que no. 30. c. com. de legat. & Baer de dotibus c. 8.
num. 24.

¶ In l. hæreditatum. ¶ Circa istum text. vide B
Suarez in l. quoniam in prioribus amplius 3. c. de in-
offic. test. Conarr. lib. 3. resolut. c. 9. num. 8. Pined. in
l. 2. c. de rescin. vendit. 3. part. 4. num. 22. Anton. Go-
mez de homicid. num. 38. Placem de delict. cap. 6.
num. 31. apud quos pluribus allegatis multa di-
cuntur.

¶ Præsu-

C ¶ Præsumitur quis vivere vsque ad centum annos. [Vide text. l. 1. §. 1. & l. 2. §. 1. par. 3. & vbiq. Gloss. Gregor. Castell. Cota in memorabil. ver. filius. f. Pimel. l. 2. de rescind. vendit. part. 3. cap. 4. num. 3. Couarrue de sponsal. part. 2. cap. 7. §. 3. num. 4.]

D ¶ An excedat quintam partem. [Bernardus hic in veteri additione, aliquique qui inferius citabantur, colligunt ex verbis istis, fuisse autoris sententiam, quod factio per maritum uxori legato vsusfructus bonorum exstantibus filiis, solum debeat matri vsusfructus quintæ partis bonorum, nequaquam facta compensatione legati vsusfructus æstimati, in proprietate quintæ, in quo varia fuerunt iudicia nostratū. Vide Suarez in Lagoniam in prioribus, Cde iussio. test. ampliat. 3. num. 5. & Montal. gloss. fin. l. 6. tit. de de las herencias, lib. 3. f. ver. item ad legem, & rursus glossa l. 1. §. 1. tit. de las mandas, cod. lib. & Arias in l. 48. Taur. num. 17. & Segur. in l. 3. num. ex famul. §. sed & si fundum de leg. 2. n. 214. & Anton. Gomez de success. contra test. num. 26. & Cifuentes in l. 16. Taur. num. 19. & Peral in l. Turia cum testamento, §. Titia cum. num. 214. de leg. 2.]

E ¶ Tenetur ad operas quas facturus erat perculsus. [Vide Anton. Gomez de homicid. num. 38. & Placam de delict. cap. 6. num. 31. & Couarrue. lib. 2. resolut. cap. 10. num. 7.]

F ¶ Bona alicuius intelliguntur deducto ære alieno. [Adde Baetium de dotibus, cap. 28. num. 3. & circa significatum huius verbi, bona, vide tū latissimè tum elegantissimè in rub. Cde bon. matern. & Suarez in l. 1. tit. de las arras, lib. 3. f. 3. nota tamen.]

D. IOANNES BARAHONA.

SVMMA RERV. M.

1 Bona donata propter nuptias, remanent in dominio viri, & eis vititur & fruitor tanquam propriis: sed si cum est in arbris.

§. XXXVI. SECUNDA differentia inter donationē propter nupt. & dationem artharum est: quia si bona propter nuptias donata, remanent in dominio viri, & ipse vititur & fruitor eis tanquam propriis, non facta distinctione, an mulier sit maior vel minor: vt latè in prædictis habuimus. In arthris tamen est secus, quia si forte tempore contracti matrimonij mulier nondū erat viginti quinque annorum, pater vel mater ipsius debent obseruare arthas filie traditas, vt non pereant, vendantur, vel alienentur: & si patrem vel matrem non habeat, apud consanguineos proximiores deponantur, & postquam ipsa deuenierit ad ætatem vigintiquinque annorum, reddatū eidem, & interim fructus artharum sint communes, vt Foro lugo lib. 3. tit. 1. l. 7. & Foro legum, lib. 3. tit. 1. l. 3. Illa tamen lex non seruatur, de consuetudine: imò etiam si mulier sit minor 25 annorum, arthæ sibi donatæ remanent penes maritum, qui vititur & fruitor illis, sicut alijs rebus dotalibus.

Palacios Ruy.

ADDITIONES.

¶ Non seruatur de consuetudine. [Hoc idè quia fructus omnes qualiumcunque bonorū, sunt communes inter virum & uxorem ad onera matrimonij, & lucra si que sint, vt per Suarez l. 1. tit. de las ganancias, lib. 3. Fori, & Gregor. Lupum gloss. c. l. 17. tit. 11. part. 4. de quo habes integrum tractat. Did. de Segur. de bonis lucrat. contr. matrimon. de quo etiam per autorem in fin. rub. §. 62. num. 11. vbi dicam & referam, vt hæc procedant iure regio contra ius Romanum.]

DOCTOR IOANNES BARAHONA.

SVMMA RERV. M.

- 1 Dos soluto matrimonio reddit ad mulierem, & si etiam donatio propter nupt. ad virum: sed secus est in arbris, quia illæ statim efficiuntur propriæ ipsius mulieris, & potest de eis liberè disponere, tam in vita, quàm in morte.
- 2 Arthas si vir uxori dedit vel promisit, & in testamento eidem uxori aliquid legauit, an illud legatum debeat in arbris imputari.
- 3 Pater qui dedit dotem filia sua, cui etiam legauit aliquid, non videtur hoc fecisse animo compensandi, sed filia habebit vtrumque.

TERCIA differentia est in modo acquirendi. nam sicut soluto matrimonio si dos reddit ad mulierem, sic donatio propter nupt. ad virum: vt in cap. super. & in c. fin. infr. cod. & in l. 1. & fin. C. de nupt. Secus tamen est in arthris: quia illæ statim efficiuntur propriæ ipsius mulieris, & potest de eis liberè disponere, tam in vita, quàm in morte: & si de illis non disposuit, pertinent ad maritum vel eius heredes. Et hoc, quando non sunt filij ex hoc matrimonio: si enim filij superint, non potest disponere vxor, nisi de quarta parte artharum: quam potest distribuere pro anima sua, alie verò partes remanent filijs, vt Foro lugo lib. 3. tit. 1. l. 3. que incipit, cū de dotibus, & For. leg. lib. 3. tit. 2. l. 1. quāvis olim aliter obseruatur: vt Foro generosorum, lib. 5. tit. 1. l. 1. que corrigitur per leges prædictas, vbi videas l. vñ ex familia, §. si duo, de leg. 2. ff. & ibi l. 2. de imol. & Bald. in l. si quis prior, §. in illo, de secum. mpt. C. & intellige, quòd vxor non dispoluit de arthris, quæ ab intestato decessit: videtur autem de illis disposuisse, si testamentum fecit hæredem instituyendo: quāuis de arthris nihil dixerit specialiter: vt aliqui dicunt, & male; vt volunt leges regni prædictæ, signantes d. l. 5. tit. 3. lib. 4. Foro lugo. quam ad hoc reputo singularem, dum dicit, aut si intestata decesserit ad maritum, aut mariti propinquos hæredes, eadem donatio redeat. Vide gloss. in l. eum antiquioribus, C. de iure deli. in ver. fuisse, quæ vult stante statuto, quòd moriente uxore in matrimonio, maritus lucratur dotem, vel dotis augmentum: si mortua uxore postea moriatur maritus, qui in vita aliter non acceptauerat, non transmittit ad hæredes. Salys. tamen Paul. Alexand. & alij reprobant dictam gloss. de quibus per lason. in l. si arrogator, ff. de adopt. col. 7. ver. ex hac

F 2 solu-

l. 7. si. 2. l. 5. *solutione*, vide ad prædicta not. legem regni in curijs Taurinis, quæ incipit, *sila mager non ouiret hys*, quæ dicit, quod hæres vxoris habeat arthas vxori promissas, etiam si vxor ab intestato decedat, & de illis aliter non disponatur. tene menti. ¶ Ex his inferatur ad vnum satis quotidianum: vir qui vxori dedit vel promissit arthas, in testamento eidem vxori aliquid legauit: an illud legatum debeat imputari in arthas? Per prædicta videtur quod non: quia ex quo à principio valuit donatio. & res donatæ efficiuntur propriæ ipsius vxoris, iam non videtur maritus debitor, maxime quando processum est ad traditionem & solutionem artharum. nam ex quo illud quod debetur, est separatim à bonis testatoris, vel illius qui legatum fecit: non videtur animo compensandi vel imputandi in debito, cum hoc casu, vt dixi, non possit dici maritus debitor, iuxta ea quæ not. in l. dos à patre profecta, ff. solut. matr. & l. iure succursus, de iure dot. facit quod in simili dicimus de patre, qui dedit dotem filiz suæ, cui etiam legauit aliquid: quia non videtur factum animo compensandi cum dote, sed filia vtrumque habebit, vt dicunt gloss. & doctores in l. filia, C. de leg. Bartol. in l. huiusmodi, §. cum pater, de leg. 1. Quando tamen computatio fieret, si dos non esset data, sed promissa: iuxta not. per Bartol. in l. quid autem, ff. de iure dot. & per Angel. in l. si cum dotem, §. si pater, ff. solut. matrim. & in authent. præterea, G. vnde vir & vxor. vbi est text. vide ibi doct. & Bald. in §. pen. C. de rei vxor. acti. Vbi videtur text. in contrarium, de quo vide ibi Bald. & alios Moderniores, præsertim Petrum Philippum in sua repetit. charta 8. 1. col. cum seq. & latissime per doct. nostros, signanter per Barb. in cap. officij sup. de test. chart. 6. colum. 3. cum seq. & ex his, quæ in istis iuribus traduntur, elicitur veritas huius dubij, in quo amplius non insisto, quia non est præsentis speculationis. Placet tamen opinio prædicta, vt nisi maritus expressè dixerit, quod legat vxori pro arthas sibi debitis: & an & quando legatum factum creditori, firmiter compensanti cum debito: de quo per Bartol. Bald. & alios in authent. præterea C. vnde vir & vxor, & in l. quoniam in prioribus, 2. col. ver. & per hoc, C. de iussu. test. & in l. si vxor tua, §. col. ver. quero nonquid, C. de bon. auctor. iud. pos. & Paul. de Castr. consil. 236. vide Bartol. in l. si cui annuum, ff. de annui leg. non videtur legalis vel donasse, vt in arthas imputetur: quia artharum debitum non procedit ex legis dispositione, sed magis ex mariti promissione. vt ex prædictis satis patet: & per consequens non debet fieri computatio: vt l. 1. §. soluentur, C. de rei vxor. acti. notatur in l. si cum dotem, §. si pater ff. solut. matrim. tenet Bart. in d. authent. præterea, C. vnde vir & vxor. ad quod vide hodie, l. 16. de Toro. Hæc sunt, quo ad donationes, quæ fiunt propter nuptias, seu quo ad donationem artharum.

ADDITIONES.

¶ Secus est in arthas. Hæc latè prosequitur Suarez in l. 1. tit. de las arthas, vers. not. ex secunda parte vsque ad fin. lib. 3. fori, & vide obiter Tello, in l. 19. Taur. num. 12. & Conarr. in c. officij de test. au. 4. & Taurislaus in l. 51. Tauri.

¶ Non transmittit ad hæredes. Siste, & ista verba legito cum iudicio, quia si lucrum artharum defertur vxori ex dispositione statuti, pro vt loquitur autot, cum sit lucrum legale, sine acceptatione videtur transmitti posse ex autoris eiusdem sententia, multotiesque, quos referam infra, §. 62. num. 31. vers. transmittunt ad suos hæredes, atque ex his perpende quanti referat, iure nostro, esse lucrum artharum legale, siue vt per autorem inferius concluditur, conuentionale.

¶ An illud legatum debeat computari in arthas. Hanc quæstionem latè prosequitur Suarez in l. 1. tit. de las arthas, lib. 3. fori, vers. sed pone quæstionem. Adde Gregor. Lup. gloss. h. ad fin. l. 16. tit. 9. part. 6. Taurislaus in l. 16. Tauri, Conarr. in cap. officij, de testam. Villalobos in ver. vxor. num. 75.

¶ Vtrumque habebit. Vide Gregor. Lup. gloss. h. l. 16. tit. 9. part. 6. Peral. in l. Lucina, de leg. 2. num. fin. Tello in l. 17. Tauri, Conarr. in c. officij, num. 10. de test. & Baet. de dotib., cap. 20. num. fin.

DOCT. IOANNES BARAHONA.

SVMMÆ RERV. M.

1. Matrimonij bona sunt, fides, proles, & sacramentum.
2. Matrimonium in suis institutis propter liberam præcreationem, non causa libidinis.
3. Donatio inter virum & vxorem quæ sit prohibita.
4. Alius vbi non est voluntas, vel consensus, non debet approbari.
5. Iracundia valore facta non approbatur.
6. Ebrietas alienat ab intellectu, & priuat libertate.

SUNT & aliz donationes, quæ fiunt inter vxorem & alios. Sconiuges constante matrimonio, quæ regulariter sunt prohibita, vt l. 1. 2. & 3. l. & sponsa, §. concessa, ff. eo & l. si ex voluntate, C. eod. tit. & cap. fin. infra. eo & 4. part. tit. 11. l. 4. vide bonum text. vbi tradit latè Indouit. Lufitanus, in l. si inter virum, in princ. ff. de reb. dub. col. 3. de cuius ratione (vt Plutarchus in suis problematibus dicit) multi dubitant antiqui. Quid est, inquit, quo vir ab vxore, vxor à viro dona aliquid accipere prohibetur: an quod, vt Solon scripsit, mortuorum donationes rati sunt: Quis, inquit, necessitate coactus, aut ab vxore persuasus: necessitatem enim, quasi vim afferentem, accipit voluptatem verò, quasi decipientem: sic vxorum donationes, hac virorum suspitione non caueant. An quòd vilissimum beneuolentiæ signum donatio sit? dant enim & alieni, & qui non amant. Idcirco hoc dandi lenocinium ex matrimonio sustulerunt: vt non mercenarium, sed gratuitum & spontaneum sit hoc totum amare & redamari. An quòd ab alijs accipiendo, corruptæ alienos admittunt, grauissimum vitium

l. 7. si. 2. l. 5. *trimon.* tenet Bart. in d. authent. præterea, C. vnde vir & vxor.

visum est, gratis suos diligere? An illud potius, quod viti & vxoris rem communem esse oportet? Nam qui quod datum est accipit, is quod datum non est, id alienum esse censere didicit, quo fit, vt exiguum inuicem dando totum perdant hæc ille. Probè quidem hoc vltimum videbatur dictum, ne vir & vxor vlla munera inuicem suscipiant: vt proprium nihil, cæterum inter se communia cuncta cognoscerent, quo maiore cura, diligentia, fides, res domestica tractaretur: iuxta illud Dionis ad Dionysium, & multi postea referunt, Nemo non suis in rebus, quàm alienis, diligentior est, & si autoritates deficiant, res ipsa demonstrat, & rerum magistra experientia. Vtinam in id tempus ætas nostra inuadisset, quo decenda, non dedecenda iuuentus esset, vt copias & pecunias in re vxoria non magni æstimaret, optimè profectò societas hominum, coniunctioque seruaretur. sed à pueris plurimi ad inanem spem quæstus sic imbuti, sic instituti sunt, vt quantum labore & periculis eniti atque efficere possunt, nihil prætermittant, quod ad hæc illiberalem auiditatem suam pertinere credat. Quocirca temporis nostri iuuentutem non incitare nec inflammare oportet, vt in vxoribus opes magni faciant, sed potius hortari istam, vt his prudenter abstineant. Hodie quidam penè omnem substantiam in exornandis vxoribus exhaustiunt, & consumunt in vestitu, & ornamentis superfluis, vltatè prosequor in *tractat. de consilio & consiliario regis parte decima*. Vbi similiter de immensis dotibus dissero. ¶ Iuris tamen consulti has rationes parumper derelictas, aliasque assignarunt, dicentes, quod idem constitutum fuit, ne coniuges mutuo amore se spoliarent, & ne impediretur studium educandi filios, & ne matrimonium venalia fierent, vt dicunt iura prædicta, quia amor honestus inter coniuges debet constare solo affectu animi, & non propter pretium. Cuius contrarium videtur heri, cum aliquid donatur. Et hoc est ex quadam æquitate iuris ciuilibus, ex qua etiam illud est inducendum, quod vnus ex coniugibus nō possit mutare alterum ad matrimonium spe lucri, licet à tertio quis possit mutari, vt l. *si ita stipulatus*, §. *si tibi nupsere*, ff. de verb. oblig. & traditur per Bart. & alios in l. *tria*, §. *adum respondit*, circa prin. cod. tit. Hanc rationem præterdixit Lycurgus, qui primus Lacedæmonijs iura ex Apollinis auctoritate confinxit, vt in *c. Moyses*, 7. *diff.* cum virgines sine dote nubere voluit, vt vxores non pecunia causa eligerentur, strictiusque viri sua matrimonia cohercerent, cum nullis frans dotis tenerentur, quod refert *beatus Thom.* 4. de regimine principum, id. in quantum dotes prohiberi sic male locutus, vt alibi fortasse dissetetur; in quantum verò sensit, ne matrimonia sint venalia, & bene à proposito nostro, satis accom-

B 1 modatum dixit. ¶ Bona & enim matrimonij sunt tria, fides, proles, & sacramentum, vt commemorat *gloss.* in cap. *fin. de condit. appon.* & in cap.

Palacio Rm.

per venerabile, in ver. de tribus bonis, qui filij sunt legit. quod declarant doct. ibi, & Bald. in l. *fin. C. de donat. ante nupt.* dicentis, quod matrimonium fuit institutum, vt inter coniuges sit fides, non solum in eo, quod respicit pudorem matrimonij, sed etiam vt cunctis sit castitas, amor, honestas; & illud appellatur fides in matrimonio, contra quam opponitur extorsio seu depauperatio, quæ causaretur ex donationibus, si permitterentur inter coniuges. Si enim esset integer amor inter virum & vxorem, propter amorem se spoliarent proprijs bonis, nec aliquem modum seruarent in donando: vt dicit Bald. in d. l. 1. *ff. de iur. iur.* in fin. recollectis, vide eundem Bald. in cap. *filij si de sen. sue contr. lib. sen. & que dico in cap. per restram*, 1. col. dum agitur contra maritos permittentes vxores adulterare. ¶ Fuit etiam institutum vxoribus, propter liberorum procreationem, non libidinis causa: & illud appellatur proles, quod similiter impediretur, si coniuges libere donare possent, vt dicunt præallegata iura, quoniam potius adhiberent studium lucro, quod ex donationibus expectarent, quàm liberorum educationem, per nuptias enim iustas præstatur immortalitas humano generi, quia per eas seruatur excellens genus humanum: vt auctor. de nupt. in prin. col. 4. videas Baldum in d. l. 1. *ff. de iur. iur.* in fin. *ff. de iur. iur.* in fin. Item fuit institutum matrimonium, vt sit perpetuum: & illud appellatur sacramentum. Contra quod similiter opponitur donatio inter coniuges, ex qua aliquando si confus coniugi non donaret, sequeretur indignatio animorum, & exinde diuortium: secundum Bald. ibi supra. Illud autem, quod occasionem diuortij præstat, turpe est: vt l. *si cum dote*, §. *fin. autem in senatus*, ff. solut. matr. etiam si occasionaliter diuortium causet: quia modica occasio impedit actum feri, vt est text. cum *gloss.* in l. *ergo*, §. *ex die*, ff. de iudicium, si quem pro singulari allegat Bald. in cap. *per tuas*, de probationib. & in c. *quemam*, de refl. Iussit ergo prohibita est ¶ donatio inter eos, non ex eo, quod ipsa donatio in se sit mala, imò potius laudabilis, vt traditur in l. 1. *ff. de donat.* & in cap. 1. cod. tit. sed eo, quod inde potest sequi malum, vel quia malis artibus peruenitur ad ipsas, vel quia ad ipsam non potest verisimiliter perueniri, nisi per malum vel abominabile principium: vt in simili notat *inc. & si Christum*, §. *quodam enim supra de iur. iur. aud.* Vnde donatio inter virum & vxorem prohibetur propter malitiam antecedentis, nam vir malignaretur succedendo vxori & diebus & noctibus, torquendo & infestando, vt not. in auctor. *vt in mobiliis ante nupt.* circa medium, col. 5. vel reitoribus imminendo, vt l. 1. §. *quæ oneranda*, ff. *quarum rer. actio non dat.* & nunquam esset inter eos pax. Nec minus naturali amore vxoris facile traheretur ad dispositionem bonorum: quia nihil feruore amoris vehementius, vt auctor. *quib. mod. nat. eff. legit.* §. *illud, col. 6.* Hæc est ratio ex parte ante: & aliaratio ex parte post, seu consequenter, quia vnus

F 3

effic-

efficeretur ditior, alter pauperior: & pauperes parum honorantur, & parum timentur, vt ff. de verb. oblig. l. verum turpem. Ita autem argumentatio ex parte ante, id est, ex parte causae: & ex parte post, id est, ex parte effectus, licita est, tanquam ex integrantibus dispositionis effectum, & mentem disponentis: vt ff. de acion. & obligat. l. fin. not. ff. de condit. ob tur. caus. l. ob turpem.

Ex his omnibus, & ne diuortia sint venalia, & simoniaca, prohibetur dicta captiua donatio: quia captiua liberalitate interpretatio prudentium fregit: vt ff. de transact. l. cum Aquiliana, item quia omni lucro debet praefertur concordia maritalis. C. de instit. & substit. sub condit. fac. l. reprehendenda. Vnde donatio inter virum & uxorem est prohibita, vel saltem extra protectionem iuris ciuilibus posita, inconiunctibili persuasione, cum vir & uxor sint socij diuinae & humanae vitae. ff. rerum am. l. 1. & l. aduersus, C. de crim. expul. her. Pactum inter socios factum, quod in persona vnius sapit lucrum praecise, & in persona alterius sapit damnum praecise, non valet, quia est contra substantiam societatis, ff. solut. matrim. l. si cum dotem, & fin. autem in sauisimo, quia ista societas est lupi cum agno, quem cauda linuit, vt comedat eum. Hanc enim societatem lex falsam & leoninam appellat, & intolerabilem: vt ff. pro soc. l. mortui. Igitur propter duo mala vitanda (vt summam dicamus) fuerunt inter coniuges donationes prohibita, ne videlicet mutuo amore se spoliarent, & ne dissensiones & diuortia sequerentur. Quae enim inconsulto calore facta sunt, rata per leges non habentur: quia cum in omnibus actibus hominum, tam in delictis, quam in obligationibus, seu contractibus, quam etiam in iudicijs requiratur agentium deliberata voluntas & consensus: vt in cap. cum voluntate, de sent. excom. in l. obligationum substantia ff. de act. & oblig. in cap. fin. de confes. cum concord.

Actus tibi ubi non est voluntas vel consensus, non debet approbari, & non est deliberata voluntas, ubi non est consilium. Vnde cum iracundia priuatur consilio & deliberatione, iuxta illud Catonis: Ira impedit animum, ne verum discernere possit, quod transcribitur 2. part. tit. 3. l. 10. & Horatius epist. 1. dicit, quod est brevis furor: ideo facta tunc calore iracundiae non approbatur: de pen. dist. 1. cap. diuortium ff. de diuort. l. diuortium, 2. ff. de reg. iur. l. quicquid calore iracundiae, C. de pen. si vindicari, ff. de publicat. l. licitatio, gloss. in cap. ex literis de diuort. Inde etiam tunc ebrietas alienat ab intellectu, & priuatur libertate, in cap. sexto dist. 33. dist. ubi enim ebrietas, ibi libido dominatur & furor, ead. dist. cap. venter, & quod not. in cap. a crapula de vir. & honest. cleric. Ideo de factis ebriorum in iure non curatur, vt not. in cap. sicut nobis de test. Inde etiam facta per lapsum aetatis, vel per metum, non ratificantur, ff. de minor. per totum, & ff. quod met. causa per totum, cum conor.

Hinc cum amor priuatur deliberatione, quia sicut vinum, ira amor inebriat: Instet de success. sublat. & dixit sapiens, Vinum & mulier ap-

statate faciunt sapientes, Eccles. 19. Et furore amoris nil vehementius inuenitur, in authent. quib. mod. na. efficitur. §. illud, col. 6. Et cum iste amor inter coniuges praesumat inesse: vt in d. authent. sequitur, quod donationes factae inter eos, presumuntur factae inconsulto calore amoris, & ideo non debent à iure approbari. Et preterea quantum ad secundum malum vitandum, laborant legislatores, vt omnis materia discordiae tollatur: vt late probat B. Thom. 1. de regim. princ. vlt. hinc puniunt seditiosos, in tit. de solutio. fin. hinc dominia distinxerunt, in l. ex hoc iure, ff. de instit. & iur. hinc limites agris, in cap. sortitus de ver. sig. & reliqua talia pene in finita, & praecipue circa matrimonium, quod immortalitatem artificiosae ipsi praebet generi humano: in l. 1. ff. solut. matrim. in authent. de nupt. in princ. Sed si permitteretur mulier donare viro, vel è contra, si non donaret, oriretur inter eos dissensio, & ex dissensione diuortium: vt satis manifestum est. Quamobrem sagacissimi legislatores prohibendo huiusmodi donationes, semina discordiae & diuortij sustulerunt: nam Pythagoras inter leges ad conseruationem suae poliae introducidas (vt refert Hieronymus contra Iovinianum) fugienda, inquit, sunt modis omnibus, & abscondenda à ciuitate seditio: à domo discordia, &c.

ADDITIONES.

§. Adde Hippoly. in l. 1. in princ. ff. ad l. Corn. de si. * A
car. col. 8. ver. quo antem.

IOAN. BERNARDVS.

§. De cuius ratione. Vide Alciat lib. 3. dispensat. A
cap. 14. Aliquidque per Covarr. 2. part. de test. nu. 10. & Minch. part. 1. lib. 3. §. 29. num. 11. Tiraquell. obiter in l. si vnuqu. ann. per libert. num. 109. C. de reuoc. donat. & eundem latius in conuivialibus, & Ant. Pet. tit. 1. num. 22. de iur. ciu. can.

§. Bona enim matrimonij sunt tria. Adde B
text. a. omne, 27. q. 2. & text. l. 3. tit. 2. p. 4. Circa quae iura vide Ioan. And. in tract. de sponsal. & matrim. §. fin. & rursus in regula sine culpa, de reg. iur. & Ioan. Lup. episc. Segebiens. de matrim. & legitim. p. 1. nu. 13. Atque nouissime & absolute Dominic. Soto post alios Theologos in 4. sentent. dist. 32. q. 1. art. 1.

§. Amor priuatur deliberatione. Vide pulcherrum C
epigramma Virgilij secundum in ordine, incipit: Nec Veneris neque tu vini capiaris amore, &c. adiungeque multa quae traduntur per Victorij. Cagnoli in l. 2. ff. de orig. iur. nu. 68. & Neuen. in filia nuptiali, in parte, non est nubendum, lib. 1. num. 110. Tiraquell. de pen. temperand. causa 4. & rursus causa 41. num. 81. nominatim quae de summo amore coniugum vide multa per Petr. à Playa de delili. cap. 22. num. 30. & Ioan. de Lignan. in suo tractatu de amicitia, §. restat videndum, & Tiraquellum, in l. si vnuqu. ann. C. de reuoc. donat. in presat. num. 12. & vers. libertus, num. 117. & latissime in conuivialibus.

DOCT. IOANNES BARAGONA.

SYMMÆ RERVM.

1. Donatio inter coniuges adeo prohibita est, quod ex ea non oritur obligatio ritum naturalis.

2. Vnde in

2. *Vendenda rem pro viliori pretio, videtur illud, quod magis valet donare.*
 3. *Electus nondum confirmatus, non potest administrare.*
 4. *Spurius filius institutus sub conditione, si legitimabitur, vel cum capere poterit: interim quid legitimatur, vel efficitur capax, potest petere bonorum possessionem secundum tabulas, & tanquam curator bona hereditaria administrare.*
 5. *Res empti nomine uxoris de pecunia viri potest ab uxore repeti.*

§. XXIX. **E**X quibus rationibus, licet non tantum explicatis, *Bald.* in cap. cum contingat sup. de iur. iur. 15. col. ver. queritur, dicebat hanc donationem iuramento non firmari. de quo infra latius subiiciam, §. 1. Et intellige reprobam donationem inter coniuges, non solum ratione dominij, sed etiam ratione possessionis: vt *Inter virum, & ibi gloss. & d. l. i. §. si vir, ff. de acquir. poss.* & inde est, quod vxor dicitur possidere pro possessore, & sic est causa iusta, vt *Liquid vxor, eod. tit. de acquir. poss.* Hoc tamen, quod de possessione dixi, intelligo, quando maritus donans est dominus rei donatæ: tunc enim nec dominium neque possessionem donare potest: quia donando possessionem rei propriæ, efficeretur pauperior, duplici respectu: primo propter amissionem: secundò, quia dominium (vt ita dicam) debilitaretur, & non esset ita efficax: quia non posset liberè de re disponere iuxta legem, in re mandata, *C. mandata.* Secus tamen est, cum res donata esset aliena, nam tunc valeret donatio possessionis. vxor enim potest donare rem alienam marito, & è contrariò *vt l. si vir uxori, & ibi not. ff. pro donato.* quo casu intelligitur facta donatio possessionis, quia dominium donare non potest, cum non sit suum: & sic nullum sit præiudicium dominio suo, nec videtur fieri pauperior, ex quo ab eo possessio auocari poterat arg. *Non videtur inf. eo.* & quia dominus illa videtur habere: vt *l. qui alienum habet, ff. de regul. iur. ita subtiliter dicit Bart. Socinus in l. 1. §. si vir, ff. de acquir. poss.*

A Et adeò prohibita est & donatio inter coniuges constante matrimonio, quod ex ea non oritur obligatio, etiam naturalis: vt voluit *Bart. in l. 2. §. 1. 2. col. ff. de donat.* quia ex quo l. resitit tali donationi, non potest ea opiri obligatio, etiam naturalis: vt *l. si non forem, ff. de condit. indeb.*

B Et hinc est, quod huic donationi non accedit fideiussor: vt *l. §. si debitor, ff. i. §. tit.* Ex his inferitur, quod si maritus vendidit uxori aliquam rem pro viliori pretio: cum & illud, quod magis valet, videatur donare, non valebit talis donatio. est text. not. in *l. si quis donationem, in fin. ff. de contrah. empt. & in d. l. si sponsa, §. circa, ff. i. §. tit.*

Ex hoc etiam inferitur, quod si procurator meus meum annum debitum fecit transferri & scribi in personam vxoris meæ in libro communis, vel aliàs: quamvis ego postea ratum habeam, ex hoc nihil acquiritur vxori meæ: adeò quod etiam morte mea non confirmabitur. Ita singulariter consuluit *And. consil. 31. per pulchra fundamenta, quæ per te videas.* Intellige secundum distinctionem quam facit text. in *l. ex anno, ff. i. §. tit.* Ex his etiam inferitur, quod si vxor

volens donare viro, committit sibi administrationem bonorum suorum, vel partis eorū, quæ ex successione vel aliàs ad eam pertinebant, quæ hoc quod non teneretur reddere rationem: ita quod ex ista administratione possit maritus aliquod commodum habere: cum ex hoc resulset donatio, non est valida. Iste est text. not. in *l. Sulpicio, alias incipit mulier, ff. i. §. tit.* & bene facit text. in simili in cap. auaritie, de decet. lib. 6. vbi dicitur, quod & electus nondum confirmatus, licet non potest administrare iure prohibente, ita nõ potest constitui procurator vel æconomus rerum ecclesiæ. Idem esset è contrariò, quando maritus vxori committeret administrationem animo donandi, quæ sit ista colore: ad idem facit text. in *l. §. si & res, in tit. per quos sit instituta, lib. feud.* vbi non valet alienatio rei feudalis sub colore feudi. Si tamen color non esset quæsitus, nec administratio esset animo donandi concessa: vt puta, quod haberet administrationem illorum bonorum vsque ad mortem suam, & post mortem deueniat ad filium, vel alium, cū hoc quod possit hanc potestatem reuocare, quando eumque voluerit: ista commissio valet, nec præsumitur facta in fraudem, nisi aliter appareat. Ita dicit text. in *d. l. Sulpicio*, facit quod in simili dicit *Bald.* quæ sequitur ibi *Angelus* per illum text. in *l. si quis heres instituitur, ff. de hered. instit.* quod filius & spurius institutus sub conditione, cum capere potest: iuxta not. in *l. in tempus, ff. de hered. instit.* vel sub conditione, si legitimabitur, iuxta not. per *Bald. & Alios* in *l. Gallus, §. instituitur, ff. de liber. & post. & in l. si situm, ff. de testa.* & ibi per *Modernos*, signantur per *Franciscum Arctium*, qui alios refert per doctores nostros in cap. venerabilem supra qui sit legitimus. Poterit iste filius interim, qui legitimator, vel capax efficitur, petere bonorum possessionem secundum tabulas, & administrare bona hereditaria tanquam curator, sicut poterit quilibet alius institutus sub conditione: vt *d. l. si quis heres.* Imo fortius dicebat idem *Bald.* in *d. l. Gallus, §. instituitur*, quod indistinctè filius spurius totaliter institutus, interim debet dari curator bonis, & potest administrare bona hereditaria, tanquam curator: & si non legitimetur, tenetur reddere rationem illi, cui debebitur hereditas. Sed primum placet *Francisco Arctio* in dicit. §. instituitur. Inferitur etiam, quod si vxor emit rem, & maritus soluit pretium, totatè à muliere repeti potest: vt *Liquid autem, §. si vxor, ff. i. §. tit.* Idem, si nomen vxoris solum sit appositum in instrumeto: tamen vir suus comparasse probatur ex duobus, scilicet quod ipse vir, antequam perueniretur ad faciendum instrumentum, suo nomine emit, item quod ipsi viro possessio tradita est: ita dicit *Bart. in l. multum, C. si quis alter vel sibi.* per illum textum repugans hoc bene notandum. Idem, si maritus aliquid emit ex pecunia nomine vxoris: cum sic emendo nomine vxoris, videatur sibi donare: non valet talis donatio, vt est bonus text. in *l. cum hic statui, §. 1. ff. i. §. tit.* Imò dominium rei emptæ remanet

net penes maritum, sicut dicimus in patre donante filiofamil. vt *Instit. de inuti. supral.* §. i. qui, & in l. i. C. de castren. pecu. mi. lib. 12. vbi not. Ioann. de Pla. in l. i. not. subdit tamen, quod re tradita filio vel uxori, morte patris vel mariti, confirmatur & retrahitur, quo ad fructus & damna illata: non tamē quo ad dominium: vt l. donationes, l. 1. in fin. C. i. §. tit. de quo infra latius dicetur. ¶ Ex illis etiam inferitur, quod si maritus se obligat pro muliere, non valet talis obligatio: quia ex hoc resultat quedam donatio, vel irrepetibilis datio: quia inter virum & uxorem raro datur iudicium constante matrimonio, ff. de excusat. tutor. l. 1. in fin. Contrarium tamē est verum: quia quicquid agit inter virum & uxorem nihil ad creditorem, qui certat de damno vitando, argum. ff. de donat. l. vt mihi donaret, secundum Bald. in authent. si mulier, si. com. C. ad Vellican.

ADDITIONES.

A ¶ Quod ex ea non oritur obligatio naturalis. ¶ Quando ex contractu prohibito per legē, impediatur vel non origo naturalis obligationis, ac deinde possit accedere iuramentum, & consumetur actum, vide oopiosē & eruditē Cournu. in cap. quamvis pactum, p. 2. §. 4. & Minchac. par. 1. lib. 3. de success. erat. §. 30. num. 39. cum preced. & sequent. vbi de iuramenti vi & effectu multa referuntur, multique copiosē allegantur. & in §. 18. & §. 29. eod. lib. Addeque huc eleganter scripta per Fortun. Garciam in l. veluti, de iust. crim. col. 4. versum ex text.

B ¶ Cum illud quod magis valet videatur donare. ¶ Adde Tiraque. pluribus allegatis in l. si virum, C. de renou. donat. vers. donatione largitur, nu. 2. cum multis sequent. & ex nostris Did. de Segura in l. coheredi, §. cum filia. vbi quidam alij per Did. Perez. adiunguntur num. 165. ff. de vul. & pupill. Videatque Bart. de dotib. cap. 30. num. 10.

C ¶ Cum capere potest. ¶ Vide Tanristas in l. 15. Tauri, & Courru. de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 5. num. 11. & Segura. ibique Didac. Perez. in l. coheredi, §. cum filia, num. 121. de vulg. & pupill. Ductus in regul. §. 6. dicit. 1. Minch. lib. 3. §. 4. quest. illuq. cap. 102. nu. 19. cum sequent. & rursus in l. si quando, C. de inoffic. test. num. 69.

D. IOANNES BARAHONA.

SVMMÆ RERV.

- 1 Dotem constituere, est donare.
- 2 Actum secundum tempus in quod refertur, indicatur validus vel invalidus.
- 3 Virginitatem nomen de sponsatam seductus, & cum ea dormiens, debet eam dotare, & habere eam in uxore.
- 4 Consuetudo vincit legē, & eam interpretatur.
- 5 Donare videtur n. qui consensit rem suam ab alio donari.
- 6 Dotis constitutio est titulus totaliter in maritum dominium transferens.
- 7 Factum ab eodem diuersis temporibus, non representat identitatem vinctum facti.
- 8 Facere per seipsum videtur, qui per alium facit.
- 9 Donare per se, vel per alium, paria sunt.
- 10 Ius eligendi quando residit in persona alicuius, dicitur eligere iure proprio: sed quando eligit iure iuris.

distinctione alterius, eligi iure alieno.

11 Procurator substitutus à procuratore, qui habet potestatem substituendi, non dicitur substitutus à domino, sed à procuratore, qui factus erat dominus liti, & inter ipsum & procuratorem oritur actio mandati, non inter ipsum & dominum.

12 Dos constante matrimonio potest constituiri tam per confessionem, quam per numerationem, nisi constituitur in fraudem alterius creditorem.

13 Donationem rerum suarum faciens, si postea statim delinquit, praesumitur fraudulentus donator.

14 Monachus statim post monachatum electus praesumitur ingressus ambitione praetura.

INFERVA etiam, quod si maritus constante matrimonio velit uxori suae dare, non valetur talis constitutio dotis, vt casus not. in l. 1.

¶ si quis uxori ea conditione, ff. i. §. tit. vbi dicit text. quod si maritus donasset uxori rem eo pacto, vt postea vxor eam sibi in dotem daret: non valet donatio. & hoc ideo, quia constituere dotem, est donare, vt probat text. in l. §. si à socio, ff. de his qui in fraud. cred. & lex promissionē, ff. de iust. & obli. l. 1. unica, §. accedit, C. de rei vxor. ad. Ex quo prima facie idem videtur dicendum ē contrā, quod vxor constante matrimonio non potest seipsam dotare, de quo videas infra in limitatione principali, die vt ibi.

¶ Idem dicas tu, si vir dotauit mulierem, antequam cum ea contraheret, & se retulit ad tempus matrimonij. nam tunc non valetur constitutio dotis, ac si fieret constante matrimonio, quia tūctus iudicatur vt validus vel invalidus, secundum tempus, in quod refertur: vt l. quod sponsa, C. de donat. ante nupt. & cap. de vxore sup. de sponsal. not. Bart. in l. si sponsa, §. si vxor, ff. i. §. tit. Sed contra hoc est, quod habetur Ex. 22. & transcritur in c. 1. de adul. si seduxerit quis tūctinginem nondum desponsatam, dormientēque cum ea, dotabit eam, & habebit uxorem. & sic donatio refertur ad tempus matrimonij.

tamen valet Glossa in d. cap. soluit duobus modis primō, quod exponatur dotabit eam, id est, donationem propter nuptias assignabit secundō, quod intelligatur, quod non refertur donatio in tempus matrimonij. Sed vtrique solutio non est congrua, prima, quia impropiat verba secundā, quia est aperte contra text. Et propterea tu dic, quod loquitur in donatione necessaria & remuneratoria: nam fit in pretium pudicitiae contra ius violare: quod apparet, quia licet cum ea non contrahat, tenetur eam dotare vt in fin. dicit text. in d. cap. 1. de adul. donatio autem remuneratoria permittitur inter coniuges, vt inferius late dicitur. ¶ Secus tamen esset, si vir dotans mulierem ante matrimonium, se non referat ad tempus matrimonij: quia tunc licet postea cum ea contraxerit, valet constitutio dotis: quia eo tempore non erant coniuges, nec forte sperabant esse, & per consequens non fit constante matrimonio. Est casus not. in l. 1. C. de donat. ante nupt. vbi dicitur, quod si vir donasset & tradidisset uxori future, & deum ab ea illud donatum recipere in dotem, bene valebit. Et sic debes intelligere text. in cap. & sine cessis.

esse, & in cap. nuper infr. isto tit. ¶ Vel intellige, quando est consuetudo, quod maritus dotet vxorem: nam tunc bene potest secundum *Vincetium* & *Ioan. And.* quæ alij sequuntur in *l. c. centium* & *loan. And.* quæ alij sequuntur in *l. c.*
 4 & si necesse, quod mihi satis placet, quia ¶ consuetudo vincit leges, & eas interpretatur: vt *l. si de interpretatione. ff. de leg. & cap. cum dilectus. sup. de consuet.* quamvis *Andr. Sic. in l. si diuersi. ff. de verb. oblig. in fin.* reprobet opinionem *Vincetii*. & *loan. And.* aliquibus rationibus & fundamentis mihi parum vrgentibus, firmans non valere consuetudinem, quod maritus dotet vxorem: vt ibi latè per eum. ¶ Quinimo, quod plus est, non poterit maritus aliquid de bonis suis alicui donare, vt ille constitueret dotem vxori ipsius donantis: quia cum res ipsa à principio erat in patrimonio mariti donantis, quamvis postea donetur vxori ab extraneo, in effectu videtur ab ipso marito donata, vt est text. singularis in *l. si extraneo. ff. isto tit.* Et ratio huius est, quia ¶ qui consentit rem suam ab alio donari, ipse donare videtur: vt *l. si liquet. in fin. C. de inof. do. & l. 2. C. si aduersus venditionem*. Licet ergo maritus donet extraneo, vt donet vxori non extraneo, sed ipse donare videtur vxori. vt dicit text. not. in *l. professus. §. si quis centum ff. de iur. dot.* Videtur ergo donatio facta per interpositam personam, quæ prohibita est de iure, vt *l. 3. §. secus. & §. fin. cum l. sequent. & l. si sponsus. in princip. ff. isto tit. de quo dico latius infra, §. 47. ver. ex istis etiam*. Res ergo, quæ erat ipsius viri, non potuit ei in dotem concedi: quia constitutio ¶ dotis, est titulus dotaliter in maritum dominium transferendus: vt voluit *gloss.* in *l. doce ancillam. C. de rei vendic.* Vnde res sua non potuit amplius effici sua: vt *Labeo. ff. de pig. act. & l. cum rei de contrab. empt. & cap. inter dilectos. sup. de fid. infr.* Non ergo valet ista donatio, nisi morte mariti constitueretur. *l. sed interim, §. idem Marcellus. & ibi gloss. ff. isto tit. ita not. concludit Ceterius in suo tractatu de dote, 1. part. quæst. 50.* Quod tamen ego intelligerem procedere, quando maritus donauit alteri, puta Titio: vel ille dotaret vxorem ipsius donantis, & de hoc constaret: vel si dixisset se velle donare, cui ille Titius donaret: nam tunc in effectu ipse maritus donabat. arg. *ff. quod cuius. vniuers. not. l. item coram, §. decuriones. & ff. de leg. 2. l. in rem ex familia, §. si de Falcidia. & C. de iud. l. apertissimi, & quod ibi not. in ult. gloss.* Nam his casibus maritus non transulit aliquod ius proprietatis in ipsum donatarium, sed cum nudum ministrum fecit ad donandum vxori, arg. *l. vtrum, §. cum quidam. ff. de re iud. dab.* Quandoque ergo etiam ex intervallo donatarius redonet vxori, non valet donatio: vt *l. 3. §. fin. ff. isto tit. & facit text. in l. ait pater, §. 1. ff. de his que in fraudem creditorum*, per quæ iura ita dicit *gloss. fin. in l. si ventri, §. fin. ff. de priuileg. creditor.* Ex quo ego dixi & defendi in continencia facti, in regali cancellaria, cum vxor cuiusdam haberet domum in emphyteosim à quodam monasterio, pro certa annua pensione,

vt marito complaceret, iuri, quod in prædicta domo habebat, in Abbatis manibus renunciavit: habito prius inter eos & Abbatem tractatu, vt eadem domus pro eadem pensione marito concederetur. Vxor cum licentia mariti renunciavit in manibus Abbatis: Abbas marito concessit. Dixi, istam cōcessionem & donationem non valere, tanquam factam (veritate inspecta) inter maritum & vxorem: quamvis per interpositam personam facta fuerit, vnde marito præmortuo, domus ad vxorem, non ad mariti heredes pertinere. Ad hoc vltra prædicta allegabam decisionem singularem *Anchor. consil. 31. vbi inter cætera dicit*, quod si procurator meus meum annum debui transferri fecit, & describi personam vxoris meæ in libro communis, vel aliàs: quamvis ego postea ratum habeam, ex hoc nihil acquiritur vxori meæ: adeo quod nec morte mea confirmabitur ista donatio: vt ibi latè per eum, per pulchras rationes, quas per te videas. Videor quidè in effectu donationem facere vxori per interpositam personam, quæ etiam prohibita est: vt dictum est in præcedentibus. Quamvis enim quantum ad quantitatem & veritatem, impossibile sit factum vnius, dici factum alterius, cum ¶ etiam factum ab eodem diuersis temporibus, non representat identitatem eiusdem facti: vt *ff. de cond. indeb. l. si non sortem, §. libertus. & in autem. de fide instrum. circa prim. col. 6.* tamen de quadam iuris fictione & interpretatione factum vnius alterius intelligitur: vt *ff. de duo re. l. nemo, not. in l. 1. §. de iur. & §. quod dicitur. ff. de vi & vi arm.* & ita debet intelligi regula iuris, quæ dicit, ¶ qui per alium facit, est perinde, ac si faceret per seipsum. secundum *Dynum ibi*, & propterea constitutio puniis deferentes res prohibitas, comprehendit eos, qui per nuncios transmittunt: vt probatur in *c. significauit, iuncto cap. ita quorundam. infr. de iudic. secundum Ana. & alios ibi. & per doctores in cap. mulieris. de sententia excom. in c. cum quis, eod. tit. li. 6. & in c. 1. de off. deleg. cum aliis, de quibus per Modernos in tractatu malefactorum, in parte, Scipionum mandatorum. Modò ergo maritus donet per se, modo per interpositam personam, nō valet donatio: quoniam paria sunt ¶ donare per se, vel per alium. Et per hoc dico hodie non seruandam legem regni, Foro *genetioforum, lib. 3. tit. 1. l. 3. quæ incipit, Esto es fero de Castilla.* dum disponit, quod si quis etiam si habeat filios, voluit aliquid donare vxori, dum matrimonium cum ea contrahit, vendat ex suo patrimonio alicui amico suo, de quo confidat tantum, quantum donare volebat. & si iste amicus illud tenuerit per annum, & diem quafis per hoc videatur dominium acquisisse: potest illam rem marito & vxori vendere, & sic vxor habebit medietatem illius rei. Sed illa lex non videtur aequitate habere, cum perimit fraudem & simulationem. Leges enim veritate, non simulationibus seu figmentis subsistunt. *C. de deus. lib. 1. vna.* Secus tamen, si verè realiter maritus donasset*

set Titio, transferendo proprietatem & possessionem in eum, cessante fraude. nam tunc bene crederem valere donationem, quam iste Titius faceret vxori ipsius primi donatoris, de re ab eo donata, nam tunc potius diceretur facta donatio à Titio, quam à marito: vt sentit Bart. in simili, in l. 2. circa medium versu. sed iuxta predicta quaro. ff. de opt. leg. vbi dicit, quod quando ius eligendi in alicuius persona residet, dicitur eligere iure proprio, iure verò alieno, quando facit vigore iurisdictionis alterius, tanquam minister, vel delegatus: vt l. 1. qui mandatum, ff. de offic. eius, cui mand. est iurisdic. quod est notabile, & facit ad multa. refert & sequitur Paul. de Cassi. consil. 103. incipit, super primo. qui ad hoc allegat in simili illud, quod dicitur de procuratore substituto à procuratore, licet habuerit potestatem substituendi, non dicitur substitutus à domino, sed à procuratore, qui factus erat dominus valeret, & inter ipsum & procuratorem oritur actio mandati, non inter ipsum & dominum. vt not. per Bartol. in l. si procuratorem, §. fin. mand. Vnde sic videtur dicendum in proposito: postquam maritus donauit Titio realiter, & in eum transfudit omne ius, quod habebat: iam Titius est factus dominus illius rei donatæ, & potest de illa ad libitum dispo- nere, etiam contra voluntatem donantis: vt leg. hoc iure, §. si qui pecuniam in gloss. 4. cod. tit. & in l. ea lege, C. de cond. ob. causam. Dicemus ergo istam donationem factam à Titio, non autem à marito, & per consequens valebit. Hoc idem videtur fuisse de mente Bartol. consil. 412. 2. col. princ. in 3. part. incipit, Seia origine. vbi consulit in tali casu, Seia nupsit Titio, qui Titius constan- te matrimonio fuit confensus, se habuisse & recepisse dotis nomine mille ab auia eiusdem Seia: qui promisit restituere dictæ Seia in om- nem casum dotis restituendæ cum obligatio- ne honorum: & renunciauit exceptioni non numeratæ dotis: & super hoc fecit instrumentum: contra quod instrumentum possessor conuenit hypothecaria, opponit dicens, quod dictum instrumentum præsumitur ex causa donationis, quæ inter virum & vxorem consistere non potest, & maxime quia interuenit traditio: vt l. Papinianus, ff. i. i. tit. Vnde licet donatrix prædecesserit: donatio non confir- matur morte, ad quod facit quod not. in l. as- sidus, C. qui pot. in pig. habent. in gl. paru. quæ dicit, quod dispositio illius leg. non habet locum in dote confectata non numerata. Dicit tamen Bald. vbi supra, quod in contrarium est ipsa veritas: quia si dos constante matrimonio potest constitui tam per confessionem, quam per numerationem, nisi constituatur in fraudem alio- rum creditorum: vt C. de donat. ante nups. l. fin. & aurihen. sed iam necesse. Nec potest opponi excep- tio non numeratæ dotis, tam propter tempo- ris lapsum, quam propter renunciationem ab ipso Titio factam: vt C. de non numer. pecu- nia, l. si executione. quæ renunciatio non fuit fa-

cta inter virum & vxorem, sed inter auiam ma- ternam & virum, vbi non præsumitur donatio, sed dos: quia quale est instrumentum in forma, tale præsumitur in materia. Standum est enim verbis instrumenti: vt C. de probat. l. cum precibus, & cap. maniganti, infr. de vsuri, nec præsumitur si- mulatio, nisi probetur. vt C. plus valere quod agi- tur per totum, & ff. de pactis, l. iuris gentium, §. quod fere. nisi expresse probetur contrarium. Præterea dicit Bald. hic non est tractandum de dona- tione inter virum & vxorem, quia in hoc con- tractu auia est illa, quæ præsumitur donasse ne- poti, non vir vxori: vt ff. solut. matrim. l. Caim, C. de iure dot. l. auia, & C. de rei vxor. ac l. unica, §. ex- traneum. Nec illud est dubitandum, secundum eum, quod dos non potest constitui pro matrimo- nio iam contracto, etiam dudum ante, vt ff. si cer. per. l. veluti, & ff. de actio. & obl. l. obligamur, §. 1. alioquin nec ante matrimonium constituta valeret, cum in tempus matrimonij conferta- tur: vt C. de don. ante nups. l. 1. & l. quod sponsa. Ex his concludit, quod dicto instrumento est stan- dum: & si donandi animo vir esset confensus se habuisse ab auia, duæ donationes factæ vide- rentur: vna per virum in auiam maternam, alia per auiam maternam in nepotem suum: licet ce- leritate actuum altera occultetur. vt ff. i. i. tit. l. 3. §. sciendum, & l. Sulpitius, & facit quod not. Bart. in l. sing. ff. si cer. per. pen. col. ver. iuxta predicta. Constat autem æuiz maternæ & foriui posse donati, & rursum ipsam posse donare nepti & filiz, quia non se contingunt per aliquam pa- ternam potestatem: vt l. 3. cum simili, ff. i. i. tit. Et subdit Bald. quod si diceretur, quod in effectu maritus videtur donasse vxori: dicit, quod non esset donatio simplex, sed causa dotis: quod casu non requiritur, quod vir tradat propter ipsius dotis naturam, quæ debet possideri à viro: vt l. 2. C. de dote caus. non numer. licet gloss. ibi se inuol- uat. Ista sunt ferè verba Bald. vbi sup. qui sic quie- uit, & in effectu videtur tenere contrariū eius, quod tenuit Campetius, vbi supra, sed tu teneas quod supra dixi. Et quod plus est, potest probabiliter dici, quod ex quo isto casu, quo lo- quitur Bald. confitetur maritus per publicum instrumentum, quod recepit dotem ab auia, & sic ab extraneo, cum ipsa non habeat neptem in potestate: & in hac materia extraneus dicitur, qui non habet potestatem: vt d. unica, §. ex- traneum, C. de rei vxor. aut. quod licet in ipso in- strumento non renunciauerit maritus excep- tioni non numeratæ dotis, non poterit hoc casu opponere exceptionem non numeratæ dotis: quia tunc præsumitur semper fuisse actualiter numerata. Istud fuit singularissimum dictū Sal. in d. aurihen. sed iam necesse, C. de donat. ante nups. & refert & sequitur Lafon d. §. fuerat ante. 29. col. in fin. ver. vnum etiam. Infr. de act. §. Prædicta tamen sūt intelligēda sane, vt scilicet illud, quod mari- tus donauit Titio realiter, & de hoc constat, pos- sit donare vxori donatoris: nec diceretur donatio inter virū & vxorē. Sed in casu dubij, si Titius

statim

statim cum à marito recepit, vxori donatoris donauit, quoniam tunc presumitur fraus, & color quæritur. argum. text. in *l. post contractum, de donat. & l. si quis post hac, C. de boni damnat.* vbi dicitur, quod si quis fecit donationem & iterum suum, & statim delictum commisit, presumitur fraudulentè fecisse. Adidem est text. optimus in *l. 1. §. in summa, ff. quoniam res ac non dat.* vbi dicitur, quod tunc demum operæ impo-
B situr liberto dicuntur onerare libertatem, si in continenti post manumissionem imponitur: secus si ex intervallo. Ad idem est text. singularis in *l. si venter, §. si ff. de priuilegiis.* vbi dicitur, quod si obligatio creditorum privilegia præcedentium nostris pecunijs est dissoluta, succedimus in privilegio. Et dicitur dissoluta, cum directo ad manus creditorum peruenit, vel per mediam debitoris personam incontinenti, non ex intervallo. Ex quo dicebat *Bart. ibi*, quod accusabatur quidam consilio præstato ad homicidium, & de homicidio probatur per famam. Item probatur, quod ille fuit loquutus homicidæ, sed nesciebatur quid diceret: & ille statim iuit & occidit. Ceterè ex breuitate spatij præsumitur consilium, per illum text. cum gl. secundum *Bart. ibi*, quem refert, & sequitur, & dicit esse menti tenendum *Angel. & Bald. in l. 1. c. 10. in fin. verb. & ille dicitur, C. de seruus fug. in c. veritatis, 3. col. in fin. de dolo, & contr. Franc. de Aretio in c. 6. loco. si. ca. de proba per Modernos in tract. malefactorum in parte. Semprenum mandatore, 19. col. facit quod in simili dixit *Bald. in l. non ideo minus, pen. co. C. de accus. & refert & sequitur Franc. Aret. in d. c. 3. loco. si. ca.* quod si aliquis incontinenti post maleficiū commissum, & associat aliquem: ex hac sola presumptione potest condemnari, quod opem delicto præstiterit in ipso commit-
E tendo, propter breuitatem temporis. Ad hoc benefacit text. in *c. officij sup. de electione*, vbi dicitur, quod presumptio est contra ea, quæ in continenti fiunt. Vnde statim post monachationem electus in prælatum, & præsumitur ambicione prælatum inductus. Ad hoc solet quoti-
I die allegari ille text. secundum *Abb. ibi in 3. not.* Pari ergo ratione presumitur fraus, si is, cui maritus donauit, incontinenti donauit vxori donatoris, quod serè in terminis nostris tenet *Bald. in l. eam quam, 10. ca. C. de fidei commissis, in ver. sed hic subiungitur talis questio*, vbi dicit, quod si aliquis habens filium spurium, cui donare non poterat, donauit ecclesiæ ecclesia postea dona-
F uit spurio: non valet donatio, quia secunda donatio præsumitur remuneratio, quæ non potest fieri in persona spurij, secundum *Franciscu & Cyn. in addit. suis, in l. si verò non remunerandi, §. Papianus ff. mandati.* quia apparet fraus seu color quæritur maxime, & celeritate actus scilicet donationis factæ ab ecclesia ipsi spurio, statim post donationem factam ecclesiæ à patre spurij. *ar. d. l. si venter, §. si. cum alijs, de quibus sup.* quod est valde notandum, & ego alias vidi in practica.*

ADDITIONES.

[Non valebit talis constitutio dotis.] Vide *Boerium de consuetud. Bituricæ. tit. de consuetud. matrimonij, §. 4. in princ. Matth. de Afflict. decif. 61. num. 3. Suar. in l. 1. tit. de las arras lib. 3. fori §. pone quod tempore. Baccium de dot. cap. 5. num. 18. & cap. 16. ad fin.*

[Dotabit eam.] Vide *Bernar. Diaz in practis. criminal. c. 77. verb. stupr. & Anton. Gomez l. 80. Taur. num. 8. cum sequent. & Bact de dotibus, c. 18. num. 9. Syluest. vers. luxuria num. 5. in sua summa. Nauarr. in suo manuali c. 16. Dominicus de Soto de iust. & iure, lib. 4. quest. 7. vers. an verò vice versa. De pena autem criminali vide, præter *Bern. Anton. Gom. & Syluest. vbi sup.* Vide ordinarios atq; text. & ibi *Gregor. Lup. d. 1. tit. 20. par. 7. & l. 1. & 2. tit. 10 lib. 4. fori, & l. si tit. 7. ad lib. Matth. de Afflict. in cons. Neapolit. lib. 1. rub. 20. de rap. virg. & Angel. & alios in tract. malef. in parte. Che me has adultera-
B to. habetque notissimam & letissimam repeti-
 tionem de hac re *Hippolyt. de Marfil. in l. 1. C. de rap. virg.* quibus addæ, si velis, obuia fragmenta eorum quæ scribit *Conarr. de spons. p. 1. c. 7. §. 4. num. 11. & rursus in Clement. ff. furros de homic. p. 2. in princip. num. 8. & plenius super quæst. authoris hic *Neuiz. an. filia nupt. lib. 3. num. 25.****

[Non habent locum in dote confessata non numerata.] Vide *Ant. Gom. l. 52. Taur. num. 52. & Conarr. lib. 1. resol. cap. 7. & satis latè Bald. & Bart. in l. ff. solut. matrim. num. 195. cum multis sequent. & vide quæ dixi infra §. 13. & Villalob. inter consen-
C tent. verb. dos confessata, num. 173.*

[Ex breuitate temporis presumitur consilium.] Vide in istius questionis specie pluribus allegatis *Anton. Gomez de homicid. num. 46. & Pla-
 cam de delictis, cap. 14. num. 6.* atque in genere de præsumpta fraude propter celeritatem temporis actus ad actum. Vide ingentem doctorum locorum, apud *Tiraquell. de retract. §. 1. glof. 7. num. 76. & sequentibus, & ad prædictam conclusionem, vide *Duchas, reg. 302.**

[Post delictum commissum associat aliquem.] Vide *Matth. de Afflict. in cons. Neapolit. tit. de par. rent. & receptat. & latè Carrerum in sua pract. criminal. §. homicidium 4. & ex nostris A-
 nendani. optimè ad praxim more suo loquen-
 tem part. 2. cap. 7.*

[Aliquis habens filium spurium.] Vide *Co-
 narr. de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 5. num. 5. Placem de delict. cap. 41. num. 14. Duetus regul. 366. ampliatio-
 ne 13. Mincha lib. 3. quest. illust. cap. 102. nu. 9. qui-
 bus adiunge *Anton. Gomez l. 9. & seq. in l. Taur. & præterquam quod in specie questionis eius scribunt, inuenies apud doctores hosce multa de successione spuriorum de qua plures infer-
 rius adiungam super text. notabil. 3. super
 conclusionem.**

D. IOANNES BARAHONA.

SUMMÆ RERVM.

- 1 Donari potest maritus plebeius, vel ignobilis, seu fe-
 nex, mulieri nobili, vel innata.
- 2 Mulier nobilis non tenetur illa obsequia seruili &
 cilio,

vilia, ad quæ tenentur regulariter uxores, puta lauare caput vel pedes mariti, & similia.

- 3 Donatio remuneratoria inter coniuges, quando valet.
- 4 Confessio mariti de dote recepta ab uxore, an prouideat marito, siue eum obliget.
- 5 Donatio inter patrum & libertam uxorem, non valet.
- 6 Nobilitatem non assumit vir ab uxore nobili.
- 7 Nobilitatur uxor ex persona mariti.
- 8 Nobilis, qui non tenetur ad tributa solvenda, si contrahit matrimonium cum plebeia, seu ignobili, quæ habebat bona matrimonialia, quæ dedit in dote marito, ipse non tenetur pro illis bonis soluere tributa, etiam si de illis mulier prius soluebat.
- 9 Mulier ignobilis nobilitatur ex persona mariti, & retinet hunc honorem post mortem mariti, dum manet in viduitate, nisi contrahat matrimonium cum ignobili.
- 10 Donatio inter coniuges, causa benignitatis adipsam, dicitur valere.

§.XXXI. VNO tamen casu potuisset maritus dotare

uxorem, & valuisset constitutio dotis, scilicet quando maritus ꝑ plebeius vel ignobilis, seu senex, contraxit matrimonium cum muliere nobili vel iuvene; & facit sibi aliquam donationem eam dotando: cum ista donatio sit remuneratoria nobilitatis sui iuuentutis ipsius mulieris, valebit a talis constitutio dotis. Pro hoc est glossa illa singularis, in l. si voluntate, C. de dotis promiss. & ibi tenent Bart. Saly. & alij Bart.

Angel. & Alex. in l. si divorcio, ff. de verb. oblig. & in l. si ita stipulatus, §. si tibi nuptes, in fin. cod. tit. Abb. in c. super cod. el. 2. in 2. col. sup. de test. & in c. gemma, fin. col. sup. de sponsal. & in c. de illis, 2. not. supra de condit. appos. & in c. si necesse, 1. not. & in c. fin. 1. col. inf. cod. & in c. cum in ecclesie corpore, inf. de simon. vbi per Marianum, & per Ioan. de Anania in fin. & per eundem in c. 3. col. inf. de adult. Ioan. de Imol. in rubr. ff. solut. matr. & in l. & constante & in l. pen. §. mulier, eodem tit. Idem tenet Bald. in c. accedens, sup. de proc. & in l. 2. §. fin. ff. si cert. pet. vbi expressè loquitur de senex, qui accepit uxorem vnam iuuenulam: nam potest illi aliquid donare pro dote, vel aliàs in remunerationem iuuentutis: quod refert & sequitur Iason in l. ex hoc iure, 12. col. ff. de instit. & iur. & in l. fin. pen. col. C. de verb. signif. utrobique latius per eum, quem videas. Idem Bald. & Alber. in l. 1. C. de donat. ante nupt. Angel. de Pernio, & alij Moderniores in l. 1. ff. solut. matr. & in consi. 5. Angel. de Arezio in §. est & aliud. Institut. de donat. & idem dicit Angelus in dist. 1. Si divorcio, de muliere paupere. Et ita debet intelligi & limitari text. in d. l. si ita stipulatus, §. si tibi nuptes, ff. de verb. oblig. quem ibi not. Bald. & dicit non esse alibi: vbi dicitur, quòd si promitto mulieri centum, si mecum contraxerit, non valebit matrimonium: quia intuitu libidinis, videtur illam induxisse: debet enim intelligi, quando talis promissio fieret inter æquales. Secus si mulier esset nobilior vel iunior: quia tunc videtur maritus donare animo compensandi nobilitatem seu iuuentutem; ita dixit Abb. in d. c. gemma, pen. col. & in d. cap. de illis, & in d. c. cum in ecclesie, in fin. Ioan. de Anania, &

in d. cap. 3. col. inf. de adult. Mulier enim nobilis, ꝑ non tenetur ad illa obsequia seruilia & vilia, ad quæ regulariter tenentur uxores: vt puta lauare caput, vel pedes mariti, vel parare cibos, & similia. ita dicit Abb. in cap. l. iteris, fin. col. de rescript. sponf. Vnde apud Romanos inoleuit consuetudo, ne clarissimæ faminæ in rebus vilissimis versentur: nobiles enim mulieres, percusso cum Sabinis fœdere, ab molari & coquinaria opera, & seruilibus ministerijs immunes factæ sunt. Si tamen mariti valetudo, vel honorandorum hospitem causa interciderit, humani modi negotia suscipiant: nam si saluti viri conduxerit, non modo quicquam prætermitti non debet, sed omisum detestatur. sicut de Andromache Homerus narrat, quæ tanto sui Hectoris amore & charitate tenebatur, vt in subministrando equis pabulo, quibus mariti decus & vita credebatur, diligens & accurata sit. Propter honorem etiam hospitum generosa mulier vel vxor, si oportuerit, rem coquinariam non contemnat, quam aliquando à generosis & fortissimis hominibus Achille & Patroclo peractam, apud eundem Homerum legimus, ad quem cum Vlysses & Ajax reconciliandi gratia venissent, reiecta lyra, ea magno studio tractauit, quæ nisi beneuolentiæ vel hospitalitatis causa decora sint, vix mediocribus seruis digna videantur. Ista reasumit Franciscus Barbarus in suo libello de re vxoria, lib. 2. cap. 7. Hic tamen officia vilia faciendo, nobilitas non potest petere pretium sollicitudinis vel laboris: quia hic operas non conuenit locaretur: idè non referuntur ad pecuniarum æstimationem: vt ff. de præscriptis, verb. lege naturalis, §. 3. tenet Bald. in cap. graui, de rescript. spol. 2. col. verb. sed nunquam nobilis. Idem est dicendum in confessione, quam facit maritus ignobilis vel senex, per quam confitetur se habuisse ex causa dotis, scilicet, ignobilis à nobili, senex à iuvene muliere: nam talis præiudicat marito & hæreditibus suis, quia valet ꝑ donatio tanquam remuneratoria nobilitatis vel iuuentutis, argum. l. qui autem, §. si vir, ff. isto tit. vbi valet donatio remuneratoria inter coniuges, etiam constante matrimonio. & hoc tenuerunt doctores præfati. Intellige, non solum quando constat, quòd hanc confessionem facit maritus animo donandi: sed etiam si simus in dubio: quoniam semper præsumitur donasse animo compensandi cum nobilitate vel iuuentute mulieris. ita voluit Bartol. in dicta lege si divorcio, & in dicta lege si voluntate. Bald. in dicta l. 1. C. de donat. ante nupt. Et hoc teneas, quamuis contrarium sentiat idem Bald. post gloss. & Cyn. in dicta lege si voluntate, C. de dotis promiss. & Salyer. in leg. 2. C. de dote caus. non numer. & sequitur Indonit. Roman. in l. si divorcio, ff. de verbor. obligat. & consil. 44. & Franciscus de Arezio, in dicto capit. super eo, el. 2. de testib. quem refert & sequitur Ioh. Felin. in 2. colum. & Iason in dicta l. ex hoc iure, 12. colum. moti rationibus parum vrgentibus.

¶ Po-

- ¶ Potuissent allegare gloss. in l. cum propria, in ver. accomodasse, C. si quis alteri vel sibi. vbi filius de pecunia propria emit fundum, & causa honoris in instrumento emptionis fecit apponi nomen patris. dicit gloss. quod non acquiritur patri, ex quo causa honoris illud fuit factum.
- ¶ Idem prima fronte videtur sentire gloss. in d. l. si voluntate. dum dicit, quod illa ¶ confesio mariti de dote recepta ab vxore emanauit gratia honoris. quasi sentiat, quod illa confesio maritum non obliget: quamuis, vt prædixi, aliter eam intelligunt. ¶ Sed quamuis hæc sit communis opinio, aliqui tamen Moderniores, signanter Bald. Nouellus in d. l. si diuortio, & suo tractatu de dote, charta 125. n. colam. alijs 10. parte in principio 6. col. nituntur tenere contrariam opinionem, moti aliquibus fundamentis, iudicio meo non multum vigentibus, & maxime per text. in l. 3. §. videremus. ff. iſto tit. vbi contracto matrimonio inter filiam senatoris, & libertum: inter eos valet donatio mero iure: quia nuptiæ non consunt: igitur a contrario probat, quod si matrimonio valeret, donatio esset nulla. ¶ Ad idem bonus text. in l. & ideo, §. final. eod. tit. vbi ¶ non valet donatio inter patronum & libertam vxorem. Et ad textum in d. l. quod autem, §. si vir. respondent, quod procedit, quando donatio est facta reciproce, & consistit in commodo burfali. Sed maritus accipiendo vxorem nobilem, vel inuicem, nihil recipit ab ea consistens in commodo burfali: & sic non debet esse in consideratione: vt l. quod adipiscenda. ff. iſto titulo. Vnde non est congrua proportio. argu. l. planè. Ia. 2. §. final. ff. de leg. 1. non enim potest fieri locupletior vir ex eo, quod habet vxorem nobilem: sed ex donatione, quam facit in persona vxoris, ipsa efficitur locupletior, & vir donis pauperior: ergo non valet. vt in c. final. infra. eodem.
- C cum alijs, de quibus infra dicetur. Vir enim
- 6 nihil ¶ nobilitatis assumit ab vxore nobili: sicut è contra vxor ignobilis consequitur a viro nobili, vt dicebant Bart. & Bald. in l. fin. C. de verbo signific. & ibi Iafon 3. col. quia honor & incrementum est vxori, si nubat se potentiori. vt not. in d. c. super eo. el. 2. supra, de testibus. ex eo, quod ¶ nobilitatur vxor ex persona mariti: vt l. femina. ff. de senatorib. & l. fin. C. de incol. lib. 10. & not. per Bart. & alios in l. mulieres, C. de dignitat. lib. 12. & cap. super eod. de testib. & ibi late Felinus in princip. ¶ inde est, quod si ¶ nobilis, qui non tenetur ad tributa soluenda, contraxit matrimonium cum plebeia, seu villana, quæ habebat bona patrimonialia, pro quibus solita erat contribuere cum alijs vicinis in collecta: cui nobili bona ipsa in dotem dedit: non tenebitur ad munera personalia mixta, vel extraordinaria: vt notanter tradit Iacolum de Bellouisa, in l. Lucius, §. idem respondit. ff. de muneribus & honoribus. reasumit Iacobi Petrus Antiochus, doctus antiquus, in suo tractatu de muneribus, charta 72. versiculo. perdo questionem quotidianam. Secus dicit e contra, vt
- Palacio & Ruy.

infra subiciam. & hunc honorẽ retinet ¶ mulier soluto matrimonio, dum remanet in viduitate: vt in cap. dicit, §. mulier, de sepulturis. lib. 6. & not. in cap. ex parte B. supra, de foro competent. & ibidem disponit l. regni, quam Tauri Henricus III. & in Tordeſillas edidit. per quam corrigitur alia lex regni, Foro generosorum lib. 5. tit. 1. l. 2. quæ aliter disponit. Si tamen postea contrahat matrimonium cum ignobili, perdit omnia priuilegia quæ acquisierat ex primo matrimonio, cum nobili. textus not. in l. final. C. de incol. lib. 10. vide Ioan. de Pla. in l. 1. in print. C. de digni. lib. 12. bona glo. in d. l. femina, ff. de sena. & in l. cum ex l. de nupt. Illo tamen casu, quando vxor ignobilis contrahit matrimonium cum viro nobili, bene fatetur ipsi, quod valeat donatio, seu concessio facta ab vxore in fauorem mariti, quæ videtur fieri animo donandi, & compendiandi cum nobilitate mariti: quia licet ex hoc ipsa vxor nõ efficiatur locupletior, sed potius pauperior, respectu interelie burfalis: tum ex eo, quod ex hoc matrimonio habito propter donationem, ipsa consequitur dignitatem, seu nobilitatem mariti: vt dicit iuribus, & in l. iam Augusta. de leg. 2. valere debet ista donatio. argum. l. quod adipiscenda. ff. iſto tit. vbi ¶ dicitur valere donatione inter coniuges, causa dignitatis adipiscendæ. ad idem l. nam imperator. cum l. sequenti. eod. tit.

ADDITIONES.

¶ Valebit talis constitutio dotis. ¶ Adde Tiraquei in Connubial. l. 4. num. 7. & l. 5. num. 13. & Conar. de sponsal. parte 2. §. 3. c. 3. num. 2. & Seguram: ibiq. Didac. Perez. l. cohered. §. cum filia num. 162. ff. de vulg. & pupill. Auendañ. parte 2. c. 29. num. fin. Ant. Gomez. de donat. num. 23. & l. 53. Tauri num. 66. & rursus Segurã in l. 1. §. si vir vxori, num. 48. de acquir. possess. & Duran. regul. 221. limitatione 11. & Francisc. Ruyssum versu. donatio, num. 7. apud quos magnus in eam rem numerus antiquorum allegatur.

¶ Non tenetur ad illa obsequia seruilia & villa. ¶ Vide Suarez l. 9. tit. 11. lib. 1. For. versu. siterim pro euidentia. & quos adiungam inferius §. 50. num. 33. & §. 62. num. 6.

¶ Vir enim nihil nobilitatis. ¶ Vide quos adiungam inferius §. proximo num. 1.

¶ Inde est quod si nobilis. Notissimæ sunt de hac re constitutiones Regiæ: super quibus cum auctore nostro, vide Anles c. 1. versu. 1. n. 19. & Didac. Perez. l. 6. tit. 2. l. 4. Ord. & Otaloram de nobil. parte 2. c. 8. & multis collectis Andream Tiraquei de nobilitate, c. 18. n. 1. cum sequent.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Maritus ignobilis contrahens cum vxore nobili, non efficitur nobilis.
2. Nobilis mulier, si ignobilis nupsierit, ex ea tamen generosi liberi nascuntur.
3. Vir matrimonium inuitari debet, in quantum potest.

G

4. Agens

4. *Agens nobilissimus est patiente.*
5. *Confessione eorum, qui dicunt se coniuges, statim.*
6. *Alius aliterum sunt in patiente dispositio.*
7. *Donatio, quod sit facta coniugante matrimonio, vel ante, & collata in tempore matrimonij, procedunt à pari: quia facta coniugante matrimonio non valet, sed ante fit, licet collata sit in tempore matrimonij.*
8. *Donatio remuneratoria inter coniuges valet.*
9. *Et hoc, dummodo talis donatio non sit iniuri exposita.*
10. *Dispositio super matrimonio propter bonum pacis permittitur.*

S. xxxii. **S**ed propter ista non arbitror recedendum à communi opinione: imo quòd faciamus in hoc differentiam, an maritus sit nobilis, vel vxor, & vtroque casu valeat donatio facta nobili: quamvis enim i. maritus plebeius, contrahens matrimonium cum vxore nobili, non efficiatur a nobilis: factis tamen participat de nobilitate vxoris, ex quo propter eam allecutus est eius patentelam, & affinitate omnibus suis cõsanguineis: & etiam filij, quos ex ea genuit, efficiuntur digniores: maximè, quia licet de iuris rigore, nobilitas nõ imprimatur à genere materno: vt habetur in l. *liberos*, ff. de *senatu*, per què arguit *ibi Bald.* cõtra milites dicentes se habuisse nobilem matrem. ad idem est textus in l. *cum legitima*, ff. de *statu hominum*. quinimo obumbratur nobilitas mulieris, si nupserit plebeio: vt l. *femina*, ff. de *senatu*. & quodammodo suam perdit nobilitatem, non tamen ex toto, quia in aliquibus retinet, secundum *Baldum* in l. *cum quedam puella*, ff. de *iur. omni. iudic.* videas *Felsum* in cap. *nonit*, in l. *princip. de iudic.* & merito quidem aliqua hi tales, ex nobilitate vxoris nati filij, de vxoris nobilitate sibi retinent: nam ex claris mulieribus longè & illustriores natos pluries conspicimus. Hinc præcipue corporum & animi, vt in plerisque filiis videmus, maternas imagines recognoscimus. Vtroque etiam iure filios ex genitricibus ingenuitatem assequi cernimus: vt suprà de natis ex libero ventre. & vbi qui ex ingenuis matribus, tametsi seruis patribus nati sunt, ingenuos appellari constat. Quod voluisse Lyconorum legislatores animaduertimus: apud quos si qua i. generosa mulier ignobili nupserit, ex ea tamen generosi liberi nascuntur. Testes nobis poëtae sunt, quibus authoribus dea matre nati, diuinitate donati sunt. Achilles, Aeneas, Orpheus, hac potissimum ratione dii putati sunt: ad matres potius, quàm ad patres hoc referentes. Semina quidem in suos redeunt ortus: mirificas fruges esse perspicimus, quas optimæ segetes pariunt. Cum autem natura hæc producat: & i. ars naturam imitari debeat, in quantum potest, vt Philosophus inquit: non video quare filij ex generosis & illustribus mulieribus nati, clari non habeantur: quamuis ius Cæsareum bona consideratione ductum, illustrium mulierum nupt. cum ignobilibus, vltibus, & abiectis hominibus, aliquando detestetur. vt *autem*, si qua illustri, C. ad *Orfic.* & similiter nuptias senatoris

cum humili & abiecta muliere: vt l. *humilem*, C. de *incest. nupt.* quapropter rationi consentaneum videretur, quod nati filij ex claris mulieribus, aliquid nobilitatis habeant. Conari igitur debet quisque, vt nobilem habeat vxorem: non autem vilem & abiectam: vt pulchrè monet Philosophus in sua *Oeconomica*: & traditur in præallegata l. *humilem*. quam nobilitatem mulier nobilis perdit nubendo marito ignobili, & eam perdendo filijs conferre non valet. argum. i. *quæst. 7. cap. Daibertum*. Ideo filius non est nobilis, quamuis mater sit nobilis: quia cum nobilitas sit quedam dignitas à parentibus deriuata, quæ denominatur à potentiori causa: & certum est, quod potentior est forma: quamuis materia cum forma sit agens, materia patiens: & omne i. agens sit sit nobilissimum patiente. Ita dicit *Bald.* in l. *fin. C. de seruus fugitiuus*, & *Anchar. consil. 380. in princ. incipit, visis diligenter iuribus*. & vide *legem Regni, 2. partit. tit. 21. l. 3.* adde *aliam legem Regni, 7. partit. tit. 2. leg. 1.* quæ vult, quòd sufficit aliquem esse generosum ex parte patris, quamuis mater, vxor, vel concubina nobilis non sit. & sic filius bastardus generosi hominis generosus est. tene menti. Adde etiam l. *tit. 21. lib. 4. Fore legum*: quæ dicit, quando generosus reptarus voluerit dare pro se alium pugnatum, debet esse par & æqualis reptatori, tam respectu generis, quàm matrimonij. prodest ergo nobilitas vxoris. quod not. ¶ Et propterea dicebat *Bartol.* quem sequitur *ibi Angelus* in exemplo, C. de *decu. lib. 10.* quod non valet consuetudo, nec etiam statutum, vel rescriptum, quod quis censetur nobilis, vel ignobilis ex progenie materna: de quo præminit *Andreas Siculus consil. 56. colum. 5. incipit, præclare scribitur*. vbi alia plura cumulat, quæ videas per te pro intellectu regule cancellariæ, quæ de nobilibus præferendis loquitur. Negari tamen non potest, quin natus ex nobili muliere, non dicatur nobilis, & participet aliquid de nobilitate: cum omne compositum participet de materia & forma 32. *quæst. 4. cap. fin. & Speculat. tit. de feudis, §. quoniam, vers. 5.* ita dicit *Bald.* in d. l. *fin.* Et inde est, quòd aliquando filius denominatur à matre, vt est text. & ibi not. in cap. *Raynatus de Cler. suprà, de test.* quòd forte sic fecit filius, quia mater erat nobilis: vt dicit *ibi Ioan. And.* quem alij referunt. & etiam dominus & redemptor noster Iesus denominatus est à matre: quia dictus est de stirpe David. vt notat in cap. *nonit, supra, de iudic.* Et vide *gloss. in cap. dicat aliquis, 32. quæst. 3.* quæ ponit tres casus, in quibus filius sequitur patrem: & vnum in quo sequitur matrem, vt ibi. bene facit ad hoc textus in cap. *venerabilis, supra de prebend. ibi*, & nobilem, & ab vtroque parente illustrem. iuncto *ver. nos attendentes, quòd non generis*, &c. Ex quo textu colligitur, quod nobilitas potest trahi tam à linea materna, quàm paterna: nobilitas enim & dignitas vxoris

commu-

communicatur viro, qui conſuſcat radiſis vxoris: quia eius lateris comitatus illuſtrat. l. i. c. de prepoſiti. l. lib. 12. ibi, dum dicit, noſtri lateris comitatus illuſtrat. nulla enim maior lateritas, quam viri & vxoris, qui diuino conſortio efficiuntur vna caro. ita dicit Bald. in cap. ſignificauit. 2. col. ſupra de reſcriptis. Adde, quod conſuetudo poteſt facere, quod aliquis ſit nobilis ex progenie materna. Bart. in l. 1. pen. col. verſ. 3. ex preſcriptis inſeruit. & ver. 4. inſeruit. C. de dignitat. lib. 12. idem Paulus de Caſſi. conſil. 126. incip. dubitatur primò, in quarto dubio, in nouis. & ſequuntur doctores Noſterici in c. nouis. in 6. noſ. de iudic. vbi reſpondent ad text. qui contrà facere videtur, in l. exemplo. C. de decurio. lib. 10. ad idem facit conſilium Dominici, 130. incipit. dubium. Abbas in c. de multa, de prebend. Rochus in repet. c. final. de conſuetud. col. 16. verſe. 7. inſeruit. Si ergo ex matrimonio contractu cum muliere nobili, tantus honor, & tanta commoditas reſultat: quare in compenſationem honoris, & commodi, nõ valebit dicta donatio? pro certo non video rationem quæ in cõtrarium vrgeat, maxime quia mulier nobilis nubendo ignobili, ſuam dicitur perdere nobilitatẽ. vt dicit text. in d. mulieris. & in l. inter dicimus, C. de mulierum. lib. 12. & d. l. Regni, 2. part. tit. 21. l. 3. & l. 6. tit. [de los hyos delgo. lib. 4. ordin. & merito, quia facit ſe famulam dicti viri ignobilis. cum vxor dicatur famula viri, quodam reſpectu. vt 33. q. 5. a. hec imago, & c. mulierem. Propterea quando populus Iſraeliticus deſcendit de Aegypto, & Aegyptij cum inſequentes, in apertura maris intrantes mortui ſunt: ob virorum Aegyptiorum inopiam diſpenſatum eſt cum mulieribus, & puellis Aegyptijs generoſis, quod matrimonium cum hominibus ignobilibus contraherent, ea lege appoſita, quod illæ mulieres bona ſua adminiſtrarent: de quibus mariti nihil diſponere poſſent: quæ lex hodie adhuc obſeruatur in Aegypto: vt hiſtorie reſerunt, & Meſia in ſuo Nobilitario lib. 2. c. 6. Ecce, quod propter nobilitatem vxoris, & ignobilitatem viri permittitur vxori rerum ſuarum adminiſtratio ex diſpenſatione, vel priuilegio. ¶ Et hinc eſt, quod ſi plebeius contrahat matrimonium cum muliere nobili, quæ conſuetudine, vel fortẽ de negligentia præſcripta, non conferebat in tributis, imò bona ſua tenebat franca: quæ bona dedit viro in dotem: maritus non tenebit illa franca, ſed ratione illorum tenebitur in tributis conſerre. Ita decidit Petrus Antiochus in dicto ſuo tractatu de mulieribus fol. 73. 2. col. verſ. ſi plebeius & ſic ex hoc videtur fieri quodammodo pauperior. Iuſtum eſt ergo, quod hac ratione dicta donatio ſibi facta debeat valere. quod etiam nouiſſimẽ firmavit Andreas Siculus in d. l. ſi diuortio. ff. de verb. oblig. 15. col. dicens, quod verecundia ſit, quod capiatur vxor ſine dote, quando eſt æqualis marito: quia vterque nobilis & iuuenis, iuxta illud, Si qua volēs apte nubere, nube pari. vt dicit Bald. in authent. res

Palacius Rau.

qua, col. 2. C. communia de legatis, & Ioan. Faber inſtit. de nupt. in rubrica. & facit quod in ſimili dicit Baldus in l. rna, C. de collat. dum dicit, quod ſtatut. ¶ confeſſioni illorum, qui dicunt ſe coniuges: vt voluit a gloſſ. in l. penult. C. de fideiſſor. 2. quam not. ibi Bald. & in l. 1. & l. quicunque. C. de ſeru. fugit. & in l. eam quam, col. 6. C. de fideicom. dicit Bald. hoc verum, quando ſunt æquales: & ſic dicit Andreas ſe aliis conſuluiſſe. Sed vbi eſſet inæqualitas viri & mulieris, quia mulier eſſet nobiliſſima domina, & vir eſſet plebeius, & diſciſſimus, tunc non eſſet verecundia viro capere vxorem nobiliſſimam ſine dote, vel conſideri ab ea recepiſſe dotem: quia tunc præſumptio eſt, quod animo donandi & remunerandi faciat hoc, ex quo extrema ſunt habilia. ad hoc argum. l. honoris. ff. rem rat. haberi. ¶ actus enim actiutorum ſunt in patiente diſpoſito, ſecundum Philoſophum ſecundo de anima. & reprobat in c. venerabilem, de eccliaſt. Luca 10. cap. vbi Chriſtus ad Apoſtolos dicit, quod in quacunque domum intrauerit, benedicant habitantes in ea: cuius benedictionis ſi fuerint capaces, bene quidem: alioquin ad ipſos apoſtolos reuertetur. Si autem aliud diceremus, ſequeretur maximum inconueniens, quod mortuo marito illa feliciffima domina videret ſe orbatam viro, & ſine dote, & remaneret infelix. Quod non eſt dicendum: quia ab omni iure & æquitate alienum, ſecundum Andream, vbi ſuprà. ¶ Hac tamen ſunt ſanẽ in intelligenda, quando vir duxit vxorem nobilem, vel econtra fecit hanc donationẽ, ſeu conſtitutionem dotis, vel conſtituit ſe dotem, aut propter nuptias donationem recepiſſe animo donandi, & remunerandi ante matrimonium: quia tunc bene valet donatio, vel conſeſſio. Secus ſi fieret conſtante matrimonio, quia tunc non valet. Hoc fuit de mente Cypri & Bartholemei, ſi rectẽ inſpiciant, in d. l. ſi voluntate, C. de dotis promiſſione. ¶ Et poteſt eſſe ratio differentie: quia ante matrimon. ſit remuneratoria donatio ex cauſa neceſſaria, vt nobile habeat vxorem: ſed cõtracto iam matrimonio: ſed volũtaria ideo non tenet. ita dixit ſolus Barth. Socinus, in d. l. 1. 15. col. ff. ſolut. matrim. Potuiſſet allegare ad hoc text. optimũ in l. que iã nupta. ff. iſto tit. de quo fiet mentio infra in l. limitat. §. 5. ver. nec obſtant. ex quo inſeruit ſecundũ eum notabilis declaratio ad d. l. 1. C. de don. ante nupt. & d. l. quod ſponſa, eod. tit. quod non ſemper à pari procedunt, quod ¶ donatio ſit facta conſtante matrimonio, vel ante, & collata in tempus matrimonij: quia in queſtione noſtra facta conſtante matrimonio non valet, ſed ante ſic licet collata in tempus matrimonij ratione prædicta. & ſic d. l. 1. & d. l. quod ſponſa. habent locum in ſimplici donatione, non autem in remuneratoria ob cauſam matrimonij: quoniam ratio ceſſat conſtante matrimonio: tunc enim matrimonialis amor ſolo animo æſtimatur: vt l. 3. ff. iſto tit. ¶ Et omnes rationes

G 2

prohi-

prohibetur donationis inter coniuges militantes in casu nostro. vt ex lectura earum patet. de quibus in l. 1. 2. & 3. *and. tit. ita Socinus, ubi supra*: qui dicit, quod hanc considerationem videtur fieri à quodam solennissimo doctore in publica disputatione: quæ consideratio multum sibi placet. & ita quieuit. ¶ Sed quamuis hæc consideratio subtilis videatur, mihi tamen semper fuit dubia: quoniam negari non potest, quin maritus, qui duxit uxorem nobilem, maximum honorem & commodum reportauerit ex tali matrimonio, vt apparet ex prædictis: & consequenter sit obligatus, & quodammodo debitor ipsius vxoris. Si ergo aliquid donauerit vxori, etiam constante matrimonio, constituendo sibi dotem realiter, vel saltem confitendo se dotem ab ea recepisse animo donandi, quam tamen nunquam recepit, videtur hoc fecisse animo remunerandi. Donatio autem remuneratoria facta inter coniuges, etiam constante matrimonio, bene valet: vt *lege. quod autem, § si vir ff. isto titul.* & dictum fuit in precedentibus, & dicitur latius in sequentibus in secunda limitatione.

E Valebit ergo ista donatio, quamuis fiat post contractum matrimonium. Nec video rationem hoc impediendam. Nec est bene dictum, quod text. in *dist. § si vir.* intelligitur, quando ex vtraque parte interuenit commodum burfale: cum reuera maius sit commodum honoris, quam retum: sicut contra maius est damnum honoris, quam bonorum: vt l. *isti quidem, ff. quod metus causa.* ¶ Ad cuius confirmationem facit quod notare voluit *Abbas*, quem refert & sequitur *Ioan. de Ana. & Marianus, in d. c. cum in ecclesia corpore, infra de sumo.* vbi dicit, quod si citra affectionem coniugalem maximum beneficium collatum est vxori per virum, vel e contra, ita quod alteri sit obligatus ad antidota: propter hanc causam inter eos fuit facta donatio: valebit quidem talis ¶ donatio, cum sit remuneratoria seruitij iam recepti. & refert ita consuluisse Bartholomæum de Salyceto in contingentia facti, & ita volunt ipsi valere donationem remuneratorem inter coniuges, non solum quando remuneratur seruitium, seu interesse burfale: sed etiam si interueniat aliud seruitium honoris vel periculi: vt putat si cum vir esset condemnatus ad mortem propter delictum, & incarceratus: vxor forte sagax, & astuta, eum à carceribus liberauit, dando sibi vestimenta muliebria, vel habitum alicuius monachi. Si enim maritus ad remunerandum hoc seruitium, donauit aliquam rem, absit quod dicatur non valere hanc donationem. Ita ergo dicendum erit in casu nostro, vt maritus possit vxori donare ratione sue nobilitatis, nedum ante matrimonium contractum, sed etiam post. ¶ Ex quo infero vnum, de quo vidi satis dubitare ante matrimonium, non sub spe matrimonij, fecit quis donationem cuidam mulieri: procedente verò tem-

pore, contraxit cum ea matrimonium: ipsa verò memor donationis prædictæ, constans matrimonio, fecit marito aliam donationem. Per prædicta videtur, quod valeat dicta donatio, tanquam remuneratoria: quia negari non potest, quin ratione primæ donationis ipsa remanserit marito obligata saltem ad antidota: & donando postea marito, videtur facere ex causa remunerationis. faciunt ad hoc quæ dicam infra, in secunda limitatione principali. ¶ Prædicta tamen intellige, quando ¶ donatio facta à marito vxori nobili, vel e contra, vel interueniat confessio, dote vel propter nuptias donatione recepta, non sit multum excessiua, sed moderata arbitrio boni viri, habito respectu nobilitatis, vel iuuentutis mulieris. Nam si multum excederet, in eo quod excessit, non valeret. argum. eius quod habetur in l. *si consensante, c. de donat. ante nupt.* ita dixit *Bald. Novelus ubi sup.* & quamuis ille dicat, hoc voluerunt doctores, signanter *Bald. in d. l. si voluntate*, dicens, quod si tanta est inæqualitas coniugum, nantis, quod alter coniux nobilis mereatur talem dotem, vel donationem: tunc bene valet, per ea quæ dicta sunt aliis secus. Vnde si vnus rusticus valde diues acciperet vnam nobilem mulierem pauperem, non videtur æqualitas, quæ faciat valere donationem: quia ignobilitas viri suppletur per suas diuitias cum nobilitate mulieris pauperis. Ad cuius confirmationem faciunt quæ dixi infra prædicta tamen. idem fuit de mente *Angel. in l. c. si lege, §. consil. fin. col. ff. de per. hered.* dum dicit, quod donatio remuneratoria excessiua, in eo quod excedit, debet infirmari. Sed istud forte procederet viuente marito: sed eo mortuo, videtur cessare ista ratio, cum deterioris conditionis esset vidua pauper à secundo nubendo, quam virgo: & ideo videtur talis donatio valere: vt sentit *Bart. in d. l. si voluntate, & Ioan. de Imol. in rubrica ff. soluto matrim.* Et ista tene menti, quia non reperies alibi ita collecta. Adde alium casum, in quo forsan vir posset dotare mulierem, quam ducturus est in vxorem, scilicet quando pro pace, vel bono pacis, inter consanguineos viri & mulieris: per text. singularem in d. l. *creditor, §. i. ff. manda.* vbi illud, quod quis promissit pro pace consequenda, occasione matrimonij, non potest à muliere repetere. Ad hoc commendat cum *Bald. ibi.* facit text. in c. *de despons. imp. & in c. quia circa, de consanguin. & affin.* vbi ¶ propter bonum pacis permittitur dispensatio super matrimonio contrahendo. & vtrouque not. *Abbas.*

ADDITIONES.

¶ Adde, quod illa gloss. est singularis. ad hoc, quod inuentus cum puella, cuius erat pœnam stupri, si cum iuram. affirmet matrimonium cum ea contraxisse: pro qua vide *Capol. in castell.* quia & melius, & singularius per eundem, in *consil. §. incip. super querela rapti col. 2. per totum.*

IOAN. BERN.

¶ Noa

A ¶ Non efficitur nobilis.] Vide Tiraquel. de nobilit. cap. 18. & ex nostris. Oralarum de nobilit. 4. part. 4. n. 3. & Didac. Perez gloss. c. 1. 6. tit. 2. lib. 4. Ordina & Anles in proximo gloss. 1. n. 7. Placatu de delictis. 2. 1. n. 23.

B ¶ Non imputitur à genere materno.] Adde Tauris. al. 79. Taur. & Anles d. gloss. 1. n. 8. Oralarum de nobilit. part. 2. c. 2. Placatu d. n. 23. Menes. l. naturalis in princip. n. 7. de proscript. ver. filia nuptial. lib. 2. num. 27. in parte non est nubendum. & post alios Guilerm. Benedict. in c. Rainatus de test. vers. Algasum, & Tiraquel. d. c. 18. & quo pacto materni generis nomina, cognomina, itemmataque licet deferre, vide satis multos allegatos per Burg. de Paz. in proam. legum Taur. num. 112. cum sequent.

C ¶ Non valet consuetudo.] Vide Guilerm. Benedict. in c. Rainatus in princip. num. 15. de test. & Tiraquel. d. c. 18. n. 28. & Burgos de Paz. declarantem & allegantem, in proamio legum Taur. num. 116. Decretum c. movent. de iudic. 2. l. 3. & in l. femina. de reg. iur. num. 68.

D ¶ Gloss. l. penult. C. de fideiussoribus.] Vide magna doctorum allegatione Tiraquel. in Conmatual. l. 5. gloss. 1. parte 3. num. 32.

E ¶ Valebit ergo ista donatio quamvis fiat.] Vide Conar. de sponsal. parte 2. cap. 3. §. 3. num. 2. & ultra eos quos adiunxi supra in §. proximo in princip. adde Didac. Perez gloss. d. in l. 6. tit. 2. l. 4. Ordina & Tiraquel. de nobilit. c. 18. n. 19.

F ¶ Puta cum vix esset condemnatus.] Vide authorem inferius in rubr. §. 50. n. 14. ubi plures circa hæc adiunxi.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Confessio, qua maritus confitetur se recepisse dotem tantum matrimonium, an valeat.
2. Et quid de tali confessione facta per maritum hæreticum in instrumento, an præiudicat fisco vel creditoribus.

§. XXXIII.

1 A Ex prædictis inferri potest ad questionem quotidianam: ¶ an confessio mariti, per quam confitetur constante matrimonio se recepisse dotem ab uxore: quod tamē vxor non probat aliter, quam per instrumentum confessionis: valeat & præiudicat hæredibus, vel creditoribus mariti, seu venientibus ab intestato? De qua non me intromitto, quia longa est, & indigeret tractatu per se, in qua doctores fuerunt varij. vide Barr. & alios in d. l. si voluntate, 10. am. Andr. in additionibus ad Speculum, isto tit. in rubrica. Indon. in singular. 606. incipit, seu quid donatio doctor. in l. 1. C. de dot. caus. non num. Barr. & alios in d. l. si divorcio ff. de verb. oblig. Albericum & alios in l. 1. C. de donat. ante nupt. Calder. isto titul. consil. 3. Angel. consil. 5. fin. col. Paul. de Castro consil. 80. 129. & 354. Anch. consil. 308. & Indon. consil. 44. & 445. Alexand. consil. 26. & 76. 2. col. 2. volum. Franciscum de Areto consil. 74. 3. col. & consil. 86. & Angel. de Areto in §. fuerat

Palacio Rum.

ante, iustus. de alion. charta 7. ad finem ver. Quia, autem, si dos est tantummodo confessata, cum sequentibus. & ibi aliquid per lafon. & per eundem in repetitione. l. frater à fratre ff. de condi. indub. 35. col. vide etiam parum per Propositum Alexandrinum in c. 12. col. & in c. fin. 2. & 4. in isto titul. Vide per plures alios, de quibus latissime per Bald. Novel. in suo tract. de dot. charta 133. aliam in 9. parte per totum. & Campetium in suo tractatu de dote, 1. part. 4. 52. vide etiam Bulgerinum post alios in l. 1. 40. col. cum sequentibus, ff. soluto matrim. in repetitione. ubi etiam per Barr. Socinum 15. col. cum pluribus sequentibus, vsque ad finem legu. qui melius, quam quivis alius de his quos vidi, ordinavit, & enucleavit hanc materiam. Parum etiam posuit Cepolla in suo tractatu, de re militari. charta 9. 2. col. versu. 34. & Anton. Cerseto in repetit. c. grandi de supplen. negl. prelat. lib. 6. charta 6. 2. col. in fin. & latius & melius per Felin. in c. si cantio de fideiussor. 26. col. versu. 1. conclusio. cum sequentibus. Cum hac remissione sum contentus. Adde Andream Isernia in c. 1. versu. dissidam. & huiusmodi, in titul. de statutu & consuetud. contra libertat. ecclis. lib. feudorum in princip. & ibi, an talis confessio per maritum hæreticum facta in instrumento, præiudicat fisco, vel creditoribus. Vide etiam Raphaelem Folios. consil. 207. incipiente. Franciscum & consil. 216. incipit proponitur. & decisionem Tholosanam 340.

A D D I T I O N E S.

A ¶ An confessio mariti.] Vide quos adiunxi supra §. 10. & §. 30. quibus adiungo Tiraquel. de retractu. §. 1. gloss. 18. num. 82. & rursus de tractatu conventionali §. 4. gloss. 6. num. 14. ac generaliter quo pacto probet confessio facti vel recepti, inter suspectos vel incapaces, vide authorem infra §. 50. num. 29. & §. 80. num. 16. ubi plures adiunxi & Michæ. quest. frequent. 4. 46.

B ¶ An talis confessio per maritum hæreticum facta.] Vide Gabriel. Quemad. de fisco sancte inquisition. quest. 4.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Coitus non facit matrimonium, sed maritalis affectus.
2. Divortium simulatum, non facit valere donationem inter coniuges interim factam.
3. Testificari an & quando possit pro homin. famulatu alii ex pulsat.
4. Vxor adulterium committent perdit dotem.
5. Divortium est triplex.
6. Fuga est triplex.

A MPLIA primò prædicta, vt non valeat §. xxxiv. donatio inter coniuges cōstante matrimonio, etiam si mulier & maritus diu seorsum quidem habitauerint, sed honorem inuicem matrimonij habeant: quod aliquando inter consulares perlonas accidit. nam & tunc donatio inter eos non valet, quia durant nuptie. Non enim ¶ coitus matrimonium facit, sed maritalis affectus. Si tamen donator prius de-

G 3

cesserit,

cesserit, tunc donatio valebit. iste est casus notabil. in l. cum hic statui, §. si mulier ff. de iur. tut.

- 1 Idem si inter virum & vxorem fiat ↑ diuortium simulatum: interim donatio facta inter eos non valet, quia durat matrimonium: vt l. sed interim, §. fin. cum l. sequenti, & l. vir mulier ff. de iur. tut. Ex quo inferit ibi Bart. contrarium, qui expellit ↑ famulum suum, vt testificetur pro eorum enim potest testificari pro eo, cum censetur eius familiaris. Idem tenet Bart. post Dyn. in l. 1. §. si seruus ff. de question. Cyn. & alij in 2. & in l. parentes, C. de test. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. titul. de testib. §. 1. ver. quid si olim. Bald. Henricum, Abb. & alij, signantes Felin. in c. in literis, in fin. supra, de testib. Si tamen expulsi vel licentia fuerit realis, & nō simulata, valeret eius testimonium, secundum præfatos doctores, dicentes cognosci simulationem, si in continentem rediret ad dominum. secus si ex interuallo, per l. si ventri, §. fin. ff. de primilicet. Si ergo longum interuallum præcessit, antequam famulus rediret ad dominum, vel antea se posuerit cum alio, vel que fuerit se ponere, cessat præsumptio simulationis: ita not. dixit Bart. in d. l. vir mulier. Idem est de mente Bald. in d. s. literis, qui dicit, quod postquam famulus est expulsus, non seruat amorem, sicut de affinitate sopita, soluto matrimonio. dicit gloss. singulari in l. sed hoc ita ff. de re iud. & ita licet conditio testis inspicitur testificatus: vt l. 3. §. leg. Julia. ff. de test. & l. 3. §. duo causa ff. de Carlo. oportet tamen in hoc, quod iudex arbitretur, quia de facili fieret fraus, & intellige interuallum, scilicet post testificatum: si enim ante decurrisset interuallum, & facto testificatu reuerteretur ad dominum, non sufficeret: quia actus sequens declararet animum præteriti temporis l. sed & Iulianus, §. murum, ff. ad Maecen. & propterea interrogandum est a famulo diligenter, quare expulsus, & an sit reuersurus, necne. & si est vilis persona, & suspecta, poterit torqueri arg. C. de seru. fug. l. quicumque, & l. municipia. ita dicit Bald. in d. c. in literis. & sequitur ibi Felin. in fine. ¶ Reducendo ergo ad propositum, si diuortium erat verum, vt quia alix nuptie insecute sunt, aut tam longo tempore vidua fuisset mulier, vt nullum dubium foret, alterum esse matrimonium: valeret donatio inter eos: vt dicit l. vir mulier facit. plerique, ff. de iur. nupt. Ratio est, quia cum secundum leges civiles per tale diuortium soluitur matrimonium: per consequens non potest dici donatio inter virum & vxorem. Idem dicen cum eadem ratione, ubique de iure canonico solutum esset matrimonium. Sed si durat matrimonio, vxor diuertisset a viro, vel contra: & vt ad se reuertatur, maritus vxori aliquid dedit, quare propterea reuerfa est: non valebit donatio. vt d. l. vir mulier, in primis. ¶ Ad idem est text. valde singularis in l. si liberis ff. de pactis dot. alib. vbi littera dicit, si liberis sublati reuerfa post iurgium per dissimulationem mulier, veluti venali concor-

dia, ne dotata sit, conueniat, secundum ordinem rei gestæ: moribus improbanda est. & ita est ibi casus singularis secundum gloss. quod mulier dedit centum in dorem, hoc pacto, vt vir lucratur dote in ea mortua superstitibus liberis. hæc mulier habens filios ex hoc matrimonio, finxit se iratam cum viro, & ad eum redire noluit, nisi hoc pactum remitteretur: tandem remissum est. Illa lex dicit hoc pactum non valere: & illum text. vt singularem commendauit Iud. in singul. 99 §. incipien. pone, &c. ¶ Ex quo inferrebat, quod stante statuto, quod vxore præcedente, maritus lucratur dotem, vel partem: contingit, quod vxor propter discordiam cum marito habitam, recedit de domo mariti, & vadit ad domum consanguinei, marito desiderante pacem, & vxorem suam, petit vxor sibi remitti lucrum dotis ex statuto ipsi marito prouenturum: & sic factū est: non valet, quia venalis concordia inter coniuges prohibita est: vt dicit l. si liberis, secundum lectionem gloss. & veram, secundum eum. ¶ Et ex hoc forsan potest attentari, quod si vxor alicuius ↑ committit adulterium, cum ex hoc perdat dotem: vt cap. plerumque, infra eod. secundum l. Regni, ipsa cum adultero debet poni in potestate mariti, vt ex eis faciat, quod sibi placuerit: vt Fero legum, libro 4. tit. 7. l. 1. & intra latius dicitur. Si postea maritus ipse reconciliatur cum pacto, vel conuentione, vt remaneat ipsi marito lucrum bonorum: talis concordia, tanquam venalis, non valet. Cogitabis tamen super hoc, quoniam in primo casu maritus promittit vxori illud, quod adhuc non habet. In secundo promittit vxor marito illud, quod sibi est acquisitum propter vxoris adulterium. ¶ Ad prædictorum confirmationem facit, quod voluit Bald. in cap. ex parte 3. col. supra, de consuetudine, vbi dicit, quod triplex est diuortium ↑ inter maritum & vxorem: scilicet temerarium: casualium, vt propter furorem: & ignominiosum, vt propter adulterium. Primo casu vxor quæ temerarie diuertit, sibi impuret, quia licet dorem non perdat, tamen non debet ali extra domum viri, vbi teneretur operari: vt ff. de opera libert. l. siens. Secundo casu debet alii ex relictis dotis: vt soluto matrim. l. si cum dote, §. fin. autem in sensu primo. Tercio casu vxor adultera perdit dotem per sententiam, non ipso facto: & si debeat ante sententiam, eius heredes non debent perdere dorem: quia pœne delictorum non intentarum, non transeunt ad heredem: l. 1. C. ne ex delictis defun. nisi illæ pœnæ essent deducæ in pactum, vel dic, vt C. de adult. l. fin. & ff. soluto matrim. l. exenij, §. heredi. ista sunt verba Bald. vbi supra, per quæ facis videtur sentire conclusionem prædictam, cum facit differentiam inter diuortium proueniens ex temeritate, vel causa, vel ignominia. ¶ Facit quod voluit Bald. in l. 1. §. 2. col. in vlt. & not. quod fuga triplex est. C. de adulter. acti. vbi dicit, quod ↑ fuga est triplex, voluntaria, & illa suspicio-

suspicionem inducit: causaria, cum causa, & ista nullam suspicionem inducit: alia est ignominiosa: ut ibi latius per eum, quem refert & sequitur *lason in repet. l. admonendi, ff. de iur. iur.* 7.4. col. in fin. vers. 1. limita.

ADDITIONES.

A. § Contra eum qui expellit famulum suum.] Vide *Maria. lib. 2. Controuersiarum frequent. cap. 33. num. 3.*

B. § Quod triplex est dinortium.] Vide *Conu. de spons. alibi. parte 2. § 7. § 4. n. 1. & seq.*

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SVMME RERV.

1. Matrimonium est inter Iudeos.
2. Indallemuntur dotare filias.
3. Bona mariti sunt uxori tacite obligata, etiam si in iuris sit Iudeus.
4. Hæreticus peior est infidelis.
5. Velleianum beneficium est denegandum hæreticæ mulieri.
6. Mulier catholica, si a viro catholico recedit, & efficiatur hæretica, si maritus alienauit aliquas res suas, si ad fidem reuertatur, ipsa non habebit in illis bonis hypothecæ privilegium.

§.XXXV.

AMPLIA secundum prædicta, ut non valeat donatio inter coniuges facta, constante matrimonio, necum si sint Christiani, sed etiam si Iudei fuerint. Vnde si Iudeus constanter matrimonio aliquid donauit uxori, non valet donatio: quia inter Iudeos ¶ est matrimonium verum, quamuis non ratum: ut in e. de infidelibus. supra, de consanguinis & affinis. & gloss. & doct. Si autem inter eos est matrimonium, per consequens donationes a inter eos factæ non valent, per igitur prædicta, quæ generaliter disponunt, & generaliter sunt intelligenda: ut in e. si Roman. v.9. dist. 1. & c. soluta, supra, de maior. & obedi. ¶ Iudei enim possunt legibus, & gaudent privilegiis earum: ut l. de Iudeis. & l. spoliandum, §. iam autem, ff. de excusat. vbi periculum text. dicitur Bald. not. verbum, quod Iudeus potest esse procurator Christiani. ¶ Ad idem facit quod supra dixi in §. hodie, in verb. & procedit hoc, dum dicbam, quod d. pater ¶ vel mater Iudei tenentur dotare filias, & dare donationem propter nupt. filijs: adeo quod si legitima non sufficit, possunt ob hoc dimittere fideicommissum, ut mirabiliter voluit Bald. in archid. res. que, c. de iur. iur. delegati, in fin. & ita privilegium dari per illam aucth. extenditur ad Iudeos, quod videtur satis consonum rationi: cum illa aucth. sit introducta favore matrimonij, quod inter ipsos Iudeos constat: ut superius dixi. ¶ Ad idem facit quod voluit Hostius & post eum Ioan. And. An. & alij: c. gaudemus, supra, in prox. vbi dicunt, quod ¶ privilegium tacite hypothecæ, quod habet vxor in bonis mariti pro sua dote, de quo in l. castidus, C. qui potior, in pen. habet, & in §. finit ante, Insist. de ac. sic dum habent locum inter Christianos, sed etiam inter Iudeos. ¶ Nec obstat

textus in l. 1. cum aucth. ibi posita, C. de Iude. & habetur per gloss. in §. ex literis, supra, de pignor. dum ibi dicitur, illo privilegio tacite hypothecæ & prelationis non gaudent mulieres, quæ non participant de fide: quia illud debet intelligi de hæreticis, non autem de illis quæ semper fuerunt infideles: quia ¶ melius est viam Domini non agnoscere, quam post agnitam retroire: ut capite, quidem, de apost. cum concordant, de quibus ibi in gloss. fin. & per sanctum Thomam 2.2. quæst. 10. artic. 6. vbi inter cetera dicit, quod in infidelitate consideratur comparatio eius ad fidem, & ex hac parte grauius peccat contra fidem, qui renititur fidei susceptæ: sicut grauius peccat, qui non implet quod promissit, quam qui non implet quod nunquam promissit. Et secundum hoc infidelitas hæreticorum, qui profitentur fidem Euangelij, & ei renituntur, eam corrumpentes, grauior est, quam Iudeorum, & aliorum infidelium, qui nunquam fidem Euangelij suscepunt. Vnde grauius delinquit hæretici, quam Iudei. Iustum videtur, quod Iudei gaudeant privilegijs legum, hæretici autem non. ¶ Et ex hoc dicebat singulariter Vincentius in cap. si aduersus, infra, de hæreticis, quod mulieri ¶ hæreticæ denegandum ¶ est beneficium Velleianum, cum sit inductum favore mulierum. Sed dicit, quod hæreticus bene potest uti beneficio Macedoniani, cum sit inductum in odium creditoris, & non in fauore debitoris. Sed Archiep. 4. quæst. 1. in summa refert hoc dictum ultra medium: sed non videtur illud sequi, ut ibi per eum. Infideles autem non sunt exasperandi, sed benigne fouendi, ut ad fidem catholicam reuertantur: ut traditur in d. cap. gaudemus. Concluditur ergo, quod dicta aucth. debet intelligi de muliere hæretica, ex quo sub illo titulo situatur: quia quando est dubium de intellectu alicuius iuris, debemus eum intelligere, secundum rubricam, sub qua situatur: ut vult gloss. in cap. tibi qui in parte certa, de rescript. lib. 6. ubi not. Dominicus. similis gloss. in cap. 1. de off. deleg. ad lib. cum multis similibus, quas alias cumulat in cap. petuit, de locato in meis collectis. Ergo de mulieribus hæreticis debet intelligi illa aucth. ut volunt doctores præallegati: quamvis Cardinalis & Abbas in d. c. gaudemus, quos sequitur Alexandrinus, teneant contrarium. Ex his inferitur, quod si ¶ mulier catholica contraxit matrimonium cum viro catholico: deinde effecta est hæretica: demum maritus alienauit res aliquas ipsius mariti: postea reuersa est ad fidem: in prædictis rebus non habebit vxor privilegium hypothecæ. argum. l. fin. §. an presert. vers. quod si forte, C. de epis. & cler. & aucth. ut cum de appella. cognoscitur, §. si qui res de præditiu. vers. si vero post hoc fuerit, col. 8. cum alijs, de quibus per Albericum in dict. aucth. item privilegium, C. de hæreticis. bona tamen hypothecæ per maritum alienata, postquam vxor hæresim commisit,

G 4 illa

illa ad fidem reuerſa recuperare poteſt: vt *authen. idem eſt eodem tit.* ſtatim *Saliceto in l. 1. eod. tit.* Intelligitur ergo prædicta *authen. de mulieribus hereticis*: niſi dixeris, prout dicit *gloſſ. Bart. & Angel. in aurbent. de priuilegiis dot. mulieribus hereticis non præſtandis, colum. 8.* vnde ſumpta ſunt prædicta *authen. item priuilegium*, quod omnes qui ſunt extra fidem Chriſtianam, & non ſunt membri ſanctæ catholicæ Eccleſiæ, ſunt heretici. Cogitabis. An autem infideles, præſertim Iudei, habeant filios in poteſtate, dixi latè in tractatu Inſularum, c. 3. §. 2. in princip.

ADDITIONES.

A ¶ Donationes inter eos factæ non valent.] Vide hæc eadem verba authoris per *Duerſum, regul. 221. ampliat. 5.* & quo pacto inter infideles matrimonium conſiſtat, vide text. l. final. tit. 6. part. 4. & *Conar. de ſponſalibus part. 2. c. 6. §. 10. n. 3.* & eruditè more ſuo *Frater Dominus de Soto ſuper 4. ſententiarum, diſt. 3. 6. quæſt. 1. art. 1. per totum, Ioan. Lup. Segob. de matrimonio & legitimatione, in princ. n. 33.* & an proles eorum legitima ſit. *Conar. vbi ſuprà part. 2. cap. 8. §. 1.*

B ¶ Iudei enim ligantur legibus & gaudent priuilegiis earum.] Adde *Ioan. le cirier. de primogenitura, quæſt. 17. n. 3.* & vtrum iſti etiam inter Chriſtianos vtantur lege Moſaica, vide eundem *Ioan. le cirier. diſto loco, quæſt. 16. n. 7. & ſequens. & Conar. de ſponſal part. 2. c. 6. §. 10. n. 3.*

C ¶ Pater vel mater Iudei tenentur dotare filias.] Vide *Ioan. Campet. de dote, q. 47. & Bartiū, de dotibus, c. 11. n. 5. & text. l. 9. tit. 11. part. 4.*

D ¶ Denegandum eſt priuilegium Vellician.] Vide *Ant. de Menſuris l. ne paſſim, n. 16. C. de iuris & falſi ſignor. & Ioan. Arelat. de heret. 18. notabili.*

DOCT. IOAN. BARAHONA.

SUMMÆ RERVM.

1. Donatio ſi fiat inter eos, qui putabantur coniuges, qui in veritate coniuges eſſe non poterant, talis donatio non valet.
2. Matrimonium verum & putatiuum agnauantur.
3. Vxor vera ſicut per adulterium perdit dotem, ita etiam vxor putatiua.
4. Vxor putatiua in ſua dote habet priuilegium tacitæ hypothecæ in bonis mariti, ſicut vxor vera.
5. Liber homo bona ſide poſſideat, ut ſeruus, acquirit ei, cui ſeruit, ex re, vel opera.
6. Emptor rei alienæ propter hanc fidem ſoluitur fructus industriali.
7. Donatio facta conſiſtente matrimonio vero inter coniuges, non valet, nec etiam inter coniuges putatiuos.
8. Soluens ex falſa cauſa, quam ſcit eſſe falſam, videtur donare, nec reſtit.
9. Ingrediens monaſterium, offerenſe & ſua, ſi iam ingreſſum non tenere, vitiaſis ingreſſum non reſtitit quod donauit.

non poterant: non valet talis donatio. Aliis ſequeretur, quod melioris conditionis eſſent, qui delinquent, quàm qui non delinquent. Ita dicit text. in l. 3. videamus. ff. iſto tit. & in l. ſi ex voluntate, C. eod. gloſſ. & de d. in c. fin. iſtæ cod.

¶ Et poteſt eſſe ratio huius, quia matrimonium verum & putatiuum regulariter equiparantur: vt probatur in cap. de iur. de bigem. vbi dicitur, quod ſicut per ſecundum matrimonium verum contrahitur bigamia: ſic etiam per matrimonium putatiuum. ¶ Item ſicut per matrimonium verum contrahitur publica honeſtas: vt in c. ſponſam fratris, ſuprà, de ſponſ. & cap. literar. cap. acceptis, ſuprà, de deſponſ. impa. ſic etiam per matrimonium putatiuum: vt cap. ad audientiam, ſuprà, de ſponſ. ¶ Item ſicut per matrimonium verum legitimantur filij antea nati: vt cap. 1. & c. tanta ſuprà, qui filij ſunt legitim. ita per matrimonium putatiuum data ignorantia alterius coniugum: vt eſt textus valde ſingularis in c. ex tenore, eod. tit. ¶ Et hinc eſt, quod ſi lex, ſtatutum, vel conſuetudo diſponit quod acquiſita conſtante matrimonio inter coniuges, debeant diuidi inter eos, habebit locum nedom in matrimonio vero, ſed etiam in putatiuo. Ita dicit multum notanter *Abb. in cap. 2. iſto tit. per gloſſ. ibi iuncto recte.* reſert & ſequitur *Andreas Siculus in cap. ex litera, ſuprà, de pign. & in cap. iuravit. de probat. col. 4. vide Ludouic. conf. 167. incipiente, Anton. Idem diſponit l. regni, Foro legum. ſub 3. tit. 6. leg. 4. quod tene menti pro ampliacione legis regni, Foro legum. ſub 3. tit. 3. leg. 1. quæ dicit, quod omnia acquiſita conſtante matrimonio, debent æqualiter diuidi inter coniuges: vt intelligatur non ſolum in matrimonio vero, ſed etiam in putatiuo. ¶ Ad prædicta etiam facit gloſſa communiter approbata in cap. plerumque, iſtæ, iſto tit. & in l. conſenſu, in ver. animum, in fin. C. de repudiis. quæ voluit, quod ſicut vxor 7 vera propter adulterium perdit dotem, vt ibi: ſic etiam putatiua: quia nec matrimonium, nec ſpem matrimonij violare licet: vt l. ſi vxor, ff. de adul. & eſt bonus textus ad prædicta in *authen. de nup. §. ſi verò ab initio, col. 4. gloſſ. in l. penult. §. fin. ff. ad municipales.* vbi dicit, licet marito vel patri occidere adulterum vxoris putatiue. Illam tamen gloſſam reprobat *Bartol. in l. maritus, §. fin. ff. de adul.* Poteſt ergo maritus accuſare vxorem putatiuam de adulterio, non tamen iure mariti, ſed iure extranei: quo caſu ſufficit probati matrimonium contrahitum eſſe, licet non probetur valere: vt diſt. l. ſi vxor. & tenet *Bald. in l. non ignorat. 3. col. verſo. in crimine verò adulterij, C. qui accuſare non poteſt.* Et videtur hoc iſtis æquum. Nam vxor 7 putatiua in ſua dote habet priuilegium tacitæ hypothecæ in bonis mariti, ſicut vxor vera: vt eſt gloſſa not. in *Laſidui, C. qui per. in pign. hab. & ibi Cyn. in 7. quæſt.* qui dicit ita communiter teneri. idem tenet gloſſa. iuncto text. in l. ſi cum dotem, §. fin. ff. ſoluto matrim. & in l. 2. §. final. ff. de priuileg. cred. notat *Angelus de Artico, & laſen in §. fuerat**

§. xxxvi.

A M P L I A tertio prædicta, vt non valeat donatio facta inter coniuges conſtante matrimonio, non ſolum quando matrimonium eſt verum, ſed etiam ſi eſt putatiuum.

A Vnde ſi fiat 7 donatio inter eos, qui reputantur coniuges, qui in veritate coniuges eſſe

fuerat ante, *Instit. de alio. 12. col.* doctores nostri, signanter *Andreas Siculus* in dicto capitulo, ex literis *supra*, de pign. His adde, quod prælatus putatius potest administrare res ecclesie, dum est in possessione, & hoc primò necessitate rei, vel utilitate ecclesie: vt vult *Imol.* in cap. *querelam*, de election. & in cap. in literis de rescript. spol. & sic debet intelligi gloss. in *Lusurandum* quod ex conventionione, 2. ver. non competit, de iuricir. Alienare tamen principaliter non potest. 12. quæst. 2. cap. alienationes. tutor tamen putatius, cuius persona nunquam legitimitur, nisi per iudicem: vt in l. 1. §. *idem Pompo* ff. quod falso tutore auctore, & ibi per *Ioan. de Aret.* quia licet in prælato sit repetere quasi possessionem prælaturæ: in tutore tamen nulla inuenitur quasi possessio, licet sit inuenire actum exercitij. Si enim esset inuenire in tutore quasi possessione esset, inuenire fructum aliquem correspondentem quasi possessioni. Sed nullus fructus est in tutore, quem lucrificat: in prælato autem sic: & hoc est subtile multum, secundum *Bald.* in lege. si in qui, ff. de eo qui pro tutor. vel curatore. ¶ Habet etiam vxor putativa priuilegium in sua dote: quia sicut dos vera alienari non potest, vt sunt iura vulgaria, de quibus *supra* habita fuit mētio: sic nec putativa: vt est glossa valde singularis in lege, dotale predium, §. dotale. ff. de fundo dotali. & bene facit textus in l. 4. eod. tit. vbi dos data pro matrimonio contrahendo, & sic in sponsalibus de futuro, gaudet dicto priuilegio. ¶ Habet etiam aliud priuilegium: quia si dicat statutum, quod instrumenta dotalia habeant executionem paratam: intelligitur non solum super dote vera, sed etiam super putativa. elegans dictū fuit *Bald.* in l. 1. in fin. C. de condi. ob causam. de quo facit presertim *Andreas Siculus* in consil. 43. 11. col. 2. parte. Vnde sicut maritus verus lucrans fructus dotis veræ pro oneribus matrimonij supportat id, i. pro oneribus. C. de iur. dotium, cap. salubriter, de viuis, in fine, §. fructus. ff. solute matrimon. facit l. Titium, ff. pro socio. vbi dispositum in socio vero, habet locum in putatio: quia bona fides contrahentium hoc operatur, vt consules putatiui tolerati, quo ad huiusmodi effectus, habeantur pro veris. arg. l. *Barbarius Philippus*, ff. de officio prat. notatur in cap. *sciscitatus*, de rescript. nam & homo liber

5 + bona fide possessus, vt seruus, acquirit ei, cui seruit ex re, vel opera sua. l. qui bona fide in princip. ff. de acquirend. rerum dominio. l. qui fundum, §. fin. ff. de vsucap. pro emptore. + Emptor etiam rei alienæ propter bonam fidem lucratur fructus industriales. l. bone fidei, in princip. ff. de acquirend. rerum domin. l. qui sit, §. præterea. ff. de vsu. Item propter bonam fidem acquirit quis rem alienam vsucapione, vel præscriptione. l. 1. C. de vsucapione transmute. *Instit. de vsucap. in princip. cap. fin. de rescript.* Cum autem in his, & multis, de quibus per *Andream Siculum* in dict. cap. ex literis *supra*, de pign. & latius per *Bald.* Nouellum in suo tractatu de dote, in 11. parte. vxor putatiua pri-

uilegiata existat, & vxori veræ equipareretur: iustum profectò videtur, vt sicut vxor vera propter adulterium perdit dotem, sic etiam putatiua. Et consequenter, sicut + donatio facta constanter matrimonio vero inter coniuges non valet, sic nec inter coniuges putatiuos. ¶ Et adeo non valet donatio inter coniuges putatiuos, quod etiam morte + donatoris non confirmatur: vt l. 5. §. videamus, ff. de isto tit. & in d. l. si voluntate, & ibi not. *Bald.* dicens, quod vxor illicita non potest esse qualiter donare, nec potest talis donatio confirmari. Est de hoc melior text. in l. cum hic statum, §. per. in fin. ff. isto tit. quem text. ad hoc allegauit pro singulari, & not. *Bald.* in l. eam quam, §. col. vers. modo ego quero, vtrum lex nostra, C. de fideicom. & *Alexand.* in l. donationes, la. 1. C. isto tit. & in l. donatione 8. colam. in ver. in eadem, C. de collation. post *Ludovic.* ibi 4. col. *idem Alexand.* in l. si cum dorem, §. fin. 20. antep. ff. soluto matrim. vbi adducit multa similia, quæ videas per te. & *Andreas Siculus* in l. si diuortio, 14. colam. ff. de verbor. oblig. & consil. 46. 12. parte. de quo infra latius dicitur. ¶ Si igitur donatio non valet, ergo coniugi donatori competit repetitio: intellige, quando ignorauit impedimentum matrimonij, secus si vterque coniunx sciuit, vel saltem maritus qui donauit. Nam tunc non repetit, sed fisco + applicantur res donatæ, si matrimonium non fuit carnali copula consummatum: vt l. cum hic statum, §. fin. ff. isto tit. Si autem fuisset matrimonium carnali copula consummatum, res donatæ à marito impediuntur sciente, remanere debent cum vxore ignorantem recipientem: per textum singularem in l. fin. ff. de leg. 1. & in l. 1. C. de his qui, vt indig. vbi qui accipit vxorem illegitimè scienter, ab ea non capit, sed ipsa bene capit ab eo. ita tenet *Bald.* Nouellum in d. suo tractatu de dote, charta 140. colam. 3. ¶ Et ratio differentie inter vnum casum & alium est: quia quando nondum fuit consummatum matrimonium, res est integra, & potest mulier sine difficultate alteri nubere. Sed quando fuit consummatum matrimonium putatiuum, iam vxor remanet corrupta, & de facili non potest alteri nubere, quali iam steterit pro concubina alterius, & non pro vera vxore. dicto 5. Videamus. Vnde in compensatione talis amissi pudoris, iura indulgent dictam retentionem rerum donatarum, & non curant applicare fisco, quod est notandum secundum eum. Sed quamuis hæc sua dicta videantur satis colorata, tamen ipse postea subtilius inuestigans, mutauit sententiam, dicens, quod vxor ignorans impedimentum & decepta cui maritus aliqua donauit: retinebit sibi, quamuis non fuerit carnaliter cognita: non solum si esset donatio facta propter nuptias in recompensationem dotis, cum pacto de lucrando: sed etiam, si esset simplex donatio. per textum quem reputat singularem in l. qui contra, C. de incestu nupt. ibi: siue deinceps quoquo modo

modo datum fuit. *inuito versic. exceptis.* nec ibi sit differentia, si fuerit matrimonium consummatum per copulam carnalem, vel non. Ex quo enim turpitudine versatur ex parte dantis, & non recipientis, & transfertur dominium in recipientem cum ipse non repetendi. argum. *Idem est, § sed quod meretrici, ff. de condit. ob turp. causam, & § part. tit. 1.4. leg. 50. & § 1. de quibus supra fol. 3. col. 1. facit bene text. in l. cum per errorem ff. de reg. iur. & l. 1. de condi. indeb. vbi § soluens ex falsa causa, quam scit esse falsam, videtur donare, & ideo non repetit. & inde est, quod intrans t. monasterium, offerens se & sua monasterio, sciens ingressum non tenere, vitioso ingressu non repetit quod donauit. ita not. tenet Bart. in authent. ingressi, C. de sacrosanct. ecclesiis, Anton. Abb. & alij in c. in presentia, supra de probat. & in cap. pen. eod. tit. vbi per Modern. significant per Franciscum Arctinum, de quo per gloss. & doct. in cap. quod ad te, de cleric. coning. & per doctorem, de quibus per Felin. remissum in dicto cap. in presentia, 17. col. vers. 2. quere. quos videas per te. Idem videtur dicendum in casu nostro. Et ideo ex quo iam fuit questum mulieri predictae, non est conueniens, quod fiscus ab ea auocet, tanquam ab indigna, cum ipsa non fuerit in culpa. Hoc voluit gloss. not. in l. ea qua, C. de donat. ante nupt. & in Lemm qui, in gloss. final. C. de adult. tenet Bart. in l. miles ita, § mulier, ff. de test. mil. & bene facit text. in d. fin. de leg. 2. & in l. 2. C. de his quibus vt indig. quae principaliter emanarunt fauore mulierum deceptarum, vt possint capere ex testamento, vel aliis a maritis decipientibus eas, nec se restringunt ad matrimonium carnali copula consummatum, maxime quia verecunda esset probatio virginitatis hoc casu. Vnde placet mihi ista opinio, quae est fauorabilis mulieribus, praesertim si interuenit osculum, & alia, quae inter sponfos interuenire solent. arg. l. si sponso, C. de don. ante nupt. cum alijs, de quibus supra dictum est. Cogitabis tamen super hoc, & videas Bald. Nouellum in dicto tractatu charta 143. 2. col. ver. & secundum predicta. vbi etiam per cum latissime, quid fiet de dote & donatione propter nupt. & alijs lucris habitis inter coniuges putatiuos. & ibi notatur de intellectu dictae legis, qui contra, C. de incensis nupt. & c. & si necesse, infra isto tit. vbi vide poteris ad saturitatem. & § part. tit. 14. l. 50. & § 1.*

ADDITIONES.

A [Sed etiam si est putatiuum.] Vide *Conar. de sponsal. 2. parte, c. 7. §. 1. n. 7. & Bartium de decimis tit. 4. l. 2. n. 37. & Duenas regul. 221. ampliatione 4. & in ceteris casibus & effectibus matrimonij putatiui. Vide quos adiunxi supra §. 21. n. 8. vers. secus si esset nullum, & authorem infra §. 62. num. 23.*

B [Ita per matrimonium putatiuum.] Vide *text. l. 1. tit. 13. p. 4. & l. 2. tit. 15. ead. part. & l. 3. tit. 3. part. 4. & Conar. de sponsal. part. 2. c. 3. §. 1. n. 2. &*

Duenas regul. 150 limitatione 2. vers. circa quam.

[Sic etiam putatiua.] Vide *Tauristis in l. 80. & l. 81. Tauri. & Suarez in l. 1. tit. [de las ganancias] lib. 3. Fori. fol. 2. col. 2. versic. faciat gloss. singulari. & Villalobos inter communes opiniones, versic. adultera n. 68. & Conar. de spons. p. 2. c. 7. §. 6. n. 1.*

[Morte donatoris non confirmatur.] Vide *Ant. Gomez l. 52. Tauri n. 56. versic. secundum infero, & Conar. de sponsal. part. 2. c. 7. §. 1. n. 7. & Suarez in l. 1. tit. [de las ganancias] l. 3. Fori. vers. & in tantum non valet. & infra §. 81. ad fin. vbi etiam dixi.*

[Sed fisco applicantur res donatae.] Adde *Suarez d. l. 1. tit. [de las ganancias] lib. 3. Fori. vers. sed si donator sciebat, & Conar. de sponsal. part. 2. c. 7. §. 1. n. 7. versic. nec mirum. & de poena cotrauentium prohibitas nuptias scienter, vel ignoranter, & de confiscandis, vel non, bonis eorum, ultra text. l. 50. & § 1. tit. 14. part. 5. & Bald. Nouell. hic allegatum, qui parte 12. per tot. in suo tractatu de dote latissime scripsit; vide *Suarez dist. 1.1. vers. cogitabam, & Conar. de sponsal. part. 2. c. 6. §. 8. n. 22. & per totum, & Anton. Gomez l. 52. Tauri n. 7.**

DOCT. IOANN. BARAHONA.

S V M M A E R R V M.

1. Donatio facta inter concubinos an valeat.
2. Legare an possit quis concubina.
3. Homines omnes a principio liberi nascebantur.
4. Donari potest concubito cui non prohibetur per legem, siue sit absens, siue praesens, notus vel ignotus.
5. Libertus ingratui an potest propter ingratitudinem redigi in terminum.
6. Concubinarius coitus non fuit a lege civilis approbatus, nec reprobatum, sed toleratus, & num. 3.
7. Concubinarius donando concubina non peccat: nec ipsa recipiendo.
8. Miles armata militis non potest donare, vel promittere suae concubinae, & num. 11.
9. Castitas maior requiritur in militibus quam in paganis.
10. Rex an possit donare suae concubinae, & num. 13.
11. Iura naturalia sunt immutabilia.
12. Aduocatus dicitur miles & etiam doctor, & non possunt donare concubinae.
13. Testamenta aduocatorum & doctorum non possunt ratione praeteritionis contrabulari: sicut nec testamentum militum armata militis.
14. Substitutio facta a dolore post pugilarem etatem erit directa, sicut facta a milite.
15. Milites armatae militis non conueniuntur, nisi in quantum facere possunt.
16. Doctor qui legit per viginti annos, est clarissimus & miles.
17. Torqueri non debent milites nec doctores.
18. Doctor an praedat militem.
19. Donatio a milite vel doctore facta concubinae an valeat.
20. Doctor qui legit per viginti annos, potest legere per substitutum.
21. Infirmitas servit potest per substitutum.
22. Doctor postquam legi per viginti annos, efficitur comes Palatinus, & consequenter legitimare potest spurios, & notarios creare: & quid in doctore de respectu.

Ex istis inferitur ad questionem, quam hic §. xxxvii. ponit *Alexand.* an valeat t. donatio facta inter concubinos. Nam prima facie videtur dicen-

dicendum, quòd non: quoniam ex quo non valet inter coniuges putatiuos, quia vbi vxor tenetur quasi concubina, vt supra dixi, pari ratione non debet valere inter ipsos concubinarior: sicut dicimus in simili, quòd *ritulm*, vnde *vir & vxor*, non habet locum inter concubinarios: vt voluit glossa not. in §. *consideremus*, in *authent. de triente & semis* col. 3. & latè *Ladonis* in l. 1. C. vnde *vir & vxor*. Veritas est, quòd valet, nec reuocatur: etiam si matrimonium inter eos postea fuerit contractum: vt est casus in l. *donationes in concubinam* ff. de donat. vbi litera dicit, Donationes in concubinam collatas non posse reuocari, conuenit. nec si matrimonium inter eos postea fuerit contractum, ad irritum recidere potest. ¶ Bene facit textus in l. *qui concubinam in princip. & in l. legata*, §. *parui*, ff. de legat. 3. vbi dicitur, quòd potest quis legatum facere concubinæ: de quo latè per *Ladonis* consil. 43. incipiente, ad primum. vide *Bart.* in l. mulier, in princip. ff. de re iud. *Bart.* in l. milites, C. de testam. milit. Valebit ergo donatio facta concubinæ tempore concubinatus: quamuis postea contracto matrimonio res donatæ tradantur: vt est casus not. in *lispredia*, §. *isto rit.* ¶ Ratio diuersitatis inter vxorem putatiuam, & concubinam, quantum ad hoc, potest esse: quia licet inspecto iure naturali primatio, nulla esset differentia inter vxorem & concubinam, secundum quod omnis coitus seu coniunctio erat legitima & æqualis: vt putabant *Ethnici*, secus vt verum, vt in additione: vt *authent. de nuptiis*, col. 4. & in *authent. quibus modis naturales efficiantur*, §. *natura*, col. 7. & *authent. quibus modis naturales efficiantur*, §. *legit.* §. *licet*, col. 6. quod ius non erat coarctatum aliqua naturali ratione, imò homines passim bestiarum more vagabantur, & sibi victu ferino vitam propagabāt, nec quicquam ratione animi, sed pleraque viribus corporis administrabant: nondum diuinæ religionis, non humani officij ratio colebatur: nemo nuptias viderat legitimas: non quicquam certos prosequeretur liberos. ita dicit *Tullius* in *prooimio Rhetoricæ antiquæ*. Idem voluit *Bald.* in cap. *filij nati*, si de secundo fuer. contra. inter dom. & *agnat. lib. secundo*. aliàs est tit. de impub. vbi dicit, quòd iura quæ dicuntur à principio omnes homines liberi nascebantur: vt not. in *legge*, *manumissiones*, ff. de iustit. & iure. debent intelligi in illo iudi seculo, quo matrimonia nec erant nominata, nec cognoscebantur: quo tempore, quinimò nec postea in primo, vt ita dixerim, iuris iudici latere, antequam superuenirent plenæ definitiones nominum: vt habetur in l. 1. ff. de contrahend. empti. non erat cognita donatio, nec alia nomina contractuum: imò nomine venditionis continebatur omnis commutatio: vt ff. de stat. libe. l. *statu liberi*, §. *Quintus*. ita dicit *Bald.* in l. *voluntas*, ad fin. C. de fideicom. tunc aut à quocunque donari poterat, & cuiusque. Nec postea hoc fuit immutatum, nisi in aliquibus personis:

nam & quilibet potest donare, & quilibet potest donari, cui non prohibetur per leges, siue absens sit, siue præsens, notus vel ignotus: vt l. *absenti*, ff. de donat. & l. *inter ambig.* & l. *in extraneis*, C. cod. rit. ¶ Superuenit postea ius positiuum, quod approbauit quoddam consuetudines, vt matrimonium: vt l. 1. §. 1. ff. de iust. & iur. & *lustr. cod.* §. *iur. naturale*. tunc incepit differentia inter vxorem & concubinam ratione dignitatis, quam vxor consequitur propter matrimonium: vt dicit. l. *item legatus*, §. *parui*, ff. de lega. 3. vbi dicitur, quòd inter vxorem & concubinam in sola dignitate est differentia. & statim quòd fuerunt cognita matrimonia, duplex hominum genus esse cepit, scilicet, legitimorum, & non legitimorum. postea tertium genus esse cepit, scilicet, legitimorum, qui propter ingratitudinem in pristinam qualitatem redire possunt: vt l. *manumissiones*, ff. de iustitia & iur. ad instas libertatis, à qua ingratulus libertus erga dominum reuocatur in seruitutem ab eodem. l. *diuus*, in fine, & l. *ingratus*, de iure pat. quia ista æquiparantur: vt *auth. quibus modis natural. efficiantur*, §. *licet*, col. 6. secundum *Bald.* in d. c. *filij nati*. quod quidem ius positiuum, quàm ad hoc, fuit ante leges consulum. Nam, vt inquit *Iosephus*, *Eliphat* fuerunt legitimi quinque filij: *Amalech* enim naturalis erat de concubina *Tanna* nomine procreatus de antiquitate, lib. 2. cap. 1. Et considerata affectione, quæ inter coniuges esse poterat, ne mutuo amore se spoliarent, & ne impediretur studium educandi filios legitimos, & ne matrimonia venalia fierent, fuit constitutum, vt tales donationes inter eos non fierent: vt dixi supra in §. sunt alie donationes, in princ. Et per hanc prohibitionem nõ fuit prohibita donatio, nisi inter coniuges veros, & propterea mero iure valebat donatio inter coniuges putatiuos. Sed quia videbatur absurdum, quod melioris conditionis essent, qui delinquebant, contrahendo illicita matrimonia: quàm qui non delinquebant, iuste contrahendo: statutum fuit, huiusmodi donationes inter coniuges putatiuos ratas non esse: vt l. 3. §. *videamus*, §. *isto rit.* Coitus autem concubinariorum nec fuit approbatus à lege ciuili, nec reprobatus, sed toleratus: vt ff. & C. de concubin. Vnde remansit in primo iure naturali, secundum quod, vt dixi, valebat donatio inter concubinarior: imò adhuc expresse hoc permisit, per dictam legem, donationes in concubinam. confirmando ius primatum. Et hoc ideo, quia non tatus amor præsumitur in concubina, sicut in vxore etiã putatiua: & sic cessant rationes, propter quas donatio inter coniuges fuit prohibita. ita dicit *Paul.* in dicta lege, *donationes*. ad quod bene facit text. in dict. §. *videamus*, in vers. *diuus tamè*. & adhuc per istas donationes præstabitur materia separationis inter ipsos concubinarior: quod optandum vtiq; est. ¶ Nec tali donationi factæ concubinæ, ius nostrum pontificium resistit: quia ex quo præsup-

præsupponimus eam concubinam, & per consequens à concubinario cognitam, concubiniarius ei donando, & ipsa recipiendo non peccat: cum videatur donatum causa remunerationis: vt not. voluit *Hugo in l. qui venatori, et l. 86. dist.* quem refert & sequitur *ibi Archidia.* & sic intelligunt ipsi *gloss. ibi in ver. meretricibus.* qui dicit valere donationem factam meretricibus, de quo infra subiiciam. Et ita concludamus valere donationem factam inter concubinarios. ¶ Intellige tamen, quum ambo sunt solati: quia talis ¶ concubiniarius solummodo est toleratus à lege ciuili: vt *l. 1. & 3. ff. de concubina. & Lynica. C. eod.* ea enim potest esse concubina, quæ potest esse vxor. vt in *authent. vt liceat matri & auiæ, §. ad hoc, col. 3. & gloss. in dict. l. 1. ff. de concubin.* Si ergo talis concubina aliquid donetur, vel etiam promittatur à concubino: valet donatio, vel promissio: vt traditur in prædictis iuribus. quia vt dicit *Anton. consil. 14.* potuit vir moueri ad hanc donationem, quadam pietate ductus, fortè vt illa nubat, & malam vitam non sequatur. Maxime si iam desierit esse concubina. nam tunc efficacius valet donatio: vt est *gloss. in dict. l. miles ita, §. mulier, ff. de testam. mil.* quam multum commendat *Paul. in dict. l. donationes ff. de donat.* ¶ Et intellige prædicta de concubina iam habita. secus de futura, cui donari non potest, etiam per priuatum. vt not. voluit *Angel in dict. §. mulier.* de quo exclamant *Alexand. in l. afflictionis, ff. de don. in apostil. l.* nec ipsa potest amasio donare: vt *l. fin. ff. de act. & oblig. vbi videtur casus secundum vnum intellectum.* ¶ Hæc tamen limita, nisi sit miles ¶ armatæ militiæ: qui non potest donare vel promittere suæ concubina: vt est casus, & ibi not. *Cyn. & alij in l. 1. C. isto rit. facit text. in l. miles ita heredes, §. mulier, ff. de testam. mil. & in l. mulierem, ff. de his quibus vt indig. vbi prohibetur militi aliquid in testamento concubinæ relinquere. & ibi not. Bartol.* Ad idem vide in *2. part. tit. 21. l. final.* vbi inter cætera dicitur, quòd si miles arma donauit meretricibus, dum est in expeditione, perdit militiam. not. in *l. militibus, C. de testam. mil.* Maior ergo ¶ castitas in militibus requiritur, quàm in paginis. & ratio est, vt sint audaciores, & fortiores. Vnde *Vigorinus* scribit, quòd olim dum debebat pugnari, foraræ expellebantur de campo per certum tempus ante. vt refert *Angel. in dict. l. miles, §. mulier.* vide *sanctum Thomam in tractatu de regimine principum lib. 4. cap. 14. ** ¶ Illud ergo, quòd miles suæ concubinæ donat, turpiter datur, & recipitur: & propterea non ipse, sed fiscus, qui est iniqui lucu acquisiti iustus ablator, illud repetet: vt *l. muliere, §. Claudius, ff. de his quibus vt indig. & l. Lucius, ff. de iure fisci.* quæ sunt intelligenda, etiam de militibus nostri temporis: quamuis in eis non reperiantur, nec concurrant requisita, per glossam magistratam, in *l. penultim. ff. ex quibus causis ma. secundum Ludou. consil. 44. ver. ad quartum respondendum.* vbi hoc

limitat notabiliter, nisi interueniat, iuramentum. Nam tunc valet: quod tene menti, & alibi non legi. vide etiam *decisionem Delphinatus 141.* ¶ Ex prædictis inferitur, quòd cum ¶ rex dicatur miles: vt *l. 1. C. de testam. mil. l. regni. 2. part. tit. 21. l. 11. quæ incipit, factus non potest donare suæ concubinae.* Cuius contrarium firmat *Bald.* & bene, *consilio 232. incipit, recolo me consuluisse.* tertia parte suorum consiliorum: motus, quia lex prohibens militem donare suæ concubinæ, loquitur de milite populi Romani, qui est in matricula militum. aliis non censetur miles iure Romano: vt not. *C. de offic. matr. mil. l. eos.* Item de milite insignito stigmatate: vt not. *C. de falsari. l. stigmata, ff. quibus ex cap. mar. l. pen.* Item de milite, qui iurauit non euitare mortem ob defensionem reip. ¶ ait *Vegeti. de re militari.* Item de milite, qui subiaceret legibus & disciplinis militum, & qui est sub lege constitutus. Sed rex non est de istis, nec sub lege, sed supra legem: quia poterit derogare legibus, sicut quotidie faciunt gloriosi principes: ergo potuit derogare illi legi, quæ dicit, quòd miles non possit donare concubinæ. ¶ Præsertim, quia illa lex non continet ius necessarium; sed ius voluntarium & positium. Iura ¶ enim naturalia sunt illa, quæ sunt immutabilia: sed iura voluntaria contraria voluntate tolluntur: vt *ff. de legibus, l. non est nouum, & l. sed & posteriores.* Nam omne quod ligatur, solubile est: in *authent. de nupt. §. deinceps.* ¶ Præterea contractus principis habet duas vires subordinatas, scilicet promissionem præuenientem tacite, & promissionem subsequenter expressæ: vt *C. de don. inter virum & vxorem, l. pen.* ¶ Præterea illa lex, quæ dicit, quòd non potest donari concubinæ, affinitatem concubinæ vxori. Similis est enim in ratione prohibitionis, ne scilicet ineffrenato amore incidat in paupertatem. Sed respectu regis magnifici donatio minus est, quàm si vnus homo communis donaret vnum grossum argenteum. Sic igitur comparando actum personæ, & personam actui, cessat ratio prohibitua. ¶ Præterea quando princeps donat infami: tacite videtur cum primò restituere famæ, & postea donare: vt *C. de nupt. l. imperialis.* vnde non potest dici, quòd hæc donatio fuerit facta infami. ¶ Præterea ista donatio debet potius dici priuilegium, quàm donatio, & nullo iure cauetur, quòd Imperator, vel Rex, vel alius princeps non possit concedere priuilegia concubinæ: & cum talia non possit sit penale, satis est, quòd cesset lex prohibens: vt *ff. de procur. l. mutus, §. 1. & argum. ff. soluto matrimonio, l. si xerò, §. de viro, ff. de iure patr. adigere, §. quamuis, ff. de duort.* quod ait lex. Per quæ concludit *Bald.* vbi supra valere donationem factam in principe suæ concubinae. Illud ¶ autem, quòd rex concubinæ, vel cuiunque alteri donauit, perpetuo ¶ apud donatarium remanere debet: nec poterit alienari in alterum quia

- quia rex vult sua donaria sciri, & cognosci. arg. l. in agris ff. de acquir. re domi. secundum Salic. in l. omnia. C. de pagani. probatur in auctor. de alien. & emphyt. §. quod ea vero tenet Bart. in l. diem, in fin. ff. de aqua pluvi. arc. & in l. coram ferro. §. qui maximos col. 1. in fin. ff. de publica. facit auct. hoc ius. C. de sacrosancti eccles. in princip. canonizata 10. quest. 2. tenet Cardin. in cler. si dominum de rebus. & ven. sanctorum. contrarium tamen probat textus, secundum Bart. & Placit. in l. hi quibus. C. de funer. patr. lib. 21. Ex his inferitur, quod si rex alicui concedit ius colligendi gabellas, non potest illud sine licentia principis vendere, vel in alium transferre: secundum Bart. in dicit. in diem, in fine principij. de cuius veritate vide *Firmatum in tractatu gabellarum parte 1. quest. 3. 4.* Idem videtur dicendum de tertijs decimarum, quas principes vel rex alicui concessit. quin omni alicui audent dicere, quod nec ipse rex potest illas alteri laico concedere, qui non sunt capaces, secundum Montal. in repertorio legum, in parte decima, cuius contrariū videmus quotidie. Cogitabis. Adde prædictis, quod ex quo donatio regis facta concubinae valet: ut supra dictum est: quod etiam inquit fortiter: ut supra dictum est: facta uxori l. penult. ff. isto tit. Idem de quolibet alio magnate dicit *Older. cōf. fil. 231.* quod tenet mentio. Idem quod in simpliciter miles dicit, dicas in advocato doctore, qui milites sunt, & militare dicuntur, & non minus
- 14 † prouident generi humano, quā si patriam armis defenderent: ut l. advocati. C. de advocat. dicitur iudicum glof. in c. ex milita. supra de voto. & in c. cum ex eo de elect. lib. 6. in verbo, indigere. 6* doctorum enim scientia mundus illuminatur: ut cap. cum ex inuicem, infra de here. & in cap. vnic. de reliq. & vne. san. lib. 6. Hinc dicitur glof. singul. in l. 1. §. est & alius. ff. de his qui a p. m. a. † quod testamenta advocatorum doctorum ratione præteritionis non possunt contra tabulam, sicut testamenta militum armate militie: & tenet Cyn. in l. 1. C. de iur. & facti iur. ex quo dicunt aliqui,
- 16 quod † substitutio facta à doctore post pupillarem ætatem, est directa, sicut facta à milite: quia militare dicuntur. Et propterea dicit glof. communiter approbata in l. miles in princip. ff. de re iudic. & ibi tenet Angel. quem refert & sequitur And. Sicul. in c. Odo de solut. 2. colum. quod licet milites armate militie non conveniunt, nisi in quantum facere possunt: sic nec patroni causarum, quia etiam ipsi milites sunt. Et idē erit in doctorem ad doctorem est dignitas: ut voluit glof. in l. lege Julia de 1. in verbo, oratores. ff. ad l. Julia de vi qui tenent Bald. & Salic. in 1. consue.
- 18 Cui §. idem, vbi dicunt, † quod doctores est clarissimus, & Comes, cum legit per viginti annos: ut l. 1. C. de professio. qui in vrbe Com. refert & sequitur Ioann. de Pla. in l. fin. in vl. co. C. de decurio. lib. 10. Ex quo inferit, quod cum sint in dignitate, † non debent torqueri: 6* sicut milites non
- 19 D* torquentur: 4* ut l. duo Marc. C. quæstion. & l. milites eod. titul. & lex Regni, quam rex Alfonso promulgavit in Alcala, era. 1331. nisi pro crimine læsæ maiestatis: ut l. nullus. C. ad l. Juli mai. sicut nec clerici torquentur: 6* ut l. presbyteri. C. de episcop. & cler. not. in cap. 1. supra de depo. de quo pulchre & singulariter per Paridem de Putco, in suo famoso tractatu de syndacata charta 29. alibi in ver. aduocatus. Cum autem doctor equiparetur militibus & clericis: ut l. 1. ff. de iustit. & in c. 13. q. 1. c. militare. † in d. doctores præcedit militem, secundum Bald. in proem. Digestorum, in fin. & in l. quod constitutum, ff. de test. milit. post glof. ibi, de quo latissime per Signorem in sua disputatione, de præcedencia doctoris & militis, qua incipit, quæstio disputata. vbi multa & singularia ponit, quæ faciunt ad propositum nostrum, & ibi etiam Ludouic. qui pulchram additionem fecit. videas per text. non est mirandum, si dicamus, quod torqueri non possint, ut dicebat Ioann. de Plat. in d. l. final. C. de professio. qui in vrbe Consil. & per consequens, quod † donatio ab eis facta concubinae non valeat: ut voluit Hostiens. in summa, tit. de donatio. §. & cum & Ioann. And. in cap. de his, supra de sepult. quem refert & sequitur Bart. Alexand. Angel. & in l. affectionis ff. de donat. in apost. lib. 2. Bart. in l. 2. C. isto titul. & in l. mulier, ff. de his quibus ut indig. & expresse Alexandrinus in ista rub. propè finem dicens, quod vel aduocatus suæ concubinae, † Et hoc maxime, si doctor publicè legit per viginti annos, nam tunc efficitur Comes: ut voluit glof. in rubric. C. de professio. qui in vr. Consil. & etiam Dux, ut dicit glof. in l. 1. in versul. ex vicaria, eod. titul. & per consequens est spectabilis, sicut est vicarius principis: ut l. vnica. C. de comit. & arca. lib. 12. & l. 1. apertores. C. de episcop. & cleric. est etiam illustris, ut voluit Bart. in proemio. & ad finem principij, & in l. ex co. ff. de test. milit. Bartol. & Bald. in proemio Digestorum, in princip. Abbas in cap. proposuisti, & de proba. bonus text. in l. 1. C. de professio. qui in vr. Constant. cui concordat lex Regni 2. part. titul. fin. §. 8. de quo etiam per Angelum de Aretio, in proemio Instit. circa principium, & Ioan. Sargetū, in suo enciridio. fol. 11. col. 1. Ex quo inferebat And. Sicul. in cap. fin. de offic. deleg. 21. colum. versul. pendero vnum, quod est cum laude Dei nouissimum & inauditum. quod si † doctor legit per viginti annos, indilutē poterit legere per substitutum, ex eo quia † illustris persona potest seruire per substitutum: ut l. quisquis. C. de episcop. & cleric. & l. nullus. C. de decurio. lib. 10. de quo dicto meminit Lasen in l. 1. C. de offic. eius cui mandata est iuris. in 3. colum. dic. ut ibi per eum, quod Alexand. Quinimo quod plus est, dicebat Paul. de Cast. in d. proemio. C. in 2. colum. versul. item addo. quod † doctor postquam legit per viginti annos, ex quo efficitur Comes Palatinus, ut supra dictum est: poterit creare notarios, & legitimare spurios: ut habetur per text. & glof. in d. l. 1. C. de professio. qui in vr. Constant. licet non seruetur de consuetudine. Ex istis ergo satis probabiliter dici potest, non valere donationem factam à doctore suæ concubinae, quāuis non patrocinetur: maxime si est iubilatus,

quia legit per viginti annos. Ex istis deciditur,
 25 quod † doctor est immunitas a tributis: ut per
Bartol. in l. medicos. C. de professor. & medicis lib. 10.
 & *Ioann. Feb. Infit. de excof. in. 5. sunt & multi alij.*
 vide *legem Regni, part. 2. de studijs, l. incipiente la*
scientia. An autem hoc habeat locum in do-
 cionibus de rescripto, videas *Guidonem in deci-*
fone 88. & Ioann. Surget in suis enchir. folio 11. co-
lumn. 2. ego dixi in meo consil. 12. incipiente,
Gundissalvus de Tre.

ADDITIONES.

*A ¶ Ratio huius potest esse, quia inter septem
 nocumenta luxurie, quæ narrat *Florentinus 2. p.*
titul. 5. c. 1. §. 11. vnum est, quod vires debilitat.
 Vnde secundum eum antiqui erant longioris
 vitæ, & robustiores, quia erant magis continen-
 tes, & tardius matrimonium contrahebant.
 Hinc etiam *Marsilius in tractat. de vita sana, c. 7.*
Auicennam referendo, inquit, Si quid feminis
 ultra quam natura toleret profuatur, obesse ma-
 gis, quam si quadragies tantum sanguinis ema-
 naret.

*B ¶ Adde hoc intelligendum de aduocato, qui
 de arte aduocationis commodè viuere non po-
 test. ita not. intelligit *Paul. in l. maritum col. 2. post*
medium. ff. solut. mat.

*C ¶ Adde tu *Imol.* quod non valet consuetudo
 in contrarium. vt not. *Ro. fing. 488. incipit, mili-*
tes per te. fing. in Lamen indices. C. de decurio lib. 10.
 sequitur *Isaon in l. de quibus 18. col. ff. de leg. & vide*
 plura singularia in materia doctorum per *Ioan.*
de Anan. in rubric. de magistris 2. col. cum tribus seq.
 qui inter alia ponit vnum verbum, scilicet quod
 familia potestatum non potest scrutari doct.
 primo armis. vide *ling. per Bartol. Bolog. Bon. in*
rep. auct. habita. C. ne filius pro patre in 4. primis fol.
 vbi ponit 130. priuileg. doct. & est inserta illa
 repet. in 2. volumin. repet. iuris ciuile, prima in or-
 dine.

*D ¶ Adde quod imo consuetudo in contra-
 rium non tenet: vt fumat *Ro. in fing. supra, notat.*
 & vide quæ posui in addition. §. posita. & hoc
 procedit in militibus nostri temporis secun-
 dum *Bartol. in l. de quibus* qui refert *Cyn. Salyc. &*
Alexand. ad hoc.

*E ¶ Adde singul. dictum *Abb. antiqui in cap. gra-*
uius de deposit. vbi voluit cler. ex folis indicij non
 torquendum, nisi sit infamatus. cum quo tran-
 sit simpliciter *Felin. in cap. de hoc de sim. & refert*
Paul. Ioan. And. Anton. & Alphar. varij loci idem af-
ferentes. Commendat etiam idem *Felin. in c. cum*
oporteat de accus. column. pe. & in c. veniens 2. column.
de test. & in cap. vniuersitati de sententia excom. quā
 decisionem nimis commendat *Hipp. in singul. §.*
incipit vt veritas & refert Alexand. Bart. Bald. & af-
ferit hoc in practica obtinuisse idem Hip. in l. pen.
sim. column. ff. de quaestio. & in l. editum 3. column. co-
titul. licet idem Fel. oblitus eius quod in alijs lo-
cis asseruerat, aliter teneat in cap. at si clerici 7. co-
lumn. de iu. & in capite olim column. 3. de rescript. &

hæc nota pro corroboratione dictæ doctrinæ,
 quia nullibi sic adunata reperies. & ego corro-
 boro etiam latius in *meis Fallen. regularum*, quæ
 ultra *Socin.* edidi in litera c. in regula, confessus,
 de crimine, in tertia sublimitatione prima limita-
 tionis.

*F ¶ Adde *Ananiam* idem tenentem in rubric.
magistris, in pen. column. vbi refert Hostiens. in sua
summa.

IOANN. BERNARDVS.

¶ Omnis coitus, seu coniunctio erat legiti-
 ma. Attende, & lege cum iudicio ista verba, &
 præter Theologos, quorum opera hic optan-
 da, vide fortunatissimi ingenij *Fortunium Gar-*
ciam in repet. text. in l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. &
iure, num. 77. & sequent. & num. 101. & Ioann. Lap-
Segob. de matrimonijs & legit. num. 5. & sequent. Lu-
donis. de Sardis de legitimit. §. de copula carnali,
num. 2. & sequent. & Conarr. de spons. part. 2. capit.
8. §. 4. nu. 2. & rursus parte 1. cap. 4. in princip. num.
7. & fratrem Dominic. Soto in 4. Sententiarum distin-
ction. 26. qu. 1. articulo 1. & distinction. 33. quæst. 1. ar-
ticulo 2. & Alfonso à Castro aduersus hereses verb. con-
uenitus. 3. quod quos multis allegatis exactè doc-
 cetur de antiquitate, & origine matrimonij, &
 qualis eius tempore primæuo fuerit vsus, quæ-
 leque peccatum in simplici fornicatione. Atq;
 de hoc vltimo vide ultra prædictos, *Nouem in*
filia nuptial. libro 4. num. 24. & 25. Addeque ex
nostris Auendaniæ parte 2. cap. 26. num. 1. & Did.
Perez. l. 23. titul. 3. lib. 1. ord. & infr. §. 40. n. 12. ver.
coitus cum meretricibus.

*B ¶ Quod ius non erat coarctatum aliqua ra-
 tione. Quam incultum fuerit primæuum hoc
 ius, vide *Conanum lib. 1. cap. 3. & sequent. & Pind.*
in rubr. de re. vendit. part. 1. cap. 1. num. 20. & per
 totum, multaque de iure naturæ primæuum, com-
 muni gentium, & secundario. Vide per doctores
 in l. 1. §. ius naturale & l. ex hoc iure de iustit. &
 iure, & *Merantam in specul. iudiciorum 3. part. prin-*
cipali per totam. Conarr. in regul. peccatum pa. 2. §.
11. numero 4. Et multa exactè discussa per Domini-
nicum Soto de iustitia & iure, libro 3. quæst. 1. articulo
2. & sequent.

*C ¶ Non peccatum videtur. Vide *infr. §. 40.*
 vbi plures adiungam.

*D ¶ De militibus nostri temporis. Vide *Gre-*
gor. gloss. g. l. 23. titul. 21. part. 2. & Auendaniæ in
suo dictionario, versicul. caualeros. C. fuentis in l. 79.
Tauri 4. column. Anton. de Mens in l. 1. numer. 12. C.
de iurijs & fali. signor. Did. Perez. in l. 1. titul. 1. libro
4. ordin. versicul. ex quibus inferitur, & Castillo l. 3.
Tauri 2. column. & Auil. in princip. ver. 1. numero
vigesimo sexto.

*E ¶ Nisi interueniat iuramentum. Vide *Did.*
Perez. in l. 1. tit. 3. lib. 1. ord. ac de donatione sim-
 plici, quam miles facit concubinæ, vide *Peral-*
tam l. Celsus de leg. 2. & aliquid per Tiracuell. & in
l. §. vnuquam. C. reuoc. donat. vers. donat. largitus, nu-
mero 23. & 24.

*F ¶ Perpetuò apud donatarium remanere de-
 bet. Attende singularem doctrinam, aduer-

sus

lus quam vrgelit, quæcumque traduntur per Suarez in l. quoniam in prius super lege regia 2. dñio. C. de inoff. test.

- G. [De tertijs decimarum.] Adde Suarez alleg. 28. Audendum parte 2. cap. 4. num. 31. huius tamē questionis decisio inde maxime pendere videbitur fortasse, vt cognoscas vtrum laicus iusto tit. percceptor decimarum, possit easdē decimas alterum in laicum trāsferre. De qua propositione scribunt Felin in cap. causamque n. 4. de præscript. & Franc. Barb. in suo tractat. de præscript. 5. parte principali parte 1. quest. 7. ad fin. & latius, doctoresque Mech. Controuersiarum illustr. libr. 2. c. 89. n. 2. & sequent.
- H. [Si doctor legit per viginti annos.] Vide Did. Perre. in l. 1. tit. 1. libr. 4. ordm. gloss. 6. versum est etiam aliud privilegium, & Anton. Gomez l. fin. Taur. ad fin.

I. [Per substitutum.] Adde quod nobilibus officia vilia iniungi non debent, vt supra d. est §. 9. numer. 8. in vertic. officia publica sunt danda nobilibus.

D. IOANNES BARAHONA.

SVMME RERVM

1. Licentiatu an gaudeat privilegio concessio doctoribus, & n. 6. & 10.
2. Proximus cingi, habetur pro cincto.
3. Scholarius non matriculatus, non gaudet privilegio scholaris.
4. Fructus prox. nō colligendi habentur pro collectis.
5. Scribimus, verbum potest verificari in eo quod addum est actualiter scriptum, sed est impotentia scribendi.
6. Ingerdiciu religionis ante professionem tacitam vel expressam, non censetur religio, si tamen quā ingreditur in alium violentus in eum, non erudit vinculum excommunicationis à canone late.
7. Dispositio ad futurum, facti rem habere privilegium perfellendi.
8. Caput extra ecclesiam vel cimiterium, si de ducatur per ecclesiam & inde extrahatur, an propterea censetur immunitas.
9. Immunitate gaudet confusum ad corpus Christi, nisi fuerit caput tempore quo fuit.
10. Vestimentis appellatiōis venit tela ad defunctum deputata.
11. Eideus qui statim est eodem mandus potest agere contra principalem, ut enim liberet ab obligatione.
12. De proximo bannendum habetur pro bannito.
13. Tac. mirantis falli in esse videtur, & n. 6.
14. Doctor appellatiōis an & quando veniat licentia, & n. 11.
15. Licentiatu prius factus præterius prius facto doct.
16. Spur. ad ad honoris venire non potest.
17. Licentiatu gaudet privilegio doctoris.

§. XXX. VIII. MO fortius posset attendari, si daretur audacia verbis, vt idem = esset in licentiatu: quia

A. ex quo adeptus est & licentiatu, proximus est doctoratui, cum ad illum possit ascendere quod voluerit. Illud ergo quod est in doctore concessum: videtur etiam in licentiatu concedendum arg. text. in l. pen. ff. de testam. iuris. vbi dicitur quod sicut miles iam creatus potest testari de peculio iure militari, si est filius familias: sic

Palacios Rom.

quando iussus est confestim cingi: proximus & 1
ergo cingi, habetur pro cincto. vbi est text. Ex
quo dicebat ibi Bald. post Dyn. quod paria sunt,
aliquid esse factum, vel in proximo faciendum;
& sic propinqua potentia actui reputatur pro
actu. Ex quo dicebat Angel. in l. ex eo in fin. eo
dem tit. quod & scholaris non matriculatus non
gaudet privilegio scholaris. Si tamen rector
scholarum iniunxisset notario vniuersitatis al-
liquem in matricula conscribi, & ante de-
scriptionem contingeret scholarem offendi,
mora per scholarem non protracta, puniretur
offendens ea pœna, qua puniretur offendens ma-
triculatum. allegat Iacobum Butri. in lege, si quis id
quod, §. cum proponitur ff. de iurisdic. am. indit. vbi
hoc idem sequitur Alexand. prima column. in fin.
& Iason in lege, diuortio, §. interdum, fin. colum. ff. so-
lut. matrim. vbi ponit aliqua similia addendo ad
id quod Bart. ibi dicit, quod & fructus proximo
colligendi habentur pro collectis. Ad quod
bene facit text. & quod ibi notat Dominicus in c.
cum in illu, §. illud verò in princip. de præbend. libr. 6.
vbi probatur, quod verbum, & scribimus, po-
test verificari in eo quod nondum est actualiter
scriptum, sed est in potentia scribendi. Ex quo
inset Dominicus, quod si Papa concessit gratia
alicui dicendo, tibi qui scribis in registro no-
stro, & ipse nondum scripserat, sed erat deputa-
tus ad hoc per habentem potestatem, non vitan-
tur gratia: sed debet intelligi, quod scribit
quo ad habitum: quia est aptus scribere, licet
actualiter non scripserit. Similiter non dicitur
mentitus: si iste dicat in supplicatione, quod
scribebat in registro Papæ, vt firmat idē Domin.
in c. ponderet in fin. l. di. & Marian. in reperiōne. de
multa. §. 1. column. sup. de præben. Licentiatu & 6
ergo, cui data est licentia ascendendi ad doctora-
tum, cum sit tam propinquus doctoratui: quo
ad casum nostrum reputabitur doctor, & do-
ctoris privilegio fruatur. Ad quod bene facit
text. in c. religioso de sen. excomm. libr. 6. vbi litera
dicit: Quamuis autem is qui & religionem in-
greditur, religiosus censeri cum effectu non
possit, donec & sit tacite vel expresse professus,
h. quis tamen in eum violentas manus iniiciat,
excommunicationis late à canone vinculum
non evadit. Quinimò plus voluit Arch. in cap. si
quis studente per. col. 17. quest. 4. vbi dicit, quod il-
le qui nullum ordinem habet, sed tantum co-
ronam portat, & est clericus animi destinatio-
ne, gaudet privilegio illius canonis: * & per ea
quæ not. in c. 2. sup. de instir. Multo ergo fortius
erit dicendum idem in eo qui est ingressus religio-
nem: cum per talem ingressum sit persona
ecclesiastica. vt gloss. dicit in d. religioso. Et inde
est, quod si ante professionem moriatur, eius
bona applicantur monasterio, vt singulariter
concludit Anchar. consil. 63. ad fin. incipit, contra
donationem. licet Barriol. contra in authentic. si qua
mulier, in fin. C. de sacro sanct. eccl. de quo vide in
authentic. ingress. eo tit. & in cap. 2. sup. de testam.
* Si autem isti ex sola destinatione reputantur * C

H 1

per-

personæ ecclesiasticæ, & gaudent privilegio religioforum: quare non erit idem dicendum in licentiatu, qui est destinatus ad doctoratum, vt debeat gaudere privilegio doctoris? ¶ Video enim, quod privilegium ecclesiæ simpliciter collatum, extenditur ad Basilicam, id est, ecclesiam nondum consecratam: cum sit irrevocabiliter obsequiis diuinis dedicata, & proximè consecranda: vt est bonus text. & ibi not. Abb. in 3. notat in capit. pen. supra de immuni. eccles. ¶ Imò plus dicit Rota in titul. de test. in antiquioribus. quod pro bonis destinatis ad ædificationem ecclesiæ, potest peti restitutio in integrum iure ecclesiæ, licet nondum sit ecclesiæ edificata. sicut partus conceptus in his, quæ concernunt eius præseruationem, vt producat in esse, gaudet privilegio iam natorum. arg. l. prægnantis. ff. de panu. & in l. qui in vtero. ff. de statu hominum. de qua decisione meminit Dominicus in capit. fin. de integ. restit. libro sexto. ¶ Video etiam, quod contractus sponsalibus de futuro, si fundus destinatus est ad dotem, etiam ante contractum matrimonium, fundus dicitur dotalis ita quod alienari non potest: vt est text. notat. cum gloss. fin. in princip. in l. divisione. ff. solut. matrimo. *

* D. C. ¶ Et pecunia deposita ad emptionem prædiorum dotalium, vel aliorum, censetur res immobilis, & non potest alienari sine decreto: * e sicut alie res immobiles. vt est text. valde singularis

in l. 3. §. quid ergo. ff. de contra. iudic. tute. de quo exclamat Ludovic. in lege. ff. ex legati causa. 4. colum. ff. de verb. ob. & Andreas Siculus in repetitiōe rubricæ. sup. de reb. eccles. non alio. charta 21. fin. colum. ver. & in quartum superius dixi. & in cap. nulli. fin. colum. es. titul. & in cap. possessiones. 2. colum. eo. titul. & in cap. 2. de solut. pen. eo. de hoc Alexand. in l. 2. ad duo Pio §. fin. ff. de re iudicat. Cum autem his casibus,

8 & alijs similibus sola ¶ dispositio ad futurum faciat rem habere privilegium perfectionis: idem consequens erit dicendum in casu nostro, vt licentiatu habeatur pro doctore, cum sit in via ad doctoratum. Vnde actus ab eo gestus, iudicandus est, ac si fieret in termino, arg. text. in d. c. religiofo. de senten. excomm. libr. 6. cum alijs, de quibus sup. Et facit text. in l. quæ fiscalis. C. de maniculariis. lib. 11. vbi probat, quod de rebus, quæ trahuntur, iudicatur vnde quis vadit, & quod: quem text. ad hoc valde commendat Bald. in l. si quis non dicam rapere 3. colum. C. de episcopis & cler. Ad idem est bonus text. in l. si quis possit hanc. C. de ad. priu. vbi dicitur, quod etsi nō possit quis marmora de ciuitate ad rursus deducere, si tamen de vno rure ad aliud tradere voluerit, poterit etiam per 4. medium ciuitatis.

D per quem text. dicitur not. Andr. de Isernia, in rubrica, quæ sunt regalia. lib. seu. si. col. quod si aliquis veniret de vltra mare cum equis & armis, vadens Romam, & transiret per regnum Siciliæ, vnde equi & arma non possunt extrahi, sine regis mandato, liberè sine pœna tales equi de vltra mare portari exhibunt line regis mandato. per text. in d. l. si quis possit hanc. Per quem

dicebat Arch. in c. sicut. 17. quæst. 4. aliud non minus singulare: quod si aliquis, a rusticario ¶ E 9 extra cœmeterium vel ecclesiam capiatur, & deducatur per ecclesiam, & inde violentè extrahatur, non videtur ecclesiæ immunitatem violare, quod est bene notandum, & valde quotidianum. Si tamen non capiatur, quamuis familia potestatis ipsum sequatur fugientem, & intrantem, & non possint aliter, potest inde extrahi: secundum Bald. in l. plerique. ff. de in iur. vet. in fi. & Henricum in c. si. colum. 3. in princip. supra de immuni. eccles. idem tenet Host. quem isti non allegant in suum titul. de his qui ad eccle. confu. post principium. facit text. in c. si quis constituit. 17. q. 4. tenet Oldra. consil. 54. Ex his inferitur, quod si ¶ quis confugiens ad corpus Christi, erat liber, gaudet eius immunitate, sicut confugiens ad ecclesiam, nisi fuerit captus tempore, quo fugit: nam tunc non gaudet, quia corpus Christi non reperit illum liberum, sed captum: secundum Abb. ita distinguendum in c. Jan. de celebrat. mis. vbi videas Benzelium in Apostillu.

¶ Facit præterea text. in lege. vestimentum, ff. de auro & argen. lega. vbi ¶ appellatio vestimenti venit tunc ad vestimentum deputata. quem textum ad hoc notat ibi lac. de Ar. & Nic. de Neapoli. ad statutum loquens de vestimento, vt etiam habeat locum in tela ad vestimentum deputata. & sic non solum in materia benigna, sed etiam in materia stricta & propria dicit ibi Barr. quod si testator legat vxori suæ pannos laneæ & lini, quod veniunt panni laneæ & lini, ad vestimenta faciendi contexti vel parati.

¶ Et facit text. & quod ibi not. in l. cum te. C. de donat. ante nupt. per quem dicit ibi Salys. in fi. quod mulier habetur pro coniuncta & carnaliter copulata ad viro, quæ de proximo copulanda est. text. in c. presenti, de preben. lib. 6. vbi probatur secundum Dominicum, quod vbi est res destinata de vno loco ad alium, effectus superueniens antequam res locum destinatum contingat, censetur factus in loco vbi destinabitur, & non vbi effectus imprimitur. quod est notandum secundum eum. *

* A Et sic cum licentiatu sit in via tendens ad doctoratum: actus ab eo interim gestus, id est, donatio ab eo facta concubinæ, iudicabitur ac si fieret ad doctorem, maxime tamen statim quàm primum possit futurus est doctor: ea autem quæ inconuenientia sunt, inesse videntur: vt l. testa. ff. si certum petat. & c. officij super. de electio. Ex quo dicebat Bald. not. in l. si pro ea. in 6. quæst. C. mandati.

G quod sicut ¶ fideiussor potest agere contra principalem, vt cum liberet ab obligatione si est condemnatus, vt ibi: sic etiam quando non est condemnatus, sed statim est condemnatus vt puta si est conclusum in causa, vt euidenter apparet, quod est in casu condemnationis. quod not. * ¶ Ad hoc bene facit text. * B singularis, non solitus allegari, in l. qui pame. §. diuus Pio. ff. de manumisso. vbi probatur, quod de proximo condemnandus per sententiam, ha-

- *C 12 habetur pro condemnato: * & inde est, † quod de proximo bannendus, habetur pro bannito, vt possit impunē offendi: secundum *Paul. de Celi. in l. 3. §. si foris ff. de acquir. poss. quāvis non bene firmet, & Alexand. ibi aliud sentiat. Pro ista opinione adde bonum textū, & quod ibi notat. Bald. quem alij referunt, præsertim *leson. in l. dinortio. ff. solut. matrim.* vbi factum parum ante tempus vindemiæ, videtur factum tempore vindemiæ. Ex quo inferit, quod factū parum ante guerram, censetur factum tempore guerræ. quod reputat notab. ad saluandum testes. allegat ad hoc *Bart. in l. si quis §. iacentes ff. de incendio, ruin. naufrag.* bonus textus, quem ibi allegat *Bartol. in l. Pedum in principio, eo. titulo.* ad idem *Bald. in capit. 1. in princip. de pace tenenda.* Item sicut valet donatio emancipato, ita si parum ante emancipationem, ante interpositionem decreti secundum *Bartol. in l. vt iustitiam. in princip. ff. de operi. liber. quod intellige, vt per leson. in d. l. si dinortio. 2. column. vbi multa similia cumulat, præsertim in §. inter dum 4. column. in fin. per d. l. pen. ff. de test. milit. vide Ioan. Fabr. *Instit. de excus. tur. §. item qui repull.* vbi loquitur de milite, & qui se parauit ad bellum. Item si quis promissit per metum soluere, & incontinenti soluit, præsumitur durare metus tempore solutionis: quia quæ † in continenti fiunt, in esse videntur. *I. Iulia ff. si cer. per. cap. offic. de elect. ita dicit Cyn. in l. 1. C. quid metus causa. Bartol. & alij in l. ob turpem. ff. condit. ob turp. causam. & ibi leson. in fin. quia multa similia cumulat, in ver. §. limita.* Item rex paratus ad coronationē, habetur pro coronato, secundum *Lucam de Pen. in l. his quidē. C. qui mili. non pos. l. 12. per d. l. pen. ff. de testam. milit.* Ex quo inferri potest, quod sicut rex potest adijcere cōditionem donationi, si fecit, quando est rex: ita donationi, quam fecit, cum non est rex: vt dicemus infra, Deo propitio §. 69.**
- † Nec his obstat, si dicatur, quod appellatione Doctoris, † non venit licentiatius: quia adhuc requiritur alia examen, & aliud examinatio: vt dicebat *Bald. in l. pen. ff. de testat. mili. & idē dicit, quod non sufficit potestati, qui debet ducere doctorem, quod ducat licentiatum: quia non habet insignia doctoratus, quæ sunt quinque: de quibus in clem. 2. de magistr. & per Ioan. de Pla. in l. magistr. C. de profess. qui in vrbe Constant. libro 10. & per Ang. & in §. sed & si quis in prin. Inst. de mili. test. idem dixit *Bal. in l. athlete. in prin. ff. excus. into.* dicens ibi esse argumentum contra licentiatum, vt non habeatur pro doctore, nec habeat privilegia doctoralia, donec susceperit binitum. Idem tenet *Alexand. in l. si cui pure ff. ad Trebel. & dicit, quod hoc communiter tenetur.* hoc idem sentit *Bald. in authent. habita 6. column. ver. quid de scholari licentiat. vbi dicit, quod licentiatius adhuc scholaris dici potest, quamquam ex natura actus conuersi in habitum propter examen, assumptis sibi medium nomen. arg. ff. de condit. & demonstrat. l. falsa, §. 1. & quanquam, quo ad onera matriculæ, viuat tan-**

Palacio Roy.

quam emancipatus à matricula. Idem tenet *Anchar. in proemio 6.*

† Et propterea dicit *Salp. in d. authent. habita. 7. col. ver. quæ quid de licentiat. quod licentiatius in legibus, decretis, vel artibus, gaudet priuilegio scholaris, licet scholas non intrat: quia intrare non prohibetur: & sic ex natura rei mutatus est actus, non habitus: ideo non habet obesse, sicut nec honoratus conditionem non mutat, ff. de senato. l. pen. de condit. & demon. l. falsa. cum similibus.*

† Ista enim procedunt in odiosis & pernalibus, in quibus sermones sunt strictè interpretandi. Vnde si episcopus excommunicat doctores non disputantes: includuntur licentiatii. Secus tamen est vbi agitur de fauore: nam tunc appellatione doctoris comprehenditur licentiatius, quia est in potentia propinqua actui. ita dicit *Bald. in l. 1. penult. column. ff. solut. matrim. Ioan. de Imol. & Dominicus in proemio Sexti. qui pro hac allegat gloss. in Cler. quamuis. de sol. compe. in verb. episcopi. in clem. 1. de religio. dom. quæ dicunt, quod appellatione episcoporum aliquando comprehenduntur non consecrati. Sic dicendum erit in licentiatio. & ista est magis communis conclusio: vt refert *Alex. post Raphael. in l. mulier. §. non est dubitandum, ff. ad Trebel.**

† Et inde est, quod † ego qui fui licentiatius anno domini MCCCCLXXI. die Iouis. XIII. mensis Ianuarij: tunc factus doctor VIII. die Decembris anni MCCCCLXXXVI. sum preferendus omnibus illis qui post me fuerunt licentiatii, licet ante quam ego facti fuerint doctores. ita dicit notat. *Angel. de Aret. in §. quædam actiones, 10. column. versu. quæro de questione continenti, motus per text. optimum in l. 1. C. de consensu lib. 10. Idem tenet Calde. per illum text. in c. capitulum sancte crucis. de rescrip. quod refert *Marianus in c. quæto, ad finem. inf. de magistris.* Et istud tene, quamvis contrā sentiat *Indou. consil. 333. in capit. Quo ad primū articulum.* de quo meminit *Felin. in proemio Gregor. 8. col. versu. vtrum autem, & in rubrica. de maior. & obe. 1. 2. versu. 1. licentiatum,* de quo etiam per *Alex. in l. si ff. de obsequio. post. in apostillā nisi forsā dixeris, cum ad esse doctoris requiratur aliud examen, vt sup. dictum est. Quando autem aliquod requiritur à lege vel statuto pro forma, debet forma specificè impleri: etiam in his quæ sunt notoria & euidētia, dato quod illud adimplere sit superfluum: vt not. in *l. diligenter. ff. manda. & in c. cum dilecta de rescrip.* Et propterea si statutum requirit, quod apponatur nomen proprium, cognomen, & agnomen contrahentiū in instrumento: si vnus habeat vnum nomen singulare, non sufficit apponi illud, sed debet forma seruari: ita tradunt *Ioan. de Imol. & Modern. in l. 1. ff. de liberu. & postu. post Bald. & Angelū, Fel. id. d. dilectum. 25. col. ver. amplia decimo. post alios, quos ipse allegat. & inde est, quod scholaris notorie doctissimus si vult doctorari, necesse est quod dexa-***

H 3

mine-

minetur: quia illud examen requiritur pro forma, secundum Bald. in c. constitutum pen. col. sup. de app. cuius contrarium * videtur sentire Angel. in l. hac consilium. C. qui testis fac. poss. dum dicit, quod si statutum requirit pro forma consilium sapientis, non oportet ipsum habere. vbi casus est clarus in iure. sic ergo videtur dicendum in scholari doctissimo: sed quod prius dixi, communiter tenetur.

Ad cuius confirmationem facit, quod not. voluit Bald. in l. si donationem. C. de nupt. dum dicit, quod licet doctoratus non fecerit coniuiuium, quod debet facere ex forma statuti: tamen nihil detrahatur de substantia doctoratus: de quo latius per Ananiam in rubrica de magistris 2. col. Ecce, quod omisio forme non vitiat actum, prefertim in casu notorio, vbi actus forme non est necessarius. sicut in simili dicimus de eo, qui tenetur satisdare antequam intret officium potestatis, si est euidenter idoneus, sufficit cautio nuda, cum obligatione bonorum ad eum, quod valebit ille actus sine solennitate statuti, secundum Bart. in l. quicumque la secunda. C. de fundus pa. lib. 11. sequitur Paulus de Castro in l. 1. ff. qui satis. cog. & in l. diuortio. §. interduum ff. solut. matr. qui allegat tex. cum gloss. in l. de creationibus. C. de episcop. au. idem tenet Bartol. in l. priuatis. C. de muni. legulu lib. 11. & Ioan. de Pla. in d. l. quicumque, hanc finaliter sequitur Lasus in §. impendi. per pulchra fundamenta, quæ per te videas. & videtur gloss. in l. 1. ff. de repta munienda. Dicimus ergo in casu nostro, quod cum licentiatas ad doctoratum reputetur idoneus, non est opus nouo examine, imò habeatur tamen examinatus, & gaudeat priuilegio doctoris in fauorabilibus. Quod tamen pro constanti non videtur firmandum: quia etiam si sit proximus ad doctoratum, ista tamen species fallibilis est: quia potest non effici doctor: vt plures videmus licentiatos, qui doctorari nolunt, aut non possunt. Item requiritur nouum examen, in quo forsitan poterit reprobatur: quia cum possit reprobatur doctor effectus: vt notat. in l. sed & reprobatur, ff. de excusation. tutor & ibi Bart. & alij. Abbas in c. cum secundum Apostolum, de preben. & in c. cum venerabilis, de except. & in c. de illis in fin. de despons. impu. & multi alij, de quibus per Felin. in cap. ex literis 6. colum. de consue. multo fortius erit hoc dicendum in licentiatato ad doctoratum. ¶ Ad quod bene facit not. decisio Abbas cons. 96. pe. 10. incipit, quidam canonicus regularis. vbi dicit, quod qui non seruat formam capis licet. de regul. cogitur redire ad monasterium dimissum, etiam si non recesserit animi leuitate: quia & si videatur leuis ista reuersio, cum posset iterum recedere, petita licentia, quamuis denegata, vt d. c. licet. dicit Abb. fore necessarium, quod satisfiat forme à iure requisita, præsertim cum posset reuersus induci ad remanendum. Et ideo sufficit solennitatem posse contingenter esse non leuem, secundum eum, quæ sequitur Fel. in d. c. cum dilecta 17. colum. ver. benefacit. ¶ Sed propter ista non discederem à præ-

dicta opinione, quæ fauorem licentiatas concedit: nam quandoquicquid multa essentialia in aliquo actu requiruntur, si omnia in illo actu concurrant, ex tali actu quis priuilegium consequitur, & actus tenet. arg. d. aurb. de manda. pri. §. pe. cum ibi not. ff. ex quibus cau. ma. l. pe. cum ibi not. Sed hæc omnia, quæ in doctore requiruntur, sunt obseruata in licentiatato: nam fuit presentatus schola sūco, rectori, & doctoribus. arg. l. 1. c. qui milit. possunt vel non. & l. 1. C. de offic. magistris officior. & C. de adu. diuer. iudi. l. veri. Item examinatio super moribus fuit facta: oportet enim ipsum esse probati moris, & præditum scientia: vt d. l. 1. C. de offic. ma. offic. & C. de professor. & medi. l. magistras 1. responso. Item super genere, nam spiritus ¶ ad honores venire non potest. arg. l. generaliter, §. spiritus ff. de decurio. co. titul. l. spiritus, in l. 1. c. de professio. qui in vrbe Constantin. nam cum ibi gaudeat priuilegio, vt efficiatur Comes, cum legerit per 20. annos. qui regulariter sunt spectabiles: vt l. precipimus. C. de appell. ergo antequam clarus, argum. l. vt gradatim ff. de muner. & honor. §. gerendos. Item super scientia facta fuit examinatio: vt d. l. magistras. Itē data fuit licentia per scholasticum, ad quem spectat, cum sit res spiritualis. in authent. quomodo oportet episcopos in prime l. fin. C. de prescript. longi tempor. c. solita, de maior. & obed. & de magistris, quanto. Cum ergo & omnia ista sint obseruata in licentiatato, ergo, &c. quamuis deficiant ea quæ sunt de solennitate, scilicet birretum, & familia: habebit nihilominus doctoris priuilegium: quia non debet nomen sed substantia actus attendi. ff. pro donato. l. fin. & ff. de prescript. verbi l. insulam. Item quia birretum non ponitur nisi vel ad ornandum, vel ad honorem doctoratus iam inductum designandum. arg. l. librorum, §. qui ergo de legat. 3. Item vbi dubitatur de persona, tunc ex vestite querimus litem apud Labencem, §. si qui virgines ff. de iniur. l. bigmata. C. de fabricen. libro 10. & si index Laicus de sen. ecc. lib. 6. Ergo vbi certum est, nihil querimus de vestibus: vt l. si poss. & l. magistras. C. de hi qui not. infra. Cum autem omnia requisita in doctore concurrant in licentiatato, non debet curari de birreto, & alijs similibus: quia licentiatato non deficit, nisi exercitiu, puta legere, non autem dignitas: arg. C. de consul. l. pe. li. 12. ad hoc l. spiritus, §. minores ff. de decurio. & l. tutor. §. Lucius ff. de testa. tur. authent. de collat. §. ad hoc prohibemus. cum ibi not. ¶ Ex quibus omnibus concluditur, quod licentiatas gaudet priuilegio doctoris, quam opinionem expressè firmavit Petrus Antiholi, antiquus & solennis doctor, in suo tractatu de muneribus, char. 19. vbi responderet ad ea, quæ in contrarium adduci possunt, ex quo inferat vnum quotidianum, quod sicut doctores excusantur à muneribus: vt l. medicos & l. fin. C. de professor. & medic. lib. 10. ita etiam licentiatati. Quod tene menti, & alibi in specie non legi ad quod facit text. in l. 20. tit. 1. 2. si. 14. 4. lib. 4. ordin. Idem dicere poteris de alijs priuilegijs, doctoribus concessis, de quibus in locis

I 17

K

13

cis

eis præallegatis, & per *And. Siculum* ultra omnes in *cl. 1. de magis. ff. de iur. iur.* Ex his ergo satis probabiliter potest dici, quod cum iste fauor concedatur Doctore, ut non valeat donatio, quam facit suæ concubina: ut supra dictum est. eodem fauore gaudeat licentiat. quicquid dixerit *Angel. de Aret. in §. sed & sequi in princip. Instit. de milit. testam. & Alexand. in d. l. mulier. §. non est dubitandum. ff. ad Treb. & in d. l. si cui pure. eo tit. Cogitabis.* Ista tamen opinio posset sustineri in licentiat. qui est presentatus ad doctoratum suscipiendum, & parat expensas, & alia necessaria: itaque est de proximo doctorandus: ut l. qui mittuntur, §. si in iur. ff. ex quibus cau. mat. vbi miles, qui in provincia est, ut primum aut de domo sua profectus est, aut cum in eadem provincia degit, reipublica causa administranda: simul etiam quia rempublicam agere cepit, ad similitudinem absentes habetur agere. dicit gloss. & sic ante quam vadat, dicitur abesse, cum se preparat: ut ff. de leg. l. legatus. vbi legatus tempus prodest, ex quo legatus celatus est. dicit gloss. ut ab eo tempore in antea, reipublica causa videatur abesse, & non tantum, quando iter incipit attripere. de hoc dixi latius in cap. qui probyterum, de penitent. & remis. in meis recollectis. & per hoc reducuntur ad concordiam opiniones prædictæ. Cogitabis.

ADDITIONES.

- B* *¶* Adde *Felin. in c. cum adeo. de reser. 1. col.* qui refert *Archi.* alibi tenuisse contrarium.
- C* *¶* Adde *Tafin. in authentic. si qua mulier, hic allegat. circa fin.* vbi refert opiniones, & tandem residet in hoc, quod tunc monasterium non succedat.
- D* *¶* Ponit etiam hoc *Fel.* vbi plura familia accumulatur, in *c. cum adeo. de reser. 1. col.*
- E* *¶* Adde ultra doc. quos hic alleg. *Anton. Corfe. in sing. suis in verbo. pecunia. Franc. de Crema. in sing. 59. incip. pecunia est.* vide tamen *Alexand. in l. 1. §. fuit questum 2. col. ver. quod tamen singulariter limitata. ff. ad Treb. & in l. cetera, §. sed & si deportauerit. ff. de leg. primo, vbi contrarium tenet & respondet ad d. §. quod ergo. & eum refert, & sequitur *Fel. in c. cum adeo. de reser.**
- A* *¶* Adde *Felin. in c. cum adeo. de reser. col. 1.* vbi plura familia cumulat.
- B* *¶* Quid autem si est obligatus quarentigiz? An tunc eodem modo possit agere contra eum, ut liberet eum ab obligatione, vide notat. per *Segoram in re. l. si ex legati causa, ff. de ver. oblig. fol. 6. column. 2. cum tribus sequentibus.* & quæ ibi posui in repertorio, in litera, fin. part. 1. inde iussor. in 1.
- C* *¶* Adde omnino de ista materia per *Felin. in c. cum adeo. 1. column. de reser. script.* & aliqua per eundem in *c. sicut ex tua. de bon. per Hipp. in singul. 106. incip. qui de proximo.*
- A* *¶* Adde quod *Hipp. in rep. 30. C. de prob. col. 42. referendo Innoc. & Abbas.* tenet simpliciter, quod

non debeat examinari. & ibi, & in duabus colum. seq. plura cumulat, in quibus propter notorium non seruatur ordo alias requisitus, quæ possunt esse fundamenta pro opinione *Angel.*

IOAN. BERNARDVS.

- ¶* Idem esset in licentiat.] Vide pulchrè *A Gregor. Lupum gloss. b. l. fin. tit. 10. part. 1. & Aniles in proemio. ver. 1. num. 27. Did. Perez. in l. 20. tit. 1. 20. lib. 4. Ordin. Auenda. part. 2. c. 14. num. 29. Apud quos ius, & praxin Hispania reperies, circa immunitatem, quæ bacallauri, licentiat, doctoresque fruuntur, ac de graduatis rescripto regio. Vide singul. *Gregor. Lup. gloss. f. l. 3. tit. 32. parte 2.* Eiusque scriptis & decision. adde *Minchac. libro 1. questio. illustr. in presat. numero 136.**
- ¶* Donec sit tacite vel expresse per oscessus.] Videas obiter autorem nostrum l. 9. *Taur. num. 41. & Placem. de delict. m. 23. c. 42. & Duran. reg. 99. ampliat. 10. & Fel. in c. cum adeo. de reser. script.*
- ¶* Pecunia deposita ad emptionem.] Vide *C Pinel. in l. 1. p. 2. m. 44. C. de bon. mater. & Tiraq. de retrat. §. 1. gl. 7. m. 106. cum seq.*
- ¶* Poterit etiam per medium ciuitatis.] Vide *D Anil. in capitulis preter. c. 52. ver. 3. lat. hanc facio. m. 1. per totum.*
- ¶* Si aliquis ad iusticiario.] Adde *Ant. Gomez. de immunit. ecclesiar. numer. 2. ver. quarto limita. & Conarr. lib. 2. resol. c. fin. nu. 13. & autorem nostrum in l. 66. Taur. m. 26.*
- ¶* Confugiens ad corpus Christi.] Vide *Catell. Cott. in suis memorabil. ver. rationis identitas. & Conarr. lib. 2. resol. c. fin. m. 6. Arias in l. 4. Taur. m. 78. Ant. Gomez. de delict. tit. quando rem. gend. immunit. ecel. m. 1. Did. Per. in gl. b. in l. 1. tit. 1. l. 1. ordin. & Seg. in l. quem admodum n. 70. de acquir. posse. & Greg. Lup. gloss. l. 1. tit. 11. p. 2. & Minch. p. 1. lib. 3. de success. progress. §. 22. m. 55.*
- ¶* Ex quo dicebat Bald. in l. si pro ea.] Adde *G Roderic. Suar. in l. si post rem indicatam, super lege regia. §. visum est, n. 8. ff. de re iudic. & Seg. in l. si ex legati causa. num. 74. de ver. oblig. & rursus in l. qui heredi, §. cum filia. num. 89. de vulgar. & vtrobique pluribus allegatis *Did. Per. & rursus eandem Did. Per. in l. 5. tit. 8. lib. 3. ordin. ver. quæro de quæst. & plures remissuæ per *Ducius in regul. 336. apud quos reperies limitationem hanc ad text. l. 14. tit. 12. p. 5. & concord. de iure Rom. cum pluribus alijs limitationibus, quæ simul atque copiosius, quam à cæteris congeruntur per *Hipp. in rubr. de fideiuss. quæst. 31. nu. 257. cum sequent.****
- ¶* Per d. l. pen. de milit. testam.] Vide *Seg. in l. qui heredi, §. cum filia. num. 89. cum seq. & ibi Did. Per. ff. de vulgar. & obiter *Matienço in Dialog. reletor. 3. p. c. 26. ad fin. & Tiraq. abundè ac satis allegantem in l. cenabial. l. 15. in princ. nu. 4. & seq. penes quos multi in varijs casibus adducuntur, circa notissimum Brocardicum istius tex.**
- ¶* Spurius ad honores venire non potest.] Vide autorem iuss. super tex. 3. notab. §. 9. super conclus. ver. filiam. m. 5. & ibi dicitur.
- ¶* Cum ergo ista omnia obseruata sint in licentiat.]

H 4

tiato.]

tiato.] Vtrum creatione, & productione alicuius rei, omnia requisita pariter concurrere sit necesse, vide *Minch. de success. creat. & progress. part. 1. libr. 2. §. 14. numer. 108. cum proced. & sequent.* vbi etiam quamplurima tradit de vitio omittæ formæ, ac de eo rursus in *quæst. frequent. lib. 3. cap. 58. numer. 46. & sequent.* & plenissimè omnium in eare scribentium de *success. progress. parte 1. libr. 1. §. 4. per tot.*

D. IOANNES BARAHONA.

SVMME RERV.

1. Clericus non potest donationem facere concubina.
2. Clericus dicitur miles Dei.
3. Clericus non potest conveniri ultra, quàm possit, nec tenetur credere boni.
4. Stipendia militum non sunt capienda pro executione sententia, nec etiam stipendia clericorum.
5. Clericus prepositus regimini alicuius ecclesie, efficitur eius loci illius, in quo est ecclesia.
6. Donatio quam facit clericus concubina sua, non valet.
7. Concubina clericorum possunt distringi, & puniri per iudicem ecclesiasticum.
8. Abbat ab herede indigno clerici, applicatur fisco ecclesie, & non fisco seculari.
9. Conscriptio bonis patrimonialibus clerici, consuevitur fisco ecclesie.
10. Decedens sine descendantibus, relicto auro paterno, & materno, paternus in quæstus ex latere paterno præferetur, & maternus in quæstus ex materno.
11. Clericus in patrimonialibus censetur laicus, & indicatur illa ut bona laicorum.
12. Hereditas non adita, representat defunctum: adita vero, heredem.
13. Conscriptio bonorum clerici potius applicatur episcopo loci, quàm Papa.
14. Concubina propriè est illa, cum qua matrimonium esse potest.

§. XXXIX. A

- DEM est dicendum in a clerico, quia non potest fux concubinae donationem facere: vt determinavit Richard. in quadam sua disputatione. Hostiens. in summa tit. de donat. §. & cui, & in cap. de huius de sepulch. vide ibi alios doct. & Ioann. Andr. in d. regula sine culpa 7. colum. de reg. iur. lib. 6. in Mercuria. Cyn. Bart. Alberic. & Salys. in d. l. 2. c. isto tit. Bartol. Ang. & Alexand. in d. l. affectionis ff. de donat. Bartol. in l. miles, §. mulier ff. de testam. milit. & in l. mulierem ff. de his quibus vt indignis, & in l. miles in princip. ff. de re iud. Abb. in c. 1. de clerico egro, & in ca. fin. prope finem infr. co. & Alex. com. in presenti. Ancher. consil. 248. alios etiam, de quibus per Felin. in cap. cum ex officio de prescript. & decisionem Tholo-
- 2 B sanam 141. Quia ¶ clericus dicitur miles Dei: vt in c. militare 13. q. 1. & in cap. eo libentius sup. de seru. non or. & in d. c. 1. de clerico egro, & in cap. 2. de penis libr. 6. & facit gloss. in d. l. miles, ver. facere ff. de re iudic. quæ dicit, quod sicut propter debita ¶ miles seculi non tenetur cedere bonis, nec potest conveniri ultra quàm facere potest: ita nec miles * Dei: vt per Abb. in d. c. 1. de cler. egro & in ca. veniens in fin. supra de transact. & in ca. 2. de pignor. & in c. Odualdus de solut. & latius in repetit. capit. extirpanda §. quia vero, sup. de prebend. tangit

Matthew in singulari 62. incipiente not. quod clerici. ¶ Ad idem facit gloss. in l. stipendia. C. de execut. rei iudic. quæ dicit, quod sicut stipendia ¶ militum non sunt capienda pro executione sententia, sic nec stipendia clericorum.

¶ Ad idem facit quod in simili voluit Bart. in l. 1. pen. co. ff. ad munic. vbi dicit, quod sicut miles, qui est positus in aliquo loco, ad exercendum militiam, efficitur cuius illius loci: vt l. municeps §. fin. cod. titul. quem sic intelligit gloss. in l. miles. C. de inco. libr. 10. sic etiam clericus ¶ prepositus regimini alicuius ecclesie, quia illius militie ratione efficitur cuius, donec durat in officio. C secundum Bart. quem refert & sequitur Paris. in l. 1. pen. co. ff. ad munic. vbi dicit, quod sicut miles, qui est positus in aliquo loco, ad exercendum militiam, efficitur cuius illius loci: vt l. municeps §. fin. cod. titul. quem sic intelligit gloss. in l. miles. C. de inco. libr. 10. sic etiam clericus ¶ prepositus regimini alicuius ecclesie, quia illius militie ratione efficitur cuius, donec durat in officio. C secundum Bart. quem refert & sequitur Paris. in l. 1. pen. co. ff. ad munic. in ver. similiter, cap. 2. inferens ex hoc ad questionem facti, vt ibi per eum: cui adde bonum text. in cap. Christianus 11. qu. 1. ibi: celestem militem. Clerici enim milites Christi sunt, 23. quæstion. fin. cap. reprehensibile. secundum gloss. in d. cap. Christianus. vide quæ scriptum cap. 2. de pœnit. & remiss. ¶ Ex alio etiam capite non valet donatio, quam facit clericus lux concubinae: quia ¶ talis coitus est prohibitus, nedum de iure canonico: vt per totam titul. supra de cohab. cler. & mul. sed etiam de iure civili: vt l. cum qui. C. de episcop. & cler. Clericus enim non est solutus, sed ligatus ecclesie: vt traditur in cap. inter corporales sup. de transact. episc. ¶ Et inde est, quod si habeat accessum ad mulierem, dicitur committere adulterium spirituale, & sacrilegium: vt est gloss. notat. in cap. virginibus 37. quæstion. quam multum commendat Abbas in cap. vt clericorum, prope fin. sup. de vi. & honest. cleric. committit etiam incestum: vt est gloss. notat. in l. 2. in verbo filij. C. de episcop. & cleric. quam multum commendat Anan. in cap. cum dilectus infr. co. de accusat. ¶ Et hinc est, quod ¶ concubinae clericorum possunt distringi, ¶ & puniri per iudicem ecclesiasticum, ¶ quia B committit sacrilegium eis inhaerendo: vt de textum, cum gloss. in cap. 1. de diffinition. & in cap. cum milite 15. quæstion. fin. & in cap. si concubina, infr. de sen. excom. Turpiter ergo videtur clericus dare, & ipsa etiam turpiter recipit. ¶ Vnde non valebit donatio, quando non est processum ad traditione: quia non datur actio super his, quæ turpiter sũt promissæ: vt l. 2. & per totum tit. C. de iust. ob tur. caus. Si tamẽ res donatæ fuerint tradite, nõ poterit clericus, qui donauit, eas repetere: quia in pari causa turpitudinis melior est conditio possidentis: vt regula, in pari. de reguli. iur. libro sexto, cum concordanti. Quamvis tamen clericus non possit repetere, fiscus tamen ecclesie bene poterit illud auferre. argument. dict. l. 2. C. de conduct. ob turpem caus. & quod ibi notat Cynus l. Lucius, ff. de iure fisci. ecclesia enim habet fiscum. gloss. in capite quia diversitate, de concess. prebend. & ibi notat Abb. Est textus, cum gloss. in clement. 2. de heret. in verbo, ecclesia, no. in cap. cum secundum leges, cod. titul. libro sexto. Ille ergo fiscus ecclesie illud auferret: vt expressè voluit hic Alexandrinus secunda colum.

olumen. ad fin. ¶ Ad cuius confirmationem facit, quod not. voluit Ioan. de Imol. in clem. pastoralis per columen de re iudic. vbi dicit, quod præsupposito, quod propter delictum alicuius, eius bona publicentur, & per consequens ius patronatus, quod obtinebat, debet confiscari fisco ecclesie, non autem fisco seculari. ¶ Ad hoc quod notat Bartol. in l. cum sit populus. C. de summa Trinit. idem Bartol. in l. tutoris. §. heres. ff. de administrat. tutor. vbi dicit, quod si sit publicatio bonorum alicuius habentis bona in alio territorio, confiscatio applicabitur ad fisco loci, C. * quo sunt bona: & sic applicabitur hoc ius ecclesie, vbi est, ius patronatus. & per consequens ius patronatus extinguetur, & ecclesia remanebit libera, sub episcopi potestate. ita dicit Anton. in dict. clem. pastoralis. quem refert & sequitur ibi Ioan. de Imol. in l. tutoris. ¶ Ad idem facit quod voluit Abb. in cap. 2. sup. de success. ab intestat. vbi ex illo text. notat vnum quod reputat mirabile, videlicet quod si vni ex t. heredibus clericis auferatur sua portio, tanquam ab indigno, non applicatur fisco seculari, licet heres sit secularis, sed potius fisco ecclesie, habito respectu ad qualitatem relinquentis, & potius fisco episcopi, quam Pape: vt ibi per eum, quod tene menti. Ad hoc bene facit lex fregit t. partit. tit. 6. l. 57. que incipit, temporales. que dicit, quod si clericus est heres laici, conueniri potest ratione hereditatis coram iudice seculari, coram quo conueniendus erat defunctus d. * vt etiam notat. per doctores, signanter per Angel. in l. heres absens. ff. de iudic. per Ioannem de Imol. in l. si cum hominem. ff. de iudic. per Abb. in cap. quia vt sup. de iudic. in fin. cuius contrarium voluit gloss. in cap. clericum nullus 11. question. 1. Ecce quomodo attenditur qualitas persone defuncti, non heredis: vt sentit Abbas, vbi sup. Pro ista opinione Abbas. facit textus, & quod ex eo colligit Anchar. & refert ibi Ioan. de Anan. in 1. columna. in cap. excommunicamus el. 1. de heretic. vbi dicunt,

9 quod publicatis t. bonis patrimonialibus clericis, confiscantur fisco ecclesie. idem dicit gloss. in cap. quia diuersitatem sup. de concess. prebend. vide quæ scripti in cap. quanto de iudic. folio 6. columna prima. in meis collectis. Ista Abbatis dicta semper fuerunt mihi dubia. quia contra primum tenuit expressè Baldus in l. si quis presbyter. C. de episcop. & cler. 2. columna, versiculo secundo inducitur. quem refert & sequitur ibi Paulus de Castro. Anchar. in cap. cum secundum leges. de herede lib. 6. & in repetit. regule. ea que sunt de reg. iur. libro sexto, quæst. 21. columna. 70. versicul. clericus habens spemum, instituit fratrem suum, accommodata tacite fide restituitur spurio, & sic incapaci: modò hereditas venit auferenda ab isto incapaci, tanquam ab indigno: d. contumpli, quod applicabitur fisco imperij, non fisco ecclesie, quia auferuntur de manu heredis, qui est laicus, & cui erat quæsitum ius. ¶ Facit, quod in simili voluit idem Bald. post Bartol. in authentic. cassæ & irrita. in 5. question. C.

de sacrosanct. ecclesie. vbi dicit, quod stante statuto, quod testamenta non instituunt infra tres menses irritentur, si testamentum clerici heres non instituuit, non valet, habito respectu ad heredem, qui est laicus. Istud idem videtur dicendum in casu nostro, vt res à clerico donatæ concubinæ, applicentur fisco seculari, non ecclesiastico. quod mihi videtur verius. Pro isto dicto Bald. & sequacium, facit in simili textus, secundum primam lectionem, quam ibi ponit Bartol. in l. 6. quod sitis. §. fin. autem. C. de bon. quæ lib. vbi probatur, quod si aliquis moritur sine t. descendens, relicto auctore paterno & materno: in quæsitis ex latere materno, præfertur maternus paternis in quæsitis à paterno, præfertur paternus: sicut in fratribus & sororibus: vt dicitur in l. de emancipat. C. de suo & legit. hered. & per gloss. in authentic. post fratres eodem. tit. & in authentic. itaque. C. communia. de successor. & inspicitur persona immediata, à qua defunctus habuit: non autem mediata: vt sciamus, ex cuius linea habuit: quod tene perpetuo menti. Ista sunt verba Paul. de Castro in dict. §. fin. autem in fin. Cum autem in casu nostro vltima persona, à cuius manu capiuntur bona à fisco, sit secularis, ipsa debet attendi, & per consequens fisco seculari applicabuntur. Et sentiens forte dominus Abb. hanc difficultatem in d. cap. 2. sup. de success. ab intestat. dicebat ad illud textum, quod ponit specialem prouisionem. Pro opinione Baldi, contra Abbatem facit, quod Baldus refert, & sequitur Ioan. de Plat. in l. 1. C. de bon. va. libro decimo. & confirmatur hac ratione: t. clericus in patrimonialibus certis laicus, & iudicantur vt bona laicorum, secundum Anton. not. in cap. constitutus, de relig. domib. & ibi Abbas. videtur textus, in cap. cum dilectus. de iure patron. & ibi notat Abb. cuius meminit Felus. in cap. que in ecclesiam, de consuet. ego scripti in cap. de penitent. & rem. columna. 103. in meis collectis. Item mutata persona, mutatur status rerum. l. Paulus respondit per procuratorem, §. 1. ff. de acquir. hered. l. si quis de iure fisco. lib. 3. C. de episcop. & cleric. Spec. de cleric. coniug. §. 1. ver. ad huiusmodi autem articulum. Bartolus, Dyn. & alij in d. l. Paulus. Item t. hereditas non adita representat defunctum: adita verò, heredem l. 1. §. Scævola. ff. si quis testam. lib. esse iuss. fuer. l. hereditas in multis, ff. de acquir. rer. dom. l. capram, ff. de vfuac. Ex quibus inferuntur duo falsi notanda. Primum, quod impuberi succedenti clerico, si est laicus, datur curator per iudicem secularem: vt l. 1. & ibi Bartol. & alij. ff. de tutor. & curat. da. ab hu. Secundum, quod si laicus est heres institutus, clericus heres, tenetur inuentarium facere autoritate iudicis secularis, non ecclesiastici: ita concludit Guido in decisionibus Delphinatus, qu. 261. & tene menti. Eodem modo dicemus in publicatione bonorum, vel confiscatione, vt habeat fisco secularis, non ecclesiasticus: vt dicebat Bald.

¶ Secun-

¶ Secundum dictum do. Abb. in d. c. 1. (dum voluit quod id, quod ¶ venit applicandum fisco de bonis clericorum, non venit applicandum Papæ, sed potius episcopo loci, vt dispenderet diligenter ad vsum: vt ibi dicit probari) non videtur mihi sine scrupulo: quia episcopus non habet fiscum, vt voluit Bald. in rubrica, de priuilegiis. C. in fin. & si nihil potest confiscare suæ cameræ, secundum eum. & si quis contrahit cum eo, vel cum episcopo, non ideo bona sua sunt tacite obligata, secundum ipsum. Et ideo Bald. in authentic. bona damnatorum. C. de bon. damnat. dicit quod episcopus condemnans ad penam pecuniariam, debet eam applicare fisco Rom. ecclesie, non autem cameræ suæ: quia esset iudex in causa propria. Similiter dicit Angel. latè in authentic. vt nulli iudic. §. ait autem columna 9. quod licet episcopi imbuant istas penas, tamen non possunt, nisi causa necessitatis sublit: sed debent erogare pauperibus, nisi sit episcopus habens dominium temporale. quæ dicta refert & sequitur Andreas Siculus in capit. P. & G. 49. col. sup. de offi. delegat. & Felin. in capit. irregulabilis. §. caterorum pen. column. sup. de offi. ordin. quem videas. Cogitabam, si posset sustineri dictum Abbat. dicendo, quod episcopus non habet fiscum propriè, bene tamen ¶ impropiè: vt sentit Bald. in dicta rubrica. C. de priuilegiis. fisci. vide eundem in cap. 1. §. ad hoc. column. 4. ver. quæro vtrum, de pace iura formam lib. fenderam. Et in casu, in quo bona alicuius clerici veniunt confiscanda, si non est beneficiatus, applicentur fisco episcopali: est beneficiatus, ecclesie, in qua habet beneficium: vt voluit Abb. in d. capite 2. supra, de successib. integrit. de quo non inlito amplius, quia non est præsentis speculationis. ¶ Vnum non est omittendum circa prædicta, quod si miles, vel aduocatus, doctor, licentiatus, vel clericus, donat suæ concubinæ pro meritis & seruitijs: si merita per dictam differentiam probarentur, crederem dictam donationem teneat: licet enim inter personas prohibitas simplex donatio non sit valida, tamen donatio ob causam non reprobat: quia aliam & diuersam naturam habet à simplici: vt patet ex notat. in authentic. vnde si parens. C. de inoff. testam. & in l. si donatione. C. de coll. & in l. Aquilui Reg. ff. de donat. donatio enim, quæ fit ob causam non potest dici propriè donatio, sed cuiusdam debiti naturalis restitutio: quia ex collatis seruitijs obligatur ille, cui conferuntur, naturaliter conferuntur: vt l. Aquilui. & dicitur talis obligatio ad antidota: vt l. sed si lege. §. consilui. ff. de petitio. hered. Inter personas autem prohibitas inter se donare, alij contractus non prohibentur, sed tenent: vt l. si testamentum. quod ibi notat. ff. de probat. & l. cum quis, §. pen. de leg. 3. Isti ergo, qui alijs prohibentur concubinæ donare, possunt aliquid eis donare pro collatis sibi seruitijs, pro quibus erant eis ob ligati, & magis dicitur hoc, obligationis dissolutio, quàm donatio, seu patrimonij diminutio, per iura prædicta. ¶ Et in-

telligo, vt dixi quando merita probantur, vel seruitijs: alijs si non probarentur, verba illa pro meritis & seruitijs non sufficerent ad prædicta probanda, ex quo emanant inter personas prohibitas: vt est casus in d. l. cum quis, §. pen. de leg. 3. & d. l. qui testamentum. & l. si forte, ff. de castrensi pecul. Talibus enim verbis non datur fides, sed præsumitur adiecta in fraudem legum: vt dicit text. in dict. §. pen. ita dicit Anchar. consil. 248. inquit, dubium facit. quem refert & sequitur Paulus in dict. l. donatione, ff. de donat. & Andreas Siculus, in l. diuortio, 2. col. ff. de verb. ob. de quo etiam per Vitalem in libro clausularum, cardinal. 46. alias in clausula, dedit & donauit Titio propter eum gratia & accepta seruitijs. & de hac donatione remuneratoria infra latius dicitur. ¶ Hucusque locutissimus de donatione facta concubinæ, quæ propriè ¶ est illa, cum qua matrimonium esse possit, & est vnica, in domo retenta in schemate concubinæ: vt in authentic. quib. mo. natur. offic. sui. §. si quis autem & §. palam, & ibi gloss. in ver. indubitatus, column. 7. & in authentic. de triente & semi. §. & hoc dicimus, & ibi gloss. in ver. præteriti. column. 3. & dicitur schema, quasi imago vel figura, licet quasi rectè teneatur. imò dicit lex, protestationem esse faciendam, quod pro concubinâ tenetur. ff. de concubin. l. in concubinâ, & 4. partit. titul. 14. l. 2. de quo per Spec. titul. de success. ab intestat. §. 1. 5. column. ver. & nota tria necessaria per Ioannem Andream in addit. ad Spec. rubrica, qui si sint legit in 2. columna per gloss. & dicit capit. innotuit supra de elect. in ver. coniugata, in fin. & ibi Abbas column. antepenultimam. Bald. in l. eam quam. C. de fideicommissis. 9. columna, versicul. & nota, quod licitus concubitus est inter solutum, & solutam, tamen debet interuenire verbum protestantis se tenere in concubinâ, & factum, quod teneatur in domo, ita quod passim non possit vagari circa plurimorum concubitus. Nam si non interueniret protestatio, vel alio modo appareret de concubinali consensu, cum virgine vel vidua, committeretur stuprum: vt in d. authentic. de triente & semi. §. consideremus in fin. & ff. de question. l. si quis viduam. Et secundum ista, exceptio, quam faciunt doctores à regula, quod donatio facta à clerico concubinæ non valet, non videtur congruè fieri, tum quia illa non dicitur concubina, vt apparet ex prædictis, sed potius est focaria, cum qua habitare non licet: vt l. fin. ff. de concubin. & tenet Bald. in l. si ea condicione. C. de condit. infer. tum etiam quia clericus non est solutus, sed ligatus ecclesie per matrimonium spiritus: le: vt supra dixi, vnde proprius caderet in his, quæ infra dicuntur. Volui tamen hoc ponere, ne doctorum ordinem in hac materia loquentium peruerterem.

ADDITIONES.

A* ¶ Adde, hoc intelligendum in clerico non habente beneficium, unde vivat. ita *Par. in l. maritum 2. col. ff. sol. mat.* sic limitans *glos. notat* quod prædictam conclusionem firmat, in *l. miles, ff. de re iudic. in vers. facere.*

B* ¶ Adde *Fel. in c. 2. de for. comp. & melius per eundem in c. si concubina de sententia excom. & in c. cum sit generale, col. 8. in princ. de for. com.* ubi vide, an iudex secularis possit eas punire.

C* ¶ Et an confiscatio bonorum facta in uno loco, trahatur ad bona alibi sita, vide *Fel. in c. 2. de for. comp. col. 2. ver. respectu confiscationis.* & vide bonam addit. in suo reperit. in parte confiscatio.

D* ¶ Adde in materia bonorum dicitur *Rota, in colle. per Bernar. de Bisneto. subru. de for. comp. in decisione vnicæ.*

E* ¶ Adde tamen *Fel. in c. irrever. agibili, §. ceterum, de offi. ord. co. p. & fin. ubi tenet, quod contra tria opinio est verior, & sic habet fiscum.*

IOAN. BERNARDVS.

A ¶ Idem est dicendum in clerico. Vide *Con. in regul. peccatum 2. par. §. 2. n. 2. & Ant. Com. in l. 52. Taur. num. 68.* obiter *Tiraquell. in l. si inquam, ver. donatione largitus, num. 23. C. de reuoc. donat. ac plenius Did. Per. J. 1. ver. clericum tamen donare tit. 3. l. 1. Ord. 3. lib. Dec. in cons. 132. l. 1. consiliorum, & Cappel. Tholos. decis. 141. allegat. per autorem.*

B ¶ Clericus dicitur miles. ¶ Adde *Did. Per. d. l. 1. tit. 3. l. 1. Ord. in d. ver. clericum tamen donare. & per totam glos. & Euerardum in suo centiloquio, cap. 22. apud quos plura cum autore nostro enarrantur privilegia clericorum, & utrum sicut miles torqueri non debeat, vide autorem sup. §. 37. num. 19. & Bernard. Diaz. in regul. 12. ver. sublimitate totæ, & plenius in sua præd. criminal. c. 117. Ludovic. Caxer. in præd. criminal. fol. 85. num. 31. Algid. Boss. in tractat. de delictis, tit. de tortur. c. 11. num. 7. an vero immunitate ecclesiastica gaudeat clericus si deliquerit: ad cognitionem iuris & praxis eius articuli, vide *Covar. lib. 2. resol. 4. fin. numer. 16. & Bernard. Diaz. in sua præd. capit. 115. & Minch. de success. progress. & creat. parte 1. lib. 3. §. 22. num. 54. & sequent.**

C ¶ Quia illius militiæ ratione efficitur (spons.) Vide *Fel. in c. dilecti. filius 2. de rescriptis, & pluribus congestis Burgos de Paz. in l. 3. p. 1. Taur. num. 398. cum seq. ubi cum præced. etiam multa doctæ scribit de ratione sortiendi domicilij propter officium vel dignitatem, quam in certo loco quis administrat.*

D ¶ Hinc est quod concubina clericorum, ¶ Vide autem *in sup. tex. 3. not. §. 21. num. 13. ubi plures adiunguntur,*

E ¶ Vbi est ius patronatus. ¶ Vide *Bernard. Diaz. in sua præd. criminal. cap. 12. n. 5. & multis allegat. Did. Per. in l. 1. tit. 6. lib. 1. Ordin. ver. cellano mones & Lac. Septimane de heretico 4. num. 149. per quos in ista questione controuersa, satis scriptum, fatque autorem in utramque partem al-*

legatum est. Vide quæ rursus *Septim. d. c. 9. nu. 19.*

¶ Lex regni 1. p. tit. 6. l. 17. Super hoc tex. inter Hispaniæ leges singularis, ad hanc propositionem vide *Suarez. in l. postrem. indicatam super lege regia extensæ 1. num. 4. & Covarr. prælit. quæst. c. 8. Vallab. in tract. commun. sententiarum vers. clericum, num. 70. Anles. c. 10. vers. excoctam n. 66. & Minch. de success. progress. & creat. parte 1. lib. 3. §. 22. num. 70.*

¶ Applicabit fisco imperij, non fisco ecclesiæ. ¶ Adde *Covar. de sponsal. part. 2. c. 8. §. 5. num. 10. & Did. Per. d. l. 22. tit. 3. lib. 1. Ord. vers. queritur, & vltimum. Placam. de delict. c. 41. num. 26. & Seguram l. 3. §. fin. num. 145. de lib. & post. & Ant. Gomez. in l. 9. Taur. & seq. num. 29. & Arias ibi, num. 74. & Minch. de success. progress. & creat. parte 1. lib. 3. §. 26. num. 61. & sequent.*

¶ Bart. in l. quod scitis §. fin. autem. ¶ Circa doctrinam istam vide *Greg. gloss. d. l. 22. tit. 3. p. 6. & Covarr. de success. ab intest. num. 2. & 3. & autorem nostrum in l. 6. Taur. ibi, Castil. & Anton. Gem. nu. 7. Arias l. 7. Taur. num. 4.*

¶ Clericus in patrimonialibus censetur laicus. ¶ Vide autem *in sup. tex. §. 23. num. 13. in 3. not. ubi plures de hære concessi.*

¶ De bonis clericorum non venit applicandum Papæ, sed potius Episcopo. ¶ Vide *Covar. lib. 2. resolut. cap. 9. numer. 11. Bernard. Diaz. in sua præd. criminal. c. 124. ad fin. & c. 134. & Arias in l. 9. Taur. num. 75.*

D. IOANNES BARAHONA.

SYMMÆRERV.

1. Meretrix dicitur mulier, quæ inhonestè duos causa quælibet admittit.
2. Denario facta meretricis in publico valet.
3. Meretrix non recipit turpiter, licet turpiter faciat meretricando, & n. 7.
4. Pignus datum meretrici non potest ab ea retineri.
5. Dominium pecunie, vel rei donatæ meretrici, per traditionem, et acquiritur.
6. Meretrici promissa iniuste retinens, iniuste facit.
7. Miles promittens meretrici, non obligatur, nec etiam minor.
8. Rem licet non habeat in se, tamen potens eam, vbi obtinet, si nullam ibi habeat.
9. Meretrix si aliquid promittat leuoni, leui ex hoc promissio agere non potest.
10. Meretrix in proprium est recipere pretium, non dare.
11. Coniux cum meretricem esse damnatur.
12. Meretrix hoc facit in mundo, quod sancta in mari, vel ibi in palatio.
13. Meretrix hoc facit in mundo, quod sancta in mari, vel ibi in palatio.
14. Donatio promissa, & pignus datum facta meretrici, valet: & quod ex hac causa acquiritur suum facit, nec fisci potest ab ea auferre.
15. Denarium simile acquiri potest cum peccato.
16. Meretrix potest libere disponere, testari, elemosinam facere, & decima saluare de his, quæ ex meretricio acquisiuit.

VIDEAMVS nunc de donationibus, quæ fi. §. XL. unt alijs mulieribus, quæ non sunt concubinae. Et primò de meretricibus, quæ palam quæsum sui corporis faciunt: vt *l. palam, ff. de ritu nupt. ubi text. not. in iur. mulierem & dici + A: meretricem, si inhonestè duos, causa quælibet* admitit.

admisit ad hoc commendat illum text. *Abb. in cap. cum decorem in fin. sup. de vit. & bone cleric. & in cap. inter opera, in fin. sup. de sponsa.* Idem si per 20. horas steterit in meretricio, vel lupanari: nam ex hoc solo censetur publica meretrix. vt not. *Salys. in l. qui adulterium. c. de adulteris.* ¶ Et teneas

2 B pro constanti, quod si donatio facta istis publicis meretricibus, valet: vt est textus in l. 4. §. sed & quod meretrici. ff. de condit. ob turpem causam, & in l. mercalem, eodem titulo. ratio est, quia hic versatur turpitudine solum ex parte donatoris

3 non autem ex parte meretricis: quia licet turpiter faciat esse meretricem, non tamen turpiter recipit, cum sit meretrix: vt d. §. sed quod meretrici, & gloss. in cap. ex transmissa, sup. de decimis. Quando autem turpitudine versatur ex parte donantis, non autem ex parte recipientis, iuste recipitur quod donatur: vt per totum titulum, ff. & c. de condit. ob turpem causam. ¶ Et procedit hoc, non solum quando res meretrici donata fuerunt sibi tradite: vt loquuntur iura prædicta: sed etiam quando non fuerunt tradite: fuit

4 tamen pignus datum: quo casu necdum poterit retineri pignus, sed etiam poterit agere contra donatorem, vt pignus redimat, quia licet pignus remaneat in dominio obligantis: vt l. cum & §. pignus, de pignor. acti. tamen sicut dominium rei traditæ queritur: vt l. traditionibus. c. de pact. & institut. de rerum districtione. §. per traditionem. licet etiam per traditionem pignoris queritur ius in pignore: vt traditur in præallegatis iuribus. Vnde sicut per dominium pecunie vel rei donatæ meretrici per traditionem ei acquiritur: sic & ius pignoris reale sibi acquisitum est. Ita tenet Cyn. in dict. l. 2. c. de condit. ob turpem causam. quicquid dixit ibi gloss. quæ debet intelligi de muliere, non meretrice, de qua inf. subiiciam. ¶ Quinimo, quod plus est, subdit Cyn. in dict. l. 2. in fine. quod si scholaris promissit meretrici ob libidinem secum habitam: venit modo meretrix coram rector, vel doctore, facit citari scholarem, & petit ab eo illud, quod sibi promissit: quod poterit illud facere. quia qui retinet meretrici promissam, iniuste facit, & sic peccat, secundum eum. Hoc idem in effectu voluerunt ibi Angel. Salice. Angelus in l. 1. eodem titulo, & Bart. in l. affectionibus. ff. de donation. & in l. generaliter, in fine. ff. de verb. obligation. & ibi etiam Alexander, & Franciscus de Aretio, Bartol. & Alexander in dicta lege 4. §. sed quod meretrici. ff. de condit. ob turpem causam. Cynus & Salycetus in l. ea qua. c. de donat. ante nuptias.

5 Vnde sicut per dominium pecunie vel rei donatæ meretrici per traditionem ei acquiritur: sic & ius pignoris reale sibi acquisitum est. Ita tenet Cyn. in dict. l. 2. c. de condit. ob turpem causam. quicquid dixit ibi gloss. quæ debet intelligi de muliere, non meretrice, de qua inf. subiiciam. ¶ Quinimo, quod plus est, subdit Cyn. in dict. l. 2. in fine. quod si scholaris promissit meretrici ob libidinem secum habitam: venit modo meretrix coram rector, vel doctore, facit citari scholarem, & petit ab eo illud, quod sibi promissit: quod poterit illud facere. quia qui retinet meretrici promissam, iniuste facit, & sic peccat, secundum eum. Hoc idem in effectu voluerunt ibi Angel. Salice. Angelus in l. 1. eodem titulo, & Bart. in l. affectionibus. ff. de donation. & in l. generaliter, in fine. ff. de verb. obligation. & ibi etiam Alexander, & Franciscus de Aretio, Bartol. & Alexander in dicta lege 4. §. sed quod meretrici. ff. de condit. ob turpem causam. Cynus & Salycetus in l. ea qua. c. de donat. ante nuptias.

6 Hoc idem in effectu voluerunt ibi Angel. Salice. Angelus in l. 1. eodem titulo, & Bart. in l. affectionibus. ff. de donation. & in l. generaliter, in fine. ff. de verb. obligation. & ibi etiam Alexander, & Franciscus de Aretio, Bartol. & Alexander in dicta lege 4. §. sed quod meretrici. ff. de condit. ob turpem causam. Cynus & Salycetus in l. ea qua. c. de donat. ante nuptias.

7 ¶ Mouentur ipsi primo per text. in dicto §. sed & quod meretrici. vbi dicitur, quod licet turpiter faciat meretricem esse, non tamen turpiter recipit, cum sit meretrix: si autem turpiter non recipit, ergo iuste recipit, & domina efficitur rei donatæ. Ista autem ratio non minus militat in donatione re non tradita, sicut quando res traditur. Secundò facit text. in dicta lege, affectionibus. dum generaliter permittit fieri donationem meretrici: sed constat, quod ad

validitatem donationis non requiritur traditio, cum etiam absenti donari possit: vt l. absenti. ff. de donation. & in cap. si tibi absenti, de prebend. libro sexto. Ergo dispositio illius textus habet locum in promissione facta sine traditione.

¶ Tertiò speciale est in milite, & minore promittente tunc concubina, vt non obligentur: vt notat in dicta lege, affectionibus. ergo in contrarium est ius commune in alijs. vt l. singulare, de legi.

¶ Quarto facit textus valde singularis in l. mulierum. ff. de verborum obligation. vbi ad validitatem stipulationis potius inspicitur persona stipulatoris, quam promissoris: cum autem in promissione, quæ fit meretrici, non sit turpitudine ex parte meretricis stipulantis, postquam meretrix est: vt in dicto §. sed & quod meretrici. licet turpitudine sit in promittente: potius inspicimus personam ipsius meretricis. Ita ponderat & inducit illum text. Paulus de Castro ibi. Et idem tenuerunt Hugo & Archid. in cap. qui venatoribus 86. distinction. facit, quod in simili videmus, in iudicijs, vbi magis attenditur persona petentis, quam rei: quia licet tunc nullum ius habeat, si tamen petens etiam non habeat, non obtrinet: vt lege 1. circa principium. ff. si pars heredit. per. & l. final. c. de rei vend. Sic ergo in casu nostro inspicimus personam stipulatoris, id est meretricis, cui sit promissio, ex cuius parte non interuenit turpitudine: non autem personam promissoris turpiter promittentis: quia eius turpitudine non habet vitare promissionem: vt dicta lege mulierum.

¶ Cuius ratio est secundum Franciscum de Aretio, ibi in 2. columna quia si stipulatio continet turpitudinem ex parte promissoris, annullaretur ipso iure, vel in effectu: tunc ille, qui turpiter promissit, nullam pateretur poenam, imò puniretur stipulator, qui turpiter non recipit: quod esset absurdissimum. Sed contra, quando turpitudine est ex parte stipulatoris, si stipulatio non esset annullata, tunc stipulator non puniretur ex sua turpitudine. Vnde in utroque casu per eandem regulam statuitur diuersum: videlicet, ne quod odio alterius inductum est, conuertatur in eius fauorem: vel ne quis ex delicto suo lucratur: contra legem, relegatorem, §. final. & l. sequenti, ff. de interdict. & relegat. & quod habetur in regula, quod ob gratiam, de regul. iur. quæ quidem ratio subtilis est, & satis singularis, & a nemine tacta, nisi ab illo, vt ipse facit.

¶ Et istud teneas, quamuis gloss. in d. §. sed & quod meretrici, & in dicta l. 2. c. de condit. ob turpem causam, & in l. affectionibus. ff. de donat. & in l. ea qua. c. de donation. ante nupt. teneant contrarium. quam opinionem tenuerunt Baldus, Angelus, & Paulus, in dicto §. sed & quod meretrici. Ioannes de Imol. in dicta l. generaliter in fin. ff. de verb. obligation. & Alexandrinus in presenti. Fundamentum principale istorum doctorum est, quia ista promissio est turpis, seu ex turpi causa facta: & ideo non valet: vt l. generaliter præallegata. Istud non

est

est verum, quia meretrix, in eo quod est meretrix, turpiter facit: sed ex quo talis est, non turpiter accipit, nec turpiter stipulatur. & sic ista prima ratio non procedit. ¶ Secundum fundamentum eorum est, quia quædam honeste accipiuntur, quæ non honeste petuntur: vt l. 1. ff. de variis & extraordinariis cognitionibus, quia licet in casu dictæ l. 1. illud quod retinetur, possit iuste retineri, non tamen possit honeste peti. non tamen sequitur: ergo nec in isto casu. Ita excludit Cynus has duas rationes in dicta l. 2. in fine, C. de condit. ob turpem causam. ¶ Tertium est text. in l. ea qua. C. de donation. ante nuptias. vbi si aliquis promissit donare alicui mulieri, vt sponsa fieret, quæ tamen sua sponsa esse non potuit: non tenetur illud adimplere. Ad hoc respondet Alexander in dicta l. generaliter. quod ideo ibi non potuit illa mulier agere, quia donatio continebat modum seu causam impossibilem: quia illam non poterat esse sponsa, cum ille aliam haberet uxorem: & ita non erat in potestate mulieris, quod valeret matrimonium, vel quod duceretur in sponsam: & propterea agere non potest virtute illius promissionis. & sic dicit Cynus in dicta lege, ea qua. qui pro hoc allegat notata in l. a diuo Pio. ff. de ritu nuptiarum. ¶ Quartum fundamentum est text. l. finali. §. Sena. ff. de adio. & ob. vbi si meretrix aliquid promissit lenoni, ex hac promissione leno agere non potest: sicut ergo ipsa non potest conueniri ratione suæ promissionis: sic etiam iuuuetur is qui aliquid ei promissit, vt ab ea conueniri non possit: quia vt dicebat ibi Bartolus, ibi non fuit facta stipulatio, & sic non nascitur actio ex promissione de donando secundum tempora Digestorum. Sed reuera ille textus non le fundat super stipulationem, & propterea melius videtur intellexisse illum textum Bartolus in dicta l. affectionis, ff. de donation. qui dicit, quod ille textus loquitur in meretrice promittente alteri: quæ quidem promissio valde à lege reputatur exota, vt not. in l. que adulterium, C. de adulter. & ita turpitudine versatur ex parte recipientis, cuius persona magis est attendenda ad validitatem stipulationis: vt dicta l. multum, ff. de verborum obligationibus. Scitote intellectus placet Alexandro in dicta l. finali in apostillis. Hunc etiam tenet Baldus in l. 1. 2. columna. C. de condit. ob turpem causam, qui reputat valde singularem textum in dicta l. finali, ad hoc sic etiam intellexit cum Angelus in dicto §. sed & quod meretrix, in fi. & ibi etiam Bartolus, & Paulus de Castro, & Alexander in dicta l. generaliter 2. columna, ff. de verborum obligationibus. Meretrices enim est proprium, recipere premium, non dare: vt dicitur Ezechielis 16. Non est ergo mirandum, si dicamus non valere promissionem factam à meretrice lenoni, vel meretrico, causa meretricij. ¶ Quintum fundamentum est: meretricem esse, & ad meretrices accidere, prohibet Dominus. Primum est Deuteronomij 23. secundum est Exodus 20. & De-

Palacios Ruy.

teronomij 5. & 32. quest. 4. cap. meretrices, & cap. nemo sibi blandiatur. & sic si coitus & cum meretricibus est damnatus: vt dicto cap. nemo & c. liberorum, & c. dicat aliquis ea causa & qua. Sed vbi aliquid promittitur pro coitu damnato, non tenet promissio: vt est casus in l. meretrix, C. de condit. ob turpem causam, not. in l. 2. ad titulum. signanter per Cynum, & Angelum. Ad hoc dicendum, quod licet meretricium sit peccatum, & à iure prohibitum: tamen Ecclesia istud àtolerat, & sub dissimulatione petransit, causa maioris mali vitandi, vt c. duo & c. merni 13. distincti. & not. in cap. inter opera, de sponsa. & propterea lex non punit meretrices. Vide Archiepiscopum Flor in summa, 2. p. titulum. 2. cap. 5. Nam, vt inquit Augustinus, hoc facit meretrix in mundo, quod sentina in mari, vel cloaca in palatio, tolle cloacam, & replebis satorum palatium: & similiter de sentina. tolle meretrices de mundo, & replebis ipsum sodomitum propter quam causam idem Augustinus ait in 13. De ciuitate Dei, quod terrena ciuitas vsum scortorum licitam turpitudinem fecit, refert sanctus Thomas 4. de regimin. princip. 14. Ex istis ergo concluditur, quod valet donatio, promissio, & pignoris datio facta meretrici, & quod ex hac causa acquirit, suum facit, nec sileus potest ab ea auferre. Nam quod sæpe cum peccato fine charitate acquirit, non fundatur in charitate: ita quod perdendo charitatem, ipsum perdi necesse sit: quia non videtur charitas plus requiri ad rei conseruationem, quam ad rei iniectionem & acquisitionem. ¶ Dominium enim civile acquiritur potest cum peccato, quia meretrix acquirit dominium pretij meretricij, cum peccato: peccat enim meretricando, sed non peccat recipiendo pretium, imò regulariter loquendo pretium efficitur eius: sic quod non tenetur ad restitutionem, nec etiam necessarium est ei ad salutem illa erogare pauperibus. ita dicit Conradus de contradiis qu. 7. prima conclusione. vbi plenè probat, quod dominium civile, sicut nec Evangelium, fundatur in charitate. Ex quo inferitur, quod de his potest liberè disponere, testari, elemosinam facere, & decimas soluere: vt in c. oblationes 90. dist. est glossa. notabilis cum iuribus in ea allegat. in cap. ex transmissa supra, de decimis. de quo etiam 1. partit. titulum. 20. l. 12. & per Cy. & Angel. in d. l. 2. de condit. ob tur. cau. per Baldum in l. 1. in 2. col. vers. item si de pecunia meretricis, Abb. in cap. 1. de vita & benef. clericis. Et intelligo, dummodo in acquiendo fraus vel dolus absit: vt per S. Thomam 2. 2. quest. 32. art. 7. de quo meminit Florentinus in 2. parte titulum. 2. cap. 5. in princip. Et hæc sint quantum ad meretrices.

ADDITIONES.

¶ Dixi meretricem quæ duos. Adde autem nostrum l. 62. & ibi Ant. Gomez, & Castill. & Gregor. gloss. c. l. 53. titulum. 14. par. 5. & Conarr. de sponsal.

spensal. parte 2. cap. 8. §. 11. & Placiti de delict. a. 34. num. 7. & 8. Alier. l. Manfuro, ad fin. ff. de verb. sig. Matth. de Aflit. in constit. Neapolis. lib. 3. rub. 43. & Stephan. Cast. in §. Surgat ergo, numero 22. in suo tractat. de ludo.

B ¶ Donatio facta istis publicis meretricibus valet. Circa istam questionem, & appendices eius quas isto §. prolequitur autor, & penes alia, quæ meretricibus incumbunt, vide text. & Gregor. gloss. a. in l. 33. tit. 14. p. 5. & eiusdem gl. a. l. 38. tit. 11. part. 5. & Conar. in regul. peccatum, p. 2. §. 2. predictosque Taurisias, d. l. 62. ac latissime Minchac. lib. 1. quæstion. illustr. cap. 48. Dominie. Soto lib. 4. de iustit. & iure quæst. 7. cap. 1. Nauarrum in suo manuali cap. 17. num. 38. & vtrum cogi possit inuita meretrix, vt corpus suum exhibeat petenti, vide Conar. lib. 3. resolut. cap. 14. num. 2. & Didas. Perez. l. 2. versu. Tertius casus, tit. 23. lib. 2. Ordin. & Gregor. Lup. per eum text. glo. fin. tit. 19. p. 7. Et quo pacto probetur aliqua meretricari, vide Franc. Marc. de iis. 899. num. 11. & Franc. Bru. de iudic. & tert. 1. part. quæst. 4. num. 8.

C ¶ Coitus cum meretricibus est damnatus. Vide plures remissiuæ per Did. Per. l. 2. tit. 23. lib. 3. Ordin. Ter. Tertius casus. Adianque multos sup. §. 37. num. 2. versu. omnis coitus, seu coniunctio erat legitima. Plurique mala meretricum vide obiter per Did. Perez. ad Segur. in l. Imperator, num. 139. ff. ad Treb. & Neuza. in filia nupt. lib. 4. num. 25.

D ¶ Ecclesia tamen istud tolerat. Vide ex nostris Minchac. lib. 1. quæst. illustr. cap. 48. num. 1. & ex Theologis moder. vide Caffro li. 2. de lege penal. c. 11. videbique sup. d. addit. proxima.

D. IOAN. BARAÑONA.

SVMME RERVM.

1. Mulier si a clerico seculari aliquid recipit, ut eam corrumpat, an teneatur ad restitutionem.
2. Mulier coniugata, si pro opere carnali aliquid dederit seculari viro, debet hoc restituere viro, si illa de rebus distictibus, paraphernalibus, vel communibus dedit.
3. Necessitatis tempore potest quis aliquid furari.

§. XLI. **A** De donatis vel promissis aliis mulieribus, quæ non sunt concubinæ, vel meretrices: dicas breuiter, quod si promissio fiat in suis terminis, quia non est processum ad traditionem, non obligat promittentem, quod processum exitit ad traditionem, non repetit, qui donauit: vt puta si scholaris luxuriosus accessit ad mulierem, non meretricem, & dedit sibi propter fornicationem vnam domum: postea vult repetere. Certè non potest: quia in pari causa turpitudinis melior est conditio possidentis. In isto autem casu reperitur par causa turpitudinis, ergo &c. Iste est casus, qui sic debet intelligi, secundum Cyn. & alios in d. l. 2. c. de conduct. ob turpem causam. Idem dicit ibi Cyn. post Iacobum de Ragen. si non est processum ad traditio-

nem rei donatæ, sed facta est promissio, & datum est pignus: quia vbi non statuitur in finibus promissionis, sed proceditur vltra ad traditionem pignoris, idem operatur traditio pignoris, quod ad translationem iuris in pignore, quod operatur traditio rei donatæ, quod ad translationem dominij. Vnde sicut dominium rei solutum acquiritur mulieri, sic & ius pignoris reale acquiritur est. Vnde iste dans nullo iure habet repetitionem, sed retentionem: quia in pari causa, &c. de quo latius per Alexandr. post Bartolum, & alios in l. 1. in princip. ff. de conductum. ob turpem causam. dic vt ibi. Sed aduerte, ne decipiaris: quia licet his duobus casibus, quando processum est ad traditionem rei donatæ, vel pignoris, donator non possit repetere, bene tamen poterit fiscus a muliere repetere: vt l. Lucius ff. de iure fisci. Ex quo inferitur, quod mulieres non meretrices, quæ fornicatoribus suis accipiunt dona in cinctis aureis, & in perlis (sicut de quibusdam scio, quæ quorundam amatorum substantiam exhauserunt) retinere non possunt, & in iudicio fori & animæ ad restitutionem teneantur: ita dicit Cynus in d. l. 2. c. de conduct. ob turpem causam. quem refert & sequitur Angelus ibi hoc multum commendans, de quo etiam meminist Troilus in questione oblationum, postea post traditum Barba. de cardin. in 2. dubio in 4. columna, dicens fore menti tenendum. Vide Archiepiscopum Flor. in summ. 2. parte tit. 2. cap. 5. in princip. & Spec. conscientie, lib. 2. cap. 30. §. est & discipulum, sermone 111. fin. column. incipit, offendite. Ipsi tamen non peritunt, cui tenetur restituere: vnde tu videas pulchram distinctionem, quam ponit Henricus in cap. peruenit. infra de adult. in 2. distinct. post Aler. in summa. qui dicit. quod si mulier recipit a clerico seculari de rebus propriis, non tenetur ei restituere, etiam si sit monialis, sed acquiritur monasterio eius illud quod accepit. Honestus tamen est, quod monasterium illud non retineat, sed erogat in pios vsus. Si autem acceperit a clerico seculari, de rebus ecclesiæ debet fieri restitutio pauperibus illius loci, si indigent: ecclesia satis abundat. aliis melius est, quod in utilitatem ecclesiæ pauperis conuertatur, argumento 17. quæstion. 4. si quis in aris. sup. de offic. ordin. cum voc. nisi episcopus velit dispensare cum muliere, quæ recepit, vt retineat illud, si est secularis: aut cum monasterio, si est regularis.

¶ Si autem recipit a persona regulari de rebus monasterij (quod præsumendum est, nisi de contrario constet) aut recipit ab habente administrationem, & tunc debet fieri restitutio monasterio, vel prioratui, vel administrationi, de cuius bonis datum est. & potest fieri restitutio eidem personæ, quæ dedit, si adhuc remanet in administratione illa, maxime si creditur correctus. aliis tutius est, quod ei non reddatur, sed fiat quod dictum est supra. Si tamentali non correctio facta sit restitutio libe-

liberata est, quæ accepit. Si autem motus est ab administratione illa, aut si est simplex claustralis, qui dedit: fieri debet restitutio monasterio, vel prioratui, vel administrationi: nec liberabitur, sic soluerit illi, qui dedit: nisi tunc deum, cum conuersus fuerit in utilitatem monasterij, vel prioratus, vel administrationis: nec detineri poterit à monasterio illius mulieris regularis, illud, quod recepit à regulari alterius loci: nisi de consensu abbatis & conuentus, si donum fuerit magnum, aut abbatis, si fuerit paruum, vel mediocre.

¶ Quod autem dictum est de rebus taliter datis à regularibus personis, intelligi etiam de rebus datis à personis secularibus, etiam laicis, qui non sunt sui iuris: ut cum seruis & filiusfamilias dant taliter de rebus etiam pecuniariis, nisi rerum illarum habeant ita liberam administrationem, quòd quasi patresfamilias de eisdem disponere possint. ¶ Item quod dictum est de moniali respectu viri secularis, tenendum est e conuerso, quando vir regularis recipit aliquid à muliere regulari: vir autem secularis, quod à muliere coniugata recipit pro carnali opere, debet restituere viro, si illa de rebus dotabilibus, paraphernalibus, vel communibus dedit. Si autem dedit de paraphernalibus, aut si mulier soluta dedit aliquid amansio de rebus propriis: licet hic honestum, quòd expendat illud in pias causas: non tamen tenetur, nisi velit: potest etiam restituere quæ dedit: quod videtur melius, si pauperum, vel egeat. Hæc sunt verba Henrici, ubi supra: quæ mihi placent, & volui ea referre: quia articulus est satis quotidianus, & alibi ita bene non conuenerat, de quo etiam per Alexand. de Alen. in suo tractatu restitutionum: quem refert & sequitur Henricus. Hæc in suo præceptorio præcepto 7. sermon. 12. colum. 3. ver. quantum verò ad secundum, ubi videas. Et hoc est contra illos, qui munuscula mulierum conseruant, & sollicitè & seruent aspicunt, ut earum memoriam teneant, ut dicit dominus Cardin. post Paul. in clemen. unica verbo, excellentissimum, de reliq. & ven. Sanctior. cum potius illa restituere debeant, quam primum possunt, personis, de quibus dictum est supra.

C ¶ Vnum etiam iuxta prædicta non est omitendum, quòd quando vir, qui aliquid recepit à muliere, vel contra, illud quod accepit, debet in pauperes erogare, vel donanti restituere: si quis accepit, est in maxima necessitate, non tenetur restituere: sed salua conscientia poterit sibi retinere: quia à tempore talis necessitatis potest quis aliena iurata, ergo eadem ratione poterit sibi retinere, quòd etiam restitutus. Illud est singulare dictum Richar. 4. sen. dist. 15. quæst. 4. de quo per Modernos in tract. maleficiorum, c. 119. 3. col. alius in parte, Metidore di mali det. 14. colum. de quo latius infra subiciam in 7. limitatione.

ADDITIONES.

¶ Aliis mulieribus quæ non sunt meretrices, vel concubinae. ¶ Repete quos sup. §. proximo additione, 1. congesti. Nam & Cesar. ibi allegatus in regul. Peccatum, part. 2. §. 2. num. 3. ver. secundum quæstionem part. idem esse iuris cenet de istis, & concubinis vel meretricibus. & vide Satum, & alios quos ibi adiunxi. & Siluestr. ver. restitutio, 2. Monal. in summa de restitutione male aduersariorum, & Florent. 2. parte, tit. 2. cap. 5. col. 2. Addeque Nauar. in suo Manuali, cap. 17. num. 40.

¶ Bene tamen poterit fisci. ¶ Adde Gregor. gloss. b. l. 12. titul. 14. part. 5. & Siluestr. de restitutione 2. & Mediam de restitutione, qu. 2. cap. 2. & Dominie. Soto de iustitia & iure. lib. 4. qu. 7. art. 1. & Conarradus, d. regul. peccatum, part. 2. cap. 2. num. 6. ver. ex tertia conclusionem, per quos omnes in istis locis & per Angel. in summa ver. restitutio, reperies examen eorum quæstio §. tractantur.

¶ Vnum tamen iuxta prædicta. ¶ Adde authorum infra, §. 65. num. 42. & super text. §. aut §. 23. num. 8. & §. 12. num. 7. ubi plures addidi, e contra qui potest statim restituere, vide quos adiunxi infra §. 65. ver. debet statim restituere.

DOCT. IOAN. BARAGONA.

SUMMÆ RERUM.

1. Donat. inter eos, qui aliquo modo coniuges continent, per patrum potestatem non valet.
2. Allegari possunt exempla probatorum virorum in decernendis causis.
3. Fama non habet iuram in potestate.
4. Mulier obligatur viro consensum: vel cum viro se obligat: vel se, cum viro suum obligat pro vero: si tunc sibi non præiudicat.
5. Vir non potest denare filio suo familiam, nisi sit miles aut clericus.
6. Aduentitium restituit clericorum dictum castrensium, vel quæst. castrensium.
7. Clerici in potestate parentum constituti, possunt licite dispendere & resuri de censibus adueniunt: & illud etiam intelligendum de clericis in minoribus constitutis.
8. Clericorum affectione veniunt clerici in minoribus constituti.
9. Fructus beneficiorum filiosumque clerici etiam in minoribus constituti, succeduntur patri.
10. Filiusfamilias potest in causis beneficalibus esse in iudicio sine consensu patris: & suo nomine constitutus placitatore.
11. Pater si bona aduentitia filij, in quibus pater non habet usufructum, dissipat, & consumpsit: fratres remoueat hoc. autem non extendatur: scilicet si pater fecit aliquos sumptus filij in iudicio.
12. Pater usufructum in bonis filij ante clericatum habens, nullum retinet post clericatum.
13. Patria potestas morte filij soluitur, tamen non finitur: si fructus formalis terra quæstus ratione patrie potestatis.
14. Patria potestas non soluitur per clericatum.
15. Ingressa monasterij non facit patrem perdere usufructum, quem habebat in bonis filij, nec restitui præteriti tempore, neque futuri.

§. XLII.

Amplia. quare predicta, vt nectum sit
 1. te matrimonio, sed etiam inter eos, qui aliquo
 modo coniuges contingunt per patriam pote-
 statē. Quod quatuor modis contingit: vt si vnus
 coniugum est in potestate sua, vel quia tu es in
 potestate tua, vel quia tu & ipse estis in potesta-
 te eiusdem, vel quia tu & ipse habetis coniuges
 in potestate. Si ergo aliquo istorum modorum
 contingo maritum alicuius non potero vxori
 suæ donare. Et qui vxorem alicuius aliquo de
 predictis modis contingit, eius marito donare
 prohibetur. Item & qui contingunt coniuges,
 per potestatem sibi inuicē donare non possunt.
 Omnia ista probantur in l. 2. §. qui in eiusdem, & l. 1. §. que
 ad §. non tamen §. si sit. Et l. 1. §. inter eos, C. eod. Et l. 1. §. que
 ff. ad Maled. Vnde sicut non est licitum mari-
 to donare vxori, sic nec interpositæ persone,
 maxime si se contingant per patriam potesta-
 tē. Nec similiter potest fieri donatio interpo-
 sitæ persone: quia illud quod non potest fieri
 diuicē, non potest fieri per interpositam perso-
 nam: vt l. si per interpositum, C. quod met. causa, sicut
 dicimus de patre, qui relinquit amico filij spurij,
 de quo confidit iuxta not. in l. 1. §. C. de his quibus
 vt indignis. Item de forensi, qui per se non potest
 acquirere bona stabilia in aliquo loco per
 se, non poterit similiter per vxorem, licet ipsa
 non sit forensis: secundum Franciscum Aretinum
 in dict. l. si per interpositum, redeo ad propositū. Et
 ita si volo donare marito filij meæ, & sic gene-
 ro meo, non possum: quia eius vxor in mea est
 potestate: vt dict. §. qui in eiusdem, & l. cum hic statui
 §. aut oratio, §. si sit. Et l. si vt propositi, C. eod. Aliam
 rationem assignat Placentium in suis problematibus.
 Quid est, inquit, quod à genero ac focero iisdē
 aliquid dono capere non licet? An idcirco à ge-
 nero, ne forte per parentem munus ad vxorem
 redire videatur: à focero autem, quod qui nihil
 dedisset, eum nihil accipere par esse visum est?
 Hæc ille. Sed reuera hæ rationes parum vrgent.
 Vnde verius puto, hoc ita dispositum fuisse propter
 patriam potestatem, vt dicunt iura prædi-
 cta. Sed videtur quod focer possit donare ge-
 nero. Nam Raguel Tobie genero suo iam constan-
 te matrimonio, tradidit dimidiam partem
 omnis substantiæ suæ in pueris, in puellis, in pecu-
 niis, in camelis, & vaccis, & in pecunia mul-
 2. ta: vt scribitur Tobie 10. cap. Exempla autem
 3. probatorum virorum maxime de quibus in sa-
 cra scriptura, sunt alleganda in decisionibus cau-
 sarum, vt in authent. vt non luxur. contra naturam, in
 princip. c. vides vt opinor. 23. qn. 6. in cap. de quibus
 20. dist. Sed non obstat, quia licet dicat textus,
 quod tradidit genero, est tamen subintelligen-
 dum nomine vxoris: vt probatur eo lib. 1. c. 11. & ibi
 etiā pecunia multa nomine vxoris. Nec obstat
 l. 3. §. socru. ff. eo. c. l. si ite in vacuum, C. eodem. quia
 illæ leges loquuntur in focu & nuru, vel socru
 & genero, quæ alterum coniugum per potesta-
 tem non contingit: eo quod si femina liberos
 in potestate non habet: vt insinuat de adopt. §. su-

mina & ff. de bon. possib. contra tabul. l. illud §. ad tes-
 tamentum. & ideo in casu illarum legum valet
 donatio. Sed in casu nostro non valet, adeo
 quod nec morte donatoris confirmaretur, nisi
 etiam filia præmoriatur huic genero: vt l. mortis
 sua causa, ff. si sit. tit. l. si vt propositi, C. eodem.
 & ibi notat Bart. notatur etiam in dict. l. cum hic
 statui, §. aut oratio. Vnde si gener prædecedat, non
 solum non est donatio confirmata, sed totaliter
 resoluta: vt l. marito in vxorem, C. si sit. tit. de quo
 latius per Oldradum consil. 185. incipit, quidam pa-
 terfamilias. Hoc tamen intellige, nisi donatio
 facta genero esset irritata: nam illa bene valeat,
 vt singulariter firmat Alexan. consil. 157. pm. col. in
 2. volum. de quo infra dicitur in 4. limitatione.
 §. Item dicas, si filius meum meum me con-
 sentiente, donat vxori suæ: non enim valet ista
 donatio, nec morte confirmatur filij, imo eo
 mortuo, ego possim illam reuocare, siue fuerit
 processum ad traditionem, siue non. Ita consu-
 luit nota. Ancher. consil. 75. incipit, per modum consi-
 lii, roborando per bona fundamenta, quæ per te
 videas. §. Idem dicas, si vxor mea consentiat
 obligationi patris mei, vel fratris mei, vel filij
 mei, vel pro eis se obligat, vel eis aliquid do-
 net. Nam eodem modo iste consensus, vel obli-
 gatio, seu donatio non valet, nec tenet quia
 omnes istæ persone me contingunt per pa-
 triam potestatem: vt supra dictum est, ad quod
 bene facit textus in l. 2. c. 3. ff. si sit. tit. & tenet
 notat Bald. in authent. si qua mulier, C. ad Velleian.
 in princip. & sic extendit illum textum dicens,
 quod si sicut mulier consentiens obligationi vi-
 ri, vel cum viro se obligat, se autem suam obli-
 gans, pro viro ipso iure sibi non præiudicat, nisi
 quatenus probetur in rem suam versum: vt est
 casus notabilis ibi, & clarius dicunt in gloss. Cy-
 nus, & Barto. Bald. & Saly. sicetiam dicit Bald.
 ubi mulier consentiat patri viro sui, siue filio suo,
 qui est in potestate viro, siue fratris sui, qui auo
 bo sunt in potestate foceri, unde perinde non
 tenet consensus, ac si viro consensisset. quod
 est notandum perpetuo secundum Angelum de
 Aret. in dicto §. est & alius 2. volum. versu. aduerte.
 Insit. de donat. §. Ex prædictis insertur, quod
 3. vxor mea non poterit donare filio meo fami-
 lias: quia mihi queritur, nisi sit miles. Nam
 tunc bene valet donatio: quia illud donatū est
 castrense, peculij, & sibi queritur. Ita dicit textus
 id dicto §. qui eiusdem.
 §. Idem ego dicere in filio clerico, vt valet
 donatio, quam vxor mea facit filio meo clerico:
 clericus enim dicitur miles Dei: vt probat tex.
 4. & ibi notat Abbas in c. 1. supra de cler. erro. est textus
 cum glossa in cap. Christiano 11. qn. 1. & in c. 2. re-
 prehensibile 23. qn. 1. & facit gloss. in l. miles, ff. de re
 ind. c. in l. stipendia, C. de executiue reind. & dixi in
 §. supra proximo, loquendo de donatione facta
 à clerico siue contubinæ. Vnde privilegia tri-
 buta militibus secularibus debent obferuari
 quo ad milites Dei in calibus habentibus eandē
 rationem: vt dicit Abb. in d. c. de cler. erro. Si
 autem

autem miles terrestris habet hoc privilegium: ut possit ei donare vxor patris sui: idē dicemus in milite Dei: cū sit eadem ratio. quia quemadmodum miles terrestris bona sibi donata habet in peculium, vt supra dictum est: sic etiam clericus: quia ꝑ omne aduentitium respectu clericorum dicitur castrense, vel quasi castrense: vt est textus valde singularis in *authen. presbyteris, C. de episcopis & clericis, tenent Innoc. Hostien. Anten. Ancha. Cardin. Ioan. de Imol. Abbas & Andreas Siculus in c. quia nos supra de test. ¶ Et ex hoc dicebat Abbas in dicta quia nos, & in c. constitutus, supra de integ. restitu. pen. col. vers. in gloss. 2. & in cap. in presentia, supra de probat. 22. col. vers. ego aliter dicam. quod ꝑ clericis in potestate parentum constituti possunt licetē disponere & testari a* de omnibus aduentitiis. quia cū illa aduentitia, quoad clericos, dicantur peculium castrense, vel quasi castrense, vsusfructus non queritur patri. Et ita do. *Abb.* non facit vim, vtrum ista bona veniant ad clericos ratione clericatus, vel alia: quoniam quocunque modo veniant, poterit de illis disponere: vt est casus in *d. authent.* dum dicit, res quemodolibet ad eorum dominium venientes habere sub potestate sua precipimus. Et per hoc videtur, quod non bene dixerit *lar. But.* in l. sacrosancta, C. de episcopis & clericis. vbi dixit, quod in aduentitiis quæsitis aliunde, quā ratione officij, vel dignitatis ecclesiasticæ, filiusfamilias clericus testari non potest: & per consequens vsusfructus acquiritur patri. Idem in effectu visus est tenere *Bart. ibi*, dum dicit, quod clericis, qui sunt in potestate patris, de omnibus, quæ ratione clericatus luantur, tanquam de quasi castrensi peculio, possunt disponere, quod dicit esse valde notandum: & sic sentit, quod de aliis acquisitis, non ratione clericatus, non possunt disponere, tanquam de quasi castrensi peculio. Sed quod prius dixi, verius est: quod etiam sentit *Bald. in dict. l. sacrosan.* Teneas ergo, quod de omnibus aduentitiis, quomodocunque venientibus ad clericos, ratione clericatus, vel alia, possunt clerici liberē disponere, vt patri non queratur vsusfructus. ¶ Intellige prædicta etiam in clericis in minoribus constitutis, secundum præfatos doctores, in dicta quia nos, signantur *Auronius, & Ioannes de Imola*, quoniam ꝑ appellatione a* clericorum veniunt clerici in minoribus: vt voluit glossa in cap. 2. supra de preben. præsertim in favorabilibus: vt late concludit *Abbas, in l. tri de vir. & honest. clericor.* Et propterea non possunt super crimine coram iudice seculari conveniri: vt voluit *Hostien.* in c. cum non ab homine, supra de iudic. & ibi *Andreas Siculus*, 2. col. & in c. at si clerici 2. col. sed sit. & *Maria* in c. 12. col. sed sit. ¶ Ex his infero ad vnum quotidianum, quod ꝑ fructus beneficiorum filijfamilias clerici etiam in minoribus non a* acquiruntur patri. Imò pater recipiens, tenetur reddere rationem administrationis filio suo clerico per actionem negotiorum gestorum: ita tenet expressè *Bart. in l. i. §. si ff. de negot. gesti. & di-**

Palacios Rúa.

cit, quod sic vidit de facto seruari, refert & sequitur *Andreas Sica, in rubri. de pen. cler. & in d. quia nos 2. col.* Idem tenet *Bald. in l. 3. §. si quid minori. ff. de mino.* reputans hoc valde not. Et hoc ideo est, quia beneficium habetur loco peculij castrensis, vel quasi castrensis: vt apparet ex prædictis, & not. in d. l. sacrosancta. Ex quo peculio nihil queritur patri, vt dictum est. Confirmatur hoc optima ratione. certum est enim, quod in casibus, in quibus pater non queritur vsusfructus, potest filiusfamilias esse in iudicio, sine consensu patris. secundum *Bartolum in l. final. §. pupillus. ff. de verbor. obligat.* & his casibus poterit filius constituere procuratorem solus sine patre: b* vt l. cum non solum, §. necessitatem, C. de ben. qua lib. & 3. partit. tit. 5. l. 2. Sed esset, quod in ꝑ causis beneficalibus potest filiusfamilias esse in iudicio sine consensu patris, & constituere procuratorem suo nomine: vt est text. not. in c. si enim, de iudic. lib. 6. in fi. Sequitur ergo de necessario, quod fructus beneficij filijfamilias clerici non acquiruntur patri: & si pater recepit, tenetur restituere filio: & si mortuus est pater, eius hæredes debent restituere: iuxta doctrinam *Salicet. in l. filie cuius, in fin. C. fami. her.* vbi dicit, quod si ꝑ pater bona aduentitia filij in quibus pater non habebat vsusfructum, dilapidauit, & consumpsit: fratres tenentur hoc damnum sibi emendare. Sic ergo tenentur in casu nostro fratres satisfacere fratri de fructibus beneficiorum filij clerici a patre receptis, & consumptis. & ita fieri vidi in contingentia facti. ¶ Vnum tamen est, quod si pater fecit aliquos sumptus cum filio in studio, vel aliis: videtur animo compensandi cum fructibus fecisse. *Bartolus in tractatu de duobus fratribus prope finem, versiculo 15. & Bald. in l. filie cuius, C. fami. her. quest. 6. & ibi Pan. de Cast.* qui optimē distinguunt, dic vt ibi per eos, de hoc consuluit *Paulus de Cast. consil. 414. alia 431. incip. viso & examinato in 2. questione.* quem rogo vide. Redundo nunc ad propositum nostrum, cū clericus sit miles Dei, & aduentitia clericorum reputentur castrense, vel quasi castrense peculium, & nihil penitus queratur patri: non est mirandum, quod vxor mea possit filio meo clerico donare, quamvis in mea sit potestate. Sed circa prædicta occurrit pulchra dubitatio, quod si ꝑ pater ante clericatum filij habebat vsusfructum in bonis eius: deinde filius factus est clericus: an per superuenientem clericatum filij, pater perdat vsusfructum antea acquisitum respectu præteriti temporis, argem. l. si quis in fi. & ibi *Bald. C. ad Tertul.* vbi dicitur, quod licet per ꝑ mortem filij solvatur patris potestas: tamen non finitur vsusfructus formalis retrō quæsitus ratione patrie potestatis: c* quia textus est ad hoc not. & mem. tenendus, secundum *Baldum ibi.* ad idem bonus textus in l. si patri C. de vsufructu. vbi in vsufructu perdendo attenditur mors vsufructuaria, non proprietarij. vnde videtur probare

13 ille

ille textus, quod per superuenientem clericatum filij pater non perdat vsumfructum, quem habebat in bonis filij. etiā respectu futuri temporis. & hoc videtur de mente glossæ ibidem, cum dicit, quod si filius proprietarius moritur, non cessat vsumfructus, quem pater habet in bonis filij ex dispositione legali, nisi in quibusdam casibus de quibus ibi per glossam, Cynus, Petrum, & alios. Quamvis enim patria potestas sit causa acquirendi vsumfructum à principio: non tamen est necesse, quod in processu duret. quod est notandum secundum Bald. ibid.

Ad idem facit text. in ratione sui, in l. si maritus. ff. sol. mar. ibi, ne in perniciem mariti mulier puniatur sit. Siue ergo clericatus liberet à patria potestate, siue non. vt per glossam, Hostium, Ioan. Andream, & alios in c. Iulianum de ar. & qual. semper pater habebit vsumfructum, ad hoc vide Iacobum in tractatu feudorum, in parte de re iud. 4. col. vers. habet etiam. Si tamen pater bannitus vsumfructum in bonis filij non acquisiuit: vt not. Insistit. quib. modis in patr. pot. sol. vel acquisitum perdat: licet postea restituatur, non recuperat: vt l. final. c. de sen. pas. quia ea que amissa sunt, in restitutionem bonorum non veniunt. vt ibi dicitur. & tenet Bald. in authent. excipitur in princip. c. de bo. qua libe. de quo facit magnum festum Paulus de Castro ibi in fine. & alij Moderni, & Franciscus Arctinus in l. Gallo. & quid sitant in fin. ff. de liberis & posthumis & ibi Lancelotus pen. 2. col. videtur text. in authent. idem est, G. de heres. secundum Angelum in dicto §. & quid sitant in fin. Ex illis infertur vnum notabile ac quotidianum, si filius ingreditur monasterium, propter talem ingressum pater non perdit vsumfructum, quem habebat in bonis filij, nec respectu temporis præteriti, neque futuri: de quo not. in authent. ingressus, & in authent. si qua mulier, G. de sacrasan. Euseb. in cap. 2. de test. in c. in presencia de probat. & in multis aliis locis tangitur ista questio, videas per te.

ADDITIONES.

^{* A} Licet Iacobus Butri. & Bar. aliud sentiant, vt hic, contra quos etiam tenet Segura in rep. l. imperatoris. ff. ad Trebell. fol. 8. colum. 3. quod procedit etiā in clerico in minoribus constituto, vt infra ex quo Iason in l. si libe. licet, col. 2. G. de collat. dat non vlem cautela vt filius familias possit testari, quod suscipiat primam tonsuram, quem etiam Segura sequitur in d. col. 3. sed hodie his Hesperie regnis superflue est cautela stance l. 5. de Toro.

^{* A} Adde pro hoc doctrinam sing. Albe. in l. si donationem, C. de collat. quod si libe. sunt empti & traditi filiosam, clerico student, istum donatio irreuocab. valet quod summè commendat Iason in l. si libe. licet, col. 2. Cui extendens hoc procedere notabiliter etiam in clerico primæ tonsuræ tantum, & non beneficiato, quod bene corroborat. & illud secutus est Segura in rep. l. Imperator. fol. 8. colum. 4. ff. ad Trebell.

^{* B} Adde in huius confirmationem, quod in casibus in quibus adultus sine curat. potest esse in iud. qui numerantur per gloss. in c. ex parte, de

restit. spol. in eisdem poterit constituere procuratorem, ita Bar. not. in l. 2. §. si. C. qui per. tur. Nec tamen dictis casibus adultus perdit beneficium restitutionis, vt voluit gloss. not. in l. vnica, C. si de maintain. posses. sur. appel. motus sic generaliter dixit Ias. in l. exagendi in fine. C. de pro. limitando vt ibi per eum.

^C Adde hoc esse not. limitandum, nisi tali filio defuncto succederet filius eius in alieius potestate constitutus: videlicet si filia mea, in cuius bonis aduentitius ego habebam vsumfructum, decedat, relicto filio, qui est in potestate sui patris, meique generi: tunc enim extinguatur vsumfructus meus, & incipit nobis in persona patris nepotis me. ita l. si. Paul. l. si quis §. si. C. ad Tertulian. motus per ror. in l. quod scitu §. si. C. de bonu. qua libe. secundum primam lectionem, quod est mente tenendum.

IOAN. BERNAR.

^A Amplia quarto. Adde Duran. inter alias limitationes regul. 221. vers. ampliatio tertio.

^B Clericus enim dicitur miles. Vide quæ dixi supra §. 39. n. 2. ver. clericus dicitur miles. & vide Minchacum de success. creation. part. 1. lib. 3. §. 22. nu. 37. & seq. A. C. de multiplicit. militu. genere, vide Cestam in §. quid sit tantum parte 1. nu. 62. & Minchac. de success. progress. parte 1. lib. 3. §. 24. nu. 14. & latius Dida. Perez. in l. 1. tit. 1. lib. 4. Ordina. vers. quare quot sunt genera militum.

^C Sic etiam clericus. Circa questionem istam vide Suarez in sua quest. maioratu. num. 31. Covarr. in c. quia nos. de testam. Castilo, in l. 6. Tauri, vers. succedam ex testamentis & Dida. Perez. in l. 1. tit. 1. lib. 3. lib. 3. Ordina. ver. est etiam aliud. & rursus plures remissive allegantem apud Seguram in l. Imperator. num. 9. 4. ff. ad Trebell. Minchac. de success. progress. & erat parte 1. lib. 3. §. 22. Bern. Diaz. in sua pract. crim. c. 124. n. 6. ad fin. & Anton. Gomez. l. 47. Tau. 2. 7. & Pinel. de bon. maternu. & paternu. parte 1. nu. 43. in l. 1.

^D Non acquiruntur patri. Vide Greg. 1. in glo. b. l. 3. tit. 17. par. 3. & Suarez vbi supra, vsque ad fin. Seguram in l. Imperator. nu. 93. ff. ad Trebell. Pinel. l. 1. C. de bon. maternu. in parte 2. nu. 29. & plures remissive per Dida. Perez. in l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordina. ver. bis ad stipulat. text. singul. & Villalobos in tradi. commun. sententiarum, vers. filiosam, num. 33. o.

^E Quod si pater ante clericatum. Vide Suarez in dicta quest. maioratu. num. 36. & Covarr. d. c. quia nos. de testam. nu. 2. & Gregor. 1. in glo. b. in l. 1. tit. 17. p. 4. & Pinel. in l. 1. C. de bon. matern. par. 1. nu. 43. & Anto. Gomez. dict. l. 48. Tau. nu. 7. & seq. & Dida. Perez. d. l. 1. tit. 3. lib. 4. Ordina.

^F Propter talem ingressum pater non perdit vsumfructum. Præter supra allegatos, vide Covarr. in cap. 2. de testam. Tello, in l. 5. Tauri, Anton. Gomez. in l. 6. Tauri, num. 11. Pinel. in dict. l. 1. parte 1. num. 45. C. de bon. matern. Minchac. lib. 3. par. 1. de successione progress. & creatione §. 1. num. 4. cum multis seguen.

D. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. An patria potestate liberatur filius per contrahendum matrimonium.
2. Vsumfructum quem habebat pater in bonis filij, antequam matrimonium contraheret, an perdat ipse pater: cum filius contrahendo liberetur à patria potestate.

§. XLIII.

SED quamvis secundum iura civilia non valet donatio inter eos, qui coniuges contingunt per patris potestatem, altero de predictis modis: hodie tamen in his regnis crederem talem donationem valere: quia secundum consuetudinem regni cōmūiter observatam, per contrahēdū tū matrimonij filius liberatur à patria potestate: vt probatur per leges togni, Jo. Foym lib. 1. tit. 11. l. i. f. & lib. 3. tit. 6. l. 1. & clarius ordinatis, de Sepulchra tit. 4. l. 4. & ita video observari in cancellaria. Est hodie proposita l. 47. de Toro. Et hoc præsupposito, quod per contrahendum matrimonij filius liberatur à patria potestate: an per hoc pater perdat tū vsumfructum, quem habebat in bonis filij: Et videtur quod non: quia patria potestas, quæ requiritur ad acquisitionem vsumfructus, lapsa est, quod interueniat à principio, licet postea cesseret: vt paulo ante diximus. Cogita, si forte hoc debeat intelligi, quando pater non consensit in matrimonio filij, sed filius sine patris consensu matrimonium contraxit: & ita ex facto suo filius liberatur à patris potestate, & per consequens pater non perdit vsumfructum: vt traditur in l. finali. C. de vsumfructu & in l. 1. C. de bonis maternis, tenet Ange. in auctor. idem est, C. de bonis quæ liberis. Si autem pater consensit matrimonio filij: & sic quodammodo ex facto patris perditur patria potestas, & consequenter dimidua vsumfructus: vt l. cum oportet §. cum autem, C. de bon. quæ liberis, hinc est quod si

l. 4. tit. 5.

lib. 5.

2.

A

B

Dicitur l. 1.

pater intrat religionem, & ita suo facto perdit patriam potestatem, perdit similiter medietatem vsumfructus: secundum Ange. in dicit. auctor. idem est. Hodie tamen praticatur, quod per contrahendum matrimonij liberatur filius à patris potestate, & pater perdit vsumfructum in totum: quia filius, qui duxit uxorem, habetur pro emancipato, quod ad omnia, per legem regni factam, pater perdat patriam potestatem. Donatio ergo facta à consanguineis meis uxori meæ bene valet, quamvis non contingant per patriam potestatem, ante contrahendum matrimonium, cum per matrimonium sublata sit patria potestas. Et multo fortius, si antea me non contingebant per patriam potestatem: vt puta, si donauit patrius meus uxori meæ, vel mater mea: & sic locutus uxori meæ, vel ego focui meæ, vel meæ cognata: vt est bonus text. cum gloss. in l. 3. §. forum nuntij. ff. de iur. test. in l. si mater vestra, C. de donat. ante nupt. & in l. si te in vacuum, C. de iur. & iur. per Paul. de Cass. consilij. 69. incipiente, super isto pacto, &c. quod reperitur in 2. vol. 194.

ADDITIONES.

¶ Quod si pater intrat religionem. Vide A
Anto. Gomez. l. 48. Taurin. 8. & Cenar. in r. 3. de
flama. 8. & latissime doctæque sicut ille vt solet,
Pitel. in l. 1. part. 1. num. 47. C. de bonis maternis.

¶ Quod omnia. Nihil, & legem ista verba cum B
iudicio, fortasse quippe vetus, in his solum
cesseri emancipatum que in rem & vilitatem
filij sunt. Vide Rolius. Suarez. in l. 9. tit. 11. lib. 1.
Feri. ver. considerat. & Castillo, & Ant. Gomez. in ipsa
l. 47. Tauri. & Pyrrhinus in consuet. Arduan. tit. 11. de
societ. inter vir. & uxorem. col. 2. & Boetius de inpt.
lib. 2. num. 31. quem refert Baerius super hoc ipso ar.
culo, in tract. de dotibus. cap. 7. num. 24. Et cursus. c.
16. num. 35. quibus adiunge quæ tradit Gregor.
Lupus in gloss. b. in l. 2. tit. 5. per 6. & glo. l. f. tit.
6. par. 6. & glo. f. vers. ex quo per contrahendum l. 6.
tit. 11. par. 6. & Gutierrez, §. sui de hered. qualita. &
different. num. 121.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S V M M Æ R E R V M.

1. Donatum sponse à coniunctis sponse, intelligitur donatum contemplatione sponse, & efficitur proprium ipsius sponse.
2. Sponsa si donat sponse mancipia matris, ea consentiente, erant propria ipsius sponse.
3. Procurator ad litem tenetur reddere rationem liti, & eorum, quæ ex lite consuevit fieri.
4. Acquiratur ei, propter quem vel cuius contemplatione datum est.

VND si frater meus, vel alius consanguineus donauit uxori, statim valet donatio, * Ex quo sequitur vnum satis singulare, & A
quotidianum, quod res sic tū uxori meæ donatæ à fratre, vel consanguineis meis, statim efficiuntur proprie ipsius uxoris, cui donantur, non autem meæ. Hoc sentit not. gloss. valde sing. secundum Ang. ibi. in l. 1. si liberis in ver. in ipsos sponsores, C. de collat. per quam dicit ibi Angel. quod si coniuncti sponse donant aliquid sponso, intelligitur donatum contemplatione sponse, & efficitur, non autem sponse: nisi appareat, quod contemplatione sponse fuerit donatum. Et idem dicit e contra si donatū sponse est à coniunctis sponso: quia debet esse sponse, nisi appareat quod contemplatione sponso donatum sit. Et videtur de hoc text. in dicit. l. si mater vestra, C. de donat. ante nupt. vbi Isera dicit, Si mater vestra filia sue sponso, vel marito, prædia sine vlla repetendi lege donauit, & eam in vacuum in duxit possessionem: nuptiis diuorij solutis, perfecta non dissoluitur donatio. Et ita est ibi casus, quod donatio facta alteri coniugum, per consanguineos alterius coniugis perfecta est, & statim valet, & tenet, & per consequens nūc est sibi questum. Vnde res sic donatæ, efficiunt sua, & illam transfert ad suos hæredes, per illum text. quem sic allegat & intelligit Bald. consilij. 21. incipit, facta super quibus 4. parte consiliorum. ¶ Idem probat text. in l. si consentiente, C. de iur. & donat. ante nupt. vbi dicitur, quod si tū sponso donauit sponse

14

manci-

mancipia matris sponsi, ea consentiente, erunt propria ipsius sponsæ, & illa transmittit ad suos hæredes. Ecce quomodo donatio in effectu fuit facta à matre sponsi, cuius mancipia erant, sed nihilominus efficiuntur propria sponsæ, cui fuerunt donata. ¶ Ad idem est casus melior de iure in l. si seruus communis ff. de iur. iur. vbi littera dicit: Si seruus communis viri & fratris eius, puerum donauit vxori fratris pro qua parte is seruus, qui donasset viri esset, pro ea parte munus non esse factum vxoris.

¶ Idem iuris erit, si ex tribus fratribus vnus vxorem haberet, & rem communem vxori donasset: nam ex tertia parte mulieris res facta non est. Ex duabus autem partibus reliquis, si id sciunt fratres, aut posteaquã donata esset, ratum habuissent: non debere mulierẽ reddere. Ista sunt verba illius text. Ex quibus aperte colligitur quod res donatæ vxori à consanguineis viri, sunt proprie ipsius vxoris. ita allegat & intelligit illud text. Angel. in l. p. s. seruus ff. sol. matr. & in dict. l. vt liberi que refert & sequitur ibi Ludo. Roman. vbi vide las. & videas gloss. Foro leg. lib. 3. tit. de las herencias l. 6. f. col. Idem tenet Bald. in dict. consil. 215. & sentit ille, si bene ponderentur eius verba in l. cum te. C. de donat. ante nupt. h. mat. Salyc. in l. si donata. §. i. ff. de iur. iur. & in l. si inter virum, C. de d. & Raphael Fulgo. in l. sed si plures, §. in arrogat. ff. de vulg. & pupil. & idem: tenuerunt multi alij, quos referre non curo. ¶ Hoc idẽ videtur esse de mente legis regni For. leg. 3. tit. 1. l. 2. que dicit, quod si maritus aliquam rem habuerit constante matrimonio, i. titulo hæreditatis à patre, vel alio consanguineo, vel etiam titulo donationis à domino consanguineo, vel amico, sit sua propria. Et sic vult illa lex, si bene aduertatur, quod quicquid donatur vxori ab eo, qui potuit donare sibi, est suũ, nec distinguit an donetur à consanguineis mariti, vel ab extraneis. Quamuis ergo donetur à consanguineis mariti, licet res donata erit vxoris propter generalitatem illius legis. Hoc tamen ego intelligerem, quando certum esset, quod consanguinei viri voluerunt donare vxori, & eius contemplatione: maxime si hoc expriment, quod illas res donat vxori, & voluit eas res perpetuò remanere apud eam: & quod nullo casu ad ipsos donantes reuertantur. Nam tunc sine dubio res taliter donatæ, erunt proprie vxoris, cui donantur: per text. in l. i. in princip. ff. de donat. & ita potest hodie intelligi text. in d. si mater. C. de donat. ante nupt. & iura prædicta, vt voluit Salyc. in l. cum veterum, eod. tit. quem refert & sequitur Angel. de Aret. an §. q. & aliud. Insit de donat. 2. col. v. in f. gloss. Idem tenent Dominus de Rota in decis. collecta per Bernardum de Bisneto s. i. tit. decis. l. incipit, Retru existens. vbi dicunt, quod si consanguinei vel amici viri, donauerunt eius vxori, contemplatione tamen ipsius viri, & volebant res donatas quæreri vxori, & non viro, licet contemplatione viri hoc facerent: tunc talia donata quærerentur vxori, non viro: quia ipsa est persona libera, quæ sibi quærere potest, nec sibi quæsitã viro quæ-

runtur: quia non sunt quæsitæ ex eius operis: vt not. Cyn. in l. si. C. de sur. an vltima quæst. Vnde talia bona, mortuo viro, non teneantur vxor ponere in inuentario factò de bonis mariti: vt latius in d. decisione.

¶ Secus tamen esset, quando certum esset, quod propter maritum, vel contemplatione mariti eius consanguinei donauerunt aliquid vxori. Nam tunc res donata erit propria mariti: argum. eorum quæ not. in e. reguisti, supra de test. vbi donatum prælaro contemplatione prælati, efficitur prælati, non ecclesiæ. ¶ Bene facit ad hoc text. in l. sed si quid donetur, ff. de usufruct. vbi littera dicit, Si quid donatur seruo, in quo usufructus est: si quidem contemplatione usufructuarij aliquid ei relictum, vel donatum est, ipsi acquirit. ¶ Ad idem text. in l. facta §. si heres ante instituit. ff. ad Trebel. libi, dum dicit, Nisi cui euidenssumus probationibus fuerit ab hærede probatum, contemplatione sui seruum hæredem esse institutum. ¶ Ad idem text. in l. hinc quæritur §. potest ff. de penul. vbi dicitur, quod maritus non tenetur vxori, vel hæredi eius, soluto matrimonio, de peculio serui dotalis, quando respectu mariti seruus sit institutus, vel esset legatum datum. ¶ Ad idem text. in l. qui proprio §. procurator ff. de procur. vbi dicit, quod sicut procurator ad lites tenetur reddere rationem litis, sic etiam eorum, quæ ex lite confecta sunt, siue principaliter ipsius rei nomine, siue extrinsecus ob rem eandem, id est contemplatione ipsius litis. Volunt igitur prædicta iura, quod ei ¶ acquiritur, propter quem, vel cuius contemplatione datum est. ¶ Quod enim mei causa fit, meum est: vt l. prator ait, in princip. ff. de eod. l. ita ergo dicamus in casu nostro, quod si constat pro certo, quod talis donatio fuit facta à consanguineis mariti, contemplatione mariti, & pro ipso, res donatæ erunt ipsius mariti. ¶ Et ita tenuerunt domini de Rota in d. decisione, non tamen allegant prædicta. Dicunt enim, quod si consanguinei vel amici viri, aliquid donantes eius vxori, intenderent principaliter donare viro, & vident quod sibi acquireretur, licet traderet vxori, tale donum pertinet ad virum, & eius hæredes, non ad vxorem: quia quod per ministerium vxoris acquirit, sibi acquirit, etiam cum ratam habet talem donationem, arg. ff. de neg. gest. si ego, nisi vir, quando concedebatur vxori, intenderet sibi donare: quia tunc licet tempore donationis inter virum & vxorem non valeret, tamen morte viri confirmaretur: vt ff. de iur. iur. l. 3. §. final. & l. sequenti. in i. l. cum hoc statum §. 1. eo. tit. In dubio tamen non est presumendum virum voluisse vxori donare: vt l. cum de indebita. ff. de probat. & ff. de donat. l. filius familiaris, secundum prædictos dominos.

ADDITIONES.

¶ Vide circa tradita per authorem hic C. fientes, in l. 16. Tauri. num. 4. Conuentiones de sponsa. 2. part. c. 3. §. 3. num. 9. & latius Anton. Gomez. l. 93. Tauri. num. 67. quibus adde Baptista de Villalobos in-

ter sententia; communes, vers. donata, in. 155. & optimè Alciat. de presumptio, regul. 1. presumptione 18. & plures de quibus in §. sequent.

DOCT. IOAN. BARAHONA.

S Y M M E R E R V M.

1. Arrogatus filius, si aliquid beneficio arrogatoris quæsit, hoc pertinet ad substitutum ipsius filij.
2. Donatio facta à consanguineis viro, vel amico filio meo, vel uxori, presumitur fieri contemplatione mea, & mihi acquiratur, num. 3. & 9.
3. Affectio dantis inspicitur.
4. Operari debet mulier viro.
5. Donatum socio occasione societatis, an cedat societati vel solo donatario.
6. Ambulatoribus ratione ambulatorum donatum, cedit ipsi ambulatoribus, & num. 7.
7. Legatum reliquum filio sub commemoratione patriæ potestatis, vel sermo sub commemoratione dominice potestatis, videtur reliquum ipsi patri, vel domino.
8. Tutor potest mittre parentibus, & cognatis pupilli solennia munera, quæ mihi conferuntur.
9. Donatio semper presumitur facta secundum consuetudinem loci.
10. Tutor virgini non potest donare bona regni, potest tamen exercere liberalitatem, & largiri secundum quod consuevit regia maiestas.
11. Consuetudo est optima legum interpret.
12. Concedere aliquid ei, à quo beneficium recepit, videtur animo dantis concedere.
13. Nobilis mulier, nubens ignobili, videtur ei munus facere: idem confisso marito videtur animo donandi facta.
14. Sponsa de futuro, si aliqua pecunia vel munera à viro sponso, & ibi alia ornamenta mittit sponso, presumitur donatio facta causa remuneratæ.
15. Vir, si commisit crimen incestus, vel apostasie, an propterea res sibi donata à consanguineis mariti, permittant confiscandæ, sicut bona ipsius mulieris.
16. Donare potest maritus uxori, vel cognata uxoris sua inter vivos.
17. Peculium profectitum dicitur illud, quod filius ex re patriæ, vel ex contemplatione querit.

§. XLV. Si autem sumus in dubio, recurrendum erit

A ad coniecturas, & ad genus rerum donatarum potius congruet viro, quam uxori: vel e contra: vt secundum hoc presumatur, an voluerunt donatores acquiri viro, an uxori. Et pro hoc bene facit quod not. Ioan. And. in c. à collatione, de appell. lib. 6. in Nouella. in si. super verbo, ad eandem. ¶ Et si ex his aliquid præsumi non potest, credendum est donatores voluisse quæri viro, ex quo eius contemplatione donabant: quia eo ipso quod donatio est facta à consanguineis meis uxori, videtur fieri contemplatione mei, argum. text. in dist. 1. sed si plures, §. in arrogato, ff. de vulg. & pupilla, vbi Iura dicit, Si filius ¶ arrogatus, aliquid beneficio arrogatoris acquirit, hoc pertinet ad substitutum ipsius filij: vt puta arrogatoris amicus, vel agnatus, eadem filio arrogato aliquid reliquit. Et sic ibi text. valde singularis, quod ¶ donatio facta à consanguineis, vel amicis meis filio meo, vel uxori, presumitur fieri contemplatione mea, & mihi acquiratur, & hoc tenet ibi expresse Bar. dicens, quod si aliquis duxit uxorem, & sunt

xenia uxori à consanguineis viri: illa dona videtur facta contemplatione viro: quia de bonis viri videtur protecta. vbi probatur, dum dicit, Arrogatoris amicus, vel cognatus, videtur enim magis facta marito, quam uxori. Sed in xenis factis à consanguineis uxoris, videtur facta contemplatione uxoris. d. l. donationes in concubinam, §. species ff. de donat. ¶ Vnde inspicitur dantis ¶ affectio, cuius finali contemplatione dederit, & soluto matrimonio eius erunt. & ita quærit ibi Bar. cuius decisionem approbant ibi Ioan. de Imol. & Alexand. & Ang. de Aret. in §. fuerat ante, char. 21. colum. 1. vers. quid erit de donationibus factis, Insistit, de ac. ¶ Idem voluerunt dom. de Rota in prædicta decisione: pro quibus ego allego text. non solum allegari ad hoc in l. si quid eorum, ver. in quibus, de legat. 3. vbi si maritus legauit uxori, quæ sui causa comparata sunt, in hoc legato veniunt ea, quæ fecerit nurus nomine comparauit, ergo non erant ipsius uxoris, sed potius mariti. & teneas menti illum text. ¶ Nec obstat gloss. quæ contrarium videtur sentire in d. l. vi liberi, in verbo, in ipsos sponsores, quam Angel. ibi reputauit singularem: quoniam, vt ibi Alexand. dicit, & repetit in d. §. arrogato, illa gloss. non probat illud, ad quod per Ange. commendatur. Nam si iungatur cum text. solum loquitur de donatione propter nupt. facta à patre sponso ipsi sponso: non autem de donatione facta à consanguineis sponso, vel e contra. Et ita loquitur de donatione facta à patre filio sponso ob causam, scilicet, vt constitueret donationem propter nuptias ipsi sponso: quæ quidem donatio bene confertur: vt in authent. ex testamento, C. de collat. & sic illa gloss. non contradicit opinio Bart. quæ vera est, & ipsam teneas per text. in dist. 3. in arrogato, cui non valent doctores dare responsum, quod satisfaciatur. ¶ Non enim placet mihi responsum Bald. in dist. 1. cum te. C. de donat. ante nupt. dum dicit, quod text. in dist. 3. in arrogato, loquitur, quando largitas emanauit circa personam subiectam, per quam iure potestatis consuevit arrogatori acquiri. Sed mulier, quo ad acquirendum, ex mera liberalitate, non est subiecta viro: ergo per eam non acquiritur viro. Et inde est, quod illud, quod querit vxor ex operis suis artificia libus, non querit marito, sed sibi: licet teneatur marito de assumptione rei suæ, hoc est latæ. vt est text. not. in lege si mulier §. si vir uxori, ff. in solut. & ibi notat Raphael Fulgos. Quod ergo dicitur, quod ¶ mulier ¶ debet operari viro, & quod operæ uxoris pertinent ad maritum: verum est in operis obsequialibus, vel officialibus. Si ergo mulier esset textrix, vel aliam artem haberet, acquireret sibi. Manifestum est tamen, vxorem, liberam personam esse, & per liberam personam alteri non acquiritur, nisi si in potestate, vel tanquam serui potestate possideatur. ita debet intelligi lex, liberi libertæque, C. de oper. liber. ita dicit Raphael Fulgos. in dist. 3. si vir uxori, & in lege 1. C. de bon. qua liber.

ber. idem sentit Bald. in l. si vxorem 2. colum. ver. *etiam*, C. de condit. infer. dicens, quod si vxor faciat aliquam artem, vel mercantiam, vel esset chirurga, vel obstetrix, quæ operæ non sunt domesticæ, & familiares: id quod acquirit ex istis operis, non acquiritur viro, quia nec ad præceptum viri tenetur negotiari. vt etiam scripsi infra §. 60. ver. hinc est, per quæ firmatur Bald. responsum vel solutio ad dictum §. in arrogato. ¶ Sed re vera hæc solutio non videtur vera, per l. non aliter, & l. his verbis, ff. de adopt. vbi non quicquid habet, vel acquirit filius arrogatus, acquirit patri arrogatori, nec de eis potest liberè disponente. Ita dicit Alexand. in dict. l. cum te. in apostolus ad Bald. super ver. loquitur. Et propterea forsitan Raphael Fingos, in dict. §. si vir vxori. in fin. dicit contrarium seruati de consuetudine eius, quod ibi dixerat. ¶ Neque etiam obstat prædictis text. in l. socium qui. co. §. final. ff. pro socio: vbi secundum communem lectionem, probatur, quod si donatur socio occasione societatis, ex quo tamen donatur personæ, & non societati, cedit ipsi soli donatario, & non societati: & nimirum, quia idem est in damno: nam si socius ex societate, non occasione societatis tantum damnum passus est, sibi imputatur, non societati, vt est text. not. in eadem l. in princip.

¶ Per quem text. Bart. in l. si verò §. item quid, ff. solut. matrimo. in l. qui procurator, §. procurator ff. de procurat. tenet simpliciter, quod quicquid donatur tibi ambasiatoribus, occasione ambasiatoris, cedit tibi ambasiatoribus. Idem tenet Abb. in cap. postulatius supra, de concessione prebend. Vnde ad propositum, cum matrimonium se habeat ad ius societatis, vt in capite eum societas 27. quest. 2. & in cap. 2. supra, de sponsal. quoniam maritus & vxor sunt socij diuinae & humanæ domus: vt l. aduersus C. de crimin. expel. heredit. & l. si de ritu nupt. cum simil. quamuis aliquid donetur vxori à consanguineis viri, ratione matrimonij, & sic ratione societatis, suum erit, non viri: per dict. l. socium. ¶ Ad ista facilliter responderi potest, text. enim in dict. l. socium qui. §. final. procedit, quando constat, quod res fuit donata ipsi socio, & pro eo sic intelligit cum Abb. in dict. c. postulatius, & sic res erat sine dubitatione, vt dictum est in præcedentibus. Nos autem loquimur in casu dubij: quo casu præsumitur donatum contemplatione mariti, ex quo ab eius consanguineis fuit donatum vxori: ad hoc vide infra §. 6. cap. final. ver. vnde si propter. Et hoc maxime procedit, si in donatione facta est mentio, vel commemoratio mariti, vt puta, si frater meus donans vxori meæ, ita dixit, Domine Maiori de Viueto, vxori doctoris Ioannis Lupi de Palacios Ruuios, fratris mei, dono tales res: tunc enim præsumitur contemplatione mea donasse, argum. text. & quod ibi notatur per Dyn. & Bald. in l. filio. ff. de conditio. & demonstrat. vbi dicitur, quod si legatum relictum filio, sub com-

memoratione patriæ potestatis: vel legatum relictum seruo, sub commemoratione dominicæ potestatis, videtur relictum ipsi patri, vel domino, & per se recta via capiunt. ¶ Ad idem facit text. in l. cum aliquis, C. de iure delib. vbi dicitur, quod si filius instituit hæredem seruum alicuius, hoc modo, illum seruum Titij instituo hæredem, apertissimum est, intuitu domini institutionem esse factam, per quem text. dicebat Cyn. in dict. l. filio. quod si instituitur filius alienus, vel sibi legetur, tanquam filio: istud dicitur peculium profectitium, & acquiritur pleno iure proprietatis, & vsusfructus. & hoc præcipue secundum Bart. in dict. l. filio. quando fuit facta mentio de patre, & paternæ potestate. ¶ Facit ad hoc text. & quod ibi not. in l. final. C. de vsufruct. ¶ Quamuis tamen non sit mentio, nihilominus præsumitur donatum contemplatione mariti, ex quo fit donatio à suis consanguineis: vt probatur in §. in arrogato, vbi hoc expresse firmat Ioann. de Imol. contra Angel. Nec facio vim, vtum præcedat nomen proprium vxoris, & sequatur nomē appellatiuum, dicendo, Domine Maiori de Viueto, vxoris fratris mei: vel præcedat appellatiuum, & sequatur nomen proprium, dicendo, Vxori fratris mei, domine Maiori de Viueto, dono tales res. Quoniam vtroque casu videtur facta donatio contemplatione mariti, ex quo de eo habita est mentio, & propter eam habita est notitia vxoris. Et ita concludamus ex prædictis, quod donatum vxori meæ à consanguineis, vel amicis meis, in dubio videtur datum contemplatione mei, & mihi acquiritur, non vxori, maxime cum in donatione facta est mentio de iure. ¶ Istud tamen limitauit Angel. in dict. §. in arrogato. quando fuit donata res, vel materia conueniens marito, vt puta arma, vel equus, vel alia similia. Idem si erat materia, vel res indifferens, quæ poterat competere tam marito, quam vxori: vt puta precia veluti, vel serici, si res est in eodem statu: quia non est incisa ad alicuius vfum: nam tunc dicebat, quod præsumitur facta donatio contemplatione viri, & sibi acquiritur. Secus dicit, si donata conueniebant tantum vxori, vt si forte donarentur vestes muliebres vel ornamentum perlarum in capite deferendum: nam hoc in dubio videtur donatum contemplatione vxoris, & sibi deberi. Sicut in simili dicunt doctores, in donis datis ambasiatoribus: nam si talia sunt, quæ conueniunt potius ipsis, quam domino mittenti: donum erit suum. vt traditur in l. si verò §. item quicquid, ff. solut. matrimo. & dict. l. qui proprio, ff. de procurat. & in l. cum aliquis, C. de iure delib. & in multis alijs locis. & hanc opinionem tenuerunt etiam domini de Rota in præallegata decisione. ¶ Sed certe hæc restrictio, seu limitatio Angeli non placet Ioan. de Imol. nec Alexandr. * in dict. §. in arrogato. quia licet res donatæ conueniant tantum mulieri, non sequitur per hoc, quod mens donantis fuerit donare mulieri, vt sunt

sint suæ: cum & ipse vir ornamenta concedat uxori, ut ornatus incedat, non quia velit esse mulieris, ut l. si per certo, §. interdum ff. commodati. & quod not. per Bartol. in l. si nos castronse, ff. de cella. bon. & in dict. l. penult. §. servus ff. solut. matrimen. & dictum fuit in precedentibus. ¶ Nec etiam obstat illud, quod dicitur de xenis, seu donis datis ambulatoribus: quia rationes doctorum, in illa questione, non militat in casu nostro. Confluere enim ambulatores remunerari: ut dicit text. in l. diuina ff. de boni dam. Unde si munera non essent talia, quæ viderentur domino convenire magis, quam ambulatoribus, videntur eis donata, & erunt sua. Sed quando donantur munera sponsæ, etiam ad ornamenta capitis, non propterea erunt sua: quia quamvis donentur a viro, tamen propter virum, non propter uxorem exhiberi videntur, ut ornatus incedat: ut prædixi, quæ ratio militat etiam in consuetudine viri, cuius utilitatem concernere videatur, forte quia sibi opus fuisset de talibus ornamentis uxori providere. Ita dicit Alexand. in dict. §. in arrogato. in finalibus verbis. quod mihi satis placet. ¶ Secundo intellige, & limita prædictam decisionem Bart. & sequacium in dict. §. in arrogato. nisi forte sit consuetudo, quod consanguinei mariti donent eius uxori. Nam tunc talia dona erunt vxoris, & suorum heredum, argum. text. in l. cum plures tutelam, §. penult. ff. de administrat. tutor. vbi dicitur, quod tutor potest mittere parentibus, & cognatis pupilli solennia munera, quæ mitti consueverunt per quem text. dicebat Bald. in leg. 2. C. de iure dot. quod tutor semper præsumitur facta secundum consuetudinem loci, facit quod in simili voluit Innocent. in c. grandi. de supplen. negli. prelat. lib. 6. quem refert & sequitur Andreæ Siculus in cap. in princip. supra, de donat. vbi dicit, quod licet tutor vel curator tutoris non possit donare bona regni: tamen potest exercere liberalitatem, & largiri, secundum quod consuevit regia maiestas. Intellige de his, quæ communiter consuevit rex largiri, non autem quæ rarissime largitus est, argum. textus in l. si finis §. fragmenta, ff. de contrahen. empt. secundum Andreæ Siculus in cap. nisi specialis, supra, de offi. legati. Ex quo potest attendari secundum eum, quod si regia maiestas consuevit aliqua largiri in regno Hispanie pro honore suæ coronæ: idem videtur transmittere in suos vicereges. quod dicit esse notandum de quo dixi latius supra post principium in §. limitibus tamen prædicta. in ver. & non solum. Sicut ergo consuetudo his casibus facit licitum quod aliis est illicitum: sic etiam poterit facere, quod donata uxori à consanguineis, vel amicis matri, efficiantur vxoris, & remaneant penes eam, vel eius hæredes. Et istud videtur placere Paulo de Castro in d. §. in arrogato. cum dicit saluandam esse consuetudinem loci. ¶ Facit ad hoc quod in simili dicit Bart. in l. si per certo, §. interdum, ff.

commo. Saluet. in l. si per in fi. C. isto titul. vbi dicunt, quod si est consuetudo, quod omnia quæ mittuntur à sponso sponsæ, vel e contra, videantur donata: illa sequenda est, ut dixi supra, paulo post principium, in §. ista rubrica, ver. in primis quidem attendenda & seruanda est consuetudo loci. ¶ Et intellige de consuetudine, quæ habet, quod taliter donata uxori à consanguineis, vel amicis mariti: efficiantur propria vxoris, & remaneant apud eam, vel eius hæredes. quo casu res est fine dubio. ¶ Quia consuetudo est optima legum interpretis: ut c. cum dilectum supra, de consuetudine. & l. si de interpretatione, ff. de legi. Cellante autem consuetudine, in dubio donata uxori à consanguineis, vel amicis viri, videntur data contemplatione viri, & sibi acquiruntur: ut supra dictum est. & ita dixit Alexand. in dict. §. in arrogato. debere intelligi decisionem Bald. in dict. l. cum te. & istam credo fore mentem ipsius. Alias autem non esset limitatio ad doctrinam Bartoli, sed potius destructio. Nam si ex hoc solo, quod consanguinei viri consueverunt donare vxori, ipse intellexit, quod res donata sint vxoris: istud directe obuiat decisioni Bartol. quod non est credendum. ideo tene, quod prius dixi. ¶ Crederem tamen, quod si consanguineus meus aliqua seruitutem recepit ab uxore mea, ut puta quia forte constitutus in agnitione, ipsa adhibuit magnam diligentiam in cursu eum, vel quid simile: & postea ille donauit sibi aliquam rem: res sic donata efficitur sua: quia quamvis propter me habuisset notam vxorem meam, non tamen ego fui causa immediata prædictæ donationis, sed seruituti ad ea impensam. Illud videretur fuisse de mente Bartol. si eius verba rectè ponderentur in dict. §. in arrogato. dum facit differentiam inter causam mediatam, & immediatam. ¶ Et pro hoc ego allego rex. singularem in l. si verò non remunerandi, §. item Papinianum, ff. mandat. vbi dicitur, quod si patronus liberto aliquid donauit, & postea libertus aliquid simpliciter patrono concessit: videtur animo donandi concessisse. & ita est ibi text. quod quando aliquid concedit quis ei à quo beneficium recepit, videtur animo donandi concedere. Et inde est, quod si maritus ignobilis, seu plebeius duxit in uxorem quandam mulierem nobilem, & confessus est se recepisse dotem, quam in veritate non recepit in dubio: videtur consilieri animo donandi: quia mulier propter eius nobilitatem nubendo ignobili, videtur ei munus facere: ideo confessio mariti in dubio videtur facta animo donandi. ut voluit Bartolus post gloss. in lege, si voluntate, C. de verbi obligat. in fin. & Securus, in l. si diuortio, ff. de verbi obligat. in fin. & Securus, in l. si alium, ff. solut. matrimen. de quo aliquid dictum est in precedentibus in §. cessante autem nobilitate. & forte dicitur latius infra in §. limita primò. Et ex his dicebat notarius

Ludens.

- 16 *Ludou. consil. 146 in fine.* quod si tñ sponsa de futuro aliqua iocalia vel munera militi sponso : & postea sponsus alia ornamenta militi sponso : præsumitur facta donatio causa remuneracionis. quod dictum tene menti. de quo dixi latius supra. Ita ergo videtur dicendum in casu nostro, vt ex quo consanguineus vel amicus meus seruitia receperat ab vxore mea, cui erat obligatus: concedendo sibi aliqua bona, vel res, videtur concessisse animo donandi sibi, vt fuit iñt, & causa remunerandi beneficia, vel seruitia recepta, quod videtur mihi satis rationabile, & iuri consonum. arg. eorum, que not. in cap. cum in officio, supra, de testam. ¶ Quamuis in contrarium faciat text. in l. tutor, §. qua anterioribus, ff. de excusat. tuto. 4* vbi dicitur, quod donatum à consanguineo, in dubio censetur donatum respectu consanguinitatis, non autem respectu remuneracionis. quem textum ad hoc multum commendat Bald. in l. 1. C. de iure dot. & Ludou. in singulari, 780. incipit, donatum. Barba. consilio 41. penult. colum. in prima parte. & consil. 16. 11. col. in secunda parte. Ad idem facit text. in l. si seruus communis, ff. islo tit. Sed potest dici, quod illa iura procedunt, quando fuit facta donatio mihi à consanguineo meo: quia cum hic sint duæ præsumptiones, vna consanguinitatis, alia remuneracionis: & fortior sit præsumptio consanguinitatis: merito ipsa vincit alia. Sed in casu nostro, quando consanguineus meus donat vxori meæ, respectu ipsius vxoris, cui donatur: non est nisi vna tantum præsumptio, scilicet remuneracionis: & propterea præsumitur remunerare voluisse magis, quam viro donasse. Ad textum d. l. si seruus communis, dic vt supra dictum est. Cogitabis super hoc: quia nō reperio specificè factum, & non sunt ista contemnenda, quia quotidie veniunt in practica. & mihi iam euenit casus, in quo habui consulere in causa domini & SOCIETATIS mei, militis optimi, Vasco de Vihero, super quibusdam rebus, quas reuerendus & magnificus dominus, dominus Gonfalus de Vihero, quondam episcopus Salmantinus, dignissimus frater SOCIETATIS mei, dedit dominæ Mariæ de Miranda, eius vxori secundæ (nam prius habuit vxorem dominam Mariam de Villos: & ista fuit mater vxoris meæ) in qua quidem causa ego dixi & consului, prout supra dictum est. ¶ Ex quibus omnibus inferri potest ad decisionem questionis, de qua sepius dubitari vidi. Vxor tñ commisit 17 crimen hæresis, vel apostasie: & propterea eius bona sunt confiscata ipso iure vt in cap. 2. de prescript. lib. 6. & in cap. secundum leges, de hære. eo. si. cum similibus, dubitatur, nunquid res sibi donate à consanguineis mariti, veniant in confiscatione. ¶ Ex istis etiam inferri potest ad vnum quotidianum, quod si maritus donauit inter vivos forori, vel cognatæ vxoris, que vxorem nō contingebat per patriam potestatem, quamvis mero iure valeat, & teneat, vt supra dictum est: tamen si concurrunt aliquæ cōiecturæ, & præsumptiones, quod talis donatio sit vxori potius, quam

forori vxoris: & quod illa foror nomen tantum accommodauerit suum iuxta legem, multum interest. C. si quis alteri vel sibi, non valebit donatio, tanquam inter coniuges facta: vt puta si maritus retinebat fororē vxoris in domo sua, simul cum vxore, tempore donationis, & faceret tria: que simul prima vice: & postea de voluntate vxoris totā transfudit in fororem, & postea simul cohabitabant: & forsan simul gaudent datis bonis. Propter ista, & alia similia, præsumitur, quod ab initio fuerint inuicem machinate super hoc, & quod ita fuerit actum inter eas, arg. l. si concubinam, §. res amotas, ff. de amo. & l. sed iulianum, §. proinde ff. ad Mact. & l. 4. §. si ab ignoto, ff. de manu. vin. & l. quod si maritus, circa ff. qui & a qui. & l. cum quis, circa fin. C. de natura libe. ¶ His igitur cōiecturis concurrentibus cum consanguinitate, resultat præsumptio fraudis manifestata, licet Imperator. de leg. 1. si tutor, cum ibi notat. C. de peric. tuto. iuncta l. si stipulatus, ff. de vsu. Et hoc vult Bar. in l. si ff. de hi qui vt indig. dicens, quod in casu illius licet sola ratio sanguinis non sufficiat ad faciendum præsumi fraudem taciti fideicommissi, vel grauaminis, de restituendo incapaci. Iuncta tamen cum aliis cōiecturis, sufficit per l. p. de bo. si. idem tenet in l. post contractum, de do. in ver. quartum casum, per l. si quis possidet, C. de bo. prescrip. & hoc maxime, quando relinquitur vel donatur propinque personæ incapaci: vt l. si per impressionem in §. C. quod me. can. & l. 1. xii. fin. C. de contract. iur. facit l. hoc editi. C. de secum. nupt. ver. anni circumscriptione. Ita in contingencia facti consuluit Paul. de Cassi. consil. 44. 1. vel quod ad literam reperitur in 2. rol. 194. & tene menti, quia quotidianum. Cogitabis tamen, an in istis donatis à consanguineis viri, vel sponsi, sponsa lucretur medietatem per osculum, sicut in donatis à sponso: vt disponit lex Tauri, de qua supra metio habita est. Ex videtur quod sic: quia donata à consanguineis sponsi, cum tñ eius contemplatione donentur, videntur in affectu ab ipso donata: vt in præcedentibus dictum est. ergo, &c. Ad hoc possit adduci text. & quod ibi not. in c. requisitis de testa. vbi donata à consanguineis prælati, videntur donata ratione personæ, non autem ecclesiæ. De iniuria autem facta prælato, an præsumatur fieri ratione personæ, vel ecclesiæ: tradit Marianus in c. prædictor de pr. col. 2. ver. circa primum, quem rogo videas. Ex istis potest decidi, quod si rex propter seruitia, quæ sibi ego feci, donauit filix meæ dominæ Annæ de Vihero, mille ducatos in dotem: & ita dos dicitur profectitia, quia mei contemplatione data est: ad reges vt est text. valde fin. iuncta gloss. in l. profectitia, in princip. ff. de iure do. vbi gl. & Bald. dicunt de hoc esse text. nō in d. l. sed si plures §. in arrogata, ff. de vulg. & pup. nam sicut dicitur tñ profectitium peculium illud, quod querit filius ex te patris, vel eius cōtemplatione: vt l. cum oportet C. de bon. qua l. ita dicitur dos profectitia que profectitur de bonis patris, vel eius contemplatione: vt d. l. profectitia, secundum Bal. ibi.

ADDITIONES.

A* *¶* Adde *Salis in l. filia cuius*, C. *fam. her. col. 8. num. 19.* & *ibi Bald.*

B* *¶* Hæc est optima limitatio, pro qua facit textus in *l. si verò non remunerandi*. *§. idem Papi.* *ff. mandat. quem allegat Iason in l. ex hoc iure. col. 11. num. 57. ff. de iustit. & iur. & bene facit gloss. & quæ ibi notantur, in l. si donatione, C. de collat. quod vbi merita præcesserint, præsumitur donare pater, non vt filio, sed vt extraneo, ex quo potest limitari dictum *Bart. in l. demonstratio, ff. de condit. & demon. vbi ait, quod vbi est coniunctio sanguinis, hæc præsumitur esse causa fin. & tenet Soc. in l. cum ita eo sit.* quod hoc sit verum, nisi præcedant merita. nam tunc finalis causa erit meritum non coniunctio sanguinis.*

D* *¶* Sol. vt per *Iason in l. si donatione, §. col. 1. ad fi. de colla. 2.* Contrarium Sol. ad primum.
IOAN. BERNAR.

A* *¶* In dubio.] Vide quos adiunxi §. supra proximo, & plures remissili per *Dudac. Perez allegatos ad Seguram, l. ebeherid. §. cum filia, num. 19. ff. de liber. & possib. & vide Minchiam de success. creatione, parte 1. c. 2. n. 39.*

B *¶* Mulier debet operari viro.] Vide *Bartium de decimis tutorum, c. 2. nu. 12. & rursus, c. 24. n. 22. adiungit quæ tradita supra §. 31. num. 2. & infra §. 50. num. 35. & §. 62. num. 6. in quibus locis plura reperies.*

C *¶* Cedit ipsi ambasiatoribus.] Vide satis latè circa hoc *Aniles, in c. 54. ver. [salario.] nu. 4. & locupletissimè acta horum materiam allegantem Anton. Corset. ver. ambasiator. sing. 2.*

D *¶* Vxor commisit crimen heresis.] Vide *Silmanas de iustit. carhol. in c. 9. num. 16.*
DOCT. IOAN. BARAHONA.

SYMMÆRERVM.

1 Donatio inter coniuges, constante matrimonio non valet, etiam si index illum confirmaverit.

2 Obligationes, vel actiones, quæ proprijs viribus non consistunt, non confirmantur officio iudicis, nec prætoris imperio, vel legis potestate.

3 Prohibitum una via, alia via non conceditur.

4 Transmissio est quedam donatio, quando ei liberalitas iurii.

5 Alienari qualiter possint bona inalienabilia.

6 Infirmitas filia non excusat.

7 Testes lite non contestata, non sunt recipiendi, nisi si meatur de tertio morte, vel futura absentia, dummodo tales timor non fingatur.

§. XLVI. AMPLEA quondò prædicta, vt non valeat

A donatio ¶ inter coniuges constante matrimonio, etiam si iudex illam confirmet, seu decernat, vt valeat per text. ad hoc singularem in *l. obligationes, ff. de act. & obligat.* vbi littera dicit *Obligationes ¶ vel actiones, quæ non proprijs viribus consistunt, nec officio iudicis, nec prætoris imperio, vel legis potestate confirmantur.* Cum autem donationes inter coniuges à principio ex proprijs viribus non consistant,

Palacios Ruu.

quia nullius penitus sunt momenti vt *l. 3. §. sciendum ff. de iur. cum alijs de quibus supra.* ergo per consequens auctoritas iudicis eas validare nõ potest: vt *l. si sponsus, §. si vxor vel maritus, ff. de iur. qui est no. secundum Bart. & Bal. ibi, & Felin. in d. lator. nisi de re iud. qui text. bene facit ad hoc.*

¶ Quia ex quo nõ valet principale, hoc est ipsa donatio inter coniuges, nec etiam valere debet quod ex eo cõsequitur immediatè, vel ob eam mediatè: vt *l. non dolum, C. de leg. & ita quomodo esset lis inter cõiuges super validitate donationis, & iudex ferat sententiam confirmantem & approbantem ipsam donationem: nõ propterea valebit. Quia videtur hoc factum in fraudè legis, & ideo valere non debet: vt *l. heres meus, §. quod in fraudem, ff. de condit. & demon.**

¶ Absurdum ¶ enim esset, quod illud quod vna via est prohibitum, alia via concederetur: vt *regul. cum quid vna via, de reg. iur. l. 6. cum concordat.* ¶ Idem dicerem, si inter ipsos cõiuges litigantes fieret pactu, vel transactio super validitate ipsius donationis: quia ex quo sententia iudicis hoc facere non potest, ergo eadem ratione pactu inter coniuges factum: cum sententia & pactum æquiparentur. vt voluit *gl. in l. si vnus, §. pacta ff. de pactis.* & multo fortius idem erit in transactio- ne, cum ad esse transactiois requiritur, quod fiat super re dubia, lite incerta, vel vbi de lite non calumniosè mouenda in futurum dubitatur: vt *l. 1. ff. de transac. & l. 2. eadem.* Hoc autem casu, quoniam lis penderet, res tamè nõ erat, nec esse poterat dubia, sed certissima, quod nõ valeret dicta donatio. Nõ potuit ergo dicta transactio ipsam validare, cum præsumatur malitiose mora, causa fraudandi legem, quod esse non debet: vt *leg. cum hi, §. si cum lis, ff. de transac.* maxime quia ¶ transactio est quedam donatio, quando ei liberalitas inest. text. est not. in *l. 1. §. sed si rem, ff. si quid in fraudem pa.* ¶ Et ex istis inferitur ad illud, quod alijs in facto contingit super donatione facta inter coniuges, constante matrimonio. controuersia vel lis mora fuit inter eos: postea compromiserunt in arbitros, & arbitratores, etià adhibito patre vxoris. qui quidem arbitri, & arbitratores, per suam sententiã confirmauerunt dictam donationem, vel in aliquo mutauerunt: nam fuit decissum, dictã sententiam arbitratorum non præstare robur dictæ donationi. Absurdum enim esset, quod legis auctoritas posset per compromissum circumueniri, etiam si pater se obligasset pro filia: quia persona patris nihil operatur. per text. sing. in *l. 1. §. exceptio, ff. quatum rerum actio non detur, præsertim, quia cum socero eadem est prohibitio, quæ cum vxore: vt supra dictum est.* Cum autem donatio inter cõiuges sit vitiosa, quæ est radix negotij: totum quod ab ea procedit, erit vitiosum, vt *l. tutor ff. de fideiuss. & l. quid quod ff. de don. & l. maximum vitium, C. de li. prete.* & ita firmat *Bald. consil. 29. in fi. incipit, casus, vir donauit vxori, in tertia parte.* quod tene menti, & sic alijs iudicauimus in audientia. ¶ Hæc tamen sunt intel-

K

intel-

intelligenda sanè, quando in sententia iudicis, vel arbitri, seu arbitratoris, in pacto, vel trans-
actione, non interveniret alia causa, propter
quam confirmaretur seu approbaretur ipsa do-
natio: sed simpliciter fuit donatio confirmata:
tunc enim ista confirmatio nihil valet. Secus
tamen est, si is, cui facta fuit donatio allegaret
aliquam iustam causam, & sufficere, ad hoc
ut valeretur ipsa donatio: ut quia diceret eam fa-
ctam ob merita, & servitia, & in remuneratio-
nem, vel ob aliam de illis causis, quas infra sub-
ijciam. Nam si tunc donans non opponat ali-
quam exceptionem in contrarium, & pronun-
cietur donationem valere: valebit quidem ta-
lis pronuntiatio, & per consequens donatio
fortietur effectum: ex tunc iste est casus valde
singularis, iuncta glossa in l. si sponsa, §. si vxor vel
maritus ff. jf. tit. Unde si donator postea velit
contrà venire, submouebitur exceptione rei
indicatæ. Sed quomvis sententia pariat ex-
ceptionem rei indicatæ in fauorem donatarij: ni-
hilominus tamen donator potest remissam dona-
tam & traditam petere à donatario, per condi-
tionem indebiti. ut est casus rectè intuenti in
dist. §. si vxor. quem ad hoc propositum mul-
tum commendauit Bald. l. cum allega. C. de vsuris.
de quo facit solemne festum Iudocus. Roman. in
singul. 309. incipit, tu scis quid donatio, & Barthol.
Capella in cautelis 111. in fi. incipit, donatio inter vi-
rum, &c. Non obsecundum eorum textum in l. Iulianus,
& in l. iudex ff. de condit. aud. quoniam illa iu-
ta non procedunt sententia lata, pro eo cui al-
ter ex litigatoribus donare prohibetur. ¶ Si ta-
men posset constare, quod illa lis fuit ficta, di-
cta sententia non valeret, ut d. l. cum hi §. si cum
lis, & ibi not. ff. de transact. ita dicit Capella, vbi su-
pra. quem text. pro singulari alleg. etiam Andr.
Sicil. in c. si clericus laicum. 3. colum. de for. compet.
dicens, quod si cum res esset liquida, & clara,
& indubitabilis, partes dicant in compromisso,
quod cum sit dubium, & lis esse possit, idè
compromittunt, non statur assertioni partiū,
ut ibi per eum, qui alia similia adducit, quæ vi-
deas per te. facit quod in simili dixit Bar. quem
sequitur Bald. & alij in l. peto. §. pradiam. de leg. 2.
dum dicit, aliquos sumere in fraudem, quod ¶
si res est prohibita alienari, supponunt aliquos,
qui fingunt se creditores, & ingrediuntur pos-
sessionem tam ex primo & secundo decreto, ne in-
cidant in pœnam: ut l. filiusfamil. §. olim. de leg. 1.
sed constituto de fraude, non iuuabit. Ad idem
facit text. in c. senior. supra de re iud. vbi ¶ in firmi-
tatis ficta non excusat. & c. coi in vers. figmento.
de temp. ordi. lib. 6. Ex quo dicebat Andr. Sicil. in c.
fi. 7. colum. sup. ut lite non contesti. quod tunc demū
¶ testes sunt recipiendi lite non cōtesti. si timeat
de eorum morte, vel futura absentia: dum-
modo talis timor non fingatur, sed cōstare de-
bet. bene facit text. in l. si. C. de nautica. lib. 11.
vbi puniuntur naucleri, fraudem cum iudici-
bus participantes, in se detineri faciendo. Ex
quo dicit Bal. ibi, quod licet iussus iudicis excu-

aret nautam à pœna: si tamen nautā causam
præstiterit, facien do iudicem iubere sibi, puni-
endus est: sicut aliàs dicimus de eo, qui amba-
siatam procurauit.

A D D I T I O.

¶ Etiam si iudex illam confirmet. ¶ Adde
Ducnas in regul. 221. ampliatio. 2. & hæc quidem
conclusio intelligenda est secund. gloss. & docto-
rem, in l. obligationes, hic allegata. quoties actus
improbatur à lege, alioquin multum roboris
capiunt contractus ex autoritate iudicis con-
firmantis. ut per Bart. in l. si quos, C. de decurio. lib.
10. num. 2. de quo scribitur per Innocent. Abbas. &
alios in c. de confirmationibus, de confirmat. tit. vel
inutil. & ex nostris Castillo, in l. 44. num. 9. & l. 57.
num. 19. Tauri, & Ducnas in regul. 187. ad fi. & an-
thorem, sup. §. 16. num. 13. Hoc autem decretum
confirmatorium, quo pacto, ut valeat, debeat
interponi, vide per Gregor. gloss. e. ad fin. l. 56. part.
5. Mejsiam, l. Tolet. parte 2. fundamen. 17. Pmel. l. 2.
parte 2. c. 2. num. 23. C. de rescindem. vendi. & auto-
ritas dicta in hoc §. adde Montalium l. 3. tit. 22. lib. 3.
Fori, & Ducnas, de regul. 221. ampliatio 7. & Ro-
man. singul. 312. atque Tiracquel. de retract. conuent.
§. 1. gloss. 2. num. 34.

D. IOAN. BARAHONA.

S V M M E R E R V M.

1. Donatio inter coniuges facta, constante matrimonio, non valet, quando ex tali donatione donator fieret pauperior, & donatarius locupletior.
2. Legitima filij, si à patre imponatur grauamen, & de restituendo ipso si filius consensiat, talis consensus tenebit.
3. Onus fideicommissi adiectum legato rei aliena, non tenet: sicut nec legatum, tamen ex consensu domini rei legata consentientis oneri adiecto, post mortem testa-
toris præstito, reuocasse videtur, & debet reuocari.
4. Alienari non possunt res ecclesiæ, nisi interueniat so-
lemnitas debita.
5. Legatum saluare ecclesiæ repudiare an possit solus
prelatus, & non. 12.
6. Prelatus potest præiudicare ecclesiæ, tum in quæren-
do, sed in quæsiendo.
7. Prelatus recipiens pensionem ab eo, quem propter ca-
ram non salutem priuare poterat præiudicat eccle-
siæ, ut amplius expellere non possit.
8. Prelatus si non implorat conditionem positam in le-
gato scilicet ecclesiæ, ecclesiæ perdit legatum: sicut in
modo.
9. Legatum repudiare potest inuito creditore illi, qui
omnis bona sua obligauit.
10. Beneficiarius non potest sine licentia sui superioris re-
nunciare beneficio quæsit: sicut in quærendo.
11. Faciendum facilius tollitur, quàm factum.
12. Renunciatio acquisitionum, constante matrimonio,
facta ab uno coniugum, valet.
13. Negotium gestor, cui domini mandatum, ut pecu-
nias suas crederet sine usuris: ille autem sub usuris
credidit, suo tamen periculo: non tenetur domino
reddere lucrum usurarium.
14. Duo socij, si sint vnica mercantia, quorum vnus
quis in Venetias: alter contradicit. & dicit quid
quis ire suo periculo, si vult, & multa lucrum, al-
ter socius non habebit partem lucri.

15. Le-

13. Legatarius, vel fideicommissarius, consentiendo heredi alienanti rem legatam, prosequendo debitum hereditarium, non censetur consentire animi donandi, licet sibi praeiudicet in re, ut tam petere non possit, non tamen praeiudicat in pretio, quia illud petere possit.
16. Legitimum habere non debet filius in regno, ducatu, comitatu, vel dignitate patris: debet tamen ei legitima per heredem vulgarem in pecunia solui.
17. Emphyteutica rei non debet transire in ecclesiam, ut possit illam sibi retinere: transit tamen, quantum ad hoc, quod sibi debeatur estimatio ipsius rei.
18. Renunciare iuri retractatus, non videtur proximior, qui consensit venditioni rei paterna, vel anita, nisi hoc expresse dicat.
19. Acquisita, constante matrimonio, sunt aequaliter dividenda inter virum & uxorem.
20. Legare mihi volenti, si mendo, quod leges uxori, vellet mandatum: & idem in donare volenti inter viros: secus in volenti mihi donare causa mortis.
21. Dominium absque traditione quaeritur in donatione causa mortis: sed secus est in legato, quod creditur tempore mortis.
22. Donatio rei aliena facta uxori, an valet.

XLVII

Limita primò, & intellige prædicta, vt non valeat donatio inter coniuges facta, constante matrimonio, quando ex tali donatione donator fieret pauperior, & donatarius locupletior. vt in cap. final. infra, illi titul. & lib. 3. Primo respon. ff. eod. & 4. part. tit. 11. l. 4. Aliquo autem istorum deficiente, tenebit donatio.

¶ Si ergo maritus donans non sit pauperior, valet donatio: vt puta, si maritus heres institutus, repudiet hereditatem donationis causa, vt ita obueniat xori sibi substituta, vel ab intestato vocata. Idem si repudiet legatum, & ita remaneat penes uxorem onerata pro legato praestando. Vnde in simili, *l. pretia rerum. ff. ad legem Falcid.* quæ benè facit, secundum *lason. in l. 2. C. de fideicom.* ad idem *l. si absens. ff. de huius qua in fraud. cred.* Idem si maritus rogatus restituere hereditatem xori, siue detraha quarta, vel etiam nihil dicto de quarta detrahenda: nam tunc maritus restituendo xori, magis videtur functus pleniori officio præstite fidei, quam de suo donasse. nec de suo proficisci, quod de alieno plenius restituit, voluntatem defuncti sequitur. Nec immerito: quia sæpè credimus aliud voluisse defunctum, & tamen non rogasse. Si tamen maritus per errorem facti omisisset detractionem quartæ, habet indebita soluta quartæ repetitionem: vt ff. eod. *l. si sponsus. §. si maritus. & §. si qui rogatus. & glosa in c. fin. infra. eo. & 4. part. titul. 11. l. 5.* Ad idem text. not. in *l. si debitorum. ff. de huius qua in frau. cred.* vbi qui poterat ex fideicommissio Trebellianicam retinere, & non retinuit, magis dicitur fideliter facere, quam in fraudem creditorum alienare. Ex quo infertur vnum benè notandum, quòd si pater grauamen fideicommissi imposuit filio in sua legitima, vt restituat post mortem filio suo primogenito: & ille etiam suo, vt fieri solet: & filius expresse consentiat: valebit tale grauamen, nec dicitur hoc fieri in fraudem filiorum per iura prædicta. Adde bonum text. in *l. non putat. Palacios Ruy.*

uit, & si quis sua manu ff. de bonor. posses. contra re. Ad idem *l. filio præterito. ff. de iustro rupto. & Ioann. de Imol. & Paul.* Ad idem *l. pen. & vltima. & l. Papi-nianus. §. si conditioni. ff. de iustro. restit. ad idem l. parentibus. C. eo. & ibi Saly. glosa in l. si quando. §. generaliter. et sit. Bal. Ludovic. Paul. & Alex. & las in l. posthumus. C. de bon. poss. contra tabu. Angel. in l. qui se patri. C. vnde liberi. videtur casus in *l. si C. de pactu. & facit c. quatuor pactum. de pactu. lib. 6. & lex regni. 6. part. tit. 8. l. 6.* Multa plura adducit posuit pro contraria parte, quæ breuitatis causa omitto: & quia lis est sub iudice, in qua maximi iuris vertices pro vtraque parte scripserunt: ad quorum scripta me remitto, neutram firmans sententiam. Imo idem forsitan, si post mortem patris filius consensiat. arg. *l. cum qui decedens. primo responso de legat. & ibi Bar.* vbi licet onus fideicommissi adiectum legato rei alienæ, non tenet, sicut nec legatum: tamen ex cõsensu domini rei legatæ consentientis, oneri adiecto præstito post mortem testatoris, reconualescit onus, & debetur fideicommissum. Quamuis ergo pater imponat onus legitimæ filio post mortem suam, quando legitima non est sua, sed filij: si filius cõsensit, sufficit. Et hoc modo dicunt aliqui, quod legitima filij potest perpetuè vinculari de cõsensu filij, quia potest per talem consensum sibi & successoribus præiudicare, renunciando iuri sibi competentis: non solum mortuo patre, quando eradicatum est ius legitimæ efficaciter in eo: sed etiam viuo patre, quando tale ius non habet in legitima, quæ non est sibi debita, sed quasi debita. vt dicit glosa in *l. si emancipata. C. de iustro & fidei. ignor.* Nam potuisset filius repudiare hereditatem, nec per hoc diceretur minuire patrimonium suum, sed nolle acquirere. vt *l. qui autem. in princ. ff. de huius qua in fraud. cred.* fortius poterit consentire oneri sibi imposito in legitima: nec possent ex hoc filij eius conquiri, quòd pater renunciat, vel remittit ius, vel lucrum, quod sperat futurum. ¶ Non enim est par, eademque ratio, lucra non capere, & querita perdere: vt dicit *l. si sponsus. §. si maritus. & l. si C. de codicil.* Facilius enim remittit quis multa, quam donet pauca: vt not. in *c. veniens. 1. supra. de testib. & in c. statum. §. fin. vers. remissione. de rescrip. lib. 6.* Et propterea facilius permittitur marito repudiatio, seu renunciatio, quam donatio: quamuis renunciano vel repudiatio videatur quodammodo donare: vt dicit text. in *l. si qui delegauerit & ibi Barr. ff. de donat.* ¶ Sicut dicimus in simili, quòd licet res ecclesie non possunt alienari, nisi interueniat solemnitas, de qua in cap. sine exceptione 12. q. 1. & in cap. si quis presbyterorum cum aliis, supra. de re. ec. non alie. nihilominus tamen solus prelatus poterit repudiare legatum factum ecclesie, secundum Bald. in *l. pupillorum. C. de repud. hered. ita consuluit Frederic. de Seno. consil. 9. incipit. casus talis est. quem refert & sequitur Abb. in cap. 1. supra. de integro restit. & in cap. 1. 8. colum. supra. de dol. & cõsum. & in cap. 5. a. in §. supra. de huius qua sunt à prel.**

K 2

post